

In het hart van dit blad:
het concept Liberaal Manifest

Aanmeldingsformulier
algemene vergadering op **pag. 49!**

Hans Hoogervorst
wil patiënt
prijsbewuster
maken

EXCLUSIEVE WAXKLEDING – DAMES- EN HERENMODE – LAARZEN – SCHOENEN – LEDERWAREN

AIGLE - ALLEN EDMONDS - ANNE FONTAINE - ATKINSONS - BARBOUR - FAIRMOUNT - GREVE - HILTI
 JOHN MAGEE - KENZO - LOTTUSSE - MAGELLAN & MULLOY - OLEANA - PARABOOT - SCAPA
 SCHNEIDERS - SEBAGO - ST. EMILE - VAN LAACK - WELLINGTON - WILLIAM LOCKIE - WOLFORD

HOOFDSTRAAT 109, 6881 TE VELP TELEFOON 026 3647765 INFO@ENTREE-VELP.NL WWW.ENTREE-VELP.NL

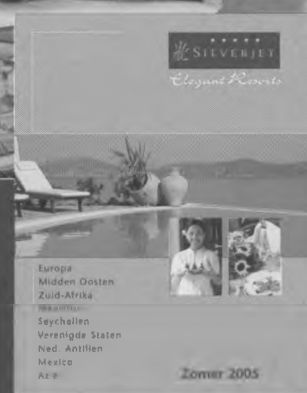
Elegant Resorts

Ervaar de luxe van echte kwaliteit

HOTEL LE DINAROBIN GOLF & SPA 5* - MAURITIUS

Er gaat een wereld voor u open!

Voor meer informatie en deskundig advies nodigen wij u uit contact op te nemen met **Reisadviesburo De Opmaat**, Haven 70, 2871 CR Schoonhoven
tel. 0182-320188 / fax 0182-320133 / e-mail info@opmaatreizen.nl

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw

REAL MOON

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw
Burgemeester Falkenaweg 97 8442 LB Heerenveen
Tel. / Fax: +31 (0)513 624 906 www.klaauwatches.nl

Politiek! is een uitgave van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en wordt gerealiseerd door Uitgeverij TOPpers bv.

Redactie adres

Uitgeverij TOPpers bv.
Edelweisstraat 5
5241 AH Rosmalen
T 073 - 6140858
F 073 - 6140873
E redactie@toppers.nl

Algemeen directeur

Peter Westerling

Redactie

Monique van Diessen (chefredactie)
Sandra Kagie (eindredactie)
Jeroen Kuypers

Fotografie

Hans van Asch

Vormgeving

José van Zwam (hoofd studio),
Annemieke van Seeters,
Ron Toonen

Overige medewerkers

Marjolijn van Leeuwen
Marijke van der Werff

Advertenties

Gea Verweij
Uitgeverij TOPpers bv, tel. 073 - 6140858

Druk

Giethoorn-ten Brink te Meppel

Copyrights

Het auteursrecht op de in dit magazine verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. De uitgever heeft alle zorg gegeven aan het nakomen van wettelijke repressen. Is het desondanks zo, dat er rechthebbenden zijn, die niet getraceerd konden worden of van wie de claim op gebruikt materiaal niet bekend was, dan worden zij verzocht zich schriftelijk met de uitgever in verbinding te stellen, met opgave van hun claim en de uitgave waarop deze claim gebaseerd is.

Abonnementen

Leden van de VVD ontvangen Politiek! viermaal per jaar gratis. Niet-leden betalen € 12,00 voor vier nummers. Een abonnement kan aangevraagd worden bij het Algemeen Secretariaat VVD en op ieder gewenst tijdstip ingaan. Een abonnement wordt automatisch verlengd, tenzij de abonnee uiterlijk drie maanden voor het verstrijken van de abonnementsduur schriftelijk opzegt. Algemeen secretariaat VVD, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag, T 070 - 3613061.

Disclaimer

De redactionele inhoud van Politiek! komt op onafhankelijke wijze tot stand en geeft dus niet per definitie de standpuntbepaling van het hoofdbestuur van de VVD weer.

6 visie: de afwezige consument in de patiënt

Medicijnen zijn een zegen, maar ook een steeds grotere kostenpost binnen een toch al steeds duurder wordend zorgstelsel. Minister Hoogervorst van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wil de patiënt prijsbewust maken door hem meer eigen verantwoordelijkheid en meer keuze te geven. "Als het om medicijnen gaat, maakt het de patiënt niet uit als de arts het duurste product voorschrijft, want de rekening is toch voor de verzekeraar. De patiënt heeft het gevoel dat de ziekenzorg gratis is."

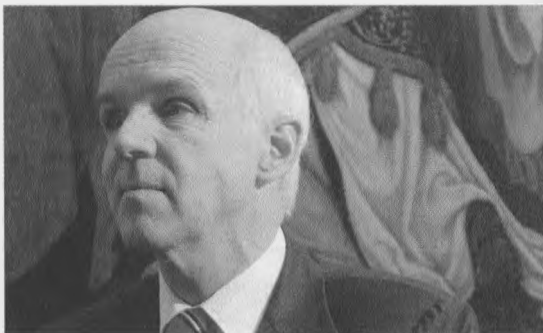

15 liberale idealen

De commissie Liberaal Manifest, onder leiding van Geert Dales, is in het voorjaar van 2004 ingesteld en kreeg als opdracht onder meer mee: 'Geen slappe thee', wees uitdagend, helder en onderscheidend. Schrijf een Liberaal Manifest dat verder kijkt dan een verkiezingsprogramma en dat vanuit de liberale idealen een visie op de toekomst geeft'. De concepttekst van dit Liberaal Manifest staat in dit nummer van Politiek!. Het woord is nu aan de leden.

40 het gezicht: Geert Dales

Geert Dales, burgemeester van Leeuwarden, staat erom bekend dat hij geen blad voor de mond neemt. Hij vindt dat hij zich als burgemeester wel degelijk in het publieke debat mag mengen en hij steekt zijn ambities niet onder stoelen of banken. In de loop der jaren heeft Dales aardig wat uiteenlopende functies vervuld. Op zijn lauweren rusten, is er niet bij. "Het gaat mij om het hebben van ambities, je zet in op het hoogst haalbare. Ik ga niet op mijn 52e achteroverleunen en denken: 'ik zit hier goed'." Een portret van een man die zichzelf omschrijft als 'een doener en een netwerker'.

En verder...

En verder...

- 10 achtergrond: Mark Rutte gelooft in eLearning
- 12 europees beleid: de macht van het Europees Parlement
- 14 column: Zalm & Van Aartsen over het Liberaal Manifest
- 39 europa: referendum Europese grondwet

43 Katern

Vrijheid & Democratie

De afwezige *consument* in

Medicijnen zijn een zegen, maar ook een steeds grotere kostenpost binnen een toch al steeds duurder wordend zorgstelsel. Onze zuiderburen experimenteren momenteel met een systeem van openbare aanbesteding en verwachten daarvan een sterk verlagend effect op de prijzen van medicijnen. Verdient het Belgisch voorbeeld navolging in Nederland? Minister Hoogervorst van Volksgezondheid, Welzijn en Sport erkent dat er op dit punt veel voordeel te behalen valt, maar niet in een centrale aanbesteding en alleen als een verandering van de regels rond prijsvorming van medicijnen past in een algehele hervorming van ons stelsel.

De Belgische minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid baseert zijn voorstel voor een openbare aanbesteding van medicijnen op dat van Dirk van Duppen, auteur van het in Vlaanderen ophefmakende boek 'De Cholesteroloorlog - waarom geneesmiddelen zo duur zijn'. Die heeft op zijn beurt zijn mosterd in Nieuw-Zeeland gehaald, waar de overheid al enkele jaren een dergelijk systeem toepast en daarmee de prijzen van medicijnen met gemiddeld vijftig tot tachtig procent heeft kunnen terugbrengen. Het zo uitgespaarde geld kon elders in de gezondheidszorg worden geïnvesteerd. Dit zogenaamde Kiwi Model wordt inmiddels ook aan de westkust van de Verenigde Staten en Canada toegepast en binnenkort dus tevens in België. De reden waarom de prijzen zo spectaculair konden dalen, is dat ze in eerste instantie zo overdreven hoog waren. Volgens de communist Van Duppen is de farmaceutische industrie in staat haar (prijs)wil op te leggen omdat ze wereldwijd wordt gedomineerd door een handvol reuzenbedrijven. Kartelvorming heeft de vrije concurrentie verdrongen en dus de marktwerking geblokkeerd. De liberaal Hans Hoogervorst erkent dat het prijsmechanisme in deze sector slecht werkt, maar ziet daarvoor andere oorzaken.

'Me too' producten

"Als er sprake was van kartelvorming zou er geen innovatie meer zijn", aldus de bewindsman. "De farmaceutische industrie blijft echter miljarden investeren in de ontwikkeling van medicijnen waarvan het telkens maar weer de vraag is of ze winst zullen opleveren. En als er een middel van de markt moet worden gehaald, omdat blijkt dat het onvoorzien ernstige nevenwerkingen heeft, kan de schade aanzienlijk zijn. Pfizer verloor zo in één klap maar liefst twintig procent van zijn beurswaarde. De concurrentie is dus groot, niet alleen tussen de multinationals onderling, maar ook tussen de grote en de talloze kleine bedrijven die generieke medicijnen produceren. Het is echter wel een feit dat veel bedrijven elkaars successen trachten te kopiëren. Daardoor zijn er veel 'me too' producten op de markt: medicijnen die bijna dezelfde werking hebben, maar die wel sterk in

prijs verschillen. En hier raken we aan wat volgens mij het werkelijke hoofdprobleem is: de afwezige consument in de patiënt. Als het om auto's gaat en de consument kan kiezen tussen een iets mooier maar duurder model en een iets lelijker maar goedkoper model, zal hij in veel gevallen voor het laatste kiezen. In het geval van medicijnen maakt het hem echter niet uit als de arts het duurste product voorschrijft, want de rekening is toch voor de verzekeraar. De patiënt heeft het gevoel dat de ziekenzorg gratis is. Dat is een bedrieglijk gevoel, want via het brutodeel van zijn loonstrookje betaalt hij uiteindelijk zelf de prijs. Het is ook een zeer hardnekkig gevoel. Ik koester dan ook niet de illusie dat ik het binnen een ambtstermijn van vier jaar volledig kan doen verdwijnen."

Medicijnenconvenant

Vanzelfsprekend is het niet de bedoeling dat de patiënt zelf op internet prijzen en werkingen van medicijnen met elkaar gaat vergelijken. Dat moeten deskundigen voor hem doen. Hoogervorst wil de patiënt echter wel prijsbewuster maken door hem meer eigen verantwoordelijkheid en meer keuze te geven. Bijvoorbeeld door de zorgverzekeraars beter en opener met elkaar te laten concurreren om de gunst van de klant, kan deze laatste zelf het voor hem beste pakket en de goedkoopste premie krijgen. De eindgebruiker is echter niet de enige die prijsbewuster moet worden. Het besef dat prijzen niet quasi-willekeurig kunnen worden vastgesteld, moet in de hele keten doordringen. "Ik heb twee voorbeelden van een succesvolle hervorming in andere segmenten van die keten", aldus de minister. "Het eerste voorbeeld betreft de zogeheten zelfzorgmedicijnen, producten die een patiënt zonder recept kan krijgen. Vorig jaar heb ik die uit het ziekenfondspakket gehaald. De aanbieders reageerden al snel: als de middelen weer in het pakket mochten worden opgenomen, zouden ze die in het vervolg voor de helft van de prijs leveren. Het tweede voorbeeld heeft betrekking op de generieke of merkloze medicijnen. Daarbij gaven de aanbieders al aanzienlijke kortingen aan de apothekers. Die hebben er echter geen voordeel bij deze kortingen aan

de patiënt

hun klanten door te geven, want anders dan een supermarktketen winnen ze daarmee geen marktaandeel. De producenten zagen gelukkig zelf wel in dat het niet de bedoeling was nog meer apothekers miljonair te maken en hebben zélf bij VWS aan de bel getrokken. Dat heeft geleid tot het zogeheten 'medicijnenconvenant'. Dit convenant heeft reeds een besparing van zevenhonderd miljoen euro opgeleverd, ofwel een besparing van honderd euro per huishouden, per jaar. Als je bovendien bedenkt dat we in Nederland al systemen hebben waarbij automatisch het goedkoopste medicijn wordt gekozen, zoals het voorschrijven op stofnaam bij merkloze medicijnen, lijkt mij dat we inmiddels al veel doen om reële prijzen te bedingen."

Massaal voorschrijven

De hoogte van de prijs is één van de punten waarop het medicijngebruik moest worden aangepakt, het andere is de massaliteit waarmee sommige middelen worden voorgeschreven. Hans Hoogervorst heeft zich het afgelopen jaar meer dan eens kritisch daarover uitgelaten, bijvoorbeeld toen hij het nut van het vergoeden van homeopathische middelen in twijfel trok.

"Alleen al de afgelopen tien jaar hebben medicijnen veel goeds gebracht, zoals de cholesterolverlagers, de maagzuurremmers of zelfs Viagra. Juist omdat die stroom aan innovaties zo belangrijk is, dienen we ervoor te zorgen dat de farmaceutische bedrijven niet alleen redelijke prijzen berekenen, maar ook redelijke winsten kunnen blijven maken. Toch heb ik inderdaad mijn bedenkingen bij het soms massale voorschrijven.

Antidepressiva zijn een zegen, maar zijn er werkelijk maar liefst achthonderdduizend Nederlanders depressief? Daarom zie ik het ook als mijn taak als minister af en toe openlijk vraagtekens daarbij te zetten. Dat deed ik overigens al als staatssecretaris van Sociale Zaken. Toen leek RSI plots een ware volksziekte, een aandoening waarbij bovendien in tachtig procent van de gevallen de klachten niet aantoonbaar waren. Ik constateer met genoegen dat de term RSI inmiddels spoorloos verdwenen is."

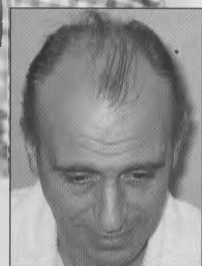
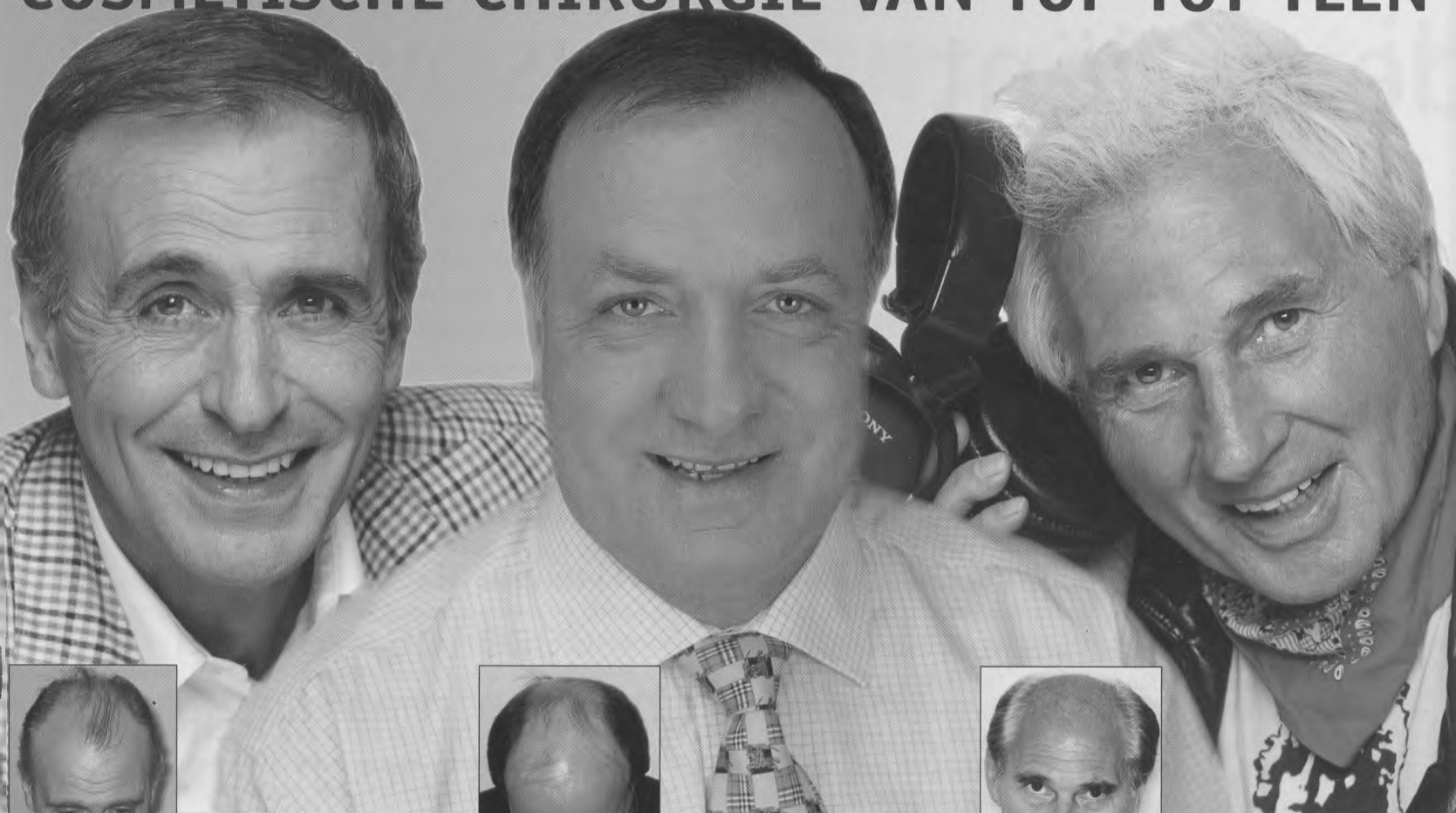
Afvlakking van de kostenstijging

Vooralsnog ziet de burger de premie enkel hoger worden en behandelingen en medicijnen uit het pakket verdwijnen. De hervormingen van de afgelopen jaren lijken het ziek zijn alleen maar duurder te hebben gemaakt. Meer eigen verantwoordelijkheid en meer keuze vertalen zich dus vooral in meer bijbetalen. Wanneer gaat de

"Er zijn te veel 'me too' producten op de markt: medicijnen die bijna dezelfde werking hebben, maar die sterk in prijs verschillen."

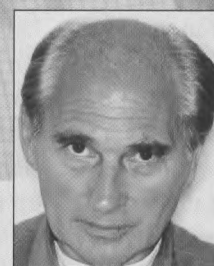
De mooiste investering in jezelf! COSMETISCHE CHIRURGIE VAN TOP TOT TEEN

Eddy Becker
voor en na de Hairlase®

Dick Advocaat
voor en na de Hairlase®

Walter Puls
voor en na de Hairlase®

van links naar rechts

Francis Hoenselaar
Sylvia van Barneveld en
Sugar Lee Hooper

voor en na de Eyeslift®

Laser Aesthetic behandelmethodes:

- **Hairlase®**
herveldelen van het eigen haar
- **Eyeslift®**
ooglidcorrectie
- **Facelase®**
rimpelinspuiting en lipcorrectie
- **S-lift®**
gezichts- en halscorrectie
- **Lipostyle®**
lichaamsstyling door vetverwijdering
- **Epilase®**
definitief ontharen met laser

Voor informatie, een gratis kleurenbrochure of een discreet, vrijblijvend en kosteloos informatiegesprek met onze behandelde medewerkers in Amstelveen, Breda, Groningen, Haarlem, Nijmegen, Zeewolde, Antwerpen, Eeklo, Hasselt of Düsseldorf kunt u contact opnemen met

LA\$ER®
a e s t h e t i c
cosmetic & anti-aging surgery

Faradaystraat 2, 2014 EN Haarlem
023 5 100 600

info@laser-aesthetic.com
www.laser-aesthetic.com

Hans Hoogervorst

burger de voordelen van meer marktwerking in zijn eigen portemonnee voelen? “We hebben al gezorgd voor een stevige afvlakking van de kostenstijging”, verduidelijkt Hoogervorst. “Maar het blijft natuurlijk wel een stijging en door de toenemende vergrijzing van de samenleving zal de gezondheidszorg ook in de toekomst in zijn totaliteit niet goedkoper worden. Ik ben me ervan bewust dat dit geen makkelijk verkoopbaar verhaal is, maar de positieve effecten van dit beleid worden wél duidelijk, als je de huidige premiestijging van 79 euro per jaar afzet tegen die van de vijf voorafgaande jaren. Toen steeg de premie van 260 euro per maand naar 460 euro per maand, een toename van 200 euro per maand welteverstaan. Waarom verwekt zo’n explosie nauwelijks ophef? Omdat de meeste burgers ze niet bewust hebben gezien. De collectieve premies horen immers thuis in het brutodeel van het loonstrookje, waar niemand echt naar kijkt. Als we het stelsel niet hadden hervormd zoals ik dat de afgelopen twee jaar heb gedaan, zouden de premies stilzwij-

“Het maakt de consument niet uit dat de arts het duurste product voorschrijft, want de rekening is toch voor de verzekeraar.”

gend verder zijn blijven stijgen - en met een aanzienlijk groter percentage dan nu.”

Geen links alternatief

De oppositie in het parlement is af en toe niet bepaald mals geweest voor Hoogervorst. Toch hebben de linkse partijen volgens hem geen echt alternatief gepresenteerd voor zijn herziening van het stelsel. “Het is opvallend hoe weinig er van de debatten in de Tweede Kamer bij het publiek is blijven hangen. Nog opvallender is dat ik al mijn wetsvoorstellen, die op deze hervorming betrekking hebben, bijna ongeschonden goedgekeurd heb gekregen”, aldus de minister. “Vooral de PvdA heeft me nooit frontaal en over de hele linie aangevallen. Ik vermoed dan ook dat een eventuele toekomstige regering met de socialisten mijn hervormingen niet wezenlijk zal teruggedraaien. De impopulaire maatregelen die ook onder een andere coalitie helaas wel nodig zouden zijn geweest, zijn nu door de VVD genomen. Dat is altijd mooi meegenomen voor een oppositiepartij. Bovendien is de herziening van het stelsel inmiddels grotendeels klaar. Een beetje tot mijn eigen verbazing heb ik ontdekt dat we zelfs exact op schema zitten. De rest van mijn ambtstermijn kan ik nu besteden aan het uitvoeren en het communiceren van de voordelen van de herziening. En vooral dat laatste zal nog een hele klus zijn, vrees ik.”

‘De Cholesteroloorlog - waarom geneesmiddelen zo duur zijn’ van Dirk van Duppen is verschenen bij uitgeverij EPO te Antwerpen (ISBN 90 6445 338 1).

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

Liberaal beginselen voor iedereen toegankelijk dankzij *eLearning*

Mark Rutte

“Met de komst van het nieuw Liberaal Manifest zijn de vijf liberale waarden: vrijheid, verdraagzaamheid, sociale rechtvaardigheid, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid actueler dan ooit,” stelt Mark Rutte, staatssecretaris van Onderwijs. “Ik juich het dan ook toe dat de VVD met de cursus Liberale Waarden, over de grondbeginselen van onze partij, als eerste politieke partij in Nederland de weg van eLearning is ingeslagen. Op deze manier kan iedereen kennisnemen van de liberale beginselen, de ideologie, die ten grondslag ligt aan de VVD.”

“Wanneer we in 2006 en 2007 behoorlijk uit de verkiezingen willen komen, zullen we de terugkoppeling van onze plannen naar de grondbeginselen van het liberalisme veelvuldig moeten maken”, stelt Rutte. “Hierin liggen immers de oplossingen voor de problemen van deze tijd. Om deze terugkoppeling te kunnen maken, moet je het liberalisme wel uit kunnen leggen.” (Toekomstige) bestuurders en vertegenwoordigers van de VVD volgen hiertoe de cursus Liberale Waarden van de Haya van Somerenstichting. Het is volgens Rutte een uitstekend

initiatief dat deze cursus vanaf begin maart ook on line te volgen is op www.vvdopleidingen.nl. Hierdoor is de cursus plaats- en tijdonafhankelijk en dus toegankelijker voor geïnteresseerden, leden, (potentiële) bestuurders en volksvertegenwoordigers. Iets dat de partij volgens Rutte alleen maar voordeel kan opleveren. “Het straalt een zekere vorm van professionalisme uit, die bijdraagt aan de kwaliteit van je bestuurders en volksvertegenwoordigers.”

Tradities als houvast

“Verder ben ik ervan overtuigd

dat mensen, als gevolg van de veenbrand die nog altijd woedt na de Fortuyn-revolutie, behoefte hebben aan bepaalde tradities die hen een houvast kunnen bieden. Het is vaak onvoldoende duidelijk in het debat dat het liberalisme een dergelijke stroming is. We kunnen als liberalen putten uit een enorme politieke en ideologische ervaring - dat vergeten we helaas wel eens. Middels dit eLearning programma kunnen we dit op een bredere schaal duidelijk maken."

Deze ideologische houvast is volgens Rutte ook nodig in het huidige integratiedebat dat ieders aandacht vereist. "Onze gezamenlijke liberale waarden worden simpelweg onderge-

sneeuwd door de praktijk van alledag en daar moeten we als partij voor waken. Juist in onze liberale beginselen ligt de oplossing voor het probleem van de integratie. Niemand uitsluiten, zeker niet met het ook op de vergrijzing - we zullen iedereen hard genoeg nodig hebben de komende tijd. Van nieuwkomers mogen we tegelijkertijd óók vragen zich aan te passen aan onze liberale tradities. Denk bijvoorbeeld aan de positie van de vrouw in de samenleving. We moeten zorgdragen voor een gelijke startpositie voor iedereen. Dat is iets dat we mede door onderwijs kunnen bewerkstelligen. Dat iedereen eenzelfde start en daarmee gelijke kansen krijgt,

"We kunnen als liberalen putten uit een enorme politieke en ideologische ervaring - dat vergeten we helaas wel eens."

kun je garanderen. De uitkomst niet. Wat iemand van zijn leven maakt, is aan het individu zelf. Wij, liberalen, moeten er echter voor zorgen dat ieders startpositie gelijk is. Juist daarom moet de VVD weer de partij van het onderwijs worden, zoals we dat jaren zijn geweest."

Onderwijspartij

Rutte ziet het eLearningprogramma, VVD TV genaamd, heel duidelijk als onderdeel van dit streven een onderwijspartij te zijn. De partij laat hiermee zien onderwijs ook intern belangrijk te vinden. Zeker het feit dat hierbij gebruik wordt gemaakt van de modernste communicatiemiddelen juicht hij toe. "Al ben ik ook zeker een voorstander van het samenkomen in rokerige zaaltjes om daar met elkaar het debat aan te gaan. Ik zie net als in het onderwijs ook binnen onze partij graag een vorm van 'blended learning'. Dit geeft een proces snelheid mee. Iets dat in de huidige tijd van doorslaggevend belang is voor een partij. Je moet immers direct kunnen reageren op dingen die spelen in de maatschappij. Via

VVD TV kan dit nog sneller dan via andere media."

VVD TV heeft volgens Rutte in de toekomst nog verdere toepassingsmogelijkheden met betrekking tot communicatie. Als voorbeeld geeft hij de speech van Jozias van Aartsen op het VVD-congres die je gemakkelijk via VVD TV wereldkundig kunt maken. Maar juist ook in campagnetijd ziet de staatssecretaris van Onderwijs mogelijkheden. "Je kunt on line heel snel en adequaat reageren op politieke tegenstanders. Dat geeft je een voorsprong op anderen. Het is nu aan ons deze voorsprong te behouden. Ik ben daarom een absolute voorstander van het adagium van Sony: 'Laat anderen onze techniek maar kopiëren, wij zijn alweer bezig met de ontwikkeling van een nieuwe techniek'. Het is met andere woorden aan ons om de voorsprong die we met VVD TV op andere partijen hebben genomen, te behouden en het liefst verder uit te bouwen."

Tekst: Sandra Kagie

Fotografie: Hans van Asch

"Je kunt on line heel snel en adequaat reageren op politieke tegenstanders. Dat geeft je een voorsprong op anderen."

De cursus Liberale Waarden via VVD TV

De cursus Liberale Waarden wordt vanaf begin maart on line gegeven door Reinout Woittiez, trainer en bestuurslid van de Haya van Somerenstichting. De url is: www.vvdopleidingen.nl. Verschillende prominente leden van de VVD hebben hun medewerking verleend aan de cursus. Zo komen bijvoorbeeld Gerrit Zalm, Mark Rutte, Hans Wiegel en Rita Verdonk aan het woord over liberale waarden. De cursus is in een uur te doorlopen. Natuurlijk is het mogelijk bepaald materiaal uit te printen en via e-mail kunnen tevens vragen worden gesteld aan de trainer. Ook kan in contact worden getreden met medecursisten. Dit alles op een heel gebruiksvriendelijke manier, middels één webapplicatie.

Afgelopen herfst heeft zich rond de benoeming van de Commissie Barosso een waar politiek steekspel afgespeeld, waaruit het Europees Parlement en niet de Europese minister-raad als de grote overwinnaar tevoorschijn is gekomen. Het lijkt een belangrijke symbolische stap op weg naar een 'normale' verhouding tussen regering en parlement, waarbij het laatste altijd het laatste woord heeft. Als de Europese grondwet werkelijkheid wordt, blijft het bovendien niet bij symboliek.

Het was zo'n ongewoon spektakel dat het bijna ongehoord leek: europarlementariërs die geacht werden van de benoeming van de nieuwe Commissie een hamerstuk te maken, uitten scherpe bezwaren tegen individuele commissarissen. De discussie liep zo hoog op dat voorzitter Barosso er vanaf zag het op een stemming te laten aankomen, uit angst dat zijn hele commissie zou worden weggestuurd. De liberale europarlementariërs - die tot de scherpste critici behoorden van de Italiaanse kandidaat Rocco Butiglioni - werden echter op hun beurt geconfronteerd met een duivels dilemma.

Geestverwanten

De liberalen hadden vooral sterke bezwaren tegen de benoeming van de Italiaan Rocco Butiglioni op de post van justitie en burgerlijke vrijheden. Een man die er zulke ultraconservatieve ideeën over vrouwen en homoseksuelen op nahoudt, kan niet geacht worden de rechten van uitgerekend deze groepen te waarborgen. Over de benoeming van veel andere commissarissen was de VVD echter juist zeer te spreken, aldus fractievoorzitter Jules Maaten: "Acht van de vijftientig commissarissen in de Commissie Barosso waren van liberale signatuur, tegen slechts één in die van zijn voorganger Prodi. Jarenlang hebben we Frits Bolkestein als enige geestverwant in die Commissie gehad. Nu zou Neelie Kroes zeven gelijkdenkende collega's krijgen. Je kunt als EP niet tegen slechts één commissaris stemmen, alleen tegen de Commissie als geheel. Een stem tegen Butiglioni was dus ook een stem tegen Kroes. Moesten we nu echt de meest liberale Commissie ooit naar huis sturen vanwege die ene Italiaan? Ook intern liep de discussie daarover hoog op. Hoewel we allen mordicus tegen de benoeming van Butiglione waren, dachten we niet hetzelfde over de oplossing van het dilemma. Uiteindelijk hebben we niet daadwerkelijk hoeven stemmen, omdat Barosso het niet op een stemming heeft durven laten aankomen."

Beeldvorming

Grote verschillen in visie op de gewenste politieke kleur en koers van de Commissie nemen niet weg dat parlementariërs van diverse politieke strekkingen gezamenlijk hun tanden lieten zien. Volgens Jules Maaten kan het belang hiervan voor de beeldvorming bij de publieke opinie maar moeilijk overschat worden. "De burger heeft zich altijd gestoord aan het te technocratische karakter van de instellingen, aan het imago van onverzettelijke en ontoegankelijke grijze kolos. Door deze openlijke

De Brusselse bakens

confrontatie tussen Commissie en parlement is Brussel wat uit de sfeer van achterkamertjes getrokken. Ons optreden heeft bovendien een golf van positieve reacties in de pers opgeleverd. We haalden de voorpagina's van alle belangrijke kranten ter wereld. In feite leverde deze politieke rel ons zelfs veel meer pers op dan de verkiezingen enkele maanden daarvoor."

Nieuwe stemverhoudingen

Zijn de bakens in Brussel nu definitief verzet? Zal het Europees parlement in het vervolg altijd het laatste woord hebben, of was deze overwinning enkel het gevolg van een tijdelijke opwelling van strijd lust van een eigenlijk tandeloze leeuw? Maaten: "Het parlement heeft aan zelfvertrouwen gewonnen. Er zullen misschien nog meer confrontaties volgen en dan zal telkens weer blijken dat het EP zich steeds meer gedraagt als een 'normaal' parlement. Ik hoop ook dat staatslieden als Berlusconi hiervan hebben geleerd dat een Europees commissariaat een serieuze aangelegenheid is en dat je hiervoor niet iemand voordraagt omdat je binnenlands nog wat goed te maken hebt tegenover een piepkleine coalitiepartij. Maar we krijgen die zeggenschap niet bepaald in de schoot geworpen en zullen beetje bij beetje onze autoriteit moeten versterken. Daarom ben ik ook een voorstander van het grondwettelijk verdrag, niet omdat dit zo ideaal is, maar omdat het in ieder geval een verbetering betekent tegenover de lappendeken van verdragen waardoor Europa nu geregeld wordt. Door de Europese grondwet wordt de positie van de kleinere nationale staten en ook die van de nationale parlementen versterkt. In de huidige bestuurlijke chaos in de EU kunnen grote lidstaten relatief gemakkelijk de besluitvorming naar hun hand zetten. In de nieuwe verhoudingen kunnen de stemmen van de kleine lidstaten echter niet meer, zoals nu, ondergesneeuwd raken in de Raad van Ministers. Ook is de weging van de stemmen zo aangepast dat een coalitie van een aanzienlijk aantal kleine landen een sterke stem heeft in de besluitvorming. Daarnaast is de positie van de Europese Commissie versterkt. Als hoeder van de verdragen is het aan de EC om alle lidstaten gelijk te behan-

delen. Omdat het vaak grotere lidstaten zijn die Europese afspraken proberen te ontduiken tot nadeel van alle lidstaten - denk aan het Stabiliteitspact - is dit dus gunstig voor kleinere lidstaten. Voor de Europese democratie is van groot belang dat het EP, net als het Nederlands parlement, op de meeste terreinen medewetgever wordt. In de grondwet is het aantal terreinen waarover het EP meebeslist flink gestegen. Dat betekent dat op terreinen als justitiebeleid en terrorismebestrijding, waar eerst nauwelijks parlementaire controle was, deze er nu wel is. De rol van het Europees Parlement wordt wat de politieke controle betreft ook uitgebreid, bovenal omdat het de voorzitter van de Europese Commissie kiest."

Apart referendum

Als we niet willen dat de grote staten de kleine voorschrijven wat er dient te gebeuren, moeten we dus vóór deze grondwet stemmen, meent Jules Maaten. "In de Europese grondwet staat niet dat de EU zich móet uitbreiden. De grondwet en het lidmaatschap van Turkije staan los van elkaar. Turkije is simpelweg een apart besluit, waar de VVD te zijner tijd nog een refe-

'De grondwet is er om de EU democratischer en bestuurbaarder te maken, meer niet.'

rendum over wil. De grondwet is er om de EU democratischer en bestuurbaarder te maken, meer niet. Daarom is de redenering om tégen dit verdrag te zijn vanwege de kwestie Turkije niet steekhoudend. Sterker nog: als de Turken eenmaal bij de EU horen, zijn wij als klein land beter ingedekt tegen de voordelen van hun getalsmatige overmacht mét deze grondwet, dan zonder."

Maar de echte bewaker van de burgerlijke vrijheden tegenover de bureaucratische moloch is niet een plechtig ondertekend levenloos document, maar een verzameling van honderden waakzame mannen en vrouwen die samen het Europees Parlement vormen. Daarom had de confrontatie van afgelopen herfst zo'n sterke symbolische waarde en daarom is het ook zo belangrijk dat deze symbolische waarde de komende jaren politiek definitief in klinkende munt wordt omgezet.

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

zijn verzet

De voorkant van het gelijk

Wat vindt u eigenlijk van de bekende stelling dat het één pot nat is in de vaderlandse politiek? Dat alle partijen eigenlijk hetzelfde denken over politieke onderwerpen? Op het eerste gezicht lijkt het een onzinstelling te zijn. Zie de verschillende opvattingen over de aanpak van terrorisme, over inkomenspolitiek, over onderwijs, over sociale zekerheid, noem maar op. Maar bij nader inzien lijkt de stelling toch wél te kloppen: alle partijen vinden inderdaad hetzelfde, alleen op een ander moment. Want het zijn keer op keer de standpunten van de VVD die in beleid worden omgezet. Eerst komt de VVD, na een tijdje volgt het CDA en pas na een klein decennium bestaat er brede overeenstemming in de Tweede Kamer.

De standpunten van linkse partijen doen in niets onder voor die van de VVD... van jaren geleden. Maar er is - uitzonderingen daargelaten - één groot verschil. Wij pakken problemen aan zodra we ze zien aankomen en ze dus nog klein zijn. Wij grijpen kansen zodra ze zich voordoen en je er dus maximaal van kunt profiteren. Wij weten dat politiek niet voor bange mensen is.

De partijen ter linkerzijde doen dat meestal heel anders. Die pakken de handschoenen pas op als een probleem zo groot geworden is dat ze wel moeten ingrijpen. Dat biedt hun namelijk het voordeel dat ze dan een beroep

kunnen doen op morele overmacht, waarmee ze impopulaire maatregelen rechtvaardigen, om de simpele reden dat die maatregelen vaak haaks staan op hun partij-ideologie. 'Wij vinden het ook vreselijk om te doen, maar we hebben geen keus, het moet nu eenmaal...'.

Denkt u bijvoorbeeld aan de WAO, het asielzoekersvraagstuk, het misbruik van de sociale zekerheid, het integratiebeleid, de veiligheid, de middenschool, enzovoorts. Dat is allemaal zo gegaan. Het zure hiervan is dat de VVD gezien wordt als hard en kil, omdat de VVD steevast als eerste aan de bel trekt. Terwijl het moeten ingrijpen met de rug tegen de muur, als het bijna te laat is, op de keper beschouwd natuurlijk veel meer leed veroorzaakt. Als de linkse partijen eerder de VVD hadden gevolgd, dan had Rita Verdonk nu niet zoveel asielzoekers hoeven uitzetten. Dan hadden er nu geen honderdduizenden mensen hoeven te worden herkeurd voor de WAO. Dan hadden nu niet talloos veel mensen verplicht Nederlands moeten leren. Dan... enfin, dan hadden we nu voor beduidend kleinere problemen gestaan. Maar de tijden zijn inmiddels in alle opzichten veranderd.

Onveranderd is dat liberalen het beste voor hebben met alle mensen in Nederland. Wij weten ons verantwoordelijk voor onze gezamenlijke toekomst. Wij zijn niet

bang om nu veranderingen door te voeren, omdat we weten dat we daar later met zijn allen beter van worden. Wij zien het als een kans om Nederland op voorgrond te zetten. Anderen blikken nog steeds verbaasd terug op wat ooit was.

De VVD loopt voorop. Wij geven de richting aan, wij hebben de oplossingen. Maar dan rijst vanzelf de vraag: hoe houden wij onszelf eigenlijk scherp genoeg? Wel, in het hart van dit nummer treft u het nieuwe Liberaal Manifest aan, dat recht doet aan het vooruitstrevende karakter van onze partij. Ons bevalt ook de offensieve toon en het zelfvertrouwen ervan.

Je hoeft het daarom niet met alles eens te zijn - dat zijn wij ook niet - om volmondig 'JA' te zeggen tegen deze liberale page

turner. Het laat zich in niets vergelijken met het fletse werkje van de PvdA, waar niemand tegen kan zijn.

'Om de Vrijheid', want dat is de titel, is een echt liberaal manifest. Het maakt goed duidelijk waarin wij ons onderscheiden van de andere politieke stromingen, waarom je bij ons moet zijn. En in onze goede partijtraditie zal er veel over worden gedebatteerd. Ongetwijfeld zullen mensen het met delen ervan uitgesproken eens of oneens zijn. Juist voor hen die het Liberaal Manifest te vooruitstrevend vinden, is er één troost. Wij voorspellen u dat andere partijen de ideeën zullen omarmen alsof ze ze zelf hebben bedacht. Maar pas over een jaar of tien, dat helaas wel!

Jozias van Aartsen
(voorzitter
VVD-Tweede-Kamerfractie)

Gerrit Zalm
(vice-premier)

OM DE VRIJHEID

EEN LIBERAAL MANIFEST

Concept Liberaal Manifest VVD 2005

Inhoudsopgave

Ten geleide	3
Voorwoord	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1. Democratie	6
Staat en burger, burger en staat	6
Nationale democratie	6
Lokale, regionale en Europese democratie	8
Hoofdstuk 2. Veiligheid	10
Defensie	10
Rechtsstaat	11
Hoofdstuk 3. Vrijheid	13
Grondrechten	13
Economie	13
Individu en samenleving	15
Hoofdstuk 4. Burgerschap	17
Identiteit, immigratie, integratie	17
Onderwijs en opvoeding	19
Hoofdstuk 5. De partij	21
Het liberale kompas	23
Samenstelling Commissie Liberaal Manifest	23
En hoe nu verder	24

Ten geleide

‘Wij moeten onze nek durven uitsteken’*

‘De vrijheid bestaat erin te mogen doen wat de rechten van een ander geen schade toebrengt’, aldus artikel 4 van de Verklaring van de Rechten van de Mens en de Burger uit 1789. Dit is de kern van de Verlichting, de kern van het liberalisme. Liberalen verwerpen alle beperkingen die het individu beletten zich geestelijk en materieel te ontwikkelen, voorzover het daarmee niet de vrijheid en het geluk van de medemens aantast. Liberalen richten zich met volle overtuiging op het individu, maar niet zonder een beroep te doen op wederzijdse verplichtingen van burgers. We zijn vrij in verantwoordelijkheid. Het liberalisme gelooft in mensen.

Hierbij biedt het Hoofdbestuur met genoegen de concepttekst van het Liberaal Manifest aan de partij aan. Een belofte uit de achttien aanbevelingen uit het rapport *Idee voor structuur* is ingelost. Graag danken wij al diegenen - en het waren er zeer velen - die de commissie inspireerden met hun opvattingen en suggesties. In het bijzonder dank ik Geert Dales en de andere commissieleden voor hun grote inzet. De commissie Liberaal Manifest is in het voorjaar van 2004 ingesteld en kreeg als opdracht onder meer mee: ‘Geen slappe thee’, wees uitdagend, helder en onderscheidend. De commissie is hierin ruimschoots geslaagd. Het woord is nu aan de leden van de VVD.

Het Liberaal Manifest ligt in concept voor. Een tekst waarmee het liberalisme in Nederland vooruit kan, zijn kracht en vitaliteit toont. Waarmee de VVD zich profileert als ideeën- en debatpartij. Een partij met spraakmakende opvattingen, met keuzes die ons onderscheiden van anderen: leidend in het debat. Debat voor, met en door iedereen die het liberalisme is toegedaan. Niet alleen voor de spraakmakende elite, maar ook voor potentiële kiezers. De 117e Algemene Vergadering op 27 en 28 mei 2005 in Groningen staat geheel in het teken van dit Liberaal Manifest. U kunt daar als VVD-lid meedoen aan de discussie en uw stem uitbrengen.

Daarna is deze tekst geen ‘dode’ letter, maar zullen we ernaar handelen. Als bouwsteen voor een nieuw verkiezingsprogramma, als inspiratiebron voor de dagelijkse politiek. Dit alles omwille van de vrijheid.

Jan van Zanen
partijvoorzitter

Utrecht, februari 2005

(* *Liberaal Manifest 1981*)

Voorwoord

Politieke partijen moeten zich van tijd tot tijd bezinnen op hun grondslagen en beginselen en zich, met een zekere distantie tot de dagelijkse praktijk van het politieke handelen, afvragen tot welke keuzen die grondslagen in belangrijke actuele en toekomstige vraagstukken moeten of kunnen leiden. Om die reden heeft het Hoofdbestuur van de VVD in het voorjaar van 2004 besloten een commissie in te stellen met als opdracht een nieuw Liberaal Manifest te schrijven ‘dat verder kijkt dan een verkiezingsprogramma en vanuit de liberale idealen een visie op de toekomst geeft’.

De commissie kreeg zowel thematisch als methodisch de vrije hand. Bij de keuze van de onderwerpen die in het Manifest een plaats moesten krijgen, heeft de commissie zich, behalve door de eigen gedachten, laten inspireren door de vele VVD’ers die per e-mail, fax, brief of mondeling hun suggesties en voorstellen aan ons voorlegden. Ook de Ideeëndag van 11 september 2004 in Ede was een grote stimulans. Daarnaast heeft de commissie zelf allerlei mensen benaderd met het verzoek om suggesties, informatie of een kritisch oordeel.

Gekozen is voor een opzet waarbij een aantal thema’s wordt benoemd die cruciaal zijn voor liberale politiek. Via die thema’s - *democratie, veiligheid, vrijheid* en *burgerschap* - komen we bij een aantal leidende beginselen: vertrouwen, verantwoording, decentralisatie, legitimiteit en individuele verantwoordelijkheid. Bij de verdere uitwerking wordt zoveel mogelijk op deze beginselen teruggegrepen, zodat duidelijk wordt welke redenering aan een voorstel ten grondslag ligt.

Dit Manifest bevat geen uitputtende opsomming van alle relevante onderwerpen. Het is een keuze van de commissie, waaruit niet mag worden afgeleid dat wat niet aan de orde komt onbelangrijk zou zijn. Geheel tegen de hedendaagse trend in, is dit geen tienpuntenplan of een manifest van enkele A4-tjes geworden. Integendeel. U zult er even voor moeten gaan zitten. Als wij dat al niet meer zouden kunnen vragen van de hedendaagse liberaal, waarop zou dan diens pretentie rusten te weten hoe de samenleving moet worden ingericht? Daarvoor en daarover moet goed worden nagedacht. Dat afdoen in vijf of zes pagina’s is een onverantwoordelijke en irreële versimpeling van de complexe werkelijkheid.

Dit stuk is een *concept*-manifest. Het wil een bijdrage leveren aan de discussie over de toekomst van het liberalisme en de liberale vrijheidsstaat. Die discussie zal uitmonden in een door de Algemene Ledenvergadering vast te stellen nieuw Liberaal Manifest. Graag wil ik allen bedanken die de commissie hebben geholpen. Wij hebben ons werk met veel plezier gedaan en hopen dat de uitkomst ervan velen in en buiten de VVD zal stimuleren en inspireren tot debat. Dat debat kan overigens niet vrijblijvend zijn. De VVD weet zich verantwoordelijk voor de toekomst van het Nederlandse liberalisme.

Geert Dales
voorzitter Commissie Liberaal Manifest

Den Haag, februari 2005

Inleiding

'Denk over de vrijheid niet lichtvaardig. De meeste staten van Europa hebben hun vorming te danken aan een beginsel van heerschappij. Er zijn er maar enkele, die aan een strijd om vrijheid hun bestaan en wezen danken. Een ervan is Nederland. Vrijheid, hoe dan ook verstaan, is de gist van onze natie geweest.'

Johan Huizinga, *Nederland's Geestesmerk* (1934)

Nederland in 2005: ruim zestien miljoen mensen samenlevend in een rivierdelta - kinderen en volwassenen, in steden en dorpen, op werk, school of thuis. Zestien miljoen mensen met hun verledens, hun verlangens en zorgen, hun plannen voor de toekomst. Dankzij de moderne vrijheid kunnen ze binnen de grenzen van de wet zelf hun leven inrichten. Dat gaat de Nederlanders goed af. Gemiddeld zijn wij tevreden tot zeer tevreden over ons eigen leven, zo blijkt uit onderzoek.

Maar dit beeld vertoont barsten. Tegelijk zijn de Nederlanders ontevreden over de samenleving als geheel. De regelzuchtige overheid wordt met wantrouwen gezien, criminaliteit en terrorisme boezemen angst in, de volle wegen en verloederde openbare ruimte zijn een bron van ergernis, de immigratie leidt tot spanningen. Dit vertrouwde gemopper wint aan kracht. Nieuw zijn de geluiden dat de individuele vrijheid zelf onder druk staat. Het vrije woord wordt bedreigd, de democratie ondermijnd door politiek geweld. Behalve ontevredenheid en wantrouwen is er verwarring. Ook dat tekent Nederland anno nu.

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, opgericht in 1948, wil met dit Liberaal Manifest de nieuwe situatie verkennen en een opening bieden naar de toekomst. Van doormodderen naar hernieuwd elan, van somberte naar trots en kracht.

Het verlangen naar vrijheid is de grondslag van onze natie. De oorsprong van ons land ligt niet in een ongrijpbaar ver verleden - zoals in het geval van Engeland of Frankrijk. Ook werd het land niet door een krachtige wil van bovenaf aaneengesmeed - zoals Duitsland of Italië. Nee, ons land werd eind zestiende eeuw geboren uit de taaie, gezamenlijke inspanning om de vrijheid te ontworstelen aan het gezag van een tirannieke Spaanse koning. Vrijheid en tolerantie ontstaken het licht van onze Gouden Eeuw. Dankzij die twee was het wonder moge-

lijk van een land, bewoond door amper twee miljoen mensen, dat in ondernemingszin, cultuur, wetenschap en politieke wijsheid ieder ander Europees land ver achter zich liet.

De vrijheid waar het bij de geboorte van onze natie om ging, was een andere dan die van later eeuwen. Het was geen vrijheid die in een roes van toekomstvertrouwen werd gevierd, zoals in de Franse Revolutie. Het was een vrijheid zonder opdringerigheid, pathos of triomfalisme, een vrijheid die paste bij een land 'van kleine gebaren' waar ieder, vanaf de boer tot de baron, vooreerst 'burger' was. Deze bescheiden vrijheid vormt tot op heden het hart van de natie.

Het is dus niet verwonderlijk dat liberale politici onze staat en onze samenleving hebben vormgegeven. Christen-democraten en sociaal-democraten hebben er vanzelfsprekend aan bijgedragen. Maar het christelijk geloof en de sociale bekommernis, de leidende beginselen van die beide andere hoofdstromingen in de nationale politiek, hebben de Nederlandse vrijheid eerder begeleid en omringd, dan naar de kroon gestoken.

Het was de liberaal Van Hogendorp die het in 1813 ontstane Koninkrijk voorzag van een grondwet die de brug kon zijn tussen heden en verleden. Het was de liberaal Thorbecke die in 1848 de parlementaire democratie inrichtte op de manier die wij nog kennen. Ook de eerste sociale wetgeving kwam eind negentiende eeuw onder liberale inspiratie tot stand. Aan de inspanningen van christen-democraten en sociaal-democraten danken wij de politieke emancipatie van de calvinistische 'kleine Luyden', van het rooms-katholieke 'volksdeel' en van het arbeidersproletariaat. Maar de liberale conceptie van het staatsburgerschap heeft die emancipatie mogelijk gemaakt en heeft - toen zowel als nu - het einddoel bepaald: de opname van achtergestelde groepen binnen die in wezen burgerlijk-liberale Nederlandse samenleving.

Ook in de recente geschiedenis zijn liberalen steeds wegbereiders geweest. De uitdijende verzorgingsstaat met zijn uitwassen, zoals de grootschalige uitkeringsfraude, werd al decennia geleden door liberale politici aan de kaak gesteld. Het waren liberalen die al vroeg waarschuwden tegen het eenzijdige volkshuisvestingsbeleid, dat verantwoordelijk is geweest voor segregatie en gettovorming in oude stadswijken. Toen liberalen pleitten voor veiligheid en meer blauw op straat, werden zij met de vinger nagewezen als vertegenwoordigers van 'law and order'. Inmiddels beschouwen alle politieke partijen veiligheid als hoogste prioriteit. Toen immigratie en integratie nog taboeonderwerpen waren, onderkenden liberale politici dat de ongereguleerde instroom van asielzoekers en de kritiekloze omarming van de multiculturele samenleving tot grote problemen zouden lei-

den. Hun voorstellen voor verplicht Nederlands en verplichte inburgering werden met hoon overladen, maar hun gelijk is nu algemeen erkend. Steeds waren liberalen de vernieuwers en hervormers.

De zeeën gaan hoog. Opnieuw moeten grote groepen buitenstaanders worden ingevoegd in onze burgerlijk-liberale orde. Dat zet de liberale beginselen van vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid van man en vrouw, het verbod op discriminatie en de scheiding van Kerk en Staat onder een voor de huidige generaties ongekende druk. Bovendien worden wij geconfronteerd met het veel wezenlijkere probleem van een aanpassing van die liberale orde zelf aan geheel nieuwe omstandigheden. Traditionele concepties van de staat, van soevereiniteit, van legitimiteit en van de relatie tussen burger en staat wankelen in een wereld van globalisering, van soevereiniteitsoverdracht aan bovenstatelijke organisaties, van netwerken en informatisering.

Opnieuw zal het liberalisme vorm weten te geven aan de samenleving. Opnieuw zullen liberalen opstaan die de moed hebben taboes te doorbreken, die op de bres springen voor het behoud van onze vrijheid. Dit Manifest wil zulke liberalen - in of nog buiten de VVD - uitnodigen en aanmoedigen.

De eerste opgave is een herinrichting van de staat. Daar ligt de sleutel tot behoud van de vrijheid. Zonder staat geen burgerlijke en politieke vrijheid, geen vrije markt, geen goed georganiseerde samenleving, geen openbare orde. De liberale vrijheid moet daarom soms worden veroverd *op*, soms *met* de staat.

Het gezag van de staat is niet langer vanzelfsprekend. Voor zover dat samenhangt met een toenemende mondigheid van de burgers, is dat positief. Voor zover het voortkomt uit wantrouwen van diezelfde burgers, is het bedenkelijk. De VVD beschouwt het gebrek aan vertrouwen van de burgers in 'de overheid' als het grote politieke probleem van onze tijd. Daarbij moet alleen niet worden vergeten dat juist wantrouwen, samen met mondigheid, de grondstoffen levert voor een vitale democratie. Een staat is pas democratisch, als het wantrouwen van burgers bij wet mondig wordt, oftewel een 'stem' krijgt. Stemrecht is de basis voor vertrouwen tussen staat en burger. Daarom gaat het eerste hoofdstuk van dit Manifest over de *Democratie*.

De staat heeft niet alleen in relatieve zin gezag verloren aan steeds mondigere burgers, maar ook in absolute zin. Het monopolie op de collectieve vormgeving van onze moderne samenlevingen is hij

kwijtgeraakt aan de internationale dynamiek van woorden, geld en wetenschap. Dat monopolie wint hij - gelukkig - niet meer terug. Daarentegen mag de staat zich in geen geval het monopolie op het gebruik van geweld laten ontglippen. Daarmee zou hij niet alleen zijn gezag verliezen, maar zijn bestaansrecht. Een staat die de veiligheid van zijn burgers niet kan beschermen, kan geen aanspraak meer maken op vertrouwen, noch op respect voor de wet. Daarom gaat het tweede hoofdstuk over *Veiligheid*.

Pas binnen een staat die zowel democratisch als veilig is, kan de *Vrijheid* van het individu gestalte krijgen - ieders individuele en economische vrijheid. Dat is het overkoepelende onderwerp van hoofdstuk drie. Daarin aandacht voor de individuele grondrechten, voor economie, arbeid en belastingzaken, voor milieu, kunst en cultuur, en voor de vraag waarom het liberale individualisme wezenlijk sociaal is.

Het vierde hoofdstuk, *Burgerschap*, gaat in op de relatie tussen gemeenschap en burger, vanuit het perspectief van de laatste. Daarin stellen we de vraag welke mensen aan onze democratische vrijheid mogen meedoen (immigratie), hoe kinderen of nieuwkomers deel kunnen worden van de gemeenschap van burgers (onderwijs, opvoeding, inburgering) en wat die zestien miljoen mensen mogelijk bindt. Wat maakt ons tot één volk? Wij houden in Nederland niet van dat woord, maar toch zijn wij, als het erop aankomt, met reden trots op de Nederlandse natie. Dat gedeelde besef van saamhorigheid en vrijheid moeten we niet laten verdampen.

In het slothoofdstuk komt de *Partij* aan de orde: met de liberale herwaardering van staat en democratie zal de bestaande partijstructuur aan kracht moeten winnen - en ook de VVD zal zich daarop moeten inrichten.

Aldus ontpopt de VVD zich in de vijf hoofdstukken van dit Liberaal Manifest opnieuw als de *Volkspartij* voor *Vrijheid, Veiligheid* en *Democratie*.

Hoofdstuk 1: Democratie

Staat en burger, burger en staat

Alle westerse democratieën, inclusief de onze, verkeren in een legitimiteitscrisis. De belangrijkste oorzaak is dat de afstand tussen hoe macht formeel moet worden uitgeoefend en hoe het er in de praktijk aan toe gaat, steeds groter geworden is. Niet langer is het publieke en voor iedereen zichtbare debat tussen regering en parlement beslissend voor de uitoefening van de politieke macht. Formeel ligt daar wel het centrum van de macht, maar in werkelijkheid heeft die macht zich verplaatst naar departementale bureaucratieën, ambtelijke diensten, naar een onoverzichtelijk labirint van zelfstandige bestuursorganen, adviesorganen en maatschappelijke organisaties. De politieke macht, de staat, is gefragmenteerd.

Dat heeft twee, voor de democratie desastreuze, gevolgen gehad. In de eerste plaats leidt fragmentatie van macht tot verlies aan samenhang in de publieke besluitvorming en daarmee tot verlies aan macht. In de tweede plaats is gefragmenteerde besluitvorming over publieke zaken ondoorzichtig en wekt deze bij de burger de indruk overgeleverd te zijn aan willekeur en onvoorspelbaarheid. Vandaar dat het vertrouwen van de burger in de overheid in alle westerse democratieën in de laatste decennia sterk is afgenomen. Vandaar ook die legitimiteitscrisis.

Opvallend is dat er inmiddels al meer functionele bestuurslichamen zijn dan de 467 gemeenten in ons land en dat de besturen daarvan bijna allemaal worden benoemd, vaak via coöptatie. Van democratische controle is daar nauwelijks tot geen sprake. Deze functionele bestuurslichamen voeren niettemin belangrijke publieke taken uit waarmee vaak enorme bedragen zijn gemoeid. Denk aan de uitvoering van de sociale zekerheid. In deze bestuurlijke wirwar stelt de staat zich op als een speler temidden van vele. Het is tijd om de bezem door de wildgroei aan bestuurslichamen te halen. Zo moeten alle zelfstandige bestuursorganen tegen het licht gehouden worden en beoordeeld op de vraag of ze echt nodig zijn of dat ten onrechte een rechtstreekse bestuurlijke verantwoordelijkheid wordt ontlopen. Voortaan wordt uiterst terughoudend omgegaan met de oprichting van nieuwe ZBO's.

De burger wil goed gerepresenteerd en goed bestuurd worden. Hij wil niet overal over meepraten, maar moet wel weten dat de zaken goed geregeld zijn, dat hij niet belazerd wordt en dat bestuurders zich naar behoren verantwoorden. Bij de huidige sterke fragmentatie van

publieke besluitvorming, desintegratie van de staat en onduidelijke verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden kan de burger onmogelijk nog het gevoel hebben dat zijn belangen goed worden gediend, laat staan dat hij er enig zicht op heeft.

Deze diagnose leidt tot de conclusie dat er nieuwe macht moet worden gepompt in onze bestaande politieke systemen. Ook moeten de controlemechanismen op de uitoefening van die macht worden aangescherpt. Pas als aan die beide voorwaarden is voldaan, kan de burger er zeker van zijn dat het politieke systeem echt in staat is om vorm te geven aan de samenleving en dat dit gebeurt zoals hij wilde en zonder dat er ruimte is voor machtsmisbruik en bestuurlijke inefficiëntie.

Sinds de invoering van het algemeen kiesrecht in 1919 kiezen de Nederlanders hun politieke vertegenwoordigers rechtstreeks. Deze krijgen voor een bepaalde periode het vertrouwen en kunnen op hun woorden en daden worden afgerekend. De kiezer geeft, de kiezer neemt, soeverein als de zee. Dit representatieve stelsel werkt alleen goed als burgers weten dat hun stem telt en adequaat worden vertegenwoordigd. Het vereist dat verkiezingen gaan om de politieke macht.

Nationale democratie

De VVD bepleit een versterking van zowel de wetgevende en controlerende macht (het legislatief) als van de uitvoerende macht (het executief). Dat klinkt paradoxaal, maar de geschiedenis leert, dat versterking van de één automatisch versterking van de ander betekent. In de negentiende eeuw heeft de vergroting van de greep van de burger op de staat die laatste juist sterker gemaakt dan hij tevoren ooit was. Daardoor konden voor de burger dingen geregeld worden die daarvoor geheel ondenkbaar waren. Dat is het wonder van de politieke macht: vergroting van de macht van de één is vaak voorwaarde voor vergroting van de macht van de ander. Het tegendeel is ook waar. Verzwakking van de een leidt tot verzwakking van de ander. Dat is precies wat de afgelopen decennia met de democratieën in West-Europa is gebeurd. Dat heilloze proces wil de VVD tot staan brengen.

Gekozen minister-president

Invoering van de gekozen minister-president kan de uitvoerende macht versterken. Er komt immers een rechtstreeks mandaat van de

kiezer voor de gekozen premier. Dat er een probleem is met het executief blijkt wel uit de recente oproep van politieke partijen om bij landelijke verkiezingen vooraf duidelijkheid te geven over wie kandidaat-premier is. Vreemd is de situatie dat kiezers massaal op de nummer 1 van een lijst stemmen en uiteindelijk, als die partij ook de grootste wordt, een hele andere figuur, die misschien niet eens op de lijst stond, als formateur en regeringsleider zouden kunnen krijgen. Wat op lokaal niveau wordt overwogen kan ook op nationaal niveau: een direct gekozen minister-president. Dat sluit goed aan bij het feit dat de premier in de praktijk al lang niet meer de *primus inter pares* is, maar echt de regeringsleider. Diens optreden bij Europees topoverleg illustreert dat goed.

Bij verkiezingen worden aan de kiezer twee formulieren voorgelegd. Op het eerste stembiljet kiest hij voor een partij. Op het tweede voor een formateur van het nieuw te vormen kabinet. Men kan zich verkiesbaar stellen voor zowel de Tweede Kamer als voor het formateurschap, of voor een van beide. Op basis van de uitslag van de verkiezingen wordt de samenstelling van de Tweede Kamer bepaald. De nieuw gekozen Kamer stelt in haar eerste vergadering vast wie de meeste stemmen heeft gekregen en draagt die persoon bij het staatshoofd voor om te worden benoemd tot formateur. Het staatshoofd wijst de formateur aan en draagt deze op een kabinet te vormen dat kan rekenen op het vertrouwen van de Kamer. Tevens draagt het staatshoofd de formateur op om de Kamer te verzoeken een andere formateur voor te dragen als hij er niet in slaagt een kabinet te formeren onder zijn leiding.

Versterking wetgevende macht

Met dit mandaat op zak staat het executief sterker tegenover het legislatief. Om hier tegenwicht te kunnen bieden - geen macht zonder tegenmacht - bepleit de VVD een dubbele versterking van het legislatief. In de eerste plaats door een andere omgang met de ministeriële verantwoordelijkheid, waardoor parlementariërs in hun rol als medewetgever, net als de minister, kunnen leunen op de ambtelijke expertise. In de tweede plaats door een institutionalisering van de parlementaire controle op het executief.

Hoeksteen van ons parlementaire systeem is het in 1848 in de Grondwet verankerde artikel 42 over de ministeriële verantwoordelijkheid. Aanvankelijk gold deze bepaling uitsluitend de relatie tussen de koning en de minister. Gaandeweg werd de ministeriële verantwoordelijkheid uitgebreid tot de relatie tussen de minister en zijn ambtenaren. Dankzij een beroep op de ministeriële verantwoordelijkheid kan het parlement de minister ter verantwoording roepen voor ambtelijk handelen of nalaten. Als zodanig leek deze toevoeging aan de ministeriële verantwoordelijkheid onontkoombaar. Maar het is niet realistisch de minister politiek verantwoordelijk te achten voor ambtelijk handelen dat zich geheel buiten zijn gezichtsveld afspeelt. In de praktijk leidde dit tot een verkramping in de relatie tussen de minister en zijn ambtenaren en ook tot het ontstaan van waterdichte

schotten tussen de volksvertegenwoordiging en de onder de minister ressorterende ambtelijke diensten. Het gevolg is dat de minister altijd, maar de volksvertegenwoordiger meer bij uitzondering, een beroep kan doen op het ambtelijk apparaat. Daar ligt de paradox van de ministeriële verantwoordelijkheid. Zij was bedoeld om het parlement greep te geven op de ambtelijke diensten (afrekenen via de minister), maar leidde er in de praktijk toe dat die diensten buiten het bereik van het parlement zijn komen te staan.

Beter is een onderscheid te maken tussen verantwoordelijkheid ('responsibility') en verantwoording afleggen ('accountability'). Het zwaartepunt van de ministeriële verantwoordelijkheid moet komen te liggen bij het laatste. Het parlement kan te allen tijde van de minister uitleg vragen over ambtelijk handelen. Als het parlement van mening is dat de minister ook zelf verantwoordelijk is voor ongerechtigheden dan kan hij uiteraard worden weggestuurd. Niet vanwege die ministeriële verantwoordelijkheid, maar vanwege het ontbreken van vertrouwen.

Dit levert drie voordelen op. In de eerste plaats geeft het een ontspannener verhouding tussen de minister en zijn ambtenaren. Kadaverdiscipline van ambtenaren is niet langer nodig. Dit heeft een analogie in het bedrijfsleven, waar van medewerkers ook wordt gevraagd naar eigen geweten te handelen. Het zal de kwaliteit en bestuurlijke creativiteit bevorderen. In de tweede plaats voorkomt het dat bewindspersonen omwille van het ontlopen van de ministeriële verantwoordelijkheid hun toevlucht zoeken in de oprichting van zelfstandige bestuursorganen, waaraan staatsaken worden afgestoten. De wildgroei van ZBO's wordt daarmee afgeremd en de verdere vertroebeling van staatsrechtelijke verantwoordelijkheden voorkomen. Ten derde ontstaat er een ontspannener verhouding tussen het ambtelijk apparaat en het parlement. Het laatste zal steeds de afweging maken tussen 'accountability' en 'responsibility' in zijn beoordeling van de minister. De schotten tussen parlement enerzijds en regering en ambtelijke diensten anderzijds kunnen worden doorboord en het parlement kan zijn positie versterken door op veel grotere schaal dan nu gebruik te maken van de ambtelijke expertise. Dat versterkt het legislatief. Naar het voorbeeld van de 'Select Committees' in Groot-Brittannië zullen Commissies van Wetgeving worden ingesteld in het verlengde van de reeds bestaande commissievergaderingen. In deze Commissies van Wetgeving spreken de minister en zijn ambtenaren met parlementariërs. Dat gebeurt in het wetgevingsproces minstens twee keer. Eerst bij de vaststelling van terreinen waar wet- en regelgeving nodig is, vervolgens wanneer op het departement de ideeën zijn uitgewerkt. In de commissie hebben de ambtenaren de plicht alle gevraagde informatie en adviezen te verstrekken. Parlementariërs kunnen op hun beurt ook adviezen geven. De minister beslist. De bestaande procedures voor de behandeling van wet- en regelgeving in het parlement blijven onverkort gehandhaafd.

De huidige omgang met de ministeriële verantwoordelijkheid leidt soms ook tot het afrekenen van een zittende bewindspersoon op het

handelen van een ambtsvoorganger. Het is de absurde consequentie van de verwarring tussen verantwoording en schuld. Beter is het de ambtsdrager te verplichten rekenschap af te leggen van de fouten van een voorganger, zonder hem daarvoor weg te moeten sturen. Anderzijds mag de schuldvraag niet uit beeld verdwijnen. Daaraan is iets te doen, wanneer een ambtsvoorganger wiens handelen of nalen tot aftreden had moeten leiden, na vertrek uit het ambt elders in een kroonbenoeming functioneert. Dit kan zijn als burgemeester, lid van de Raad van State, korpschef of lid van een regeringsadviescommissie. Wanneer nieuw ontdekte feiten achteraf gezien reden zouden hebben gegeven van die nieuwe benoeming af te zien, dient de Tweede Kamer de regering bij motie de opdracht te kunnen geven die benoeming alsnog ongedaan te maken. Daarmee komt een eind aan de praktijk waarbij falende bewindspersonen goed wegkomen in fraaie functies.

Versterking controlerende macht

In zijn *De l'esprit des loix* (1748) onderscheidde Montesquieu de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende macht. Tijdgenoten onderkenden al snel dat nog een vierde macht nodig is, de *controle-rende*. Hoewel toegewezen aan de wetgevende macht, is die controlelaak in de meeste parlementaire systemen veronachtzaamd, ook in Nederland. Dit is ongewenst. Veel van de parlementaire enquêtes van de afgelopen twintig jaar waren het gevolg van misstanden die hadden kunnen worden voorkomen door een adequatere controle van de regering door het parlement.

De VVD bepleit daarom de institutionalisering van een controlerende macht, evenwel zonder ingrepen in de Grondwet. Een weg daartoe is de instelling van een Permanent Onderzoeksbureau van de Tweede Kamer. Daarin krijgt de incidentele onderzoekscapaciteit die wordt ingezet bij de parlementaire enquêtes en parlementaire onderzoeken een permanent karakter. Dit onderzoeksbureau staat ten dienste van de Kamer en wordt geleid door een door de Kamer aan te wijzen delegatie van parlementsleden. Alle fracties die dat willen, zijn erin vertegenwoordigd. Die delegatie stelt de onderzoeksagenda op en functioneert voor het overige zoals nu de tijdelijke enquêtecommissies. Het ligt voor de hand hier nauwe samenwerking te zoeken met de Algemene Rekenkamer.

Hoorzittingen zijn een middel om kandidaat-bewindspersonen voor hun formele aantreden te bevragen op geschiktheid en achtergrond, zoals gebeurt met kandidaat-eurocommissarissen in het Europese Parlement. Enige tijd na hun aantreden verstrekken de bewindspersonen individueel aan de Kamer, via het Onderzoeksbureau, een overzicht van hun beleidsprioriteiten. Periodiek leggen ze verantwoording af over de uitvoering daarvan. Het gaat daarbij dus om een totaaloverzicht, niet over een enkel onderdeel van het beleid. Zodoende kan de Kamer beter de voortgang in de uitvoering van voorgenomen beleid van individuele regeringsleden controleren. Het is een toevoeging aan de vergelijkbare verantwoording die door de regering als geheel wordt afgelegd. Het kan de vertrouwensband

tussen Kamer en individueel bewindspersoon bevorderen en zo bijdragen aan de versterking van de controlerende macht.

Referendum

Nederland is een representatieve of indirecte democratie waarin terecht voorzichtig wordt omgesprongen met elementen uit de directe democratie, zoals referenda. Niettemin is de absolute koudwatervrees waarvan sommige liberalen last hebben, overdreven. Er zijn wel degelijk momenten waarop de staat een rechtstreeks oordeel aan de kiezers kan vragen, bijvoorbeeld als het zaken betreft die de politieke of grondwettelijke orde zelf raken. Zo werd in 1814 de eerste Constitutie bij referendum vastgesteld. In deze geest past het raadplegend referendum over de Europese Grondwet van 2005. Daarnaast komt het voor dat een politieke keuze moeten worden gemaakt in een kwestie die geheel op zichzelf kan worden beoordeeld (zoals euthanasiewetgeving). Beide typen referenda zijn niet strijdig met de representatieve democratie: ze gaan eraan vooraf of zijn er duidelijk aan ondergeschikt.

Samenvattend: de VVD bepleit een versterking van het legislatief door een nieuwe en realistischere omgang met de ministeriële verantwoordelijkheid. Het executief kan door middel van de gekozen minister-president worden versterkt. Door hun grotere onafhankelijkheid van elkaar zal de dialoog tussen parlement en regering hoe dan ook scherper en intenser worden. De macht gaat terug naar waar ze democratisch wordt gecontroleerd, weg uit de wirwar van ongrijpbare en dus oncontroleerbare bestuurslichamen. De kiezer krijgt meer greep op de staat. Al deze staatsrechtelijke voorstellen - de hoorzittingen voor kandidaat-bewindsliden, het sneller aftreden bij vertrouwensverlies, een mogelijk gekozen minister-president - zijn gericht op vertrouwen. Overal in het leven gaat het niet alleen over wat moet worden gedaan, maar ook over wie het doet. Ieder kiest voor de dokter, advocaat of belastingconsulent in wie hij vertrouwen heeft. Die vertrouwenskeuze hebben de burgers in de ons omringende landen wel, maar in Nederland niet. Vertrouwen de Nederlandse politici hun burgers soms niet? De VVD vertrouwt de Nederlandse burger wel en wil dat duidelijk wordt dat de burger de baas is.

Lokale, regionale en Europese democratie

Lokale democratie

Hoewel de landelijke politiek in de beeldvorming de dominante kracht in de Nederlandse bestuurlijke ordening is, wordt het dagelijkse leven in sterke mate beïnvloed door het lokale bestuur. Huisvesting, onderwijs, veiligheid, sociale voorzieningen, welzijnszorg, openbaar vervoer, cultuur, sport - stuk voor stuk onderwerpen waarover het gemeentebestuur verantwoording aflegt in de lokale democratie. De lage opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen wekt de indruk dat kiezers die invloed miskennen. Ook de gebrekkige wijze waarop het lokale politieke leven zichzelf heeft vormgegeven, is daar debet aan.

Toch kan op dit schaalniveau het bestuur het dichtst bij de burger worden gebracht. Iedere individuele burger kan rechtstreeks contact hebben met raadsleden, wethouders of de burgemeester. Dat lukt met landelijke volksvertegenwoordigers, laat staan bestuurders in veel mindere mate. Mede daarom is decentralisatie voor de VVD een belangrijk uitgangspunt bij de verhoudingen tussen de bestuurslagen. Waar mogelijk vindt het openbaar bestuur plaats op het niveau van gemeenten, tenzij overwegingen van doelmatigheid een hoger bestuurlijk niveau vragen. De overdadige bemoeienis van de rijks- en provinciale overheden met lokaal beleid moet worden bestreden. De bijl moet in de sturings- en prestatiebureaucratie. Geen dubbele, laat staan driedubbele verantwoording afleggen over één en hetzelfde onderwerp.

Medebewind moet worden afgeschaft. Het moet duidelijk zijn welk democratisch bestuursorgaan verantwoordelijk is. Dat kan alleen als bestuurlijke verantwoordelijkheden niet worden gedeeld. Dan is niemand meer verantwoordelijk en gaat het ook mis, zoals bleek ten tijde van de vuurwerkramp. Zo wordt tevens voorkomen dat het ene bestuursorgaan kan verhinderen dat het andere zijn taak naar behoren uitvoert, zoals bij de uitvoering van het asielbeleid. Niet voor niets is het Nederlandse bestuur gebaseerd op het beginsel van de gedecentraliseerde eenheidsstaat.

De bestuurlijke 'dichtheid' van Nederland is enorm. Deel het aantal inwoners door het totale aantal bestuurders en volksvertegenwoordigers van staat, provincies, gemeenten, stadsdelen, waterschappen en andere publiekrechtelijke lichamen en de conclusie kan geen andere zijn dan dat het er te veel zijn. Het gevolg is een wirwar aan overlegstructuren en een overdaad aan vergaderingen. Coördineren en afstemmen is een nationale sport geworden. De burger heeft geen enkele weet van wat er gebeurt, laat staan dat hij merkt er baat bij te hebben. Het is de hoogste tijd voor bestuurlijke verdunning, te beginnen op gemeentelijk niveau. Een van de middelen is verdergaande gemeentelijke herindeling. Een grotere schaal betekent grotere kansen op competente bestuurders en ambtenaren en minder noodzaak voor allerlei bovenlokale samenwerkingsverbanden die de bestuurlijke spaghetti alleen maar ingewikkelder maken.

De VVD vindt dat gemeenteraden, afhankelijk van de omvang van de gemeente, kunnen worden teruggebracht met een derde tot de helft. Wij, 16 miljoen inwoners van dit land, worden nu lokaal bestuurd door zo'n 12.000 burgemeesters, wethouders en raadsleden. Dat kan met minder. Colleges van B & W hoeven nooit uit meer dan vijf, in de grootste steden hooguit zes personen te bestaan. Beeldbepalende bestuurders moeten rechtstreeks door de bevolking worden gekozen. Op gemeentelijk niveau is dat de burgemeester. De gekozen burgemeester wordt tevens formateur van het nieuwe College van B & W. Dat College moet, alvorens van start te gaan, het vertrouwen van de gemeenteraad krijgen op basis van een bestuurlijk programma. Voorafgaand aan het uitspreken van het vertrouwen worden kandidaat-wethouders in een

hoorzitting bevestigd op geschiktheid en bestuurlijke voornemens.

Een krachtige lokale democratie kan niet zonder substantieel lokaal belastinggebied. Pas als ook de financiering van lokaal beleid op lokaal niveau gebeurt, kan op dat niveau politieke verantwoording worden afgelegd. In Nederland is de omvang van het gemeentelijke belastinggebied verhoudingsgewijs klein. In sommige landen doen gemeenten de totale belastingheffing, waarna afdracht aan het Rijk plaatsvindt voor bovengemeentelijke taken. Bij ons is het grotendeels andersom. Dat leidt tot een vergaande bemoeienis van de rijksoverheid met het gemeentelijke beleid. Decentralisatie van bevoegdheden is onvoldoende om hier verandering in te brengen. Het budget moet ook overgaan. Gemeentelijke autonomie hangt samen met de mogelijkheid lokaal belasting te heffen. Om te voorkomen dat dit leidt tot een lastenverhoging voor de burger, moet die verruiming gepaard gaan met een minstens navenante vermindering van de nationale belastingdruk. Dit is onderdeel van een algehele herziening van het fiscale stelsel, waarbij het uitgangspunt moet blijven dat lokale overheden geen inkomenspolitiek bedrijven. Kortom, zoals de Amerikaanse koloniën zich losmaakten van het Britse moederland met de slogan *'No taxation without representation'*, zo behoort volgens de VVD de lokale democratie zich te emanciperen uit de greep van de Rijksschatkist onder de banier *'No representation without taxation'*.

Regionale democratie

Voor sommige provincies geldt dat de inwoners zich er sterk mee verbonden voelen. Zo zijn Friezen en Limburgers vaak ronduit trots op hun 'land'. Een bovenregionale samenwerking zal niemand willen tegenhouden, maar samenvoeging van provincies is voor velen een brug te ver. We kunnen er echter niet aan voorbijgaan dat bestuurlijke vraagstukken niet zelden dwars door en over de bestaande provinciale indeling heen lopen. Dan worden allerlei samenwerkingsverbanden gecreëerd, die vaak gepaard gaan met een rammelende democratische verantwoording. Ook rond de grotere steden zien we samenwerkingsverbanden met een stadsgewestelijk karakter. Bestuurlijke slagkracht en democratische legitimatie zijn gebaat bij een formalisering van die nieuwe vormen van regionale samenwerking. De meeste provincies kunnen in de huidige vorm wel worden gehandhaafd, maar de vergaande samenwerking en verwevenheid in Randstedelijk verband noodzaakt tot een goede bestuurlijke en democratische grondslag en dus een andere territoriale indeling. Een minder versnipperd bestuur van het gewest Randstad zal ook de concurrentiepositie tegenover andere Europese regio's versterken.

Europese democratie

De Europese Unie is lastig te begrijpen omdat ze tegelijk 'binnen' en 'buiten' is. Gegroeid vanuit een economisch samenwerkingsverband, maakt ze inmiddels regels en wetten die op tal van terreinen alle Nederlanders aangaan - in hun rol van producent, consument, maar

ook burger. In het streven naar de zogenaamde economische 'vier vrijheden' zelf (vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal) ligt al besloten dat de politiek van de lidstaten steeds hechter verknoopt raakt. Dat komt de welvaart en veiligheid op ons continent zonder meer ten goede, maar kan ten koste gaan van de democratie. Op dat front ligt de grootste opgave voor de komende periode.

Democratisering van de Europese instellingen in Brussel - bijvoorbeeld meer macht voor het Europese Parlement - is een oude liberale wens. Toch is dat niet de kaart waarop wij alles moeten zetten. De democratische legitimiteit van de Unie ligt volgens de VVD namelijk bovenal in de Lidstaten. De droom van een federaal Europa - met één regering en parlement te Brussel en met het spreekwoordelijke volkslied - is immers stukgelopen. De VVD is daar blij om. De natiestaat Nederland moet behouden blijven en Europa's kracht ligt in verscheidenheid. Wel moet men zich realiseren dat daarmee de politieke eenwording van ons continent niet van de baan is. Onder druk van de historische omstandigheden gaat die ontwikkeling onherroepelijk door. Alleen de vorm wordt anders dan gedacht. Het is daarom tijd dat Nederland zich losmaakt uit oude sjablonen (zoals 'communaux' versus 'intergouvernementeel') en de Europese krachtlijnen in ogenschouw neemt. Het Europa van de Lidstaten wordt wel degelijk een *politieke* Unie. Daarin moet ons land een plek vinden.

Voor de Nederlandse inzet in Europa betekent dat het volgende. Voor de constitutionele inrichting - de *vorm* - geldt dat wie de Unie wil democratiseren, meer dan nu moet bouwen op het nationale burgerschap. Van daaruit lopen de meest krachtige vertegenwoordigingslijnen naar 'Brussel', via de eigen regering (in de Raad van Ministers) en de eigen regeringsleider (in de Europese Raad). De Tweede Kamer moet dit beter controleren en zich niet voor voldongen feiten laten plaatsen. De VVD is daarom ook warm voorstander van de rol die beide Kamers krijgen in de nieuwe Europese Grondwet bij de controle op de naleving van subsidiariteit (het principe dat de Unie zich beperkt tot taken die de Lidstaten zelf niet of minder goed kunnen vervullen). Daarmee wordt erkend dat de kloof tussen burgers en 'Brussel' allereerst via de eigen volksvertegenwoordiging moet worden overbrugd. Het 'Europese burgerschap', toegekend bij het Verdrag van Maastricht aan iedere staatsburger van een lidstaat en uitgeoefend bij de verkiezing van het Europese Parlement, is (vooralsnog) te zwak om een Europese democratie op te gronden. Het is allereerst aan de nationale parlementen en partijen om het Europese debat voor de burger begrijpelijk en gripbaar te maken.

Voor wat betreft het beleid - de *inhoud* - van de Unie wil de VVD de lijn bestendigen die Nederland de afgelopen jaren vooral onder druk van onze partij heeft ingezet: hervorming van het landbouw- en het regiobeleid, strenge naleving van het Stabiliteitspact, toezicht op verminderde regeldruk, intensievere samenwerking op het gebied van terrorismebestrijding, bevorderen van wereldvrede. In het algemeen geldt steeds: Europa moet alleen doen wat niet op een lager niveau kan gebeuren. Ten slotte, de geografische gren-

zen van Europa zijn bijna bereikt. Na nog op stapel staande uitbreidingen grenst de Unie mogelijk onder meer aan Iran, Irak en Rusland. Dan is het mooi geweest.

Hoofdstuk 2: Veiligheid

Defensie

Nederland is een open samenleving midden op het oude continent, waar de wereld van alle kanten binnenkomt. Omgekeerd raakt ons doen en laten de wereld om ons heen, bijvoorbeeld inzake terreurbestrijding. Veiligheid waarborgen voor zijn burgers is de primaire taak van de Nederlandse staat. Dat vereist steeds anticiperen en reageren op internationale politieke, economische en ook religieuze en sociale ontwikkelingen. Omdat de wereld beweegt, kan het denken over veiligheid nooit stilstaan.

Vanouds bestaat er onderscheid in aanpak tussen interne en externe veiligheid. Toch verliezen de grenzen tussen 'binnen' en 'buiten' aan scherpte. Gezien de Europese samenwerking in deze valt bijvoorbeeld te voorzien dat de interne veiligheid van de lidstaten meer een gezamenlijke verantwoordelijkheid gaat worden. De VVD juicht dat toe. Illegaliteit, terrorisme of zwartgeldstromen bij ons kunnen niet effectief worden bestreden vanuit Nederland alleen.

Van onze externe veiligheid heeft Nederland al lang geleden vastgesteld dat die alleen in internationaal verband kan worden gewaarborgd. Ons land vertrouwt hiervoor al sinds de Tweede Wereldoorlog op de Verenigde Staten, de leidende NAVO-bondgenoot. Dat kan ook in de toekomst het devies zijn. Immers, in de twintigste eeuw zijn alleen de VS tot driemaal toe de bedreigde democratieën van Europa te hulp gekomen; van China of India hoeven we dat niet te verwachten. Niettemin zijn de transatlantische verhoudingen verschoven. Tijdens de Koude Oorlog, waarin Europa de strategische hoofdprijs was, boden de Amerikanen hun veiligheidsparaplu bijna gratis. Daardoor raakten we verwend. Sinds de Sovjet-Unie is verslagen, vragen de Amerikanen voor die paraplu een hogere prijs (uitgedrukt in militaire steun en militaire of financiële inspanningen). Tot op heden lijken de landen om ons heen - inclusief Groot-Brittannië - zich daarvan beter bewust dan wij.

Bovendien is Europa zelf na de Val van de Muur (1989) ontwaakt uit haar politieke sluimer, als een aarzelende vlinder uit de cocon. Gedreven door de geopolitieke omstandigheden - Duitse eenwording, Joegoslavische crises, uitbreidingen - volgen de Europese

verdragen elkaar in een steeds sneller ritme op: Maastricht 1992, Amsterdam 1997, Nice 2001, Europese Grondwet 2004. Al spreekt de Unie nog niet 'met één stem', toch wordt buitenlandse politiek van de Unie als geheel steeds belangrijker. In vijftien jaar groeide de Unie van een markt en rechtsorde voor twaalf naar een politieke orde voor vijftientig. Het is bovenal via de EU dat Nederland invloed kan uitoefenen op het wereldtoneel. Ook de VVD ontkomt er daarom niet aan de rangorde tussen onze rol in de NAVO en die in de EU nog eens goed te overdenken.

Samenwerking binnen de NAVO kan de hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid blijven. Daarbij dient de VVD in te zetten op verdere intensivering van de Europese samenwerking op defensiegebied, opdat de EU uitgroeit tot een volwaardige poot van het transatlantische bondgenootschap. Anders loopt Europa het risico door de VS tot irrelevant, onverantwoordelijk of zelfs ondankbaar te worden verklaard. Dat is zeker niet in het Nederlands belang.

De rechtsstaat

De rechtsstaat is nooit een rustig bezit geweest. Dat is hij nu niet, maar dat was hij ook voor de Tweede Wereldoorlog niet, toen nazisme en fascisme actief moesten worden bestreden. Een onrustig bezit was de rechtsstaat ook in de jaren zeventig en tachtig toen Nederland kampte met duizenden krakers en 'autonomen' die er door vernielingen, geweldsgebruik en brandstichting blijk van gaven dat ze het meenden toen ze zeiden: 'Uw rechtsorde is de onze niet'. Ook in die tijd manifesteerde zich in Nederland terrorisme, soms als uitloper van internationaal terrorisme, soms als terrorisme van eigen bodem. Wie herinnert zich niet de treinkaping in Drenthe?

Na een korte periode van betrekkelijke rust zijn we de nieuwe eeuw in gegaan met onrust rond de rechtsorde. Nederland heeft te maken met de uitlopers van een machtige fundamentalistische beweging die zich beroept op de islam. Een beweging die een theocratie voorstaat, waarin mensenrechten geen plaats hebben en waarvan haat en onderdrukking essentiële componenten zijn. Het terrorisme dat hieruit voortkomt, vormt de meest fundamentele bedreiging van de rechtsstaat.

De tweede bedreiging ligt in het nog steeds onaanvaardbaar hoge peil van de criminaliteit in Nederland en vooral in de geweldscriminaliteit. We kunnen niet week in, week uit constateren dat getreiter, vernielingen, mishandelingen en moord bij klaarlichte dag iedereen overal kunnen treffen en tegelijkertijd beweren dat wij een rechtsstaat hebben die prima functioneert. Wat voor signaal zenden wij uit als van alle tien misdrijven die er worden begaan er maar één wordt bestraft? Hoe kunnen de slachtoffers van die andere negen dan nog geloven dat de staat voor hen opkomt en waarom zouden de daders geloven dat de staat hen vindt en, belangrijker nog, achter de tralies weet te krijgen? Draaideurcriminaliteit is aan de orde van de dag. Veelplegers zijn amper van de straat te houden. Criminele

drugsverslaafden struinen de straten af en veroorzaken grote overlast. Jeugdige delinquenten komen er met halfbakken maatregelen vanaf en bouwen onverdroten verder aan hun misdadige loopbaan. De slachtoffers van criminaliteit zijn veelal de zwaksten in de samenleving. Politie, justitie en de rechterlijke macht hebben de samenleving niet van deze ellende weten te verlossen. Het vertrouwen van de burger in het gezag lijdt daardoor grote schade.

De derde bedreiging van de rechtsstaat ligt in de onbalans die is ontstaan tussen de productie van beleid en regels en het onvermogen om dat beleid uit te voeren en die regels te handhaven. Gedogen is soms een pragmatische oplossing voor het laten voortbestaan van een situatie die naar de letter der wet wellicht niet mag, maar in de praktijk een allengs geaccepteerde en soms zelfs gunstige situatie is. Maar dat kan toch nooit gelden voor die zaken die ronduit bedreigend zijn voor individuele burgers of bedrijven? Ook de jeugdzorg faalt. Meer dan eens hebben we de moord op een kind te betreuren omdat 'de instanties' nog geen aanleiding zagen in te grijpen. De staat verzwaart de lasten voor het bedrijfsleven, maar reageert onvoldoende op de noden: diefstal, fraude en beroving zijn de harde commerciële werkelijkheid van alledag geworden en de enig merkbare respons van de overheid is niet hulp of bescherming, maar meer overheid.

De conclusie is dat het huidige bestel voor het handhaven van de rechtsstaat faalt. Sommigen menen dat de rechtsstaat faalt en dat we daarom moeten afzien van essentiële elementen daarin, zoals de onbelemmerde uitoefening van grondrechten. Maar in welke situatie belandt de burger als zijn grondrechten worden ingeperkt en de staat ook nog faalt in de handhaving? Er zijn helaas genoeg landen in de wereld, in Zuid-Amerika bijvoorbeeld, waar deze combinatie voorkomt. Deze zijn - om het beleefd te zeggen - voor Nederland geen voorbeeld. We moeten het probleem aanpakken bij de kern: de rechtshandhaving. Alleen door het geweldsmonopolie met hernieuwde kracht af te dwingen, kan de staat het vertrouwen van de burger herwinnen. Criminaliteit moet worden bestreden en de veiligheid moet vergroot.

Rechtshandhaving

Dat de handhaving faalt, is geen nieuws. Opeenvolgende kabinetten hebben zich ingespannen om tot verbetering te komen. Maar één ding heeft men niet durven doen: het aanbrengen van fundamentele veranderingen in 'het bestel'. In alle machten, bevoegdheden, posities, instellingen en organisaties die verantwoordelijk zijn voor de handhaving zoals die nu functioneert. De laatste keer dat er iets is veranderd, was meer dan een decennium geleden, bij de wijziging van het politiestel. Er is geen reden op onze lauweren te rusten.

Velen hebben reden om bang te zijn, velen hebben reden te menen dat de staat niet meer voor hen opkomt. Wanneer is het genoeg? Nooit? Dat waarschijnlijk niet, maar wat moet er dan nog erger worden eer wij het op kunnen brengen het rechtshandhavend

bestel om te vormen? De VVD meent dat het 'over twaalf' is en dat er niet langer mag worden gewacht.

Welke maatregelen staan ons voor ogen? Dit is een manifest en geen programma, en het moet hier dus bij een aanduiding blijven - al is het niet zo dat een uitgewerkt programma veel tijd hoeft te kosten. Het programma zal rusten op de volgende beginselen. Verantwoordelijkheden worden aangescherpt, vereenvoudigd en duidelijk gemaakt. Methodieken en praktijken die elders hun waarde hebben bewezen, worden ook hier ingevoerd. Regels die niet actief worden gehandhaafd, behoren te worden geschrapt. Het behoud van de eigen bestuurlijke positie mag nooit een reden zijn iets niet te doen. Verantwoordelijke autoriteiten horen altijd te kiezen voor de belangen van de slachtoffers. Dat laatste gebeurt nu zeker niet.

Dit lijken voor de hand liggende principes, maar als we de moed zouden hebben ze toe te passen, hebben ze vergaande gevolgen. Om te beginnen moet de departementale ordening anders worden. Gezags- en beheersverantwoordelijkheden moeten, voor zover ze bij het Rijk horen, bij elkaar worden gebracht. Dat betekent dus een samenvoeging van onderdelen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken met die van Justitie. In een klein, compact Ministerie van Veiligheid komen de lijnen samen: politie, opsporings- en vervolgingsbeleid, inlichtingen- en veiligheidsdiensten, terreurbestrijding, crisisbeheersing en rampenbestrijding, brandweer en vooral ook de integrale veiligheidszorg. Veiligheidsinspecties van andere departementen kunnen ook onder dit ministerie worden gebracht. Het draagt de zorg voor het integrale veiligheidsbeleid, zoals lokaal de burgemeester de coördinerend verantwoordelijke is. Justitie houdt de verantwoordelijkheid voor de magistratelijke kant van het openbaar ministerie en de rechterlijke macht.

De politieorganisatie moet garanderen dat nationale prioriteiten niet worden gedwarsboomd door regionale of lokale beslissingsbevoegdheden. Volledige centralisering van de zeggenschap over de politie doet echter geen recht aan het gegeven dat het meeste politiewerk veroorzaakt en bepaald wordt door wat in de steden en dorpen op straat gebeurt. Opsporing, handhaving, preventie en noodhulp zijn voor een belangrijk deel zaken van lokale aard. Maar waar nuttig en nodig moet centrale sturing mogelijk zijn. Het is onzin om de huidige 25 districten met de zeggenschap van hun regionale colleges met meer dan 500 bestuurders en officieren van justitie onverkort te handhaven. Dat kan veel efficiënter.

De rechterlijke macht moet worden ontlast, want zaken blijven nu veel te lang liggen of worden helemaal niet behandeld. *'Justice delayed is justice denied.'* Er moet dus iets gebeuren. Eén mogelijkheid is meer strafzaken af te doen langs de bestuurlijke weg. De invoering van de bestuurlijke boete is een goed begin, maar meer is mogelijk. Ook lekenrechtspraak, zoals al in pachtkamers plaatsvindt, kan rechtbanken ontlasten. Het draagt bovendien bij aan meer voeling met de samenleving. Rechtspraak moet onafhankelijk blijven, maar rechters staan niet boven ons, zij werken namens ons.

De eerste prioriteit en affiniteit van gezagsdragers moet

altijd liggen bij de mensen die zich aan de wet houden en bij hen die slachtoffer zijn van wetsovertredingen. Als het tot een veroordeling komt, moet tevens gelden dat geleden schade volledig wordt vergoed door de dader, ongeacht diens financiële positie. Desnoods loopt een afbetalingsregeling een leven lang door. Zulke 'herstelgerechtigheid' is een belangrijke voorwaarde voor verwerking van aangericht leed. De lokale of nationale overheid kan de herstelgerechtigheid bevorderen door namens het slachtoffer op te treden als heffer en inner van de schadevergoeding. Dan hoeft het slachtoffer niet in een rechtstreekse relatie met de dader te komen. Ook hier geldt: misdaadbestrijding en rechtshandhaving betekent veelal opkomen voor de zwaksten in de samenleving.

Bestelwijzigingen en organisatorische maatregelen zijn nodig, maar onvoldoende. Zonder adequate identificatie is misdaad bestrijden niet goed mogelijk. Het perfecte identificatiemiddel is niet de pasfoto, maar het DNA-profiel. Als we het normaal vinden dat iedere Nederlander zijn hoofd op een pasfoto laat zetten, is er geen reden om terug te deinzen voor een DNA-databank. De VVD vindt dat de mogelijkheden hiervan beter moeten worden benut. Het spreekt vanzelf dat voor de gebruikmaking van deze gegevens de meest stringente voorwaarden worden gehanteerd.

Vreemdelingen die zich tegen medeburgers richten, verspelen hun recht op verblijf in Nederland. Wie niet de Nederlandse nationaliteit bezit en hier wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf, verliest automatisch zijn verblijfsrecht. Na veroordeling volgt onmiddellijke uitzetting, waarna de veroordeelde zijn straf kan uitzitten in het land van herkomst.

Terrorisme

De westerse rechtsstaat staat momenteel tegenover een op haat en onderdrukking gebaseerde theocratische ideologie. Wat staat ons, verdraagzamen van alle gezindten, nu te doen? Hopen dat het overgaat? De vorige eeuw heeft geleerd dat de westerse beschaving veel kan overwinnen, maar juist ook dat die overwinning niet tot stand kwam door afwachten, gedogen en accommoderen. Pas toen wij ons actief gingen verdedigen en blijf gaven van onverzettelijkheid kwam de overwinning in zicht.

Terrorisme is een fenomeen dat opkwam in de tweede helft van de negentiende eeuw en dat in golven steeds opnieuw beschaafde naties teistert. In perspectief, de autonomen/rode brigades maakten in de wereld enige honderden slachtoffers, de IRA en ETA enige duizenden en de fundamentalistische terroristen meer dan honderdduizend, vooral in islamitische landen en enige duizenden in andere landen. Deze dreiging kan niet ten goede worden gekeerd als niet alle betrokken autoriteiten volharding, vastberadenheid en duidelijkheid uitstralen. Geweld, het dreigen met geweld, het voorbereiden van geweld, het vergoelijken van geweld wordt onder geen enkele omstandigheid gedoogd. Eigenrichting is alleen toegestaan ter verdediging van een onmiddellijke en onafwendbare bedreiging van lijf en goed. Een

beroep op een godsdienstig of politiek motief is daarbij irrelevant.

Wij moeten het terroristen zo moeilijk mogelijk maken, zodat zij voor altijd in heimelijkheid zullen moeten leven, wij moeten hen opjagen zodat zij rust noch duur zullen kennen, wij moeten hun kringen infiltreren zodat zij immer verraad zullen moeten vrezen, en... wij moeten hen voor de rechter brengen zodat hun schamele en abjecte motieven voor eenieder zichtbaar worden en hun het martelaarschap wordt ontzegd.

De rechtsstaat, dat hoogste liberale gedachtegoed, kan niet behouden blijven als wij deze niet op niet mis te verstane wijze belijden. Maar bij belijden kan het niet blijven. Het is tijd voor daadkracht.

Hoofdstuk 3: Vrijheid

Grondrechten

Pas in een staat die democratisch (hoofdstuk 1) en veilig (hoofdstuk 2) is, kan de individuele vrijheid van de burger gestalte krijgen (dit hoofdstuk). De staat moet dan uiteraard niet zelf inbreuk maken op de individuele vrijheid. Voor liberalen is dit fundamenteel. In grondwettelijke zin is dit vastgelegd in de klassieke grondrechten. Zoals de Amerikanen hun Grondwet (1787) van een *Bill of Rights* (1789) voorzagen, zo staan in de Nederlandse Grondwet sinds 1983 de grondrechten vooraan. Ook in het nieuwe Europese grondwettelijk verdrag is een Handvest van Grondrechten opgenomen. Aan grondrechten ontleent het individu zijn recht tegenover de staat. Liberalen nemen het beginsel van individuele vrijheid als leidraad voor politiek handelen. Eventuele beperkingen van vrijheden zullen dan ook zeer goed moeten worden beargumenteerd, zeker wanneer het de klassieke grondrechten betreft.

Onder invloed van nieuwe ontwikkelingen en inzichten is een nieuwe kijk op de grondrechten denkbaar, in het bijzonder op hun onderlinge verhouding. Hoe om te gaan met mensen die de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging en vergadering misbruiken om de Nederlandse rechtsstaat in zijn fundamenten aan te vallen? Wat moeten we doen wanneer met een beroep op de vrijheid van godsdienst het recht om niet te worden gediscrimineerd met voeten wordt getreden? En hoe verhoudt zich het recht op lichamelijke integriteit tot een religieus ritueel als besnijdenis? Moeten we toelaten dat de vrijheid van onderwijs rechtstreeks leidt tot een

inbreuk op het non-discriminatiebeginsel?

Tot dusverre heeft de rechter op basis van gewone wetgeving en jurisprudentie een uitweg uit zulke dilemma's gevonden. Maar met de toenemende invloed van religie en toenemende culturele pluriformiteit, neemt de kans op conflicterende grondrechten toe. Vooral het recht op godsdienstvrijheid en het non-discriminatiebeginsel zullen vaker tegenover elkaar staan.

Hoewel de grondrechten niet zijn geprioriteerd, krijgt de vrijheid van godsdienst in de praktijk nu prioriteit. Dat is een onwenselijke situatie. Als er dan moet worden geprioriteerd, laat dan het non-discriminatiebeginsel vooropgaan. Het beroep op godsdienstvrijheid zou moeten falen wanneer het een recht creëert dat degene die zich er niet op beroept ontbeert. Evenzeer zou een beroep erop moeten falen als het een aantasting betekent van iemands lichamelijke integriteit. De VVD wil deze fundamentele keuze voor het individu een grondwettelijke basis geven. De regel zou kunnen zijn: bij conflicterende grondrechten mogen burgers nooit in een nadeliger positie ten opzichte van andere burgers raken op grond van omstandigheden waarop zij geen invloed hebben. Dat betekent dat van nature gegeven omstandigheden - het leven zelf, het geslacht, de seksuele geaardheid of de etnische herkomst - bescherming verdienen boven sociale of zelf gekozen omstandigheden, zoals het aanhangen van een religie of de keuze voor een bepaald soort onderwijs. Artikel 1 van de Grondwet is dus niet voor niets artikel 1.

Naast de klassieke grondrechten bevat de Nederlandse grondwet ook een flink aantal sociale grondrechten. Het gaat daarbij vooral om de vastlegging dat bepaalde onderwerpen nadrukkelijk aandacht van staatszorg moeten zijn. Zo zijn de bestaanszekerheid van de bevolking en de spreiding van welvaart 'voorwerp van zorg van de overheid', evenals de bewoonbaarheid van het land, de verbetering van het leefmilieu, de bevordering van de volksgezondheid en de maatschappelijke en culturele ontplooiing. De VVD vindt dat deze sociale grondrechten niet kunnen bestaan zonder daar tegenover staande plichten. Het recht op een bijstandsuitkering kan alleen gelden als er een inspanning wordt geleverd aan het werk te komen. Het recht op gezondheidsvoorzieningen moet hand in hand gaan met de plicht jezelf te verzekeren. Geen recht zonder plicht.

Economie

Het is ongewenst en een illusie dat de staat bepaalt welke kant het economische leven opgaat. Welvaart en werkgelegenheid komen tot stand in een spontaan spel van vraag en aanbod tussen vrije individuen, dat veelal over de landsgrenzen heengaat. De goed gereguleerde - en dus vrije - markt staat garant voor decentrale beslissingen, keuzevrijheid en eigen verantwoordelijkheid. Concurrentie stimuleert producenten tot zuinige omgang met schaarse productiefactoren, voor zover de kosten kunnen worden geïnternaliseerd. Het zet hen

eveneens aan tot het zoeken naar innovatieve technieken, mits het patentrecht wordt gewaarborgd. In dit spel dient de staat zich de rollen aan te meten van 'marktmeester' en van 'terreinknecht'. De rol van 'medespeler' daarentegen past hem minder goed.

Marktmeester, terreinknecht, medespeler

In het economische leven is de staat primair 'marktmeester'. Die zorgt voor het opstellen, invoeren en handhaven van de spelregels, ter waarborging van een vrije mededinging en een onbelemmerde toegang tot de markt en ter voorkoming van machtsconcentraties. De staat reguleert, grijpt zelf in bij overtreding of beslecht geschillen tussen marktpartijen. Hiermee biedt de staat de juridische infrastructuur die vrij ondernemerschap waarborgt.

Als 'terreinknecht' zorgt de staat voor de aanleg en het onderhoud van de fysieke infrastructuur. Hij treedt regulerend op ter bevordering van effectief gebruik ervan. Ook draagt de staat zorg voor een zodanige ruimtelijke ordening dat met behoud van landschappelijke waarden ruimte wordt geboden voor economische ontwikkeling. De mobiliteit in de Randstad moet zodanig worden georganiseerd dat je per openbaar vervoer in anderhalf uur van elk punt A naar punt B kunt komen - zoals gebruikelijk in miljoenensteden als Parijs, New York of Tokyo.

Verder draagt de staat als terreinknecht zorg voor een goede aansluiting van het onderwijs op de vraag uit de arbeidsmarkt. Productiviteitsverbetering is vooral een kwestie van nieuwe technieken. Technologische innovatie slaagt alleen bij voldoende investeringen in onderzoek en ontwikkeling. Nederland loopt daarin Europees en wereldwijd achter. Investeren in kennis, onderzoek en ontwikkeling is van immens belang.

Ook de administratieve infrastructuur moet op orde zijn. De terreinknecht moet het speelveld beter wieden. Ondernemers worden gehinderd door overmatige en vaak onnodige bureaucratie en administratieve lasten. Regels worden steeds gedetailleerder, zijn vaak onderling tegenstrijdig en dikwijls ronduit belachelijk. Het is de taak van de staat die regels tot het minimum te beperken. De vitaliteit van het bedrijfsleven is gebaat bij een staat die erin slaagt om de enorme kostenpost van de administratieve lasten drastisch te reduceren. Dat geeft lucht en leidt tot werk en economische groei.

Ten slotte dient de staat een goede fiscale infrastructuur te bieden. Het vestigingsklimaat moet gunstig zijn, ten dienste van de werkgelegenheid.

Om deze beide rollen van scheidsrechter en terreinknecht op geloofwaardige wijze te kunnen spelen, dient de staat zijn inbreng als 'medespeler' te herzien. Een verdere ontvlechting van publieke en private belangen blijft nodig. De vervlechting tussen bedrijfsleven en staat zoals die in tal van sectoren bestaat, moet worden teruggebracht. Dat kan de ene of de andere kant op en hoeft dus niet per se in de richting van privatisering zijn. Ongewenst zijn vooral de hybri-

de constructies (denk aan havenbedrijven, luchthavens) waar noch de tucht van de markt en de mededingingsautoriteit heerst, noch publieke controle plaatsvindt.

Arbeid

Artikel 19 van de Grondwet stelt dat bevordering van de werkgelegenheid 'voorwerp van zorg' van de overheid is. Het zou een overdreven verwachting betekenen als uit dat sociale grondrecht de conclusie wordt getrokken dat de staat voor werk zal zorgen. Een succesvol, rendabel en vooral duurzaam werkgelegenheidsbeleid is zelden van de grond gekomen. Grote bedragen zijn uitgegeven aan 'activeringsbeleid' waarvan de langetermijneffecten uiterst kwestieus zijn. De staat moet geen werkgelegenheid creëren, maar het scheppen van werkgelegenheid door vrij ondernemerschap bevorderen.

Economische groei is de optelsom van de groei van de werkzame beroepsbevolking en de arbeidsproductiviteit. Nederland kampt met een afnemende omvang van de beroepsbevolking. De arbeidsproductiviteit staat onder druk omdat er te weinig en te kort wordt gewerkt en de arbeidsmobiliteit te gering is. Hogere arbeidsdeelname moet totstandkomen door een betere aansluiting van beroepsopleidingen op de arbeidsmarkt en door het stimuleren van startende ondernemers. Ook een afschaffing van de verplichte pensioengerechtigde leeftijd moet een belangrijke bijdrage leveren. De huidige verplichte pensioenleeftijd doet geen recht aan de waardevolle bijdrage die velen nog willen en kunnen leveren aan het arbeidsproces. De pensioengerechtigde leeftijd moet facultatief worden voor die beroepen waarvoor geen dwingende leeftijdsgrens op grond van fysieke of veiligheidsoverwegingen noodzakelijk is. Aan de AOW wordt niet getornd. Pensioen op je 65ste blijft mogen, maar moet niet.

Individuele vrijheid komt het beste tot stand in een situatie waarin de mens zijn eigen inkomen verwerft. Daarom ziet de VVD niets in een basisinkomen. De eerste verantwoordelijkheid voor het materiële welzijn ligt bij het individu zelf. Particulier initiatief, zelfredzaamheid, ondernemingszin en bereidheid de handen uit de mouwen te steken zijn volstrekt normale en in principe voor iedereen toegankelijke voorwaarden voor een vrij leven. Het is bij uitstek de hardwerkende middenklasse die deze liberale deugden belichaamt. De VVD is zich daarvan in zijn economische, sociale en fiscale politiek nadrukkelijk bewust.

Fiscaal beleid

De burger voelt de staat vooral in zijn portemonnee, als de belastingheffer die een 'aanslag' doet. De primaire grondslag van fiscaal beleid moet zijn dat de staat geld nodig heeft voor het financieren van zijn staatstaken. Zaken als infrastructuur, onderwijs, gezondheidszorg en defensie kosten geld en moeten mede uit belastingheffing worden betaald. Het gaat om voorzieningen die niet op individuele basis totstandkomen of waarvoor een collectieve voorziening

een goedkopere oplossing is. Geen weldenkend mens zal daartegen bezwaar maken. Het staatsingrijpen dat met belastingheffing gepaard gaat, levert weliswaar een inperking van de individuele bestedingsvrijheid op, maar maakt de publieke orde mogelijk en vergroot zo het maatschappelijke welzijn. Daarvan profiteert iedere burger.

Iets anders is de zwaarte van de ingreep. De tariefstelling moet zodanig zijn dat de staat zoveel mogelijk inkomsten genereert tegen een voor de burger zo laag mogelijk tarief. Overwerken wordt dan aantrekkelijker, want je houdt er meer geld aan over. Het abjecte zwartwerken wordt vanzelf onaantrekkelijk. Belastingvluchtelingen staan meer dan nu te kijk als mensen die niet willen bijdragen aan de Nederlandse samenleving. Ervaringen elders hebben geleerd dat een lagere en eenvoudiger belastingheffing kan leiden tot meer belastingopbrengsten dan een hogere heffing met een ingewikkeld stelsel van aftrekposten. Het optimale tarief - zo hoog mogelijke opbrengsten bij een zo laag mogelijk tarief - ligt naar alle waarschijnlijkheid beduidend lager dan het maximumtarief dat in Nederland geldt.

Belastingheffing moet worden gelegitimeerd vanuit de publieke taken waartoe we gezamenlijk hebben besloten. Liberalen weten dat belastingheffing als beleidsinstrument voor gedragsbeïnvloeding minder geschikt is. Het Nederlandse stelsel is zo complex omdat uiteenlopende motieven door elkaar lopen. De staat beperkt zich niet tot het vullen - en vervolgens verantwoord uitgeven - van de Rijksschatkist, maar betreft bij de inning allerlei politieke en sociaal-maatschappelijke overwegingen en doelen. Dat is niet efficiënt. Een versimpeling van het fiscale stelsel betekent vanzelf een sanering van de wirwar aan beleidsmatige grondslagen. Daarom bepleit de VVD de zogenaamde 'vlaktax'.

Uiteraard moet het gat worden gedicht dat dan in de financiering van staatstaken wordt geslagen. Daartoe zijn er drie wegen. Allereerst het in de hand houden en beperken van de collectieve uitgaven. Dat brengt vanzelf een lastenverlichting met zich mee. Een tweede mogelijkheid is het herzien van de indirecte belastingen. Dat heeft als bijkomend voordeel dat het meer accent legt op de keuze van de burger. Ten derde moet worden gekeken naar mogelijke afschaffing van bepaalde aftrekposten. In combinatie met een lager en eenduidig tarief, vermindert dat laatste de bureaucratie en dus de kosten van de inning. Het geeft volledige duidelijkheid over het toepasselijke tarief: één percentage, geen gegoochel met aftrekposten, geen inschakeling van een leger van belastingadviseurs en accountants en geen verrassingen meer bij het bezorgen van de blauwe enveloppe. Het is dan afgelopen met het oneigenlijke voordeel van degenen die zich met goedbetaalde adviseurs kunnen voorzien van slimme constructies om de belastingdienst te ontlopen.

Individu en samenleving

Sociale rechtvaardigheid is een van de leidende beginselen van het liberalisme. Samenleven, in groepsverband opereren of verantwoor-

delijkheid voelen voor anderen gaat prima samen met een individualistische instelling. Sterker, het individu dat de volledige verantwoordelijkheid voor zijn eigen gedrag neemt, is bij uitstek in staat om samen te leven, want hij beseft maar al te goed dat zijn eigen welzijn noodzaakt tot respect voor het welzijn van anderen. Het zelfredzame, vrije individu is niet alleen met zichzelf bezig, zoals karikaturen gemaakt door ideologische tegenvoeters ons willen doen geloven. Individuele vrijheid betekent geen normloosheid of egoïsme, maar is de voorwaarde voor moreel handelen.

Vanuit deze visie hebben liberalen zich van oudsher ingezet voor een samenleving waarin degenen die niet of in mindere mate in staat zijn tot zelfredzaamheid en zelfontplooiing worden geholpen. Thorbecke wees al op de kloof tussen 'arm en rijk' en aan het einde van negentiende eeuw maakten de liberalen Van Houten en Pierson een begin met sociale wetgeving. Solidariteit is liberalen niet vreemd, maar een solidariteit die door de staat wordt georganiseerd en opgelegd en waarvan niet vaststaat dat die ten goede komt aan degenen die het nodig hebben, valt moeilijk te aanvaarden. Daarom heeft de VVD altijd gestreden tegen misbruik van sociale voorzieningen. Uiteindelijk worden daarvan de mensen die deze het hardst nodig hebben het slachtoffer, want misbruik ondermijnt het draagvlak voor een solidaire samenleving.

Voor alle duidelijkheid: het individu staat niet op zichzelf en niet tegenover de anderen. Individuen drukken zich juist uit in de sociale verbanden die wij in vrijheid aangaan. Daarom is sociale politiek een pijler van het liberale beleid. Het individu behoort niet verworpen te zijn in vernederende armoede zonder dat hij zich daaruit kan verheffen. Iedereen moet kunnen participeren in de samenleving, ook wanneer er sprake is van ziekte of een beperking. Sociaal isolement is geen basis voor individuele vrijheid en ontplooiing, maar leidt tot eenzaamheid en bovendien tot een beroep op dure zorg. Een *Res publica* die mensen die niet voor zichzelf kunnen opkomen, niet bijstaat, verdient die naam niet.

Afwentelen en terugwentelen

Individuele zelfredzaamheid impliceert dat men in beginsel verantwoordelijkheden niet afwentelt. Het betekent dat burgers die daartoe in staat zijn, zelf in hun levensonderhoud moeten voorzien, zowel tijdens als na het werkzame leven. Het kan niet zo zijn dat met een beroep op solidariteit van volgende generaties met de huidige, de lasten van voorzieningen voor de nu levende generatie worden doorgeschoven. Pensioenvoorzieningen, (gezondheids)zorg en onderwijs moeten zoveel mogelijk door de gebruikers zelf betaald worden. Een staatsschuld is alleen aanvaardbaar voor voorzieningen waarvan ook volgende generaties genieten en die er daarom terecht aan meebetalen. Iedere generatie zorgt voor dekking van de eigen consumptieve uitgaven.

Uiteraard is er niets op tegen dat de staat behulpzaam is bij het treffen van verzekeringen voor zorg en pensioen of bij het afsluiten van leningen voor de betaling van studiekosten. Collectieve arrangementen zijn soms goedkoper dan individuele. Maar het uit-

gangspunt is dat de individuele burger zelf verantwoordelijk is, zelf kiest voor een bepaald voorzieningenniveau en dat zelf betaalt. Alleen voor hen die dat niet zelf kunnen opbrengen, draagt de staat de verantwoordelijkheid problemen te voorkomen.

Pensioenregelingen moeten zoveel mogelijk op individuele situaties zijn afgestemd. De verplichte afdracht van pensioenpremie boven het bedrag dat ieder voor de AOW betaalt, is paternalistische bemoeienis. Omdat de AOW al garandeert dat mensen niet aan vernederende armoede worden blootgesteld, moeten zij voor het overige de vrijheid krijgen hun eigen toekomst te regelen, ook al staan daar soms schaalnadelen tegenover. Dat bevordert bovendien de arbeidsmobiliteit. Nu blijft men soms gedwongen bij een werkgever omdat een overstap tot aanzienlijk pensioennadeel leidt. De huidige regelingen hebben een te collectivistisch karakter en kennen beperkingen die voor de pensioenverzekerde uiterst nadelig kunnen uitwerken. De dienstverlenende instelling van de grote, op collectivistische leest geschoeide, pensioenfondsen is onder de maat. De pensioenverzekerde heeft doorgaans geen idee wat er met zijn of haar geld gebeurt en kan daar zelfs met hulp van deskundigen nauwelijks achterkomen. Eigen verantwoordelijkheid, het beginsel van kapitaaldekking en grotere keuzevrijheid moeten hand in hand gaan met overzichtelijke, begrijpelijke en betrouwbare informatie.

Sociale cohesie

De liberale samenleving is een samenleving van vrije individuen. Zo'n samenleving wordt gekenmerkt door betrokkenheid. Individualisme is geen onverschilligheid. Het is ook de bereidheid om in sociale verbanden te opereren en bij te dragen aan het ontstaan van sociale cohesie. Langs die lijn levert een liberale politiek het 'bezielend verband', dat tot moraliseren geneigde critici haar ontzeggen. Sociale rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid, pluriformiteit en de daarmee samenhangende nieuwsgierigheid naar wat anderen beweegt, bieden uitstekende kaders voor een zinvolle en inspirerende samenleving. Liberalen zijn strikt in de scheiding tussen Kerk en Staat, maar onderkennen uitdrukkelijk de waarde die religie voor velen een belangrijke en waardevolle rol in het leven speelt. Zingeving en bezieling zijn echter geen staatsaken. Niets staat mensen in de weg die te zoeken in het geloof, in kunst en cultuur, in de historie, in gedeelde waarden en normen of in vriendschap en liefde.

Inzet voor de publieke zaak geeft vorm aan sociale samenhang en maatschappelijke betrokkenheid. Bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk. Miljoenen Nederlanders zetten zich in als vrijwilliger op allerlei gebied en creëren daarmee een maatschappelijk rendement van onvoorstelbaar grote omvang. De waardering voor dat werk is meestal gering, de vergoeding vaak nihil. Regels en bepalingen uit bijvoorbeeld de Arbowet, de arbeidstijdenwet en de drank- en horecawet die het vrijwilligerswerk bemoeilijken, zouden moeten worden geschrapt.

De sociale cohesie in wijken en buurten staat vaak onder

druk door de ernstige hinder die mensen ondervinden van overlast die wordt veroorzaakt door asociale medebewoners. Geluidsoverlast, drank- en drugsmisbruik, drugshandel en illegale prostitutie zijn slechts enkele voorbeelden van overlast die op veel plaatsen dagelijkse kost is. Buren lijden soms jarenlang onder die terreur, die behoort tot de grootste ergernissen van de burger. In de praktijk blijkt de aanpak moeizaam te verlopen. Bestuurders moeten veel meer en intensiever gebruikmaken van hun bevoegdheden om overlast en asociaal gedrag aan te pakken. De wetgever moet een drastische koerswijziging inzetten door de rechtsbescherming van overlastveroorzakers aan banden te leggen. Het recht moet aan de juiste kant staan. Er moet wetgeving komen, zoals in Groot-Brittannië al is ingevoerd, die een steviger juridische basis biedt om jongeren die structureel overlast veroorzaken van de straat te halen.

Milieu

Duurzaamheid gaat over de kwaliteit van leven en de mogelijkheden in de toekomst te waarborgen. Milieuproblemen moeten niet worden afgewenteld, bijvoorbeeld op bevolkingsgroepen elders of komende generaties. Het innemen van te veel individuele leefruimte leidt tot (toekomstige) schade aan anderen, zoals geluidsoverlast en vervuilde lucht.

Milieubeleid moet in perspectief worden gezien. Met uitzondering van CO₂ is sinds 1985 de uitstoot van milieuverontreinigende stoffen gedaald en de kwaliteit van water aanzienlijk verbeterd. Economische groei leidt niet per definitie tot extra belasting van het milieu. Wel kent Nederland een grote bevolkingsdichtheid, intensieve veeteelt en een grote industrie- en transportsector. De energiebehoefte blijft toenemen, de luchtkwaliteit verbetert te langzaam en is boven Nederland bedenkkelijk slecht, de belasting van bodem, (grond-)water en natuur met zuur, stikstof en fosfaat is de hoogste in Europa. De bereikte milieuwinst moet worden vastgehouden en versterkt.

Het gebruik en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is het belangrijkste milieuprobleem. Voor de oplossing wordt geen enkele optie uitgesloten. Op korte termijn zijn technieken als schone toepassing van fossiele brandstoffen, het verhogen van de energie-efficiency en energiebesparing en kernenergie relatief snel inzetbaar. Op lange termijn zijn technieken zoals waterstof, kernfusie of zonneceltechnologie veelbelovend.

Veel duurzaamheidvraagstukken worden gezien als een sociaal dilemma. Burgers zijn alleen bereid hun gedrag aan te passen als anderen dat ook doen. Zij vinden dat de staat het doorbreken van dit sociale dilemma moet organiseren. De staat heeft een rol als de gewenste uitruil van maatschappelijke belangen niet totstandkomt. De staat stelt de doelen vast, zonder zich te bemoeien met welke technieken worden ingezet.

De sleutel tot het oplossen van milieuproblemen ligt in voortdurende technologische ontwikkeling en innovatie. De staat heeft een stimulerende en ondersteunende rol. Gezamenlijk gefinancierde

programma's met het bedrijfsleven worden opgezet of versneld. Export en toepassing van kennis of technologie wordt actief ondersteund. Belemmeringen voor marktintroductie worden weggenomen.

Het bedrijfsleven en de markt moeten een actievere rol krijgen bij milieubeleid. Duurzaam ondernemen moet lonen. Gebruik van nieuwe technologieën helpt daarbij. Een beter inzicht in het gebruik van energie en grondstoffen bij productieprocessen brengt mogelijkheden tot besparing helder aan het licht. Invoering van (verplichte) jaarlijkse milieu-effectrapportages stelt investeerders en consumenten in staat bedrijven te vergelijken. Prikkel wordt ingebouwd voor bedrijven die goede prestaties leveren, zoals voorrang bij de aanvraag van vergunningen.

Kunst en cultuur

Een bloeiend kunst- en cultuurleven komt vooral tot stand door de aanwezigheid van veel talent, de behoefte van de toeschouwers, concertbezoekers en gebruikers en de onvermoeibare inzet van een enorm aantal enthousiaste kunstbeoefenaars, organisatoren, bestuurders, fondsenwervers, financiers en andere ondersteuners. De staat speelt in het geheel van de financiering van vraag en aanbod een beperkte rol. Het overgrote deel van het kunst- en cultuurleven wordt gerealiseerd door particulier initiatief en gefinancierd door de werking van het marktmechanisme.

De rol van de staat is dus bescheiden. Hij moet zich vooral concentreren op het bewaken en in stand houden van de 'schatkamer' (cultureel erfgoed), het koesteren van de 'kraamkamer' (zorgen voor goed kunstonderwijs en autonome kunstbeoefening mogelijk maken), het bevorderen van kwaliteitsverbetering en het stimuleren van passie en actieve deelname aan de kunsten. De staat moet zich verre houden van het najagen van allerlei politieke en maatschappelijke doelstellingen door middel van het cultuurbeleid.

Zoals vorige generaties onze samenleving hebben verrijkt met indrukwekkende toevoegingen aan ons nationale kunstbezit en de architectuur, moeten wij in onze tijd zorgen voor een belangwekkende nalatenschap voor volgende generaties. Mede daarom is de schepping van kunstzinnige hoogten zo belangrijk. Wij zijn trots op Rembrandt en Frans Hals en bewonderen de Amsterdamse grachten met hun schitterende architectuur. En zo moeten onze prestaties de trots van toekomstige generaties zijn. Daarom, en omdat een bloeiend, divers en kwalitatief hoogstaand kunstaanbod een in sterke mate kan bijdragen aan het maatschappelijke welzijn en de sociale cohesie, is een substantieel staatsaandeel in de financiering gerechtvaardigd. Als richtsnoer geldt daarbij 1% van de totale rijksbegroting.

Hoofdstuk 4: Burgerschap

Identiteit, immigratie, integratie

Wat bindt de zestien miljoen burgers die in Nederland samenleven? Dat is de vraag van de nationale identiteit. Wij menen dat het bescheiden vrijheidsstreven en het nuchtere burgerschap bij uitstek Nederlandse waarden zijn. Daarop kunnen wij bouwen om een 'wij' te formuleren dat Nederland de komende decennia vooruit kan stuw.

Nationale identiteit

In het debat over nationale identiteit en burgerschap bestaan twee scholen. Sommigen stellen: het gaat puur om de spelregels van een democratische samenleving, om de basisnormen en grondwaarden: gelijkheid van man en vrouw, verbod op discriminatie, scheiding van Kerk en Staat. Je hoeft je geen Nederlander te voelen, trots zijn op de Grondwet zou volstaan om ernaar te handelen. Dat is een mooie, zuiver liberale opvatting, maar erg formalistisch. De andere school zegt: formalisme is niet genoeg, je moet aan burgerschap ook inhoud meegeven, substantie, emotie. Niet alleen de kale regels, maar ook geschiedenis, een gedeelde toekomst. Je moet spreken over Rembrandt en Cruyff, over Lobith en de Deltawerken, over christendom en humanisme. De discussie gaat dan over de invulling van die identiteit. Dan is het dilemma: hoe preciezer je het invult, hoe meer mensen je buitensluit.

In de praktijk blijft het schipperen tussen de lege huls en het ingevulde plaatje, tussen de 'dunne' en de 'dikke' vorm van nationale identiteit. Sommige landen weten beide handig te combineren. Zo is in Frankrijk iedereen trots *citoyen* te zijn, omdat de Fransen aan de wereld het idee van vrijheid en gelijkheid schonken. Evenzo in de Verenigde Staten: veel immigranten willen onmiddellijk Amerikaan worden zodra ze het *Statue of Liberty* in het vizier hebben. Dat is de kracht van politiek burgerschap.

Hier ligt een formidabele kans voor een invulling van het Nederlandse burgerschap. Want ook *wij* hebben een eeuwenlange bijdrage geleverd aan de totstandkoming en verbreiding van de moderne vrijheid. Daarop kunnen *wij* onze nationale trots baseren. Te denken valt aan de inspirerende rol van de zeventiende-eeuwse Republiek, aan de invloed van de Amsterdams-Joodse filosoof Spinoza of aan de vluchthaven die ons land bood aan verlichte denkers als René Descartes, Pierre Bayle of John Locke. Nederland heeft gouden materiaal voor een liberale heldengalerij, waaraan alle inwoners van dit land zelfbewustzijn zouden kunnen ontleenen.

Immigratie

De vraag van nationale identiteit is klemmender geworden met de naoorlogse immigratiegolf. De binnenkomst van nieuwe bevolkingsgroepen betekende de ingrijpendste sociale verandering die de Nederlandse samenleving sinds 1970 heeft doorgemaakt. Inmiddels zijn van de zestien miljoen Nederlanders meer dan anderhalf miljoen afkomstig uit niet-westerse landen (eerste en tweede generatie). De gevolgen doen zich voelen in wijken en scholen door het hele land. Als de staat niets doet, dreigen gettoïsering, segregatie en toeneemende politieke spanningen. Het liberale programma staat of valt met de succesvolle integratie van immigranten.

De liberale drieslag van Frits Bolkestein luidde al: beperk immigratie, bevorder integratie, bestrijd discriminatie. Nederland voert een restrictief toelatingsbeleid. Politieke vluchtelingen zijn en blijven voor de VVD uiteraard welkom. Het gaat dan om diegenen die in hun eigen land worden vervolgd om hun opvattingen. Misbruik van de asielprocedure en zinloos doorprocederen moeten worden voorkomen. Een asielzoeker heeft daarom alleen recht op door de Nederlandse staat betaalde rechtsbijstand ten behoeve van de eerste asielprocedure. Kosten voor rechtsbijstand in tweede en volgende asielprocedures of in andere verblijfsrechtelijke procedures komen voor eigen rekening. Voor immigranten die zich om louter economische redenen melden, is er beperkt toegang: alleen diegenen waar de arbeidsmarkt behoefte aan heeft.

Migranten die hier tijdelijk zijn, krijgen niet alle rechten van staatsburgers. Op hun terugkeer na de afgesproken periode wordt streng toegezien. Aan migranten die hier permanent willen blijven, worden hoge eisen gesteld alvorens het staatsburgerschap wordt toegekend. Naast de eisen aan de individuele immigrant (met betrekking tot baan, strafblad, eventuele partner enz.) wordt de afzonderlijke politieke afweging gemaakt van de aantallen arbeidsmigranten die Nederland toelaat. Kwalificatie is één ding, quoterings een ander. Handhaving van de gemaakte afspraken is hier cruciaal.

Integratie

De problematiek van de integratie van niet-westerse migranten in de Nederlandse samenleving is lange tijd ernstig onderschat. Misleidende historische argumenten verbloemden het unieke karakter van de huidige immigratiegolf. Het lukte toch ook met de tienduizenden immigranten uit de Zuidelijke Nederlanden in de zeventiende eeuw, met de Hongaarse vluchtelingen uit de jaren vijftig en zestig en met de Surinamers van rond 1975? Dus waarom nu niet? Het succes van de deze groepen lag in respectievelijk ondernemingszin, een zeer hoog scholingsniveau en de beheersing van de Nederlandse taal. De les die we hieruit kunnen leren, is dat werklust, onderwijs en Nederlands spreken cruciaal zijn.

De immigratie van de afgelopen decennia was een wezenlijk nieuw fenomeen. Voor het eerst was de culturele afstand tussen de immigranten en de autochtone bevolking zo groot, was het zo eenvoudig om blijvend contact met het moederland te houden en

arriveerden immigranten in een verzorgingsstaat die weinig prikkels tot economische integratie bood. Te weinig immigranten slaagden erin aan deze integratiebelemmerende factoren te ontsnappen.

Het beleid van de Nederlandse staat was daarbij eerder hinder dan hulp. Ten onrechte is lang gedacht dat men aan binnenkomers geen eisen hoefde te stellen ('want integratie zou vanzelf gaan') en zelfs geen eisen mocht stellen ('want wie zijn wij om eisen te stellen?'). Te lang heeft politieke correctheid, gekenmerkt door cultuurrelativisme en angst voor racisme en discriminatie, een fundamentele discussie over de vraagstukken die de integratie met zich meebracht, in de weg gezeten. Dit is er mede de oorzaak van dat de politiek de legitieme zorgen van de burgers lange tijd heeft genegeerd en dat de integratieproblematiek nu buitengewoon ernstig en urgent is. De VVD is gelukkig dat het politieke tij eindelijk is gekeerd.

Wat is geslaagde integratie? Een migrant is goed geïntegreerd als hij volop meedraait in de Nederlandse samenleving. Hij spreekt de taal, werkt, betaalt belasting, stemt, houdt zich aan de wet, stuurt zijn kinderen naar school en toont loyaliteit jegens de staat die hem heeft opgenomen. Dit zijn allemaal dingen die wij ook van de Nederlanders verlangen. Met andere woorden: de geïntegreerde immigrant is een *burger* geworden, in de ruimste zin des woords. Dat mogen we verwachten van mensen waarvan wij met zijn allen hebben besloten ze binnen te laten.

Maar dan moeten we ook afrekenen met de termen 'autochtoon' en 'allochtoon'. Mensen zijn Nederlander of (nog) niet. In lijn hiermee streeft de VVD naar de beperking van de mogelijkheden van de dubbele nationaliteit. Zeker, elk modern individu voelt een palet aan gefragmentariseerde identiteiten en bindingen, maar de primaire politieke identiteit is één. De verwerving van het Nederlandse staatsburgerschap dient dan ook symbolisch te worden gemarkeerd. Dat kan tevens het moment zijn waarop de migrant alle rechten en plichten van Nederlanders verwerft (inclusief - en pas dan - volledige toegang tot de sociale zekerheid).

Liberaal integratiebeleid is dus geen 'laissez-faire'. Er is een liberale ondergrens, een minimum wat mensen nodig hebben en waaraan ze moeten voldoen om in deze samenleving te kunnen opereren. Maar er is ook een liberale bovengrens. Tot hier zeggen we hoe het moet en dan zoekt u het maar uit. Is de immigrant eenmaal een zelfstandige burger die Nederlands spreekt en zich aan de wet houdt, dan is hij vrij te doen wat hij wil.

Wij verlangen dus niet van immigranten dat zij onvoorwaardelijk *alle* gewoontes, waarden en kenmerken van Nederlanders overnemen. Zelf zijn wij wellicht trots op onze soberheid, eerlijkheid en vrijzinnigheid, maar op buitenlanders en binnenkomers komen deze eigenschappen vaak over als krenterigheid, botheid en zedeloosheid. Evenmin zal iemand - en een liberaal zeker niet - aan immigranten Hollandse eet- en kleedgewoontes willen opleggen.

Wat wij wel onvoorwaardelijk van immigranten kunnen en

moeten verlangen, is naleving van de kernnormen en aanvaarding van de kernwaarden van onze moderne samenleving. Dan betreft het zaken als: de grondwet en de rechtsstaat, de vrijheid van het individu, de gelijkwaardigheid tussen man en vrouw, het non-discriminatiebeginsel, de vrijheid van meningsuiting, tolerantie en het geweldsmonopolie van de staat. Dit zijn de voorwaarden waaronder een moderne samenleving van vrije burgers kan functioneren. Deze voorwaarden zijn echter niet typisch Nederlands. Andere westerse democratieën kennen ze ook - in zeer vergelijkbare patronen. Met deze fundamentele zaken mag van de VVD niet worden gemarchandeerd.

Pas als deze algemeen-moderne regels zijn veiliggesteld, komt de vraag terug: is dat ook genoeg om *onze* Nederlandse samenleving bijeen te houden? Is niet ook een gevoel-van-binnen vereist? De VVD streeft naar een grotere loyaliteit van immigranten bij de Nederlandse staat. Daarom zijn wij voorstander van meer aandacht voor het geschiedenisonderwijs: een grotere betrokkenheid bij gemeenschappelijke geschiedenis, trots op wat in het verleden tot stand is gebracht, kan mensen ook in het heden binden. Liberalen vinden echter niet dat wij mensen kunnen *verplichten* tot het hebben van nationale sentimenten voor Erasmus, de Afsluitdijk of Oranje. Uiteindelijk tonen de politieke identiteit en de mate van inburgering zich in *gedrag*. Daarop kunnen wij mensen afrekenen. Gedragen immigranten zich als burgers van Nederland of leven ze met hun portemonnee elders? Betalen zij belasting of weigeren ze die af te dragen omdat de Nederlandse staat 'niet-gelovigen' vertegenwoordigt? Sturen zij hun kinderen naar school of onttrekken ze hen aan de leerplicht? Op dergelijke uiterlijke tekenen van inburgering moet de staat serieus letten.

Religie

Het onderscheid tussen gevoelens en gedrag, tussen de 'binnenkant' en de 'buitenkant', is eveneens leidend in de liberale omgang met religie. In tegenstelling tot sommige andere politieke stromingen bemoeien liberale politici zich niet met wat mensen diep in hun binnenste geloven. De geest is immers vrij. Maar er is een duidelijke grens. Wanneer religieuze beleving een gevaar wordt voor de openbare orde of voor het vreedzaam samenleven, dan grijpt de staat in, uit naam van de tolerantie. Zo gebeurde het al in de zestiende eeuw. Toen in 1535 in Amsterdam een groep Wederdopers in opstand kwam om een christelijke theocratie te vestigen, sloeg het stadsbestuur deze radicale opstand hard neer. Dit tot grote tevredenheid van de meerderheid der burgers.

Vandaag de dag is het een andere religie waarvan sommige aanhangers de democratische orde en samenleving uitdagen, de islam. Het aantal aanhangers van die godsdienst is inmiddels opgelopen tot iets onder de één miljoen, voor tweederde van Marokkaanse en Turkse afkomst. Hoewel ook 'oude' Nederlanders zich tot deze religie hebben bekeerd, hangt de omgang met de islam in de beeldvorming sterk samen met de integratie van immigranten. Enkele van bovengenoemde kernwaarden van de moderne

Nederlandse samenleving - met name de gelijkheid van man en vrouw, gelijkheid van homo's en hetero's, vrijheid van meningsuiting, religieuze tolerantie, scheiding van Kerk en Staat - botsen met de theologische waarden van de islam. Deze botsing doet zich op tal van plaatsen voor en raakt velen: op scholen, op straat, op het werk. De kwestie domineert al enige jaren het publieke debat. Wat is hierop het liberale antwoord?

Het is zaak dat de VVD het liberale, verlichte erfgoed hervindt. Daartoe dienen wij ons allereerst te realiseren dat het politieke liberalisme is ontstaan als antwoord op de godsdienstoorlogen die Europa in de zestiende en zeventiende eeuw verscheurden. De vrijheid van geweten en van godsdienst vormt, samen met het recht op privé-bezit, een van de twee pijlers van het liberalisme. Ten tweede dienen wij te beseffen dat bijvoorbeeld het antisemitisme tot enkele decennia geleden een katholiek geloofsartikel was, en er nog steeds een Nederlandse gereformeerde partij is die vrouwen het passieve kiesrecht ontzegt. De macht van de theologen is inmiddels fors teruggedrongen uit het publieke domein - al is dat feitelijk nog maar kort geleden. Juist liberale denkers hebben altijd geijverd voor die combinatie van religieuze tolerantie en een neutraal publiek domein die een geweldloze moderne samenleving mogelijk maakt.

De les hieruit is dat de liberale strijd niet dient te gaan tegen de islam als zodanig. De liberale strijd gaat tegen elke publieke verschijning van religieuze intolerantie. Hier ligt een voorname taak voor de staat, die er uiteraard op bedacht moet zijn dat de religieuze intolerantie van nu vooral wordt gevoed vanuit de islam.

Dit betekent concreet dat de VVD vindt dat er hard moet worden opgetreden tegen elke vorm van haatzaaiing en geweld of aansporing daartoe in kerken of moskeeën, op scholen en in de media. Preken, godsdienstlessen, satellietuitzendingen en internetpagina's moeten worden gecontroleerd op strafrechtelijke feiten en overtreders moeten daadwerkelijk worden vervolgd. Alleen zo kan de VVD de grondbetekenis van de liberale tolerantie hervinden. Te lang immers was religieuze tolerantie synoniem met onverschilligheid ('laat ze preken wat ze willen'), met nefaste consequenties. Uit dat echec moeten wij echter de juiste conclusie trekken: niet de religieuze tolerantie vervangen door islamofobie of seculiere bekeringsdrang, maar strijden tegen elke manifestatie van intolerantie. Die belangrijke opdracht voor onze samenleving ligt in handen van de VVD.

Onderwijs en opvoeding

Elke representatieve democratie staat voor een groot dilemma. Enerzijds behoort de staat zich niet te bemoeien met de politieke overtuigingen van de burger en die als gegeven te aanvaarden, aangezien een dergelijke inmenging de herinnering zou oproepen aan de manipulatie van burgers door totalitaire regimes. Vandaar ook dat voor 'normen en waarden' geen plaats is op de politieke agenda.

Anderzijds, geen samenleving kan functioneren zonder dat de individuen daarbinnen een groot aantal normen en waarden gezamenlijk delen en zonder een publieke orde. Daarmee valt aan het onderwijs een nieuwe en gewichtige taak toe, namelijk de opvoeding tot de staatsburger die zijn eigen belangen tegen het algemeen belang kan afwegen en die het resultaat van die afweging kan verwoorden op een wijze die past binnen onze representatieve democratie.

Uiteraard begint de opvoeding thuis. Het onderwijs is een verlengstuk van wat thuis is begonnen. Een slechte opvoeding werkt door in de effectiviteit van het onderwijs. Opvoeding is cruciaal voor de vorming van kinderen als verantwoordelijke burgers. Het is niet aan de staat om zich met de opvoeding te bemoeien, maar wel met evident ongewenste tekortkomingen daarin. Afwachten en aan de zijlijn blijven staan terwijl kinderen ernstig lijden onder falende opvoeders is ook niet acceptabel. Hier ligt een belangrijke taak voor leerkrachten die signalen moeten oppakken die duiden op fout gedrag. Ook huisartsen hebben vaak de informatie die nodig is om op tijd te kunnen ingrijpen. Als huisartsen, onderwijzers, jeugdzorg en de kinderbescherming de handen ineenslaan, kan een hoop ellende worden voorkomen.

Het onderwijs is de belangrijkste taak van de regering na haar rol als 'nachtwaker' (zorg voor veiligheid, openbare orde en justitie) en heeft daarmee een hogere prioriteit dan sociale zorg. Het onderwijs in de Nederlandse taal, in de Nederlandse geschiedenis, in hoe die geschiedenis de politieke en sociale identiteit van onze natie heeft gevormd (de 'canon'), in de politieke instellingen van Nederland en van de Europese Unie moet bijdragen aan 'burgerschapsvorming'. Dit betekent overigens niet dat 'burgerschapsvorming' een apart schoolvak zou moeten zijn (want dat leidt alleen maar tot ijl geklets).

Om te zorgen dat deze 'burgerschapsvorming' ook werkelijkheid wordt, dient artikel 23 van de Grondwet te worden gewijzigd. Een historische situering is hier op zijn plaats. Artikel 23 was in 1917 een concessie van de liberalen en socialisten aan de christen-democraten in ruil voor het algemeen kiesrecht. Daarmee werd tachtig jaar schoolstrijd beslecht. Niemand wil die schoolstrijd weer oprakelen. De pacificatie van 1917 is een mijlpaal in de Nederlandse politieke geschiedenis. Deze historische nederlaag van de liberalen dient echter niet achteraf als liberale overwinning ('vrijheid') te worden gepresenteerd. Vanuit liberale beginselen is er geen goede reden te bedenken waarom de staat scholen op religieuze grondslag zou financieren. Voor zover bijzondere scholen in het huidige financieringssysteem een voordeel genieten ten opzichte van openbare, dient de staat dit te corrigeren. Liberalen vinden in beginsel dat het onderwijs niet langs religieuze lijnen moet zijn georganiseerd. Het onderwijs - en a fortiori de kennis die wordt onderwezen - is niet katholiek, protestant, islamitisch of atheïstisch, maar seculier. Samen met de ouders vormt onderwijs kinderen tot burgers die in de publieke ruimte met hun medeburgers kunnen samenleven. Dat moet de toetssteen zijn waarlangs de vrijheid van onderwijs wordt gelegd.

Aan het huidige lid 2 dient daartoe de cursieve zinsnede te worden toegevoegd: 'Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid en het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid van hen die onderwijs geven, *en mits het onderwijs vrij is van discriminatie op levensbeschouwelijke gronden (cf. artikel 1 van de Grondwet) en voorts gebaseerd op aanvaarding van de bestaande Nederlandse rechtsorde. De regering ziet er op toe dat aan deze voorwaarden is voldaan.*' Ook wordt in lid 5 'vrijheid van richting' vervangen door 'vrijheid van richting, zoals bedoeld in lid 2'.

Het bestaande christelijke en neutrale bijzonder onderwijs kan met deze herformulering in beginsel gehandhaafd blijven, terwijl aan levensbeschouwingen die strijdig zijn met letter en geest van de (Grond-)wet de vrijheid van richting en inrichting van onderwijs niet wordt gegund. Ook islamitische scholen kunnen met een beroep op artikel 23 worden opgericht dan wel blijven voortbestaan, mits hun onderwijspraktijk voldoet aan de grondwettelijke eis. Daarbij is het uitsluitend aan de regering om te bepalen of er sprake is van de zojuist bedoelde strijdigheid of niet. Zij doet dit door aan de onderwijsinspectie de opdracht te verlenen toe te zien op de uitvoering van genoemde bepalingen en om haar te verplichten om alle, met goede redenen omklede klachten, door leerlingen, leraren of ouders, over inbreuken op die bepalingen, in onderzoek te nemen. De staat schroomt niet een school te sluiten als die inbreuk systematisch is. Daartoe heeft de staat het volste recht. De democratie en de publieke orde gaan aan de vrijheid van onderwijs vooraf.

Gezien het grote maatschappelijke belang van het leraarschap behoort het in hoog aanzien te staan. De leraar is de opvoeder van de natie, hij moet zorgen voor culturele en maatschappelijke continuïteit. De kwaliteit van zijn onderwijs is de voorwaarde van het vermogen van ons land zich een plaats te heroveren in een wereld die in toenemende mate door kennis en wetenschap wordt beheerst. De staat dient de onderwijzer, de leraar en wetenschappelijke onderzoeker een werkklimaat te bieden dat recht doet aan het immense belang van hun arbeid. Onderwijs gedijt alleen bij rust; een drastische reductie van de omvang van het departement van OCW is hier toe de belangrijkste voorwaarde.

In het basis- en voortgezet onderwijs wordt meer dan nu plaats ingeruimd voor lichamelijke opvoeding. Voor veel kinderen is de school de enige plek waar ze kennis maken met sport. Behalve aan ieders lichamelijk welzijn, draagt sport bij aan de integratie van kinderen in de samenleving. De gymles kan de opstap zijn naar participatie in het verenigingsleven. Topsporters hebben een belangrijke voorbeeldfunctie voor jongeren en verdienen ook vanuit die optiek ondersteuning.

In het voortgezet onderwijs moet men de ideologie van middenschool en basisvorming opgeven ten gunste van een systeem dat maximaal tegemoetkomt aan de verschillen in intelligentie, talent en inzet van de leerlingen zelf.

De universitaire studie duurt vijf jaar: drie jaar voor de BA-

opleiding en twee jaar voor de MA-opleiding. Er is studiefinanciering van zodanige hoogte dat de student voor zijn levensonderhoud niet afhankelijk is van bijbaantjes. Daarbij kan ook worden gedacht aan een goed functionerend leningensysteem. Het bedrag dat de staat investeert in het hoger onderwijs mag niet liggen onder het gemiddelde van de top-vijf in de EU. De universiteiten krijgen de vrijheid te kiezen tussen duur en excellent onderwijs voor kleine aantallen en goedkoop en goed onderwijs voor grotere aantallen - en alles daartussen in. Het wetenschappelijk niveau van de universiteiten wordt gegarandeerd door hen met elkaar te laten concurreren. Bij de toewijzing van subsidies in de eerste en tweede geldstroom wordt rekening gehouden met verschillen tussen disciplines. Meer in het bijzonder, in de exacte wetenschappen wordt het onderzoek, in de alfa- en gammavakken de onderzoeker gesubsidieerd.

Tot slot: het onderwijs, in het bijzonder het beroepsonderwijs, vervult de fenomenale taak van het opleiden van de vakkrachten en uitvoerders die onze economie en samenleving draaiend houden. De staat dient erop toe te zien dat de opleidingen tot verpleger, politieagent of elektricien aan de hoogste, eigentijdse eisen voldoen. Het besef dat ieder op de werkvloer - in al die bedrijven, ziekenhuizen of politiebureaus - zijn eigen verantwoordelijkheid heeft en niet slechts onderdeel is van een anoniem en fabrieksmatig proces, staat daarbij voorop. Meer misschien dan de democratie in het groot, is het zulk daadwerkelijk burgerschap dat de Nederlandse samenleving ten goede zal komen.

Hoofdstuk 5: De partij

Het parlement is het hart van de democratie. Zonder een krachtig parlement hebben politieke partijen zin noch betekenis. En zonder politieke partijen heeft het electoraat geen instrument om zijn wensen kenbaar te maken. Dan is er geen sprake van democratie in de eigenlijke zin van het woord: regeren van en door het volk. De VVD gelooft niet in de directe democratie omdat deelbelangen en de waan van de dag daarin te gemakkelijk de doorslag kunnen geven. Voor belangrijke zaken is een openbaar debat nodig waarop diegenen die het voeren ook kunnen worden afgerekend. In een directe democratie gebeurt dat niet.

In de parlementaire democratie is wel voor iedereen duidelijk wie waar verantwoordelijk voor is: regering en parlement voor het afwegingsproces, de regering voor de uitvoering, het parlement

voor de controle daarop. Daarom pleit de VVD voor een behoud en herstel van de staatssoevereiniteit op die gebieden waar de staat behoort te acteren.

Met een herwaardering van de rol van de staat, versterking van de beslissingsmacht en slagkracht van het politieke centrum en een versterking van de wetgevende en controlerende macht zal de partijpolitieke organisatiestructuur in Nederland eerder aan kracht winnen dan inboeten. Via politieke partijen vindt immers het rekruteren en inzetten van politiek en bestuurlijk 'personeel' plaats en in partijverband worden de discussies over politieke standpunten gevoerd. Er is geen beter alternatief om in een representatieve democratie tot een consolidatie van politieke meningen en selectie van volksvertegenwoordigers en bestuurders te komen.

Met een ledenbestand dat veel kleiner is dan het aantal kiezers, mag duidelijk zijn dat de politieke partijen, ook de VVD, een legitimiteitsprobleem hebben. Wil de rol van de partij worden versterkt, dan moet de aantrekkelijkheid van het partijlidmaatschap en daartoe de betrokkenheid van de partijleden worden vergroot.

Alles staat of valt met een open partijcultuur, waarbij publieke gedachtewisselingen worden aangemoedigd en een debatcultuur de toon zet. Daarin heeft de VVD de laatste tijd onmiskenbaar verbeteringen te zien gegeven. Maar het kan nog veel beter. Om te beginnen moet er een goede databank komen, waarin van de leden, met hun toestemming, informatie is opgeslagen over hun interesses en deskundigheden, zodat daar gericht gebruik van kan worden gemaakt. Daardoor kan de kring van deelnemers aan het politieke en wetenschappelijke debat in de VVD aanzienlijk worden verruimd. Verder is het zaak om een goed voorbereide en gestructureerde debat-agenda op te stellen, zodat belangrijke vraagstukken periodiek de revue passeren en de verdere ontwikkeling van liberale standpunten een impuls krijgt. De liberalen die gewoon aan het werk zijn, krijgen daardoor ook beter de kans aan het politieke debat deel te nemen.

Het politieke personeel

Bij de werving en selectie van potentiële volksvertegenwoordigers of bestuurders moet kwaliteit altijd gaan voor geografische spreiding, geslacht of beloning voor trouwe dienst. Voorafgaand aan verkiezingen vindt altijd een evaluatie plaats van het functioneren van volksvertegenwoordigers en bestuurders. De uitkomst daarvan moet doorslaggevend zijn bij een eventuele herplaatsing op de kieslijst of een rentree in kabinet of bestuurscollege. Geen automatismen, geen tweede kans voor evidente brokkenpiloten. De lijsttrekker wordt, zowel landelijk als lokaal en regionaal, rechtstreeks door VVD-leden gekozen. Daartoe vinden voorverkiezingen plaats waar kandidaten hun programma presenteren. Om hem of haar de kans te bieden dat programma ook te realiseren, moet de gekozen lijsttrekker een vergaande stem krijgen in de samenstelling van de kieslijsten. Te denken valt aan een recht van voordracht en een veto voor de eerste tien

kandidaten op de kieslijst. De lijsttrekker krijgt daarmee een optimale gelegenheid zich te profileren als politiek leider. Om aan die rol goed inhoud te geven, moet voor de lijsttrekker bij de Tweede-Kamerverkiezing gelden dat deze na verkiezingen de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie wordt en geen zitting neemt in een kabinet, tenzij als minister-president.

Partijvoorzitter

Een versterkte en geprofessionaliseerde partijorganisatie vergt een voltijds voorzitter. De voorzitter is primair verantwoordelijk voor het goed functioneren van de organisatie: ledenbinding, ondersteuning van VVD'ers in welke functie dan ook, recrutering en selectie, discussie en standpuntbepaling door de leden, intermediair tussen leden/kiezers en gekozenen, functioneren partijbestuur, public relations, financiën, personeel en organisatie, algemeen secretariaat, enz. De voorzitter is de eerste aanvoerder van de partijleden en speelt als zodanig een belangrijke rol als schakel tussen de politiek leider, de bestuurders, de volksvertegenwoordigers en de leden.

Pluriforme partij

Zoals liberalen een pluriforme samenleving willen, bestaande uit individuen met hun eigen inzichten, voorkeuren en meningen, is ook de VVD zelf een samenleving die zich kenmerkt door diversiteit en uiteenlopende opvattingen. Het heeft geen zin hier dirigistisch in te opereren en de ene of de andere stroming in het liberalisme tot dominant te verklaren. Niet alleen zou dat haaks staan op wezenskenmerken van de liberaal - individuele vrijheid, keuzevrijheid, pluriformiteit -, het zou bovendien geen recht doen aan de werkelijkheid van een partij die nu eenmaal brede vleugels in zich verenigt. Als de VVD zelf al geen kans zou zien pluriformiteit te herbergen en te garanderen, waarop zou dan het vertrouwen berusten dat de partij wel borg kan staan voor verscheidenheid in de Nederlandse samenleving? Daarom is een links-rechts discussie, los van de verwarring en inflatie waaraan deze begrippen inmiddels onderhevig zijn, onzinnig. Het gaat niet om sociaal-liberaal of klassiek-liberaal, om ont-plooiingsliberalen of utilitaristische liberalen, om links of rechts, maar om de tegenstelling tussen het individualisme en het groepsdenken, tussen de zelfbeschikking en de groepsdwang, tussen de individuele vrijheid en het harnas van collectiviteit en corporatisme. Uiteindelijk gaat het om de vraag: willen we een defensief liberalisme of gaan we in de aanval? De keuze is snel gemaakt.

Het Liberale Kompas

In dit Manifest, zoals in vorige, is het liberale gedachtegoed grondslag voor de beoordeling van maatschappelijke problemen en het maken van liberale keuzes. Het is goed om dat gedachtegoed aan het slot van dit Manifest nog eens samen te vatten.

1. Het individu en de vrije omgang tussen mensen staan voorop. De VVD gelooft in de kracht van het individu.
 2. De staat zorgt ervoor dat de burgers vrij met elkaar kunnen verkeren door de algemene veiligheid te beschermen. Veiligheid is voor de VVD de eerste prioriteit.
 3. De staat draagt zorg voor een vrije markteconomie. De VVD geeft ruimte aan ondernemingszin.
 4. Verantwoordelijkheden horen op de juiste plaats, dat geldt voor staatsorganen en burgers. De VVD is voor bestuurlijke helderheid en tegen onterechte afwenteling.
 5. De gemeenschap draagt er zorg voor dat niemand zijns ondanks in vernederende armoede hoeft te leven en dat ieder zich vrij kan ontwikkelen. De VVD is sociaal.
 6. De burger moet zich vertegenwoordigd weten in de organen van de staat. Het moet helder zijn wie hij ter verantwoording kan roepen. Voor de VVD is de burger de baas.
 7. Vertrouwen is de basis voor goed bestuur. Wie dat beschaamt moet weg. De VVD staat voor een betrouwbare staat.
 8. Het individu kan niet bestaan zonder vrijheidsrechten. De staat garandeert deze en komt op voor de burger zodra ze worden geschonden. Het gaat de VVD om de vrijheid!
-

Samenstelling Commissie

Liberaal Manifest

Geert Dales, voorzitter
Burgemeester van Leeuwarden

Nurten Albayrak-Temur
Algemeen directeur Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers

Ineke Alsem
Senior beleidsmedewerker welzijn van de Maatschappelijk Ondernemers Groep, Utrecht

Frank Ankersmit
Hoogleraar intellectuele en theoretische geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen

Arthur Docters van Leeuwen
Voorzitter Autoriteit Financiële Markten

Luuk van Middelaar, secretaris
Politiek secretaris van de VVD-Tweede-Kamerfractie

Secretariële ondersteuning:
Gijs Meijer en Alexander Oostermeijer,
algemeen secretariaat van de VVD

En hoe nu verder?

Mededeling van het hoofdbestuur

Thans is de tekst van het Liberaal Manifest aan alle leden van de VVD bekend. Gedurende bijna twee maanden hebben de leden de tijd om te vergaderen, te discussiëren en om amendementen te formuleren op deze tekst. Het is goed de spelregels voor de feitelijke amendering van het Manifest aan te geven.

Volgens artikel 25 van het Huishoudelijk Reglement is het Hoofdbestuur bevoegd om een bijzondere besluitvormingsprocedure vast te stellen. Het Liberaal Manifest kan daarom worden geamendeerd dan wel van moties voorzien door:

- a. De ledenvergadering van afdelingen;
- b. De partijcommissies;
- c. De bijzondere groepen, uitgezonderd de JOVD.

Alle amendementen en moties worden rechtstreeks bij het hoofdbestuur ingediend volgens een door dit bestuur ter beschikking te stellen model. Dit model is beschikbaar op de website en op te vragen bij het algemeen secretariaat (070 - 3613061).

Amendementen die op een andere manier dan digitaal worden ingediend, moeten in verband met de verwerking uiterlijk op **vrijdag 15 april a.s.** binnen zijn.

Uiterlijk **vrijdag 22 april a.s. om 13.00 uur** moeten de amendementen langs de digitale weg bij het Algemeen Secretariaat binnen zijn.

Op **vrijdag 13 mei a.s.** zal de leeswijzer met alle ingediende amendementen beschikbaar komen.

Elders in dit blad staat vermeld hoe de wijze van behandeling van het Liberaal Manifest en de daarop ingediende amendementen tijdens de 117e Algemene Vergadering zelf plaats zal vinden.

Artikel 25:

Bijzondere besluitvormingsprocedure

25.1 Het hoofdbestuur is bevoegd om voor de vaststelling van teksten waarop naar verwachting grote aantallen amendementen zullen worden ingediend een bijzondere besluitvormingsprocedure vast te stellen, waarbij termijnen en de wijze van inzending van amendementen of moties worden vastgesteld en tijdig bekendgemaakt.

25.2 De aan de partij voor deze procedure in aanmerking komende voorgelegde stukken kunnen worden geamendeerd dan wel van moties voorzien door:

- a. De ledenvergadering van afdelingen;
- b. De partijcommissies;
- c. De bijzondere groepen, uitgezonderd de JOVD.

25.3 Alle amendementen en moties worden rechtstreeks bij het hoofd-

bestuur ingediend volgens een door dit bestuur ter beschikking te stellen model.

25.4 De redactiecommissie maakt een overzicht waarin alle ingediende amendementen en moties zijn opgenomen. Het hoofdbestuur maakt dit overzicht ten minste bekend door publicatie op de website.

25.5 De redactiecommissie onderzoekt:

- a. Welke amendementen en moties van zuiver redactionele aard zijn.
- b. Welke amendementen en moties identiek zijn, doordat zij slechts verschillen van louter redactionele aard kennen of een andere toelichting kennen.
- c. Welke amendementen en moties een zodanig overeenkomstige strekking hebben dat de behandeling ter vergadering door samenvoeging, splitsing of vervanging gediend zou zijn.

25.5 De redactiecommissie legt haar bevindingen voor aan de indieners van de amendementen. Deze krijgen de gelegenheid om hun opvatting terzake aan de commissie voor te leggen.

25.6 Het hoofdbestuur voorziet in advisering over de ingediende amendementen. Het is bevoegd nota's van wijziging vast te stellen.

25.7 De redactiecommissie stelt ten behoeve van de algemene vergadering een leeswijzer op rekening houdend met haar bevindingen, die hierop ontvangen reacties en eventuele nota's van wijziging. De leeswijzer bevat alle te behandelen amendementen en moties in een volgorde die een doelmatig verloop van de algemene vergadering zoveel mogelijk bevordert. Bij de leeswijzer voegt de redactiecommissie ook een bijlage waarin alle ingediende amendementen en moties zijn opgenomen waarvan de indieners hebben laten weten dat zij niet instemmen met de wijze waarop zij door de redactiecommissie in de leeswijzer zijn verwerkt.

25.8 Bij het combineren van moties en amendementen draagt de redactiecommissie er zorg voor dat indieners van oorspronkelijke moties en amendementen voorzover zij daar prijs op stellen ook voor de vervangende moties en amendementen als zodanig worden vermeld.

25.9 Bij zijn besluitvorming laat het hoofdbestuur zich voor wat betreft de inhoud bij verkiezingsprogramma's en andere politieke documenten adviseren door de partijraad en voor wat betreft de inhoud bij de overige stukken en de procedures door het periodiek overleg met de kamercentralevoorzitters.

25.10 De algemene vergadering besluit met een gewone meerderheid van stemmen over de moties en amendementen, de nota's van wijziging en de vast te stellen teksten zoals opgenomen in de leeswijzer.

25.11 De algemene vergadering kan op voorstel van de indiener bij gewone meerderheid van stemmen besluiten een amendement of motie in de bijlage toch in behandeling te nemen. Over dit voorstel wordt alleen door de indiener en namens het hoofdbestuur het woord gevoerd.

Referendum over Europese grondwet

u stemt toch ook voor?

In mei of juni gaat het er dan toch van komen: een raadgevend referendum over de Europese grondwet. Na de Tweede Kamer gaf eind januari, ook de Eerste Kamer, mede dankzij de VVD groen licht.

De VVD wil aan de slag om Europa en Nederland veiliger te maken, de economie te versterken en de belangen van onze burgers beter te behartigen. Dit referendum is dus niet bindend, maar een belangrijk advies aan het parlement, dat wel zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt. Hoe hoger de opkomst en hoe duidelijker de uitslag, des te meer invloed het raadgevend referendum op de beslissing van de Eerste en Tweede Kamer zal hebben. Daarom roept de VVD haar leden en kiezers op Ja te stemmen!

Waarom Ja-stemmen?

De VVD is voorstander van de Europese grondwet en zal in aanloop naar dit referendum een actieve Ja-campagne voeren. Niet alleen het Europees Parlement, maar ook de nationale parlementen krijgen meer te vertellen door de Europese grondwet. Deze nationale parlementen kunnen bepalen of iets op Europees of op nationaal niveau moet worden besloten. Voorts wordt Europa efficiënter bestuurd, niet meer elk half jaar van voorzitter gewisseld en meer bij meerderheid besloten. Europese wetgeving wordt niet meer in de achterkamer vastgesteld,

maar in de openbaarheid. De Europese ministerraden moeten bij wetgeving hun deuren openen. De rechten van de Europese burger zijn in een bindend mensenrechtenhandvest vastgelegd.

Europa kan door een gezamenlijke justitie- en politie-aanpak het internationale terrorisme en de grensoverschrijdende criminaliteit effectiever bestrijden. De lidstaten gaan hun buitenland- en defensiebeleid beter afstemmen. Het Europees milieubeleid krijgt meer aandacht. Er komt één Europees asiel- en immigratiebeleid, waarmee wordt voorkomen dat illegalen of mensensmokkelaars misbruik maken van de verschillen in de wetgeving van de diverse EU-lidstaten. De lidstaten, waaronder Nederland, houden hun veto op de financiën van de Unie. Hiermee wordt voorkomen dat Brussel bepaalt wat de Nederlandse burger aan Europa betaalt. Vrije concurrentie op een vrije markt en de rechten van consumenten worden in de Grondwet verankerd. De regels van de harde euro, zoals vastgelegd in het zgn. Stabiliteitspact, zijn juridisch bindend. Hier geldt afspraak is afspraak.

Atzo Nicolai, staatssecretaris voor Europese Zaken: "Wilt u meer invloed op Europa? Stem voor! Met de Europese grondwet krijgt Europa eindelijk een volwaardig parlement en krijgen de nationale parlementen meer grip op wat er in Brussel gebeurt. Wilt u een besluitvaardiger Europa voor meer veiligheid en meer banen? Stem voor!"

Hans van Baalen, VVD-woordvoerder Buitenlandse en Europese Zaken in de Tweede Kamer: "Zelf ben ik vóór toetreding van Turkije op termijn en onder strenge voorwaarden, maar zelfs diegenen die dat niet zien zitten, moeten beseffen dat de Europese grondwet nu juist voorkomt dat Nederland door de grote landen, zoals Turkije, overvleugeld wordt. De Europese grondwet is de beste garantie voor mensenrechten, scheiding van kerk en staat en democratie in alle EU-lidstaten, oud én nieuw. Handelsland Nederland heeft veel te winnen bij een effectieve Europese Unie met een sterke grondwet, wie dat ontkent, draait de kiezer een rad voor ogen."

Frits Bolkestein, oud-eurocommissaris in NRC Handelsblad van 7 februari jl.: "Het risico (van de Europese Unie) is niet dat zij te weinig, maar dat zij te veel doet. Grote delen van het regionaal- en landbouwbeleid kunnen worden gerepareerd. Waarom zouden Duitse burgers meebetalen aan het Franse landschap? De doctrine van de subsidiariteit wordt gevolgd in theorie, niet in de praktijk. Volgens het nieuwe grondwettelijke verdrag krijgen nationale parlementen de mogelijkheid daarop toe te zien. Voldoende reden om voor dat verdrag te stemmen."

Geert Dales staat erom bekend dat hij geen blad voor de mond neemt. Hij vindt dat hij zich als burgemeester wel degelijk in het publieke debat mag mengen, hij steekt zijn ambities niet onder stoelen of banken en hij maakt van zijn seksuele geaardheid geen geheim. Sterker nog; daags voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 treedt hij met zijn partner in het huwelijk. Ondanks zijn open opstelling ligt het niet in zijn aard te choqueren. Dales is een echte gentleman.

We spreken Geert Dales vlak voor de opnames van het tv-programma Soeterbeeck, want ook Hilversum heeft de mediagenieke Dales ontdekt. De kritiek dat hij zich voor ieder programma zo'n beetje leent, veegt hij van tafel. "Iedere keer wanneer ik ergens verschijn of wordt geïnterviewd, valt de naam Leeuwarden weer. Goede promotie voor de stad", zegt hij. Een typerende uitspraak van een man die zichzelf omschrijft als 'een doener en een netwerker'.

Boeiende tijd

Wie de carrière van Dales onder de loep neemt, zal daar geen rode draad in herkennen. "Ik plan niets vooruit, ik grijp de kansen die op mijn pad komen", verklaart Dales de uiteenlopende functies die hij heeft vervuld. Dales groeit op in de Achterhoek,

als voorzitter van de AVNM (een van de twee vakbonden voor dienstplichtigen), besluit Dales met een vriend op wereldreis te gaan. "Een heel nuttige periode in mijn leven", vertelt hij. "Ik had natuurlijk geen geld, dus ik heb een lening afgesloten, we hebben een ticket gekocht bij de befaamde Ad Latjes en we zijn vier maanden gaan rondtrekken. We zijn begonnen in India, doorgereisd naar Azië - Thailand, Vietnam, Indonesië, Taiwan, Japan - vervolgens naar Hawaï om te eindigen in Amerika." Met name India maakt enorme indruk op Dales. "Vooral de treinreis die we gemaakt hebben van New Delhi richting Calcutta. We reisden derde klasse, want het moest natuurlijk goedkoop. Bovendien zochten we geen luxe vakantie. Tijdens zo'n reis zie je van alles: armoede, ellende en vuiligheid, maar ook de spiritualiteit van de bevolking en hoe zo'n samenleving in elkaar steekt. We hebben prachtige dingen gezien, het is een heel mooi land, met zeer grote contrasten. Alles bij elkaar was die reis een bijzondere ervaring."

Allergie

Na zijn reis belandt Dales als ambtenaar Buitenlandse Dienst op het ministerie van Buitenlandse Zaken. "Het diplomatenklasje", refereert Dales. "Een leuke tijd en ook hier weer veel indrukken en veel ontmoetingen. Het hoogtepunt in die periode was wel Boedapest, daar heb ik drie jaar gezeten. Voor zover ik toen nog geen liberaal was, was ik het vanaf dat moment voor de rest van

'Ik ben niet het klassieke type

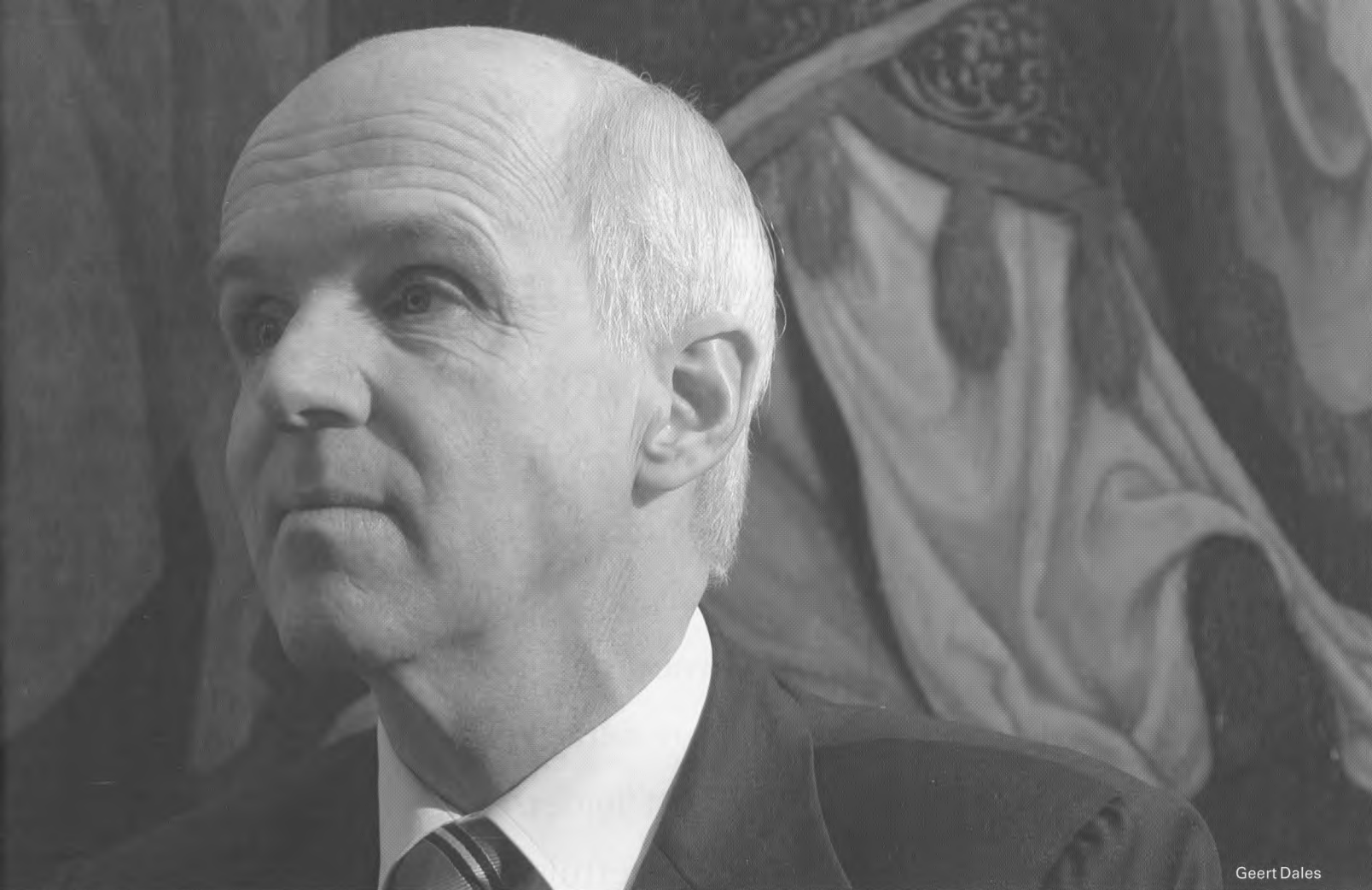
als tweede van vier kinderen. Hij doorloopt de HBS en vertrekt op zijn 17e naar Groningen om economie te studeren. "Dat was geen succes. Bij economie komt veel wiskunde kijken en daar was ik niet goed in. Ik moest dus harder werken dan ik van plan was en daar had ik geen zin in." Dales schakelt over naar rechten. "Niet zo heel bewust. Ik dacht eigenlijk 'als mijn broer het kan, kan ik het zeker'", lacht hij. Een boeiende tijd breekt aan. "Ik werd uitgedaagd mijn hersens te gebruiken, ik had allerlei verschillende baantjes, ik heb stage gelopen bij de Europese Commissie in Brussel en ik genoot van het studentenleven." Tijdens zijn studie raakt Dales geïnspireerd door professor B.V.A. Röling, Volkenrecht en Polemologie. Voor zijn scriptie krijgt Dales van hem een tien. "Dat was ongelooflijk. Ik was een nogal middelmatige student - ik huldigde het principe 'maximale resultaten met minimale inspanningen' - en zo'n man, waar ik enorm tegenop kijk, geeft me dan zo'n cijfer."

Wereldreis

Na zijn dienstitijd, waar hij een comfortabele periode doorbrengt

mijn leven. Geen spoor van twijfel meer. Destijds was Hongarije nog communistisch, weliswaar verlichter dan de Sovjet-Unie, maar toch met aspecten als censuur, staatskranten, onderdrukking van het vrije woord, onderdrukking van kunstenaars en politieke gevangenen. Ik heb daar geleerd wat het voor een samenleving betekent als het vrije woord wordt onderdrukt. Talentvolle mensen worden klein gehouden en daardoor verarmt en verschaalt een samenleving. Daar heb ik een permanente allergie opgelopen voor de apparatsjiks, de naargeestige vertegenwoordigers van een fout regime, en een intuïtie ontwikkeld voor verkeerde mensen in bureaucratieën. Aan de andere kant is Hongarije een fantastisch mooi land. Boedapest, waar ik woonde, is een prachtige stad en ik heb er een geweldige tijd gehad. Veel vrienden gemaakt, ik sprak de taal een beetje en dat ik een Hongaarse liefde had, heeft ook zeker een rol gespeeld."

Na verloop van tijd weet Dales dat hij niet bij de Buitenlandse Dienst blijft. "Het gaf me te weinig bevrediging. Dat had vooral te maken met de onderbenutting van mijn capaciteiten." Als hij wordt gevraagd als zakelijk directeur van het Holland Festival

Geert Dales

burgervader'

stapt hij over. "Wat ik met kunst heb? Kunst inspireert, het kan samenbrengen, het daagt uit, het kan aanzetten tot debat, maar het kan ook mooi zijn, je kunt ervan genieten." Dales is een lange tijd werkzaam in de kunstwereld, onder meer als directeur van het Fonds voor beeldende kunsten, vormgeving en bouwkunst Amsterdam (Fonds BKVB).

Geen burgervader

In de tussentijd neemt Dales plaats in de gemeenteraad van Amsterdam. "Ik werd ervoor gevraagd en ik had wat tijd over, dus ik zei 'ja'." Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 valt Dales, inmiddels al twee jaar wethouder en lijsttrekker, op en zijn politieke kwaliteiten komen goed voor het voetlicht. "Terwijl overal in het land de VVD er flink van langskreeg, deden we het in Amsterdam verbaasd goed. We hadden negen zetels en die hielden we ook."

Burgemeester worden is iets dat Geert Dales niet direct ambieert. "Tot er op een dag gebeld werd met de vraag of ik me wilde kandideren voor Leeuwarden. Dan rijst de vraag: wil ik dit

wel? Anderzijds zag ik er een nieuwe uitdaging in." Dales accepteert de functie van burgemeester van Leeuwarden en wordt op 1 mei 2004 geïnstalleerd. "Het burgemeesterschap biedt mij een nieuwe kant van het openbaar bestuur. Ik zie het als een verrijking en ik voel me goed thuis in deze rol." Dales vult het burgemeesterschap op geheel eigen wijze in. "Ik ben niet het klassieke type burgervader, maar dat werd ook niet gevraagd. Ze wilden een doener en een netwerker. Dat is precies wat ik ben en ik krijg de vrijheid dingen op mijn manier te doen."

In een interview zei Dales eens dat hij minister-president wil worden. Als we hem daaraan herinneren, moet hij lachen. "Het gaat mij om het hebben van ambities, je zet in op het hoogst haalbare. Ik ga niet op mijn 52e achteroverleunen en denken: 'ik zit hier goed'. Wat er op mijn pad komt weet ik niet, maar het is onwaarschijnlijk dat ik in Leeuwarden mijn pensioen haal. Dat zou ook niet goed zijn voor de stad. Thuis heb ik geleerd: wat je meekrijgt, moet je gebruiken en als je kunt bijdragen aan de maatschappij is het je plicht dat te doen." En dat Dales dit serieus neemt, blijkt uit zijn cv, waar een aardig rijtje onbezoldigde nevenfuncties op prijkt, zoals het voorzitterschap van de VVD-commissie Liberaal Manifest.

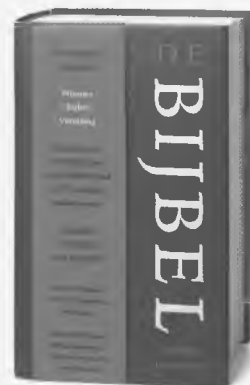
Tekst: Monique van Diessen

Fotografie: Hans van Asch

an van Zanen recenseert Handelingen uit de Nieuwe Bijbelvertaling.

‘Dadelijk krijgt u me nog zover dat ik me voor christen uitgeef’. Voor een VVD-partijvoorzitter laat het boek Handelingen zich, misschien wat oneerbiedig, lezen als een fascinerend campagne-handboek avant la lettre. De interne organisatie, de strategie, de reisschema’s, de toespraken en de resultaten. Het komt allemaal ter sprake. Onvermoeibaar trekt het leiderschapsduo Petrus en Paulus er op uit om de mensen te overtuigen. Bladzij na bladzij stijgt de aanhang. Van 120 mensen, naar 3000 en 5000. Jeruzalem, Athene, Rome, Malta, Cyprus - schijnbaar achteloos worden de plaatsen op de lang gestrekte route genoemd. Het moet in die tijd een uitzonderlijke expeditie zijn geweest. Bovendien niet zonder risico. Juridische procedures, fysieke bedreigingen en gemor onder de eigen achterban lagen voortdurend op de loer. Maar het resultaat mocht er wezen. Moed, groot retorisch talent (koning Agrippa richt zich niet voor niets tot Paulus met de bovenstaande zin uit de titel) en vooral de keuze steeds nieuwe ‘marktsegmenten’ aan te boren leggen de basis voor een enorme levensbeschouwelijke beweging. Alleen al in menselijk opzicht is dat een ongekennde prestatie waar menig politicus slechts van kan dromen. Leerzaam dus. De moeite waard. Een voorbeeld van roeping, ook veel liberalen eigen. De Nieuwe Bijbelvertaling (2004) 2400 pagina’s literatuur € 39,50 ISBN 90-9018-016-8

Het liberale geluid

Dit nummer van Politiek! staat voor een groot deel in het teken van het Liberaal Manifest. U treft de concepttekst van de Commissie in het hart van dit blad. Aan u is nu het woord. We hebben met zijn allen ruim twee maanden de tijd om te discussiëren over de ideeën en keuzes die door Geert Dales en zijn commissie zijn geformuleerd. U kunt als lid van de VVD ook deelnemen aan het debat en vorm geven aan de uiteindelijke keuzes die gemaakt worden. Ieder lid van de VVD heeft straks op 27 en 28 mei in Groningen stemrecht in de Algemene Vergadering over deze belangrijke zaak.

Het rapport *Idee voor structuur* uit 2003 gaf aan dat een vitale politieke partij een partij is met beginselen. Niet alleen de waan van de dag is beslissend of de beperkte horizon van een verkiezingsprogramma voor een periode van vier jaar. Nee, geef als politieke partij ook richting en kleur aan de middellange termijn. Durf verstrekkende keuzes te maken en benoem de dilemma's die in de maatschappij bestaan en geef daar het liberale antwoord op. Geen slappe thee, maar helder, herkenbaar en onderscheidend! Volgens mij is de commissie van Geert Dales in ieder geval in de opzet geslaagd om dilemma's te schetsen en mogelijke keuzes aan te geven. Hoe het er uit gaat zien is nu aan u!

Uiteraard heeft dit Liberaal Manifest ook zijn invloed op het komende verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2007. Het zal hiervoor een bouwsteen zijn. Uiteindelijk richten wij ons op 'het verenigen van liberalen in de verstrooiing om het maatschappelijk debat te kunnen voeren'.

Maar eerst zijn er lokale verkiezingen in 2006, al dan niet aangevuld met directe burgemeesterverkiezingen. De schaduwen werpen zich vooruit. Vanuit de partij is aan alle afdelingen 'gereedschap' aangereikt om het opstellen van de kandidatenlijsten tot een succes te maken. Maar ook het vinden van goede kandidaten is geen sinecure. Ik merk bij mijn bezoeken aan u in het land, dat niet alle afdelingen even veel geluk hebben bij het vinden van geschikte kandidaten. De animo om in de (lokale) politiek actief te zijn is helaas niet altijd even groot. Terwijl de beslissingen in de gemeenteraad vaak grote invloed hebben op de directe leefomgeving van de mensen. Om alle afdelingen te inspireren en te ondersteunen organiseert de VVD op 5 maart in Ermelo een voorzittersdag. Daar krijgen de voorzitters van onze afdelingen een steun in de rug bij alle activiteiten voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Het komende jaar wordt een belangrijk jaar voor de VVD. We geven de ideeën- en debatpartij die wij willen zijn verder vorm. Wij starten de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. We laten in kabinet, parlement, staten en raden het liberale geluid horen. Vastberaden, overtuigd, optimistisch en werkend aan een liberalisme voor en met mensen.

Ik ga aan de slag, doet u mee?!

Jan van Zanen

Jan van Zanen
partijvoorzitter

'Liberaal Manifest, 1981, commissie Geertsema

VRIJHEID & DEMOCRATIE

Lente 2005
Nummer 1484

agenda voorjaar 2005

Agenda voorjaar 2005 (onder voorbehoud van wijzigingen)

Voorjaarscongres

(117e algemene vergadering)

25 februari	Sluitingsdatum initiatiefvoorstellen
11 maart	Verzenden agenda
22 april 13.00 uur	Sluiting indiening wijzigingsvoorstellen

NB: Voor handgeschreven, niet digitale
amendementen ligt de sluiting op 15 april.

27 en 28 mei 117e algemene
vergadering te Groningen

Maart

5 maart	Voorzittersdag
12 maart	Flitscongres Criminaliteitsbestrijding
19 maart	Kadercursus

April

2 april	Jaarvergadering Bestuurdersvereniging
16 april	Kadercursus

VVD

Flitscongres Criminaliteitsbestrijding

Zaterdag 12 maart 2005

10.00 uur t/m 15.00 uur

Locatie

Het Bethaniënklooster

Barndesteeg 6 B

www.bethanienklooster.nl

Amsterdam

De bevordering van veiligheid en de bestrijding van criminaliteit laten in Nederland veel te wensen over. Alle wijst erop dat de Nederlanders het gevoel hebben dat de overheid in dit opzicht haar greep op de samenleving heeft verloren. De landelijke VVD projectgroep 'Veiligheid en Criminaliteitsbestrijding' doet dan ook voorstellen in het rapport 'Effectief en op maat' die kunnen leiden tot een innovatieve, meer doeltreffende aanpak van de criminaliteit. Dit rapport kunt u downloaden via de website van de VVD, www.vvd.nl

Roadshow Liberaal Manifest met Geert Dales

12 maart	15.00-17.00	Amsterdam
19 maart	11.00-13.00	Eindhoven
9 april	13.00-15.30	Zwolle

Kijk voor meer info op www.vvd.nl

Colofon

Hoofdredacteur Marijke van der Werff

Redactie Algemeen Secretariaat

T 070 - 361 30 61

Ledenadministratie VVD Postbus 30836 2500 GV 's-Gravenhage T 070 - 361 30 61 I www.vvd.nl

ISBN 0166 - 8498

De rubriek ingezonden brieven

De VVD is een echte ideeën- en debatpartij. Daarom verschijnt met ingang van het volgende nummer van Politiek! een rubriek ingezonden brieven. Voor deze rubriek is een aantal zogenaamde spelregels opgesteld. Deze treft u hieronder aan.

Spelregels

- De redactie bepaalt, zonder opgaaf van redenen, of een brief wordt geplaatst of niet. Correspondentie hierover is niet mogelijk.
- De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen aan deze rubriek in te korten.
- Een brief mag uit maximaal 250 woorden bestaan.
- Alleen brieven van leden kunnen worden gepubliceerd. Reacties zonder huisadres en inzendingen onder pseudoniem worden niet geplaatst.
- Het is toegestaan om te reageren op een eerder ingezonden brief. De redactie bepaalt echter wanneer een discussie is gesloten.
- Afzenders verlenen toestemming voor openbaarmaking.

Uw brief kunt u mailen naar: redactie@vvd.nl

Of per post sturen naar:
Algemeen secretariaat VVD, T.a.v. Redactie Politiek!, Postbus 30836, 2585 GV Den Haag

Thorbeckepenning

De heer drs M. Kuperus te Bussum
Mevrouw R. Klingenberg-Resink te Enschede
De heer H.A. Kamman te Oosterhout
De heer T.J. de Vries te Goirle
De heer R.C.H. Verdijk te Nijmegen

Benoemingen

December 2004

Voormalig kamerlid en staatssecretaris mevrouw **J.M. de Vries** is benoemd tot lid van de Raad van Toezicht CBR. Onlangs is de regiegroep Grijs Werkt ingesteld. Tot voorzitter is benoemd **de heer E.H.Th.M. Nijpels**, thans Commissaris van de Koningin in Friesland. **De heer M. Kuperus** is benoemd tot lid van de Raad van Toezicht van de Sociale Verzekeringsbank. Kuperus was tot eind november 2004 penningmeester van de VVD en heeft onder meer zitting gehad in de gemeenteraad van Bussum. **Mevrouw M.J. van Lente-Huiskamp** is benoemd tot lid van de Toetsingscommissie voor de Wet Werk en Bijstand. Zij was lid van de Tweede Kamer en lid van de Raad van Advies van het CWI. Tot plaatsvervangend lid is benoemd mevrouw mr S.E. Korthuis, zij was onder meer wethouder in Rotterdam. **Mevrouw A. van den Berg**, oud-burgemeester van Bergen op Zoom, is benoemd tot lid van de Onderzoeksraad voor de veiligheid. **De heer mr. H.M. Meijdam** is benoemd tot burgemeester van Zaanstad. Hij is thans nog gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland. Daarnaast is hij benoemd tot voorzitter van de VROM-raad. **Mevrouw J.M. Leemhuis-Stout** is benoemd tot lid van het bestuur van NEN, het kennisnetwerk in de wereld van normen en regelgeving. In de Achterhoek en de Liemers, waar in november jl. herindelingsverkiezingen zijn gehouden, zijn **mevrouw A.Z. Evenhuis-Meppelink** en **de heer P. van Veen** benoemd tot waarnemend burgemeester van respectievelijk Berkelland en Aalten. Zij waren reeds burgemeester in andere bij deze herindeling betrokken gemeenten. **Burgemeester G. Dales van Leeuwarden** is aangesteld als voorzitter van de commissie Politiebestel

van de VNG. **De heer G.J. Polderman van Tytsjerkstradiel** is per 1 januari 2005 tevens benoemd tot waarnemend burgemeester van Boarnsterhim. In de Raad van Toezicht van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen is **mevrouw A. Jorritsma-Lebbink**, burgemeester van Almere, benoemd tot lid. Daarnaast zijn **de heer J. Franssen**, Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland en **de heer G.H.N.L. van Woerkom**, hoofd-directeur van de ANWB, herbenoemd in deze raad. Tot lid van het Nationaal Platform anders betalen voor mobiliteit worden benoemd, **de heren P.A. Nouwen, B.J. Bruijns, L.M.L.H.A. Hermans en G.H.N.L. van Woerkom**. **De heer J.M.L. Niederer** is voorgedragen als burgemeester van Weert. **Mevrouw G. van de Velde-de Wilde** is voorgedragen als burgemeester van Goedereede.

Januari 2005

De heer J. Dijks is teruggetreden als gedeputeerde in de provincie Drenthe. Hij treedt daarmee ook af als penningmeester van de VVD-Bestuurdersvereniging. Zijn beoogd opvolger als gedeputeerde is de huidige wethouder van Coevorden mevrouw drs. T. Klip-Martun, tevens de voorzitter van het VVD-Wethoudersplatform. **Mevrouw mr. M.N. Kallen-Morren** is benoemd tot wethouder in Vianen. Zij is lid van het DB van de VVD-Bestuurdersvereniging en van Provinciale Staten in Utrecht, waar zij ook een periode gedeputeerde is geweest. **De heer A.M.C.A. Hooijmaijers** is de nieuwe gedeputeerde in de provincie Noord-Holland geworden als opvolger van de heer mr. H.M. Meijdam. Hij was reeds statenlid en daarvoor wethouder in Amsterdam. Oud-Kamerlid **mevrouw P.J.L. Verbugt** is benoemd tot lid van de VROM-raad. **De heer R.H. de Boer** wordt per 1 april de nieuwe algemeen directeur van Koninklijk Nederlands Vervoer. Hij volgt de heer A.L.F.M. Testa op die vanaf 1998 algemeen voorzitter is. De Boer was minister van Verkeer en Waterstaat in kabinet Balkenende I. Sinds februari 2004 is hij voorzitter van de Rotterdam Port Promotion Council en tot eind december 2004 was hij lid en vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen van het Havenbedrijf Rotterdam. **De heer J.M. Geluk**, Tweede-Kamerlid, is voorgedragen als dijkgraaf van waterschap Hollandse Delta. Naar verwachting zal hij in juli als dijkgraaf aantreden.

Stikkerplaqueette

Mevrouw drs T.J. Udo-van Helden te Aalten
De heer ing A.H. Vermeer te Swifterbant
De heer P.C.A. Verhoef te Duiven

Mededelingen

van het hoofdbestuur

Leden kunnen tot 15 april a.s. namen noemen van voorlopige kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 bij hun afdelingsbestuur. Zij kunnen daarnaast, wanneer een afdelingsvergadering hiertoe voor 1 juni besluit, schriftelijk kandidaten stellen voor het lijsttrekkerschap bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Alleen zij die op 1 januari 2005 VVD-lid zijn, hebben stemrecht tijdens de kandidaatstellersvergadering voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Afdelingen kunnen tevens besluiten om een ledenraadpleging te organiseren voor de afzonderlijke aanwijzing van de lijsttrekker en het opstellen van de kandidatenlijst.

U kunt deze en andere procedurele zaken teruglezen in het nieuwe kandidaatstellingsreglement, het daarbij behorende tijdpad en toelichting. Deze vindt u terug op www.vvd.nl onder het kopje *gemeenteraadsverkiezingen 2006* of u kunt informatie inwinnen bij Herbert Zilverentant, assistent bestuurszaken 070 - 3613001 of h.zilverentant@vvd.nl.

Nieuwe cursussen Gemeenteraad

De syllabus Gemeenteraad is met behulp van een groot aantal vrijwilligers door de Haya van Somerenstichting herzien. De syllabus en bijbehorende cursus zijn bruikbaar zowel voor kandidaat-raadsleden als voor zittende raadsleden. Ruime aandacht wordt besteed aan liberalisme in de gemeenteraad, dualisme en de werkwijze van de raad.

Verder bevat de nieuwe syllabus een leerzaam gemeenteraadsimulatiespel en wordt de begrotingscyclus behandeld. Hierbij zijn als ondersteuning vele praktische bijlagen opgenomen.

Daarnaast zijn de cursussen Gemeentefinanciën en Dualisme weer up to date. Kortom, genoeg mogelijkheden om als raadslid in 2006 goed voorbereid aan de slag te gaan! Neem voor

meer informatie contact op met uw opleidingsfunctionaris of met de Haya van Somerenstichting op 070 - 3613010 of haya@vvd.nl. Of kijk op www.vvdopleidingen.nl.

Gedragslijn

Het hoofdbestuur maakt de volgende vaste gedragslijn voor ontzetting uit het lidmaatschap bekend:

1. Indien een lid van de VVD een kandidatuur voor de gemeenteraad aanvaardt op een andere lijst dan de door de VVD-afdeling (al dan niet in samenwerking met anderen) ingediende kandidatenlijst, beëindigt het hoofdbestuur het lidmaatschap van dat lid, na een voorstel daartoe van de ledenvergadering van de desbetreffende afdeling. Indien er geen VVD-lijst is ingediend, is deze bepaling niet van toepassing.
2. Indien een VVD-lid benoemd is verklaard op een VVD-lijst en hij of zij zich kortere of langere tijd na deze benoemverklaring heeft afgescheiden van de VVD en het raadslidmaatschap op eigen titel of aangesloten bij een andere fractie continueert, beëindigt het hoofdbestuur het lidmaatschap van dat lid, na een voorstel daartoe van de ledenvergadering van een afdeling.

Onderdeel van de ontzettingsprocedure is uiteraard het horen van partijen, alvorens een besluit te nemen. De hoorzitting kan aanleiding zijn om in een specifiek geval en onder de gegeven omstandigheden van de vaste gedragslijn af te wijken en betrokkene niet uit het lidmaatschap te ontzetten.

*Een draw, een slice of gewoon
midden op de fairway.
Een golfbal kan alle kanten op...*

*...en met de verschillende
lidmaatschapsvormen bij
BurgGolf kunt u dat ook!*

BurgGolf maakt golfen nu wel heel toegankelijk. Er is altijd wel één van de zeven prachtige BurgGolf Banen in uw omgeving. Daarnaast liggen ruim twintig Blue Green Banen in België en Frankrijk. U kunt er gemakkelijk terecht met een lidmaatschap van BurgGolf. En lid worden kunt u bij BurgGolf op drie manieren.

Met een Privé-lidmaatschap kiest u een BurgGolf Homecourse en u bent meteen verzekerd van het clubleven waar de golfsport bekend om staat. Als 'nationaal lid' kunt u naast uw homecourse ook de andere Nederlandse BurgGolf Banen bespelen.

Een Bedrijfslidmaatschap kan afhankelijk van uw wensen flexibel worden ingevuld. Lokaal, nationaal, een kaart op naam of een 'wildcard' - die u of uw relaties recht geeft op 'een rondje golf'. Een groot privilege van het bedrijfs-lidmaatschap is voorrang bij het boeken van starttijden. Hierdoor is een golfafspraak met

een relatie eenvoudig te plannen. Verder geeft een bedrijfslidmaatschap recht op deelname aan wekelijkse golflessen, de grootste Bedrijfsledencompetitie van Nederland, heeft u beschikking over vergaderfaciliteiten, en krijgt uw bedrijf exposure middels een sponsor-uiting.

Een Loyalite Club-lidmaatschap is er voor iedere golfer, van beginner tot pro. Het kost slechts 15 euro per jaar en is daarom heel gemakkelijk terugverdiend: aanzienlijke kortingen op greenfee op Nederlandse BurgGolf Banen en Blue Green Banen in Frankrijk en België, korting op reizen, deelname aan toernooien en nog veel meer. Voor 18 euro per jaar extra registreert u bovendien meteen uw Nederlandse Golf Federatie GVB of -handicap.

BURGOLF

Niet alleen de golfbal kan dus alle kanten op. Met een lidmaatschap kunt u dat ook. Om lid te worden gaat u naar een van de BurgGolf Banen of bezoekt www.burggolf.nl

Besluitenlijst 116e AV te Noordwijkerhout

26 en 27 november 2004

1. De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur.

2. Besloten werd tot leden van de stem- en notulencommissie te benoemen:

De heer R. Nederveen te Amsterdam

De heer S. Pladet te Vlijmen

De heer H. Langenberg te Leiderdorp

Mevrouw M. Kroes te Apeldoorn

3. Het rapport betreffende de communicatiemiddelen werd besproken en overgenomen, (inclusief de ingediende amendementen van de afdelingen Den Haag en Hilversum).

4. Het rapport van de Commissie Evaluatie Ledenraadplegingen (CEL) werd besproken en vastgesteld (inclusief wijzigingsvoorstellen).

5. De wijzigingen in statuten en huishoudelijk reglement werden besproken en aanvaard.

6. Het gewijzigde kandidaatstellingsreglement voor de gemeenteraadsverkiezingen werd vastgesteld.

7. Het reglement VVD-regio's en de procedure actuele moties werden besproken en aangenomen.

8. Het Jaarplan 2005 van het hoofdbestuur werd besproken en aangenomen.

9. De begroting 2005 werd goedgekeurd.

10. Er vond een langdurige discussie plaats over het initiatiefvoorstel van de afdeling Ede betreffende het politiek leiderschap van de VVD. Uiteindelijk kon de vergadering zich vinden in de navolgende tekst: *"Spreekt uit dat de voorzitter van de Tweede Kamerfractie als politiek aanvoerder de lijn van de VVD neerzet en naar buiten uitdraagt."*

11. De heer J.D. Smit te Kinderdijk werd gekozen tot penningmeester in het Hoofdbestuur.

12. Stemvenster huishoudelijk gedeelte: Tijdens dit stemvenster hadden de afgevaardigden van de afdelingen stemrecht. Iedere stem werd uitgebracht voor 50 leden van een afdeling. Het maximale aantal stemmen voor dit gedeelte was daarom 1074.

Stemronde 1: amendement van de afdeling Rijnwoude op het rapport van de CEL inzake een voorbehoud voor het houden van een experimentele ledenraadpleging werd aangenomen met 462 (70%) tegen 202 stemmen (202%).

Stemronde 2: amendement van de kamercentrale Rotterdam om per internet en per post te stemmen bij een ledenraadpleging en een telefoonstemming te laten vervallen werd verworpen met 288 stemmen voor (44%) en 363 stemmen tegen (56%).

Stemronde 3: Het amendement van de afdeling Rijnwoude om telefoonstemmen af te schaffen bij ledenraadpleging werd verworpen met 257 stemmen voor (39%) en 398 stemmen tegen (61%).

Stemronde 4: Het amendement van de kamercentrale Rotterdam om artikel 2a.4 in het reglement op de kandidaatstelling voor de gemeenteraad geheel te schrappen is verworpen met 233 stemmen (35%) voor en 439 stemmen (65%) tegen.

Stemronde 5: Het nieuwe reglement op de regio's is met 453 stemmen (71%) en 182 stemmen (29%) aangenomen.

Stemronde 6: De nieuwe statuten van de VVD zijn met 612 stemmen (93 %) voor en 47 stemmen (7 %) tegen aangenomen.

13. Stemvenster algemene ledenvergadering: Tijdens de politieke vergadering van de zaterdagmiddag zijn 7 actuele moties aan de orde geweest.

Stemronde 1: De motie van de kamercentrale Haarlem over 'Zetelroof' is aangenomen met 374 stemmen (57 %) voor en 285 stemmen (43%) tegen.

Stemronde 2: de motie van de kamercentrale Den Haag over de wijziging van het kiesstelsel is verworpen met 233 stemmen voor (37%) en 401 stemmen (63 %) tegen.

De moties van de kamercentrale Den Haag betreffende de gekozen burgemeester en de OZB zijn na discussie ingetrokken. Dit zelfde is gebeurd met de motie van de kamercentrale Zuid Holland Noord betreffende het instellen van een nieuw ministerie van Binnenlandse Veiligheid.

De motie ingediend door de Tweede Kamerfractie om de democratische oppositie in Oekraïne te steunen werd unaniem aangenomen.

Stemronde 3: een uitspraak vanuit de parallelsessie over de gezondheidszorg is met 492 stemmen voor (77%) en 145 stemmen tegen (23%) aangenomen.

Alle agendastukken zijn tenminste gedurende een jaar na te lezen via www.vvd.nl

Voorlopige agenda

onder voorbehoud van wijzigingen

117e algemene vergadering

27 en 28 mei 2005

Vrijdag 27 mei 2005

- 17.30 uur Diner
- 19.30 uur Avondprogramma
 - Welkomstwoord partijvoorzitter Jan van Zanen
 - Toespraak Jozias van Aartsen
- 20.00 uur Behandeling agenda in deelsessies
- 21.30 uur Afsluiting en aansluitend feest

Zaterdag 28 mei 2005

- 10.00 uur Algemene vergadering van afgevaardigden (agendapunt 1 en 2)
 - Algemene ledenvergadering: huishoudelijke vergadering (agendapunt 3 tot en met 8)
 - Algemene ledenvergadering: politieke vergadering (agendapunt 9. Liberaal Manifest)
- 12.00 uur Lunch
- 13.00 uur Voortzetting Algemene ledenvergadering: politieke vergadering (agendapunt 9 tot en met 11)
- 15.30 uur Toespraak Gerrit Zalm
- 16.00 uur Einde vergadering

Algemene vergadering van afgevaardigden

Reglementaire kwesties

(inhoudelijke bespreking, de vaststelling van eventuele wijzigingen komt in de najaarsvergadering aan de orde)

1. Initiatiefvoorstel Rotterdam
2. Voorstellen hoofdbestuur

Algemene ledenvergadering (ALV)

Huishoudelijke vergadering

3. Rekening en verantwoording van het hoofdbestuur over 2004, en het gevoerde beleid
 - a. jaarverslag
 - b. jaarrekening
 - c. verslag van de financiële commissie over 2004
4. Vaststellen van de hoogte van de contributie voor 2006
5. Rondvraag
6. Benoeming financiële commissie van drie leden voor het verslagjaar 2005
7. Benoeming lid en plaatsvervangend lid Commissie van Beroep
8. Benoeming hoofdbestuur

Bij de wijziging van de reglementen door de 116e algemene vergadering is inkrimping van het hoofdbestuur naar 9 personen aanvaard. Daarom wordt alleen de vacature voor vice-voorzitter (Mark Harbers) vervuld.

 - a. benoeming vice-voorzitter
 - b. afscheid van Sylvia den Ouden en Mark Harbers

Politieke vergadering

9. Vaststelling Liberaal Manifest
10. Politieke voorstellen en moties
11. Verantwoording door fracties van Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement over het gevoerde beleid

In dit nummer van Politiek! treft u het ontwerp Liberaal Manifest aan. Om de leden meer tijd te geven om dit ontwerp te bespreken, is de verschijning van dit nummer van Politiek! vervroegd. Deze agenda moest daarom worden opgemaakt toen de termijn voor het doen van initiatiefvoorstellen nog niet was verstreken. Het is daarom mogelijk dat er nog onderwerpen aan de hier gepubliceerde agenda worden toegevoegd. De definitieve agenda wordt 11 maart op vvd.nl gepubliceerd en aan de afdelingen toegezonden.

Om voldoende tijd te bieden voor de behandeling van het Liberaal Manifest zal de agenda grotendeels vrijdagavond 27 mei gelijktijdig in verschillende deelsessies worden behandeld. Agendapunten 1 tot en met 8 komen in één deelsessie aan de orde; agendapunten 9 en 10 zullen naar beleidsterreinen verdeeld over vier of vijf deelsessies. Ieder lid kan deelnemen aan de deelsessies. In de deelsessies wordt niet gestemd, wel kunnen voorstellen worden ingetrokken of overgenomen.

De punten waar in de deelsessies stemming over gewenst wordt, worden zaterdag in de voltallige vergadering behandeld. Indien het aantal te behandelen punten dat nodig maakt, kan de mogelijkheid om het woord te voeren in de voltallige vergadering worden beperkt tot de sprekers die hiervoor in de deelsessies zijn opgegeven. In de Algemene Ledenvergadering op zaterdag komt elk punt in een beknopt debat aan de orde, direct gevolgd door een stemming waaraan ieder lid kan meedoen, er zijn dus geen aparte stemvensters.

Let op: wijzigingen m.b.t. het aanmelden voor de algemene vergadering

■ Aanmelden kan nu ook via het aanmeldingsformulier op www.vvd.nl

U zou ons een groot plezier doen wanneer u zich aanmeldt via het aanmeldingsformulier op de website. Dit scheelt ons een groot aantal administratieve handelingen en verkleint daardoor de kans op fouten!

■ Permanent aanmelden is komen te vervallen

U kunt zich niet meer permanent aanmelden voor de algemene vergaderingen. Deze mogelijkheid is komen te vervallen. Let op: Ook degenen die zich in het verleden permanent hebben aangemeld, moeten zich opnieuw voor elke algemene vergadering afzonderlijk aanmelden.

■ Zelf uw overnachting regelen

In tegenstelling tot voorgaande jaren moet u - indien gewenst - zelf uw overnachting regelen. Hiervoor kunt u voor deze algemene vergadering rechtstreeks contact opnemen met het Groningen Congres Bureau, tel. 050 - 316 88 77. Dit kan dus niet meer via het algemeen secretariaat.

Aanmeldingsformulier 117e AV

27 en 28 mei 2005 te Groningen

In verband met persoonlijk stemrecht is aanmelding verplicht. Per lid a.u.b. één formulier gebruiken; extra formulieren kunt u aanvragen bij het algemeen secretariaat tel. 070 - 361 30 61.

Het elektronische aanmeldingsformulier treft u aan op www.vvd.nl.

Graag in blokletters invullen

Ondergetekende meldt zich aan voor de algemene vergadering

Naam m/v* Plaats

Adres Telefoon

Postcode E-mail

Indien u VVD-lid bent en u persoonlijk stemrecht hebt (zie onderstaande spelregels AV, art. 1.1), ontvangt u circa één week voor de algemene vergadering uw congresbescheiden op dit adres. De agenda verschijnt op 1 maart en de leeswijzer op 13 mei. U kunt deze downloaden van de VVD-website (www.vvd.nl).

Als extra service wil ik graag:

- ☐ de papieren agenda
☐ de papieren leeswijzer
per post ontvangen op bovenstaand adres

Ik machtig de VVD eenmalig het totaalbedrag af te schrijven van:

Bank-/gironr*

T.n.v.

Datum

Handtekening

Ik wil het volgende reserveren:

..... X diner op vrijdag 27 mei a € 25,-	= €	
..... X lunch op zaterdag 28 mei a € 15,-	= €	+
TOTAALBEDRAG	= €	

Wilt u overnachten?

Voor het reserveren van een hotelkamer kunt u rechtstreeks contact opnemen met het Groningen Congres Bureau (reserveren kan dus **NIET** via het algemeen secretariaat): tel. 050 - 316 88 77, fax 050 - 312 60 47 of e-mail info@groningencongresbureau.nl (o.v.v. VVD-algemene vergadering).

Doe dit tijdig!

Let op!

Dit formulier dient uiterlijk **13 mei 2005** door de VVD ontvangen te zijn. U kunt het formulier:

- **Faxen naar:** 070 - 360 82 76
- **Met de post sturen aan:** VVD algemeen secretariaat, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag (o.v.v. vooraanmelding AV).

Wij attenderen u erop dat bij annulering **na 13 mei 2005** van bovenstaande reserveringen de **volledige kosten** in rekening worden gebracht.

* doorhalen wat niet van toepassing is

Spelregels algemene vergadering

1. Algemeen

1. Voor deze algemene vergadering geldt naast het gebruikelijke stemrecht voor afgevaardigden, het persoonlijk stemrecht voor alle leden van de VVD.

2. Aanmelden kan vanaf 1 maart 2005 tot 13 mei 2005, of anders ter vergadering. In dit laatste geval gelden beperkingen.

3. Na deze termijn kan geen gebruik meer worden gemaakt van vooraanmelding of van bijkomende faciliteiten. U kunt zich aanmelden ter vergadering op 27 en 28 mei waarbij de beperking van het aantal mensen dat ter plekke nog kan worden toegelaten afhankelijk is van de grootte van de zaal of zalen en van de beschikbare stemfaciliteiten.

4. Leden van de VVD dienen zich vooraf schriftelijk aan te melden door middel van het aanmeldingsformulier. Telefonische aanmeldingen kunnen helaas niet worden aangenomen.

5. De algemene vergadering is openbaar. Alleen leden van de VVD hebben stemrecht. In de agenda is aangegeven voor welke onderdelen alleen de afgevaardigden (AVA) of alle leden (ALV) stemrecht hebben. Overigens kunnen alle leden altijd aan de discussies deelnemen.

6. Zonder aanmelding (vooraf of ter plaatse) worden geen stempassen afgegeven. Er zijn geen uitzonderingen op deze regel.

2. Individuele leden met vooraanmelding

7. Individuele leden die zich tot vrijdag 13 mei schriftelijk hebben aangemeld, hebben gegarandeerd toegang tot de algemene vergadering en hebben het recht hun stemrecht uit te oefenen in de vergadering.

8. Deze leden ontvangen de stempas per post ongeveer één week voor de algemene vergadering. Is dit niet het geval dan wordt u verzocht contact op te nemen met het algemeen secretariaat.

9. Als extra service kunnen deze leden zich kosteloos de agenda en de leeswijzer via de post laten toezenden.

3. Individuele leden zonder vooraanmelding

10. Individuele personen die zich voor het eerst ter vergadering melden, dienen zich te kunnen identificeren. Vervolgens wordt vastgesteld of de persoon lid is van de VVD en moet een aantal gegevens worden geregistreerd.

11. Voor de aanmelding dient de persoon zich te kunnen legitimeren met een identiteitsbewijs met foto.

12. Deze categorie leden wordt in overeenstemming met het huishoudelijk reglement slechts toegelaten zolang de capaciteit van de zaal en de beschikbaarheid van het stelsysteem dat toelaten.

4. Volmachten

13. Alle leden ontvangen een in te vullen machtigingskaart in Politiek! ongeveer één week voor de algemene vergadering.

14. Deze machtigingskaart kan worden afgegeven als volmacht aan een ander lid.

15. Een lid mag maximaal twee volmachten accepteren van andere leden. Dit kan alleen maar op de in het volgende punt aangegeven wijze.

16. Een volmacht kan worden afgegeven door de machtigingskaart in te vullen, te ondertekenen en fysiek mee te geven aan een ander lid. Er kan slechts één volmacht worden verstrekt. De volmachtverkrijger meldt zich ter vergadering aan de balie en ontvangt op het tonen van de volmacht een stempas.

17. Een volmacht wordt ingetrokken door vóór afgifte van de stempas aan de balie de afgegeven machtigingskaart terug te krijgen van de volmachtverkrijger.

5. Kosten

18. Het is mogelijk om via het aanmeldingsformulier aan te geven gebruik te willen maken van aangeboden faciliteiten (lunch, diner).

19. De verschuldigde kosten zullen na de algemene vergadering in rekening worden gebracht. Hiervoor dient door het lid een éénmalige incasso te worden verleend.

20. No show voor overige afgenomen faciliteiten wordt altijd in rekening gebracht, tenzij vóór 13 mei een gemaakte reservering wordt afgezegd.

6. Afgevaardigden van afdelingen

21. Afgevaardigden dienen zich als individueel lid aan te melden voor verkrijging van de persoonlijke stempas.

22. Het verkrijgen van de stempas(sen) in de hoedanigheid van afgevaardigde vindt echter op vertrouwde wijze ter vergadering plaats. Voor de afgifte van de stempas dient te worden getekend met naam en handtekening. Deze stempassen worden dus niet toegezonden. Dit geldt ook indien de afgevaardigde een machtiging heeft ontvangen van andere afdelingen (de spelregels voor het ontvangen van machtigingen door afgevaardigden zijn opgenomen in de agenda voor de algemene vergadering).

7. Stempas en stemvenster

23. Stempassen zijn alleen geschikt gemaakt voor de actuele algemene vergadering.

24. De te verstrekken stempas is eigendom van de VVD en dient na de algemene vergadering te worden geretourneerd om kosten te besparen.

25. In de agenda is een stemvenster opgenomen. In dat tijdvak vinden in principe de stemmingen plaats, zodat er gelegenheid is om deel te nemen aan parallelsessies, zonder de stemmingen te moeten missen. De voorzitter van de vergadering kan in voorkomende gevallen besluiten ook een stemming te houden buiten het geagendeerde stemvenster.

26. Een eenmaal afgeven pas kan niet worden vervangen, ook niet in geval de ontvanger deze is vergeten mee te nemen of indien de pas in ongereede is geraakt.

8. Spreektijd

27. Voor ieder algemene vergadering bepaalt het hoofdbestuur wat de spreektijd is van de deelnemers en welke andere maatregelen eventueel worden getroffen voor een zorgvuldig verloop van de vergadering.

DRIEKLOMP

*Meer dan 400 buitenhuizen
in het fraaie Drieklomp Magazine*

MAKELAARS EN RENTMEESTERS
VOORTHUIZEN-NUNSPEET-ZEIST-EEMNES
MAGAZINE 0342 - 474000

WWW.DRIEKLOMP.NL

Een gevoelig membraan beweegt de luchtmassa.

De ruimte wordt onzichtbaar gevuld. Je sluit je ogen.

Een compleet orkest wordt voor je opgesteld.

Het brengt je – naar de Carnegie Hall, naar La Scala.

In een andere tijd, een andere ruimte. Ervaar de kracht van muziek.

CANTON[®]
pure music

Voorkomt grondwet Europese superstaat?

Milieu als
katalysator
van economie

De
cybermaffia
rukt op

Let op: de lidmaatschapskaart
voor de AV vindt u in deze Politiek!
Vul hem zelf in!

EXCLUSIEVE WAXKLEDING – DAMES- EN HERENMODE – LAARZEN – SCHOENEN – LEDERWAREN

AIGLE - ALLEN EDMONDS - ANNE FONTAINE - ATKINSONS - BARBOUR - FAIRMOUNT - GREVE - HILT
 JOHN MAGEE - KENZO - LOTTUSSE - MAGELLAN & MULLOY - OLEANA - PARABOOT - SCAPA
 SCHNEIDERS - SEBAGO - ST. EMILE - VAN LAACK - WELLINGTON - WILLIAM LOCKIE - WOLFORD

HOOFDSTRAAT 109, 6881 TE VELP TELEFOON 026 3647765 INFO@ENTREE-VELP.NL WWW.ENTREE-VELP.NL

S P O R T V I S I O N

SHAPED BY THE SPIRIT OF SPORT

> QUAYE COLLECTION

SOLAR AND HYDROPHOBIC LENSES.
FLEXIBLE AND AUTO-ADJUSTABLE TEMPLES.
PURE DESIGN BY ROSS LOVEGROVE

INFO:

0182-39 57 70

AVANT-GARDE INSPIRES TECHNOLOGY > TECHNOLOGY DETERMINES FUNCTION > FUNCTION CREATES DESIGN

6 Hoe liberaal is artikel 23?

De opkomst van islamitische scholen en de discussie over integratie van moslims, heeft de discussie over artikel 23 weer flink doen opblaaien. Over de afschaffing van het artikel, dat al sinds 1917 in onze grondwet staat, zijn zelfs

binnen de VVD stemmen opgegaan. Die interne discussie is prima, vindt Eric Balemans, de onderwijswoordvoerder van de VVD, maar hij plaatst daar wel een kanttekening bij. "Een debat over de vrijheid van onderwijs moet niet beperkt worden tot een debat over artikel 23. Het artikel zelf is het probleem niet, wel het misbruik ervan." Ook Margot Kraneveldt, Tweede-Kamerlid voor de LPF, heeft het liever over de kwaliteit van het bijzonder onderwijs, dan over de afschaffing daarvan. "Een school die zich op een religie beroept, zal dat ook structureel inhoud moeten geven. Anders moet je je niet laten voorstaan op die identiteit."

11 Op de barricade voor het milieu

Onlangs bleek uit onderzoek van de Verenigde Naties dat de mens er de laatste vijftig jaar in is geslaagd de aarde meer schade toe te brengen, dan in de eeuwen daarvoor. In dit rapport geven de wetenschappers echter aan dat er nog hoop is, als er belangrijke politieke en maatschappelijke veranderingen worden ingezet. De vraag is dus: willen wij burgers ons, met de overheid, inzetten voor een leefbaarder omgeving? Politiek! ging in gesprek met Ed Nijpels, commissaris van de

Koningin in Fryslân en voorheen minister van VROM, en René Leegte, voorzitter van de VVD-commissie Milieu en Duurzaamheid. Beiden zijn niet erg optimistisch en menen dat er nogal wat werk aan de winkel is. "Milieubeleid ontstaat per ongeluk, er zit geen visie achter", meent Leegte. Nijpels onderschrijft dat: "Je ziet dat de politieke belangstelling voor milieu pas opleeft als er iets aan de hand is."

26 'Ja' tegen Europese grondwet

1 juni is het zover: dan stappen we naar de stembus om 'ja' of 'nee' te zeggen tegen de nieuwe Europese grondwet. Atzo Nicolaï, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, is sterk voorstander van de grondwet. "Deze grondwet verankert tal van grondrechten en leidt zo tot een betere scheiding der machten", meent hij. De kritiek van Geert Wilders en Jan Marijnissen, die menen dat deze grondwet Europa een stuk in de richting van een superstaat duwt, schuift hij terzijde. "Als je wilt voorkomen dat Europa een superstaat wordt, moet je juist vóór stemmen bij het referendum van 1 juni." Voor een discussie is Nicolaï allerm minst bang. "Het is opvallend hoeveel mensen vóór de grondwet zijn als ze zich eenmaal erin hebben verdiept en de voors en tegens van alle kanten hebben besproken. Goed en wel beschouwd, hebben de tegenstanders nauwelijks argumenten in handen."

Politiek!

is een tijdschrift over liberale politiek

Politiek! is een uitgave van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en wordt gerealiseerd door Uitgeverij TOPpers bv.

Redactie adres

Uitgeverij TOPpers bv.
Edelweisstraat 5
5241 AH Rosmalen
T 073 - 6140858
F 073 - 6140873
E redactie@toppers.nl

Algemeen directeur

Peter Westerling

Redactie

Monique van Diessen (chef redactie)
Sandra Kagie (eindredactie)
Adri van Esch
Astrid Kokmeijer
Jeroen Kuypers

Fotografie

Hans van Asch

Vormgeving

José van Zwam (hoofd studio),
Annemieke van Seeters,
Ron Toonen

Overige medewerkers

Marjolijn van Leeuwen
Marijke van der Werff

Advertenties

Gea Verweij
Uitgeverij TOPpers bv, tel. 073 - 6140858

Druk

Giehoorn-ten Brink te Meppel

Copyrights

Het auteursrecht op de in dit magazine verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. De uitgever heeft alle zorg gegeven aan het nakomen van wettelijke reproductie-rechten. Is het desondanks zo, dat er rechthebbenden zijn, die niet getraceerd konden worden of van wie de claim op gebruikt materiaal niet bekend was, dan worden zij verzocht zich schriftelijk met de uitgever in verbinding te stellen, met opgave van hun claim en de uitgave waarop deze claim gebaseerd is.

Abonnementen

Leden van de VVD ontvangen Politiek! viermaal per jaar gratis. Niet-leden betalen € 12,00 voor vier nummers. Een abonnement kan aangevraagd worden bij het Algemeen Secretariaat VVD en op ieder gewenst tijdstip ingaan. Een abonnement wordt automatisch verlengd, tenzij de abonnee uiterlijk drie maanden voor het verstrijken van de abonnementsduur schriftelijk opzegt. Algemeen secretariaat VVD, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag, T 070 - 3613061.

Disclaimer

De redactionele inhoud van Politiek! komt op onafhankelijke wijze tot stand en geeft dus niet per definitie de standpuntbepaling van het hoofdbestuur van de VVD weer.

32 Veiligheid is lokale aangelegenheid

De laatste jaren is het in Nederland veiliger geworden. Er zijn minder woninginbraken, minder zakkenrollers, minder vernielingen en we voelen ons veiliger op straat, zo blijkt uit onderzoeken. Maar toegenomen angst voor terrorisme en calamiteiten doen die goede resultaten weer teniet. "We boeken vooruitgang, maar we zijn er nog lang niet", vat Tweede-Kamerlid Clemens Cornielje de aanpak van de veiligheidsproblematiek samen. "Door het groeiende internationaal terrorisme en door rampen zoals in Volendam en Enschede voelen mensen zich angstig en onzeker over het risico dat ze lopen. Zulke calamiteiten zullen zich altijd blijven voordoen. Rampen zullen aan onze deur niet voorbijgaan, daar moeten we ons goed op voorbereiden. Dat kan door veiligheidsregio's in te stellen, zodat het werk van de brandweer, de geneeskundige hulpverlening, de politie en de gemeentelijke organisatie beter op elkaar afgestemd kan worden."

39 De strijd tegen cybercriminelen

Criminaliteit met en tegen computers (hightech crime) komt steeds vaker voor. "De georganiseerde misdaad zoekt gericht naar de zwakke plekken binnen overheidsorganisaties en bedrijven, bijvoorbeeld de ict-infrastructuur", vertelt Hans Oude Alink, projectmanager bij het National High Tech Crime Center (NHTCC), dat eind vorig jaar is opgericht. Zsolt Szabo, Tweede-Kamerlid voor de VVD typeert de oprichting van het NHTCC als 'een goed initiatief, maar het is slechts een beginnetje'. "Per 1 januari 2007 moet de overheid volledig digitaal zijn. Alle diensten moeten dan via het internet kunnen lopen. Dit betekent dat er veel meer energie in de beveiliging van informatiesystemen zowel binnen de overheid als bij bedrijven moet worden gestoken."

Bij deze Politiek! de bijlage:
De VVD is voor de Europese grondwet!
In het Nederlands belang! Een nuchter Ja

En verder...

- 8 10 vragen aan...
Sybilla Dekker
- 14 europees beleid:
vrij verkeer van
diensten in EU
- 16 maatschappij:
nieuwe wet Jeugdzorg
- 18 jongeren: JOVD heeft
eigen mening
- 20 buitenland:
geen politiek 'dolce far
niente' in Italië
- 24 interview: Jeff Wolters
over het imago van de
VVD
- 30 het gezicht: Mark van
der Horst
- 36 achtergrond: terug naar
de liberale basis

43 Katern
Vrijheid & Democratie

Net als het algemeen kiesrecht, is het bijzonder onderwijs een verworvenheid uit de in 1917 beslechte schoolstrijd. Decennialang leek de 'godsvrede' tussen confessionelen en niet-confessionelen over artikel 23 van de grondwet een eeuwig leven beschoren, maar de laatste jaren werpt de opkomst van islamitische scholen roet in het eten. De afgelopen maanden gingen binnen de VVD zelfs stemmen op om artikel 23 af te schaffen. Heeft de bijzondere school haar langste tijd gehad of is het beeld van een nieuwe schoolstrijd slechts een fata morgana?

Kamerlid Hirsi Ali opperde twee maanden geleden dat het recht op bijzonder onderwijs op de helling moet. Fractievoorzitter Van Aartsen viel haar bij, geruggensteund door het nieuwe Liberaal Manifest. Staatssecretaris van Onderwijs Rutte wil de bijzondere scholen echter in stand houden en oud-politicus Hans Wiegel sprak zich zelfs in felle bewoordingen uit tegen het opgraven van de strijdbijl inzake artikel 23.

wijs. "De huidige commotie lijkt een verre echo van de schoolstrijd", geeft Balemans toe. "Het is goed dat binnen de VVD een debat over de vrijheid van onderwijs en artikel 23 wordt gevoerd en daar horen verschillende meningen bij. Een debat over de vrijheid van onderwijs moet echter niet beperkt worden tot een debat over artikel 23, zoals het CDA nogal eens doet. Daarentegen is voor de duur van deze kabinetspe-

De heiligverklaring van artikel 23

Wie van hen verkondigt nu eigenlijk het officiële liberale standpunt?

Verre echo

"Het klonk inderdaad nogal verwarrend", zegt Margot Kraneveldt, Tweede-Kamerlid voor de LPF. "Het lijkt me echter dat Hirsi Ali in de gelegenheid werd gesteld het probleem extra scherp neer te zetten, wat goed is voor de profilering van de VVD, en dat het daarna door haar collega's werd afgezwakt, zodat het eindresultaat voor iedereen acceptabel is." Kraneveldt is namens de LPF onder meer belast met de portefeuille onderwijs. Als zodanig heeft zij in de Kamer al meer dan eens de degens gekruist met Eric Balemans, de onderwijswoordvoerder van de VVD, onder meer over de eventuele invoering van de vierdagenweek in het onder-

riode wel afgesproken dat de vrijheid van onderwijs niet ter discussie staat. Natuurlijk pleit het klassieke liberalisme vóór het openbaar en tegen het bijzonder onderwijs, maar bij ons staat inmiddels vooral de vrijheid van het individu centraal en een consequentie daarvan is ieders recht op een eigen school. Bovendien zou een afschaffing van artikel 23 ook scholen met een bijzondere didactische richting treffen, zoals Montessori-, Jena- en Daltonplanscholen. Trouwens, ik moet er niet aan denken dat er echt alleen nog maar openbaar onderwijs zou zijn. Dat zou de deur openzetten voor allerlei vormen van staatsdirigisme en de diversiteit in de kiem smoren. In de discussie over de vrijheid van onderwijs moet wel verschil worden gemaakt tussen de richting (grondslag) en de inrichting

(inhoud). De inhoud van het onderwijsprogramma is seculier. Wiskunde is wiskunde. Maar ik vind wel dat er strengere eisen moeten worden gesteld aan de oprichting van nieuwe scholen. Niemand is bijvoorbeeld gebaat bij de oprichting van achterstands-scholen."

Profileren

Het CDA heeft in het regeerakkoord laten vastleggen dat er niet getornd mag worden aan artikel 23, maar deze afspraak mag volgens Margot Kraneveldt voor bijzondere scholen geen vrijbrief zijn de poorten te sluiten voor ongewenste achterstandsleerlingen. "De meeste ouders kiezen tegenwoordig een school vooral op basis van de kwaliteit van het lesgeven. Dat geldt evenzeer voor allochtonen als voor autochtonen. Wanneer blijkt dat het openbaar onderwijs in een gemeente als beneden de maat wordt ervaren, zal dat een toeloop naar het bijzonder onderwijs tot gevolg hebben. Ik kan me voorstellen dat een school die toeloop misschien fysiek niet aankan, maar als die extra leerlingen om andere reden niet welkom zijn, mag de school zich niet zomaar op haar religieuze grondslag beroepen. Een orthodox-joodse school kan wat mij betreft nog een uitzondering vormen, maar een katholieke of christelijke school die nauwelijks nog moeite doet zich levensbeschouwelijk te profileren niet. Wie zich op een religie beroept, zal dat ook structureel inhoud moeten geven en

anders moet je je niet laten voorstaan op die identiteit."

Godsdienstleraar

Zowel de liberalen als de Fortuynisten zijn daarom van mening dat, wegens de zorg om de kwaliteit van het onderwijs, het bijzonder onderwijs niet mag worden vrijgesteld van noodzakelijke wettelijk vereisten. "Een goed voorbeeld is de status van de godsdienstleraar", aldus Balemans. "Er werden nauwelijks eisen gesteld aan deze docenten. Zelfs een bewijs van goed gedrag hoefden ze nog niet te overleggen. Zoiets is niet meer van deze tijd. Margot en ik hebben daarom ervoor gezorgd dat de godsdienstleraar werd gelijkgeschakeld met andere docenten via een amendement van haar dat ik heb gesteund, terwijl het CDA en de kleine christelijke partijen tegen waren. Het CDA roept al te snel en al te makkelijk 'dat is in strijd met artikel 23 van de grondwet', maar de heiligverklaring van dit artikel mag de verplichting tot het geven van zo goed mogelijk onderwijs op geen enkele manier in de weg staan. Toen minister Verhoeven in een wetsvoorstel over de lumpsum-regeling een zinnetje smokkelde dat de bijzondere scholen ontheffing biedt over de medezeggenschap, was het goed dat Margot daar niet overheen las en een amendement indiende, waarin werd geëist dat die ontheffing geschrapt werd. Dat gebeurde uiteindelijk dan ook. Op dat punt zijn wij als coalitiepartner geregeld nog lastiger voor

de christen-democraten dan de complete linkse oppositie."

Stellingenoorlog

De heiligverklaring van artikel 23 door het CDA lijkt niet zozeer tot een frontale aanval van de seculieren op de confessionelen te leiden, als wel tot een stellingenoorlog met beperkte schermutselingen. "Artikel 23 zelf is het probleem niet, wel het misbruik ervan", stelt Balemans. "De keuzevrijheid blijft overeind, die is zelfs de essentie van deze wet geworden. Waar we echter vanaf moeten, is een hoop rompslomp van lagere wetgeving eromheen en die heeft nog altijd een tamelijk hoog CDA-gehalte. De christen-democraten behartigen vooral de belangen van grote schoolbesturen. Die eenzijdigheid is niet bepaald bevorderend voor de mondigheid van de burger." De LPF wil evenmin als de VVD de vrijheid bij de keuze van een school afschaffen, maar het garanderen van die keuze is geen 'heiliger' taak dan het bewaken van de kwaliteit van het onderwijs. "De uiterste consequentie van bijzonder onderwijs is het thuisonderwijs", zegt Kraneveldt. "Op dit moment betreft dat zo'n honderd kinderen, maar dat zouden er in de toekomst best veel meer kunnen worden. De

overheid moet thuisonderwijs noch verbieden, noch propagieren, maar evenmin volledig autonoom laten. Als kinderen onder bepaalde omstandigheden thuis onderwijs kunnen krijgen, moet daarvoor gepast toezicht bestaan. Om diezelfde reden hebben we ook aangedrongen op het aanscherpen van de eisen voor islamitische scholen. Niemand is echt blij met dit fenomeen, maar als het kan op grond van artikel 23 moeten we er als overheid in ieder geval op toezien dat het onderricht van eenzelfde kwaliteit is als onderwijs van andere richtingen." Het CDA en de kleine christelijke partijen kunnen dus gerust zijn: een nieuwe schoolstrijd is niet in de maak. Maar de christen-democraten hebben in zoverre wel reden tot ongerustheid dat allerlei door het CDA gedoogde scheefgroei in de wetgeving door de andere partijen in gezamenlijke actie kan worden rechtgetrokken. "Afschaffen van artikel 23 is daarvoor niet het geëigende middel, het ondergraven evenmin, maar het artikel zodanig oprekken dat het weer helemaal van deze tijd is, wel", besluit Eric Balemans.

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

Paspoort

Naam: Sybilla Maria Dekker

Leeftijd: 62

Woonplaats: Wassenaar

Carrière in het kort: Na het behalen van het diploma gymnasium-B studeert Dekker personeelswerk aan de Sociale Academie in Amsterdam en later organisatiekunde (SIOO). Na haar studie werkt ze als bedrijfsmaatschappelijk werker bij Erdal in Amersfoort. Daarna stapt ze over naar de Arbeidsinspectie in Arnhem. Haar volgende baan is organisatieadviseur en sociaal coördinator bij het Landelijk Project Bedrijfsvoorlichting Gelderland. Vanaf 1979 vervult ze diverse directiefuncties op het ministerie van Landbouw en Visserij. In 1996 is ze directeur van het Nederlands Verbond van Ondernemers in de Bouwnijverheid en tot maart 2003 algemeen directeur van de werkgeversorganisatie AWWN, een werkgeversorganisatie voor de marktsector, die bedrijven adviseert op het terrein van arbeidsvoorwaarden (+/- 550 CAO's) en arbeidsverhoudingen. Dekker vervult verder verschillende commissariaten en bestuursfuncties. Op 27 mei 2003 wordt zij tot minister van VROM benoemd.

Luistert graag naar: klassieke muziek, met name Bach en Mozart

Laatst gelezen boek: Mevrouw de Minister van Madeleine Albright

Favoriete vrijetijdsbesteding: hardlopen in de duinen en tuinieren

Gaat het liefst op vakantie naar: een groot aantal verschillende landen, variërend van bijvoorbeeld Spanje tot de Noordkaap. Sybilla Dekker heeft een brede interesse in cultuur, historie en politiek.

Houdt erg van: gezellig tafelen met vrienden en familie. Vooral het familiediner met Kerstmis is een hoogtepunt.

Tien vragen

1. Wat gaf voor u persoonlijk de doorslag om de politiek in te gaan?

"Ten eerste vond ik het fantastisch om opnieuw gevraagd te worden. Voor het eerste kabinet Balkenende was ik ook gevraagd, maar ik wilde niet met de LPF in de regering zitten. De huidige coalitie spreekt me echter aan en VROM is een mooie portefeuille. Wonen en bouwen, ruimte en alles wat daarmee samenhangt, raakt mensen heel direct. Het is een basisbehoefte. Het is geweldig om een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de woonomgeving van mensen. Je bent op dit departement voornamelijk bezig met de lange termijn en dat stuit soms op weerstand. Begrijpelijk, mensen willen dat er nu iets gebeurt, niet over een aantal jaren. Het is niet altijd makkelijk een evenwicht te vinden in deze rol. Als minister ben je een publiek figuur, heb je te maken met de politieke realiteit en de daarmee samenhangende processen en uiteraard de media."

2. Wat is in uw ogen de betekenis van het woord liberaal?

"Liberalisme begint met respect, dat is de basis. Daarop volgt de ruimte die je anderen biedt. Daarbij hoort dat je duidelijk met elkaar afsprekt wat wel en wat niet kan, anders is er geen sprake van respect."

3. Als u niet in de politiek was gegaan, wat had u dan willen doen?

"Voordat ik de politiek in ging, had ik een aantal mooie commissariaten bij grote multinationals, die ik natuurlijk moest opzeggen. Ik ben altijd erg betrokken geweest bij het bedrijfsleven. Het is een boeiende wereld, waarschijnlijk was ik dat dus blijven doen."

4. Welke (karakter)eigenschap heeft u niet, maar zou u wel willen bezitten en waarom?

"Dat vind ik een lastige vraag. Om goed te kunnen functioneren in de politiek heb je antennes nodig om te weten wat er leeft en dat moet je vertalen in beleid. Het is voor mij belangrijk om veel met mensen van buiten VROM te praten, als bestuurders, bewoners en bedrijven in wijken en gebieden. Dat doe ik onder meer door werkbezoeken af te leggen. Ik ga minimaal één keer per week 'de wijk in' om met mensen te praten."

5. Wat is uw grootste passie?

"Zorgen dat ik voldoende tijd heb voor mezelf en mijn gezin. Daar ben ik heel alert op. Als je niet oplet, word je in dit wereldje naar binnen gezogen. Dus ik plan niet al mijn weekenden vol met werk, maar ik zorg dat ik ook tijd heb voor ontspanning en sociale contacten. Dat is wel moeilijker dan tijdens mijn

vorige baan, je kunt het ministerschap niet doen in een 'normale' werkweek. Er is veel leeswerk en er zijn veel uitnodigingen. Wel vaak heel leuke dingen om te doen."

6. In welke film had u graag de hoofdrol gespeeld en waarom?

"Ik zou het echt niet weten, ik ben niet zo'n film liefhebber. Een film die ik onlangs heb gezien en die me heeft geraakt, ging over het Talibanregime in Afghanistan en de positie van de vrouw daarin. De titel ben ik helaas vergeten."

7. Met welke persoon zou u een gesprek willen aangaan en waarover zou dit gesprek gaan?

"Met Haya van Someren, als zij nog zou leven. Ik heb onlangs een boek over haar gelezen en zij was een bijzondere, liberale vrouw met een boeiende persoonlijke geschiedenis. Echt een enorme persoonlijkheid. Ze stond voor haar opvattingen en overtuigingen, met respect voor anderen en een goed gevoel voor sociale rechtvaardigheid. Ik zou met haar willen praten over de ontwikkelingen van toen en nu binnen de VVD. Met name voor vrouwen. Dat lijkt me erg interessant."

8. Wat is hét maatschappelijke/politieke vraagstuk van de nabije toekomst in uw ogen?

"Uiteraard het versterken van

de economie. Maar het is vooral belangrijk het breukvlak te herstellen dat is ontstaan na de moord op Theo van Gogh. De sociale samenhang in de maatschappij moet worden verbeterd. Er moet een voelbare binding zijn. We moeten van elkaar leren, in plaats van elkaar verwijten maken. Toenadering tot elkaar zoeken, elkaar niet afwijzen."

9. Waar heeft u een uitgesproken hekel aan en waarom?

"Onbehoorlijk gedrag, geen rekening houden met een ander. We zijn in de loop der tijd het respect en de hoffelijkheid voor elkaar wat verloren. Dat moet wat mij betreft op de agenda."

10. Welke droom zou u willen verwezenlijken, wanneer u geen rekening hoeft te houden met zaken als tijd, geld of specifieke capaciteiten?

"De maatschappelijke binding van onze samenleving versterken. Met name de positie van vrouwen, zij kunnen hier een belangrijke inbreng in hebben, vooral allochtone vrouwen."

Het interview met Sybilla Dekker is afgenomen kort voor het overlijden van haar man, Constant van Gestel, op 25 maart jl.

Tekst: Monique van Diessen
Fotografie: Hans van Asch

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw

REAL MOON

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw
Burgemeester Falkenaweg 97 8442 LB Heerenveen
Tel. / Fax: +31 (0)513 624 906 www.klaauwatches.nl

In de laatste vijftig jaar is de mens erin geslaagd de aarde meer schade toe te brengen, dan in de eeuwen daarvoor. Het overmatig gebruik van natuurlijke hulpbronnen door de mens leidt tot onherstelbare schade aan het milieu, zo blijkt uit een recent gepubliceerd rapport door wetenschappers van de Verenigde Naties. In dit rapport geven de wetenschappers aan dat er nog hoop is, als er belangrijke politieke en maatschappelijke veranderingen worden ingezet. De vraag is dus: wat is het milieu ons waard? En is er kans dat wij als burgers, met de overheid ons willen inzetten voor een leefbaarder omgeving?

Milieu: katalysator van de economie?

"De uitkomsten uit het rapport zijn voor mij geen schok, eerder een bevestiging van wat ik al wist", aldus Ed Nijpels, commissaris van de Koningin in Fryslân en voormalig minister van VROM in het kabinet Lubbers II. "Doordat er jaren slap beleid is gevoerd, zijn we met z'n allen in slaap gewiegd." René Leegte, voorzitter van de VVD-

commissie Milieu en Duurzaamheid, bevestigt dat: "Maar het is wel opvallend dat juist de VN hiermee komen, volgens mij hebben ze dat nog niet eerder gedaan. En, zo heerst de algemene gedachte, 'als de VN het zegt, moet het wel waar zijn'. Misschien dat er nu serieuzer wordt gekeken naar de milieuproblemen die we hebben."

Politieke moed

Milieu is niet een onderwerp dat hoog op de politieke agenda prijkt. Sterker nog; in de afgelopen jaren is er alleen maar bezuinigd op milieu, terwijl de situatie zorgwekkend is. "Ik meen dat milieu de veertiende of de vijftiende plaats inneemt op de politieke agenda", vertelt Leegte. "Dat staat haaks op wat de burger

vindt, zij kennen milieu een vijfde plaats toe. Toch staat er niemand op de barricades en ik vrees dat het rapport van de VN er niet voor zal zorgen dat milieu meer aandacht zal krijgen. Milieuproblematiek vraagt om langetermijnbeleid en dan is een politieke termijn van vier jaar te kort. Daardoor gebeurt er politiek gezien niet veel. En volgens mij ontbreekt

"Je ziet dat de belangstelling voor milieu pas opleeft als er iets aan de hand is."

het, mede door de complexiteit van de problematiek, ook aan de politieke moed van een staatssecretaris of minister om te zeggen 'ik accepteer niet dat er in Nederland jaarlijks vierduizend doden vallen als gevolg van de uitstoot van auto's'. Als je het niet zo benoemt, wordt het niet urgent in de politiek." Nijpels is het daar mee eens: "Je ziet dat de belangstelling voor milieu pas opleeft als er iets aan de hand is. Bijvoorbeeld in het geval van de zure regen, in de tijd dat Winsemius minister was en de politiek intensief campagne voerde. Zelf heb ik het als minister meegemaakt toen er dioxine in boter werd aangetroffen

omdat koeien graasden op weilanden vlakbij afvalverwerkingscentrales. In een paar weken tijd had ik de strengste normen van de wereld neergelegd en geen enkel Tweede-Kamerlid haalde het in zijn hoofd om die te bestrijden. Je ziet dus dat de politiek wel bereid is om stappen te zetten als er sprake is van maatschappelijke urgentie."

Normen

Volgens Nijpels is het van belang dat eerst de normen worden vastgesteld. "De vraag die we ons moeten stellen is: welke normen hanteren we als het gaat om de kwaliteit van ons bestaan? Wat vinden we acceptabel? Cru

gezegd: hoeveel zijn we bereid te offeren? Hoe hoog mag het aantal doden veroorzaakt door de uitstoot van auto's zijn? Zodra je die normen vastlegt, kun je ook maatregelen stellen. Voorbeeld: we weten dat we door het verlagen van de maximumsnelheid het aantal verkeersdoden fors kunnen verlagen. Die verlaging willen we niet, dus accepteren we het aantal verkeersdoden. Dat is een bewuste keuze. Bij het vaststellen van die normen is mijn uitgangspunt dat er geen onherstelbare schade wordt aangericht aan mens, natuur en milieu."

Ook Leegte is voor het stellen van normen, maar wil daar wat aan toevoegen: "Er moet wel een visie zijn op wat je precies wilt beschermen, anders hangen die normen in de lucht. Wat zijn de gebieden waarop je in Nederland iets kunt doen? Uiteraard zijn we maar een klein land en kampen we met mondiale invloeden. Als er buiten onze grenzen een vervuילend industriegebied ligt, heeft dat invloed op ons milieu. Maar dat wil niet zeggen dat je dus maar achterover moet leunen. We moeten ons concentreren op wat we wél kunnen doen als het gaat om onze directe leefomgeving en onze gezondheid."

Incidentenbeleid

Geen van beide heren is te spreken over het milieubeleid van de afgelopen jaren. "Milieubeleid ontstaat per ongeluk, er zit geen visie achter", vindt Leegte. Nijpels is het met hem eens. "Nederland is op de milieuranglijst gezakt

van de 12e naar de 41e plaats. En dat heeft alles te maken met de keuzes die in Den Haag zijn gemaakt. Als je kijkt naar de afgelopen kabinetten is, ondanks het gedram van Jan Pronk, milieu langzamerhand weggezaakt. En bovendien zegt het wat over de kwaliteit van het beleid. We moeten af van het 'incidentenbeleid' en toe naar een integraal milieubeleid, dat zo is ingericht dat er geen onherstelbare schade wordt aangericht. In een dergelijk beleid past onze liberale gedachtegoed perfect. De overheid stelt de norm en laat het daarna over aan de maatschappij: organisaties, burgers en bedrijven. Die maken zelf de afweging hoe ze zo kostenefficiënt mogelijk aan die norm kunnen voldoen. Een ander punt waar ik krachtig voorstander van ben, is dat de vervuiler betaalt. Je legt de rekening bij degene die vervuilt, niet bij andere burgers en je schuift het niet door naar de volgende generatie."

Innovatie

Een misverstand is, volgens Leegte en Nijpels, dat milieu 'duur' zou zijn. "Schoon is niet duurder", benadrukt Leegte. "Uiteindelijk kost 'vuil' meer geld. In de regio Rotterdam/Overschie liggen per jaar vierhonderd mensen in het ziekenhuis vanwege de uitstoot van auto's. In Limburg langs de A4 is bekend dat kinderen daar tien procent minder longinhoud hebben dan in de rest van het land. De gevolgen op termijn kosten handenvol geld. Ik vraag

René Leegte

me echt af waarom zorgverzekeraars niet allang aan de bel hebben getrokken. Dat is iets waarvan wij mensen moeten overtuigen, want het idee dat milieu en economie elkaars tegenpolen zijn, leeft heel sterk, en is volkomen onterecht." Nijpels onderschrijft dat volkomen. "Net zoals economische groei niet slecht hoeft te zijn voor het milieu, is het andersom ook zo. Milieumaatregelen kunnen juist economische groei stimuleren." Dat zit vooral in de innovatie, die milieumaatregelen met zich meebrengen, meent Leegte. "Zeker in een land als

woord. Leegte: "Op het moment dat je maatregelen oplegt, wordt het bedrijfsleven vanzelf creatief genoeg om daar een oplossing voor te zoeken. Zoals in het geval van de roetfilters. De overheid bedenkt dat het beter is om diesels uit te rusten met roetfilters en vervolgens bemoeit ze zich ook met de uitvoering daarvan. Niet doen: de automotivebranche is prima in staat zelf emissies omlaag te brengen. Een roetfilter kan een van de middelen zijn om dat te bereiken. Waar het om gaat, is dat de auto voldoet aan de

"Op het moment dat je milieumaatregelen oplegt, wordt het bedrijfsleven vanzelf creatief genoeg."

Nederland valt er veel te halen op innovatief gebied. Weinig mensen weten bijvoorbeeld dat wij mondiaal gezien marktleider zijn op het gebied van waterzuiveringsinstallaties. Je ziet Nederlandse bedrijven in de hele wereld opduiken om die dingen te bouwen. Zo zijn er talloze voorbeelden."

Daadkracht

Volgens beide heren is vrije marktwerking daarbij het kern-

Nederlandse eisen." Nijpels is het met Leegte eens. "Neem de katalysator. In Californië kwam een wet waarbij werd opgelegd dat iedere auto zestig procent schoner moest zijn. Binnen drie maanden was de katalysator een feit." Nijpels ergert zich ook nogal eens aan het gebrek aan daadkracht van de overheid. "Het Wereld Natuurfonds (waarvan Nijpels voorzitter is geweest - red.) heeft

Tekst: Monique van Diessen
Fotografie: Hans van Asch

Ed Nijpels

125 huizen gebouwd, die vijftig procent minder energie verbruiken. Waarom nemen we die norm niet over? En dan laten we de invulling daarvan vervolgens liggen bij de bouwbedrijven. Dat mankeert eraan: de moed om maatregelen te stellen die niet

populair zijn. En het vervolgens aandurven om de invulling daarvan over te laten aan de maatschappij. Dat is natuurlijk een buitengewoon liberaal standpunt." Leegte sluit daar graag bij aan. "Het is tijd dat de VVD op dit gebied van zich laat horen."

Commissie Milieu en Duurzaamheid

De Commissie Milieu en Duurzaamheid kan volgens René Leegte rekenen op een steeds groter wordende belangstelling. "We merken dat het onderwerp milieu steeds sterker leeft in de VVD-achterban en daar zijn we blij mee. Deze commissie is vooral bezig met het uitwerken van de vertaling van het milieubeleid naar het liberale gedachtegoed. In november dit jaar presenteren we het Liberaal Milieu Programma, waarvan uiteindelijk een uittreksel in het verkiezingsprogramma terecht zal komen. Onze bedoeling is vanuit inhoud een politieke stelling te maken, de kern van het probleem te raken. Vooral de koppeling, in plaats van de tegenstelling, tussen economie en milieu zal een belangrijke plaats innemen. Daarom betrekken we er bijvoorbeeld ook mensen uit de onderwijshoek bij. Milieu is innovatie en innovatie begint bij onderwijs. Het is onze taak ervoor te zorgen dat de politiek dat gaat inzien."

Toine Manders

De dienstenrichtlijn, die vrij verkeer van diensten in de Europese Unie realiseert, is de nieuwste kop van Jut van de linkse partijen. De liberalisering van de diensten leidt volgens socialisten en groenen tot een enorme nivellering binnen Europa. Poolse thuiszorgverpleegsters en Tsjechische bewakingsbeambten zullen met hun veel lagere lonen de Nederlandse salarissen en kwaliteit van werken onder druk zetten. 'Een broodje aap-verhaal', vindt liberaal europarlementariër Toine Manders. Juist Nederland heeft volgens hem zo niet een wereld, dan toch een werelddeel te winnen bij deze dienstenrichtlijn.

Toine Manders vindt het ronduit irritant, dat de dienstenrichtlijn in de volksmond 'de Bolkesteinrichtlijn' wordt genoemd. "De Europese Commissie spreekt altijd met één stem. Deze richtlijn is door de vorige Commissie aangenomen, die in haar samenstelling veel linkser was dan de huidige en slechts één liberale commissaris telde, namelijk Bolkestein. De dienstenrichtlijn is mede geïnitieerd en geaccordeerd door diezelfde linkse partijen die haar nu zo verketteren."

Denkfout

Links wijst vooral met beschuldigende vinger op het zogeheten 'land van oorsprong-principe'. Dit houdt in dat de wettelijke vereisten uit het land waar het dienstverlenend bedrijf gevestigd is gelden en niet die van het land waar gewerkt wordt (het zogeheten 'werklandprincipe'). Sommige vakbondsbladen beweren daarom dat bijvoorbeeld een Pools afvalverwerkingsbedrijf zich slechts aan de milieuwetgeving van Polen moet houden en niet aan die van Nederland. Aangezien de Poolse wetgeving op dit gebied een stuk soepeler is dan de onze, heeft het Poolse bedrijf daardoor een kostenvoordeel op zijn Nederlandse concurrent. Het gevolg ervan zal zijn dat er op het gebied van arbeidsvoorwaarden een 'race naar het afvalputje' ontstaat. De arbeidsvoorwaarden in met name West- en Noord-Europa zullen verslechteren tot het niveau van Zuid- en vooral Oost-Europa. Maar volgens Toine

'Dienstenrichtlijn is sluitstuk, geen struikelblok'

Manders maakt links daarbij al dan niet opzettelijk een denkfout. "Het Poolse bedrijf zal zich gewoon aan de Nederlandse milieuwetgeving moeten houden, net zoals aan ons minimumloon. In feite moeten de buitenlandse bedrijven aan zoveel wettelijke vereisten voldoen, dat het loonvoordeel volgens VNO-NCW maximaal tien procent kan bedragen. Hele sectoren, zoals die van de openbare orde, de veiligheid en de gezondheid zijn bovendien vrijgesteld van het land van oorsprong principe. Toch heeft de SP zonder boe of ba een brief naar Horeca Nederland gestuurd en de horecabond daarin gewaarschuwd dat met deze dienstenrichtlijn straks elke Poolse kroegbaas zomaar een café kan openen in Amsterdam, zonder dat hij zich daarvoor aan de Nederlandse horecabepalingen hoeft te houden."

Hetzelfde bruto salaris

Dat neemt niet weg dat de richtlijn volgens Manders wel degelijk op enkele onderdelen geamendeerd moet worden. "Ik vind bijvoorbeeld dat een buitenlands bedrijf hetzelfde bruto salaris moet betalen als een binnenlands, maar dat de sociale lasten in het land van oorsprong moeten worden afgedragen. Mocht er misbruik worden gemaakt van de sociale voorzieningen dan gebeurt dat tenminste niet op kosten van onze belastingbetaler. Er moeten ook duidelijke afspraken worden gemaakt over de vraag wie wat controleert. Is het bijvoorbeeld een taak van de Nederlandse of de Tsjechische inspectiedienst na te gaan of een Tsjechische elektriciën zich aan de Nederlandse veiligheidsregels houdt?"

In feite is de dienstenrichtlijn vooral opgesteld om de toegang tot buitenlandse markten te vergemakkelijken en juist daaraan schort in Europa nog heel wat. Nederland heeft een zeer open economie, die al zeer toegankelijk is voor andere Europese bedrijven, maar veel andere EU-landen schermen de hunne nog op tal van oneigenlijke manieren af. "Als bijvoorbeeld een Brabantse dienstverlener vlak over de grens in België een project wil aannemen, moet hij eerst aantonen dat daartoe een economische noodzaak bestaat, met andere woorden, dat een Belgisch bedrijf dat project niet aankan", verduidelijkt Toine Manders. "Bovendien moet hij voor elke werknemer een borg van 60.000 euro betalen. Dat zijn enorme en in wezen absurde belemmeringen. Stel dat we die ook kenden op het gebied van personenvervoer? Dan zou ik elke keer dat ik de grens over wil rijden een ander rijbewijs moeten aanvragen, een nieuwe veiligheidsgordel aanschaffen en mijn auto APK laten keuren."

Extra dynamiek

Onderzoek in opdracht van de Commissie heeft aangetoond dat de consumptie van diensten in de Unie met zevenendertig miljard euro zal toenemen als gevolg van de liberalisering. Dat levert bovendien zo'n zeshonderdduizend nieuwe banen op in Europa. Voor Nederland zullen de positieve gevolgen relatief veel groter zijn, vanwege het open karakter van onze economie.

Niet alleen neemt de dienstensector ongeveer zeventig procent van het Bruto Nationaal Product voor zijn rekening, het wegval-len van tal van handelsbarrières zal met name het MKB in staat stellen veel meer omzet te generen buiten de landsgrenzen. Manders: "Het Centraal Plan Bureau heeft berekend, dat alleen al in de grensstreken de economische dynamiek met dertig procent zal toenemen. De linkse partijen hameren namelijk wel op het loonkostenvoordeel van met name Oost-Europese dienstverleners, maar zien daarbij totaal over het hoofd dat die maar een deel van het concurrentieplaatje vormen. Het gaat uiteindelijk altijd om de prijs-kwaliteitverhouding en die kwaliteit is bij de meeste Nederlandse bedrijven wel gewaarborgd. Aangezien het loonkostenvoordeel volgens het VNO-NCW toch hooguit tien procent kan bedragen, kun je dit als Nederlands bedrijf bovendien teniet doen door een klus in minder uren te klaren."

Alternatief

De socialisten doen het voorkomen alsof de liberalisering van de diensten uit de lucht komt vallen, maar in wezen staat dit streven al in het Verdrag van Rome uit 1957 beschreven. Het vrij verkeer van goederen, personen en kapitaal werd al jaren eerder geregeld. Het door links verketterde 'land van oorsprong-principe' is bovendien niet alleen geen bedreiging voor de gezondheid, de veiligheid en het milieu. Volgens Toine Manders is het ook een goed alternatief voor de huidige geld- en tijdrovende procedures bij het Hof van Justitie voor het aanklaarten van oneerlijke concurrentie en belemmering van vrij handelsverkeer. "Hoe goed het principe werkt zien we al bij het vrije verkeer van goederen. In 1992 bepaalde het Cassis de Dijon-arrest dat een goed, dat in Nederland aan de wettelijke eisen voldoet, in de hele Europese eengemaakte markt vrij kan circuleren. In plaats van de dienstenrichtlijn door het slijk te halen, zouden tal van linkse én rechtse Europese politici zich beter kunnen afvragen hoe we deze kunnen optimaliseren. Want wat geldt voor Bos, Marijnisse en Schröder geldt ook voor Verhofstadt en Chirac. Deze staatslieden beseffen heus wel dat ze veel te winnen hebben bij Europa, maar uit angst hun herverkiezing mis te lopen, geven ze in het openbaar datzelfde Europa graag de schuld van het gesputter in hun nationale economieën. Een spagaat loopt niet makkelijk, maar bovendien schuurt het de ballen, wat ertoe leidt dat deze politici weinig 'guts' hebben. De dienstenrichtlijn is dus een sluitstuk van de vrijmaking van de Europese markt, geen struikelblok."

Tekst: Jeroen Kuypers Fotografie: Hans van Asch

In Nederland worden naar schatting jaarlijks 50.000 kinderen mishandeld. Ruim 50 kinderen per jaar overlijden aan de gevolgen hiervan. Naar alle waarschijnlijkheid liggen deze cijfers nog hoger; kindermishandeling vindt vaak plaats achter gesloten deuren en er is in Nederland nog geen onderzoek naar gedaan. De cijfers zijn gebaseerd op Amerikaans onderzoek, waaruit blijkt dat minimaal 1,6% van de kinderen in de Verenigde Staten wordt mishandeld. Sommige deskundigen schatten het aantal dan ook een stuk hoger in: ruim 80.000. Al met al een groot maatschappelijk probleem, waar de hulpverlening vaak niet slagvaardig genoeg mee omgaat.

Tweede-Kamerlid voor de VVD, Fadime Örgü beaamt dat. "We signaleren een aantal valkuilen. Ten eerste is de jeugdzorg veel te bureaucratisch. Ten tweede worden kinderen vaak van het kastje naar de muur gestuurd. Heel kwalijk, want het is al moeilijk genoeg voor hen om hun verhaal te vertellen en hulp te zoeken." Als laatste noemt Örgü het ontbreken van een verantwoordelijke instantie in bestuurlijke zin. "Het is onduidelijk hoe het beschikbare geld wordt besteed en wat er gerealiseerd wordt door de diverse instanties. Daarin brengt de nieuwe wet Jeugdzorg (gestart vanaf 1 januari jl. - red.) verandering."

Eén loket

Wat Örgü betreft had deze wet in 2002 al moeten ingaan. "De toenmalige staatssecretaris, Margot Vliegendorst, was veel te laks. Dat vond ik toen en dat vind ik nog steeds", zegt ze fel. "Het was duidelijk dat het werkveld er helemaal geen zin in had en de staatssecretaris toonde te weinig lef. Allerlei lobby's en commissies hebben het proces flink getraineerd. Ze kreeg eenvoudigweg niet alle neuzen dezelfde kant op. Dat terwijl de wet zo ontzettend belangrijk is."

De nieuwe wet Jeugdzorg zorgt er, simpel gezegd, voor dat alle instanties die met jeugdzorg te maken hebben, samengevoegd worden. "Er is nu één loket, het Bureau Jeugdzorg, dat de zorg coördineert", legt Fadime Örgü uit. "Iemand die binnenkomt voor hulp wordt door het bureau geïndiceerd en vervolgens wordt een casemanager aangesteld, die bekijkt welke hulp, bijvoorbeeld van het Riagg of de GGZ, er nodig is. Deze instanties bevinden zich allemaal op hetzelfde adres, dus de communicatielijnen zijn kort. Degene die hulp zoekt, behoudt overigens tijdens de hele behandelperiode dezelfde casemanager, zodat er geen dossiers over en weer hoeven en hij of zij zijn verhaal maar één keer hoeft af te steken." Het grote voordeel van deze werkwijze is volgens Örgü de laagdrempeligheid. "Iedereen die binnenstapt, wordt geholpen. Je kunt niet langer weggestuurd worden als blijkt dat je geen

Minder bureaucratie en meer hulp

Fadime Örgü

intensieve zorg nodig hebt, maar wel wat hulp kunt gebruiken of vragen hebt. Ik vergelijk het wel eens met de huisarts. Soms mankeer je niet zoveel en kan hij het af, soms is het ernstiger en stuurt hij je door naar een specialist.”

Weerstand

Inmiddels is de wet aan het begin van dit jaar van kracht geworden en stuit deze op een heleboel weerstand, zowel vanuit het werkveld, als vanuit het maatschappelijk middenveld. De wet zou bureaucratie nog verder in de hand werken, de coördinerende taak zou leiden tot het verlenen van minder hulp en de instanties zijn onderbemand. Örgü is het daar niet mee eens. “Door één loket te creëren, verminder je de bureaucratie juist. Als het gaat om budget: met de recentelijke bezuinigingen hebben we ervoor gezorgd dat de jeugdzorg buiten schot bleef. Het is te gemakkelijk om het alsmaar op budget te schuiven, als je er eigenlijk geen zin in hebt.” Want daar wringt volgens Örgü de schoen. “De regie van de jeugdzorg ligt vanaf dit jaar bij de provincies, zij zijn bestuurlijk verantwoordelijk. Dat weten ze al een hele tijd en we zijn ook al lang bezig met de implementatie van de wet. Vorig jaar verzekerden ze me dat ze er allemaal klaar voor waren, maar de Inspectie Jeugdzorg heeft me onlangs laten weten dat ze dat niet zijn en dat veel provincies dit jaar zien als een overgangsjaar. Dat kan eenvoudigweg niet. Dan hadden ze maar eerder aan bel moeten trekken. Mocht tijdens de evaluatie blijken dat een provincie niet aan de wet voldoet, dan heeft dat wel degelijk consequenties voor de desbetreffende provincie.”

Prestaties

De VVD is ook voor een eenduidige financiering, maar die is er met de nieuwe wet niet gekomen. “Als je het over bureaucratie en budget hebt, ligt daar een instrument dat een positieve rol speelt”, vervolgt Fadime Örgü. “Nu heeft iedere instelling zijn eigen pot met geld en daardoor is de bureaucratie ‘naar achteren’ geschoven. In de praktijk komt het erop neer dat zo’n instelling lobbyt voor meer patiënten als het budget nog niet op is of juist patiënten weigert wanneer er geen budget meer is. Er moet dus één plaats zijn waar dat geld naartoe gaat, van daaruit wordt de benodigde hulp ingekocht. Wat ons betreft is die eenduidige financiering dit jaar een feit. Wij zullen bij de evaluatie van de wet in elk geval een amendement indienen, zodra dit kan.” Net als in het geval van de politiekorpsen moeten ook de jeugdzorginstellingen wat Örgü betreft gaan werken met prestatie-indicatoren. “Daar zijn wij een groot voorstander van. Zo krijg je inzicht in hoe het beschikbare geld wordt besteed en wat de kwaliteit van de geboden zorg is. Een probleem is bijvoorbeeld dat allochtone jongeren de weg naar Bureau Jeugdzorg maar moeilijk kunnen vinden. Terwijl ze, na ingrijpen van politie en justitie, wel oververtegenwoordigd zijn in de jeugdbescherming. Wat ons betreft maken de bureaus een plan van aanpak en formuleren ze

een aantal prestatie-indicatoren om dit aan te pakken.” Örgü geeft toe dat er meer problemen zijn, bijvoorbeeld dat de AMK’s (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling - red.) kampen met wachtlijsten. “Dat kan natuurlijk niet. Ook daarom moet het financiële plaatje veranderen. Het is natuurlijk ook zo dat door de laagdrempeligheid er meer gebruik van dergelijke instellingen wordt gemaakt. De onzichtbaren worden zichtbaar en dat is een heel goed teken. Ik zou ook graag meer geld willen hebben voor jeugdzorg, maar ik denk dat met die eenduidige financiering een groot deel van het probleem is opgelost.”

Meldplicht

Kindermishandeling speelt zich vaak achter gesloten deuren af en is daardoor niet zichtbaar genoeg. Fadime Örgü is daarom voor een meldplicht, in plaats van het meldrecht dat nu geldt. “Veel jongeren komen pas bij de jeugdzorg terecht als ze in aanraking zijn geweest met politie en justitie. Het is belangrijk dat er eerder wordt gesignaleerd dat het fout gaat in een gezin.

“Veel jongeren komen pas bij de jeugdzorg terecht als ze in aanraking zijn geweest met politie en justitie.”

Scholen en huisartsen hebben hierin een belangrijke taak, maar juist hier gaat veel mis door het gebrek aan mankracht of aan kennis. Wij pleiten daarom voor cursussen voor professionals om mogelijke problemen te signaleren en verplicht te stellen dat zij dit melden.” In het verlengde hiervan ligt het wetsvoorstel van minister Donner van Justitie, dat geweld tegen kinderen in de opvoeding afkeurt. “In principe zijn wij hier voor, zolang de discussie maar niet blijft hangen bij de ‘pedagogische tik’. Iedereen weet wat kindermishandeling is, dus er moeten wel serieuze afspraken gemaakt worden. Dit wetsvoorstel kan de drempel tot het melden van kindermishandeling verlagen, maar dan moet je wel een aantal aanvullende maatregelen nemen, zoals de genoemde meldplicht voor huisartsen en leerkrachten.”

“Wij zijn voor alles dat ingezet wordt om kindermishandeling te bestrijden. De grenzen zijn heel duidelijk: je blijft van kinderen af. We zijn niet zo naïef om te redeneren dat het niet liberaal is je te bemoeien met wat er zich achter iemands voordeur afspeelt. Als het om het welzijn van kinderen gaat, gaat geen maatregel te ver”, besluit Fadime Örgü.

Tekst: Monique van Diessen

Fotografie: Hans van Asch

'Mensen moeten in zichzelf geloven'

Hij vindt de JOVD liberaler dan de VVD. Enthousiast vertelt Hans de Backer (1982) over zijn politieke idealen, de ideologie van het liberalisme en over kebab eten met Rita Verdonk. In 2001, voor Fortuyn, stapte hij in de politiek en sinds 20 november 2004 is hij voorzitter van de JOVD. Ondertussen studeert hij aan de faculteit Technische Bedrijfskunde van de TU Eindhoven.

"Ik ben actief geworden in de politiek omdat ik vind dat mensen zich vrijer moeten kunnen bewegen en meer in zichzelf moeten geloven. Het gaat er om dat mensen gelukkig zijn. En daar kunnen we aan bijdragen door in elk geval gelijke kansen te bieden", brandt De Backer los. "We moeten niet betuttelen. Mensen moeten meer zelfvertrouwen krijgen en er uithalen wat er in zit!"

Eigen standpunten

De JOVD staat voor Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie en is opgericht in 1949, één jaar na de oprichting van de VVD. Met 1.450 leden probeert de JOVD de ideologie van vrijheid en democratie te verspreiden onder jongeren tussen de 14 en 30 jaar. Dat doet zij door het aanbieden van landelijke en lokale lezingen- en discussieavonden, maar ook door middel van ludieke acties, zoals de verkiezing van het beste kebabrestaurant van Nederland.

In tegenstelling tot de vijf beginselen van de VVD heeft de JOVD er maar drie, namelijk: vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid. De overige twee, gelijkwaardigheid en sociale gerechtigheid, vindt de JOVD overlappen met de eerste drie, dus niet nodig om apart te noemen. "De JOVD staat los van de VVD. Politiek gezien is de VVD niet verantwoordelijk voor onze uitspraken", aldus De Backer. "Over de meest uiteenlopende zaken verschillen we dan ook van standpunt, zoals de hypotheekrenteaftrek, de vergrijzing en de rol van de AOW. Hierover hebben we duidelijk een ander inzicht dan de VVD. Als jongerenorganisatie zien we bijvoorbeeld erg op tegen de lastenverzwaring die nodig is om de AOW in stand te kunnen houden. De

Hans de Backer

VVD speelt helaas geen actieve rol op dit gebied, terwijl de JOVD dat dus wel nodig vindt. Ook over het geregistreerde donorschap heeft de JOVD een mening. We zijn tegen de voorstellen van het automatisch donor worden en het actief registreren, maar we willen wel iets doen aan het donortekort. Het onderwerp is te belangrijk om zomaar langs je heen te laten gaan. We willen dat mensen een bewuste keuze maken tussen wel of niet donor worden."

Liberaal van het jaar

De JOVD probeert een eigen koers te varen en laat zich niet zonder meer leiden door dat wat de VVD uitdraagt. Zo werd Sybilla Dekker, minister van VROM, uitgeroepen tot liberaal van het jaar 2004. Na de heren Kamp en Van Aartsen werd zij als eerste vrouw van deze titel voorzien. Met name haar huurbeleid viel in goede aarde bij de JOVD. Daar waar iedereen tegen was, was de JOVD juist voor. "Wij vonden het huurbeleid van Dekker alleen maar positief", licht De Backer toe. "We denken dat het goed is voor de integratie van allochtonen. Het aantal huurwoningen zal er door dalen en het aantal koopwoningen neemt toe. Als je een huis koopt, ga je je toch meer verbonden voelen met de straat en de buurt waar je woont, want zo werkt dat. Ook allochtonen zullen dit doen en zo zullen de sociale contacten verbeteren. En dat kan alleen maar goed zijn."

Kebab

Dat de integratie van allochtonen een belangrijke rol speelt, blijkt uit het bezoek van de JOVD, samen met onder meer europarlementariër Jan Mulder en Tweede-Kamerlid Fadime Örgü aan Turkije, en aan de verkiezing van het beste kebabrestaurant 2005 en de bijbehorende website www.nederlandeetkebab.nl. In februari bezocht een delegatie van de JOVD Istanbul en zij kwamen daar in contact met Turkse ondernemers en het Turkse VNO/NCW. Verder spraken de zeventien JOVD'ers met enkele

"Nederlanders moeten andere culturen gaan accepteren."

liberale studenten en de partijvoorzitter van de AKP. Deze Turkse partij heeft een conservatieve liberale inslag en lijkt in sommige opzichten op de VVD. De Backer: "Dit bezoek had alles te maken met de eventuele toetreding van Turkije tot de EU. We merkten dat religie in de politiek er een heet hangijzer is en dat het nog best een zware dobber zal worden voor Turkije alle nodige hervormingen tijdig door te voeren." Een vervolg op het bezoek aan Turkije is de zoektocht naar het beste kebabrestaurant van Nederland. Half maart trapte Rita Verdonk, minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, samen met enkele JOVD'ers en Turkse jongeren, de wedstrijd af met een kebablunch in Turks Restaurant Haci Baba in Den Haag. Alle kebabrestaurants in Nederland mochten meedoen aan de verkiezing. Voor de deelnemende proevers, hiervoor werden ook Turkse jongerenorganisaties en studentenverenigingen benaderd, werd er een cursus 'Hoe test ik kebabrestaurants' opgezet. In juni dit jaar wordt het beste restaurant bekend gemaakt. "Nederlanders moeten andere culturen gaan accepteren", licht De Backer de actie toe. "Dat zouden we op dezelfde manier moeten doen als bij de

Chinese cultuur. Kijk maar hoe makkelijk we omgaan met hun restaurants. Dit terwijl Chinezen een van de slechtst geïntegreerde groepen is wat bijvoorbeeld taal betreft."

Bij de les

Het is niet zo dat de jongerenorganisatie zich alleen met ludieke acties bezighoudt. Scholing en vorming zijn belangrijke pijlers binnen de organisatie. Zo heeft de JOVD een eigen opleidingsinstituut met eigen cursusleiders. Er worden verschillende soorten cursussen aangeboden, zoals de cursus 'Spreken in het openbaar', maar ook cursussen over de situatie in het Midden-

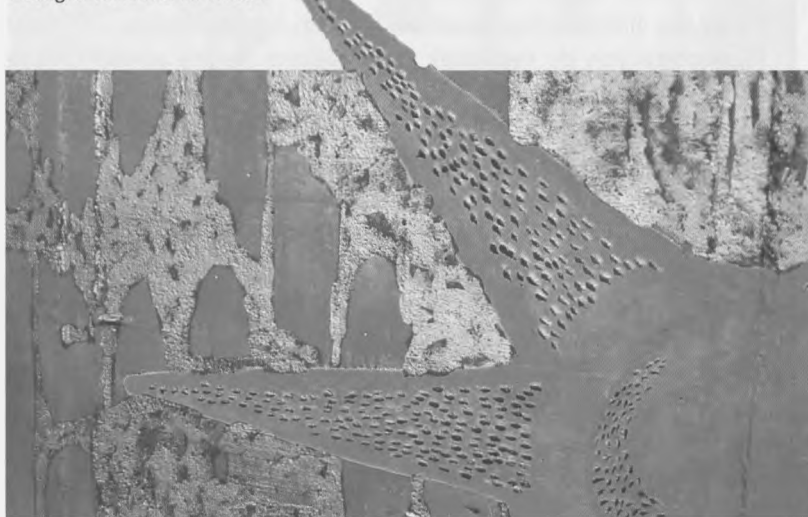
"Leden van de JOVD kunnen eigenlijk niet zonder de cursus liberalisme."

Oosten, over politieke economie en natuurlijk over het liberalisme. "Leden van de JOVD kunnen eigenlijk niet zonder de cursus liberalisme", meent De Backer. "Je leert er over de basiswaarden van het liberalisme, het ontstaan ervan en de zienswijze van de JOVD daarop. Zeker zestig procent van de leden heeft deze cursussen gevolgd." Behalve de cursussen vinden er met enige regelmaat congressen plaats over actuele onderwerpen. Het eerstkomende congres dat op het programma staat, gaat over twee actuele onderwerpen: duurzame energie en de Europese grondwet.

Meer informatie over de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie is te vinden op www.jovd.nl.

Tekst: Astrid Kokmeijer

Fotografie: Hans van Asch

De vieze handen na Mani Puliti

Ruim tien jaar na het begin van operatie Mani Puliti (Schone Handen) is er weinig over van het elan waarmee destijds de politieke schoonmaak van Italië werd ingezet. De massamobilisaties van links en de krachtdadige taal van rechts kunnen niet verhullen dat de strijd tegen de corruptie, de maffia en de verspilling op een laag pitje staan. In plaats van een liberale samenleving heeft de Italiaanse burger twee politieke blokken gekregen, die elk op hun manier het verleden in stand trachten te houden.

Kenmerkend voor de Italiaanse economie is een verdeling in een relatief rijk en industrieel noorden en een relatief arm en vooral agrarisch zuiden, de Mezzogiorno. Kenmerkend voor de Italiaanse politiek is de dominantie van het cliëntelisme. Vanaf de geboorte van de republiek in 1947 hebben partijen stemmen 'gekocht' door individuen en belangengroepen invloed op de politieke besluitvorming te geven. Dit systeem werkte vergaande corruptie in de hand met talloze schandalen als gevolg. Duurbetaalde flatgebouwen die instortten omdat de aannemer teveel zand in het cement had gemengd, waren in het naoorlogse Italië een even normaal

en onvermijdelijk verschijnsel, als aardbevingen en overstromingen. Niet alleen malafide ondernemers, ook gangsters profiteerden volop van de omkoopbaarheid van politici. De maffia had een ijzeren greep op het bestuur en gebruikte die zowel om haar enorme illegale winsten wit te wassen, als om haar leden ongestraft te laten.

De ontploffing

Noch de verdeling van de economie, noch het cliëntelisme zijn echter natuurverschijnselen. De onderontwikkeling van het zuiden is een keuze geweest van de Italiaanse financiers en industriëlen, die in de tweede helft van de negentiende eeuw met

succes een protectionistische handelspolitiek voorstonden. Het zuiden fungeerde als afzetmarkt voor de noordelijke producten. Bovendien investeerden de landeigenaren liever in de aankoop en ontwikkeling van 700.000 hectare die van het Vaticaan waren afgenomen, dan in fabriekjes. Een eeuw later kochten politici de onderontwikkeling van het zuiden liever af met uitkeringen dan met werk en sloten ze hun ogen voor het grootschalige misbruik. Typerend voor dat laatste is een ambtelijk onderzoek uit de eerste helft van de jaren negentig, waaruit onder meer bleek dat er alleen al in Napels jaarlijks 23.000 blinden door het rood licht reden.

Het Italiaanse politieke systeem ontplofte in 1992 door een fluwelen revolutie. Ondernemers weigerden nog langer smeergeld te betalen. Burgers kwamen massaal op straat om te protesteren tegen de moord op twee rechters door de maffia, Giovanni Falcone en Paolo Borsellino. Gedaan met het politieke dolce far niente.

Superpaars monsterverbond

Meer dan één politieke kop rolde. Meervoudig christendemocratisch premier Giulio Andreotti werd aangeklaagd wegens banden met de maffia, zijn socialistische collega Bettino Craxi vluchtte naar Tunesië om aan gerechtelijke vervolging te ontkomen. De

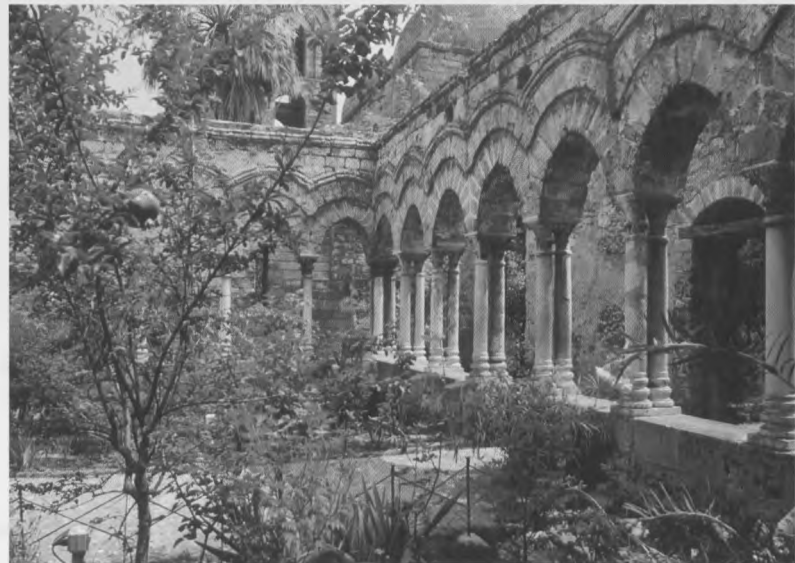
Democrazia Christiana (DC), de massapartij die sinds 1947 onafgebroken aan de macht was geweest, spatte uiteen. Maar ook de partijen links en rechts van haar moesten het veld ruimen. Zelfs de communistische partij die, ondanks verwoede pogingen voor het bereiken van een zogeheten Historisch Compromis, nooit de macht had gedeeld en dus evenmin de corruptie, bleef niet onberoerd. De communisten zetten als eersten succesvol de vernieuwing in. De Partij van Democratisch Links schudde de laatste stalinistische veren af en presenteerde zich als het progressieve alternatief. Vanuit een liberaal standpunt was dit overigens een welkome stap. Piero Gobetti, een vooraanstaand liberaal theoreticus uit de eerste helft van de twintigste eeuw, was de eerste die een moderniserende rol zag weggelegd voor de toen al grote communistische partij. Italië was volgens hem niet alleen economisch verdeeld in een rijk en een arm deel, maar ook cultureel in een modern en een traditioneel deel, die overigens niet volledig samenvielen. Een 'superpaars' monsterverbond tussen communisten en liberalen was volgens hem de enige manier om het land uit de wurggreep van het klerikalisme te bevrijden. De machtsgreep van Mussolini, maar ook die van Moskou, op de Partito Comunista d'Italia (PCI) verhinderden dit. De door operatie Schone Handen ingezette revolutie leek dit nooit gerealiseerd verbond alsnog mogelijk te maken. De communistische open deur werd echter al snel dichtgeschoot door een rechtse laars.

Verkapte restauratie

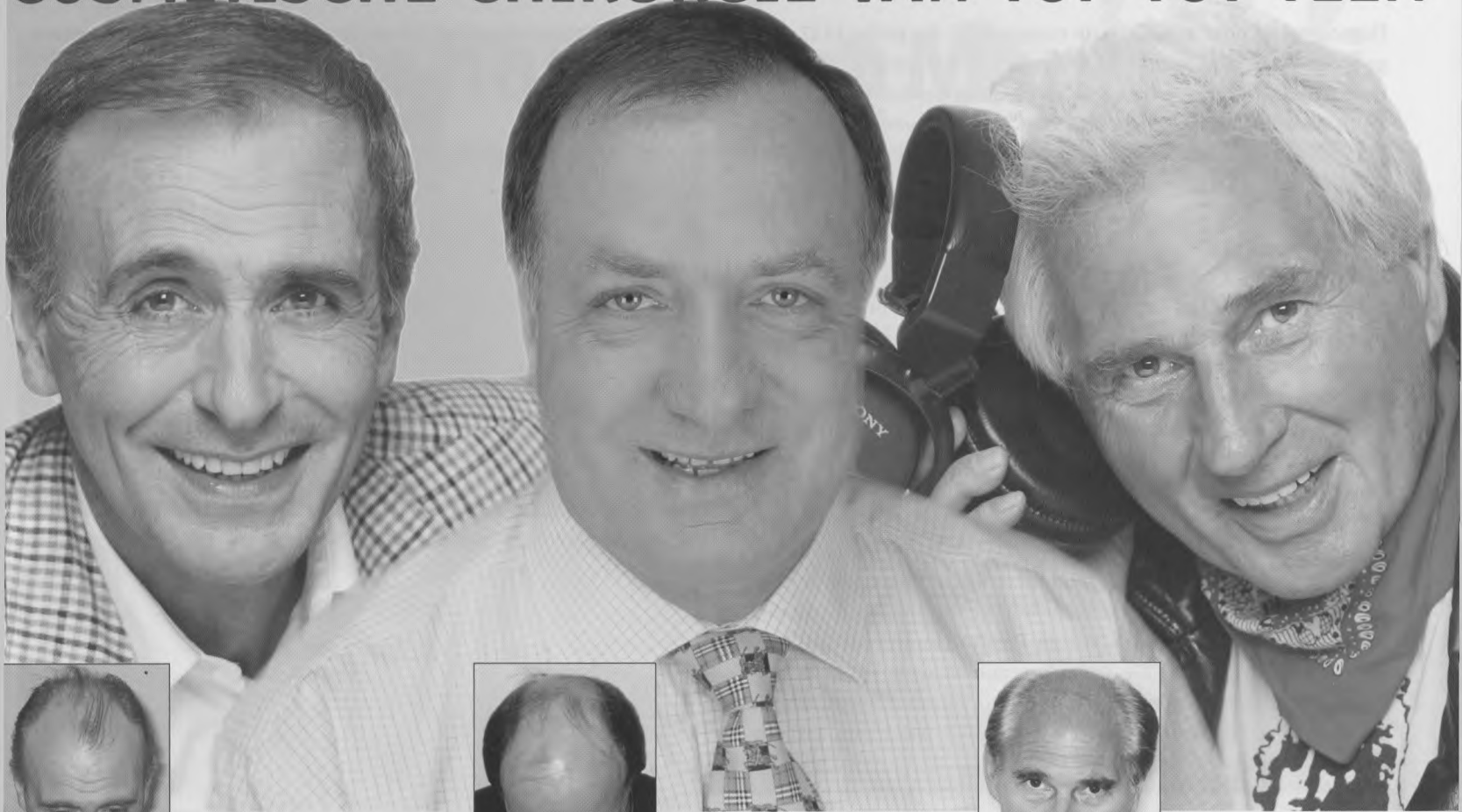
Ook aan de rechterkant van het politieke spectrum kwamen er ingrijpende veranderingen, maar hier nam de vernieuwing volgens velen de vorm aan van een verkapte restauratie. Gianfranco Fini zag zijn kans schoon en liet zijn neo-fascistische MSI een metamorfose ondergaan tot de post-fascistische - wat die kreet dan ook mag betekenen - Nationale Alliantie. In populisme moest hij onderdoen voor Umberto Bossi, die met zijn Lega Nord het rijke noorden wilde 'bevrijden' van de 'profiteurs' uit het zuiden en vooral voor Silvio Berlusconi, die in no time zijn eigen massapartij uit de grond stampte: Forza Italia. De échte democratische en liberale vernieuwing bleef beperkt tot het politieke centrum, waar vooral anti-maffia magistraat Antonio Di Pietro en ex-minister van financiën Lamberto Dini met relatief kleine partijen het door operatie Schone Handen ontstoken vuur brandend hielden.

Het oog van Moskou

Nauwelijks twee jaar na de ontploffing van het oude systeem, werd het nieuwe alweer gebetonneerd in twee quasi onwrikbare politieke kampen. Links ontstond de Olijfboom, een coalitie van linkse partijen en rechts het Huis van de Vrijheid, een bondgenootschap van rechtse partijen. De eerste jaren regeerde rechts, daarna links en sindsdien is rechts weer aan de macht.

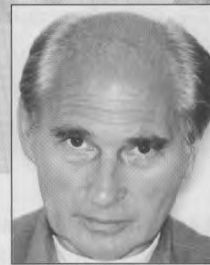
De mooiste investering in jezelf! COSMETISCHE CHIRURGIE VAN TOP TOT TEEN

Eddy Becker
voor en na de Hairlase®

Dick Advocaat
voor en na de Hairlase®

Walter Puls
voor en na de Hairlase®

van links naar rechts

Francis Hoenselaar
Sylvia van Barneveld en
Sugar Lee Hooper

voor en na de Eyeslift®

Laser Aesthetic behandelmethodes:

- **Hairlase®**
herveldelen van het eigen haar
- **Eyeslift®**
ooglidcorrectie
- **Facelase®**
rimpelinspuiting en lipcorrectie
- **S-lift®**
gezichts- en halscorrectie
- **Lipostyle®**
lichaamsstyling door vetverwijdering
- **Epilase®**
definitief ontharen met laser

Voor informatie, een gratis kleurenbrochure of een discreet, vrijblijvend en kosteloos informatie-gesprek met onze behandelde medewerkers in Amstelveen, Breda, Groningen, Haarlem, Nijmegen, Zeewolde, Antwerpen, Eeklo, Hasselt of Düsseldorf kunt u contact opnemen met

LA\$ER®
a e s t h e t i c

cosmetic & anti-aging surgery

Faradaystraat 2, 2014 EN Haarlem
023 5 100 600

info@laser-aesthetic.com
www.laser-aesthetic.com

Het Engelse aandoende twee partijen-model zou politieke stabiliteit moeten garanderen. In werkelijkheid is de Italiaanse politiek nog even rommelig als voorheen. Parlementariërs lopen over van het ene naar het andere blok en voor ingrijpende beslissingen moet de regering om de haverklap een beroep doen op steun vanuit de extremistische vleugels. Zo werd de linkse regering van premier Romano Prodi in 1998 ten val gebracht toen Rifondazione Comunista (RC) haar steun terugtrok. In 2001 zorgde diezelfde partij ervoor dat er geen linkse regering kon worden gevormd. RC is in wezen een overblijfsel van de oude communistische partij. Eén van haar eerste voormannen, Armando Cossutta, had vroeger zelfs de bijnaam 'het oog van Moskou'. De kern van oud-stalinisten wordt aangevuld met een bont allegaartje van 'andersglobalisten'. Het rekenkundig belang van RC stelde deze partij in staat ingrijpende liberale hervormingen van de sociale zekerheid te voorkomen en legde zo een zware hypotheek op de effectiviteit van het economisch beleid van de opeenvolgende linkse regeringen. De communisten vormen een conservatieve molensteen om de nek van links.

Hardnekkig overblijfsel

Maar ook rechts is er niet in geslaagd de Italiaanse economie en het bestuur werkelijk te saneren. Hoewel hij na amper zeven maanden het

eerste premierschap van Berlusconi torpedeerde, is het grootste obstakel hier niet zozeer rechtsbuiten Bossi, als wel de persoon Berlusconi zelf. De ex-charmezanger en mediamagnaat lijkt meer geobsedeerd door zijn eigen financiële en juridische positie dan door de wens het land te hervormen. Als ex-beschermeling van de corrupte socialist Craxi wordt Berlusconi door tegenstanders vooral beschouwd als een hardnekkig overblijfsel van het oude systeem. De herkomst van zijn enorme fortuin is onduidelijk (en volgens sommigen afkomstig uit maffiawinsten). Bovendien manipuleert de premier op een ronduit schandalige wijze de media en het gerechtelijke apparaat in een niet aflatende poging aan justitiële vervolging te ontkomen. Berlusconi draait er zijn hand niet voor om een amnestiewet door het parlement te jagen

om zelf buiten te schot te blijven, ook als daardoor de jacht op maffiosi en corrupte politici op een nog lager pitje komt te staan. Hij leidt zijn Forza Italia met ijzeren hand, met zichzelf als 'spits' en de parlementsleden als 'verdedigers' of zelfs 'supporters', alsof hij nog altijd voorzitter is van AC Milan, en smooit zo elke kritiek op zijn persoon.

Toenemend poppenkastgehalte

Betekent het autoritaire optreden van de premier dat Italië afglijdt naar een moderne vorm van fascisme? Commentatoren die dit vrezen, wijzen niet alleen naar Berlusconi, maar ook naar Fini en Bossi. Overal zien zij kleine Duces als paddestoelen in het politieke landschap opschieten. Maar ook al zetelt zijn kleindochter Alessandra al jaren in het parlement, Mussolini zelf werpt zijn schaduw niet voor-

uit. Het is misschien méér dan symbolisch voor het toenevend poppenkastgehalte van de Italiaanse politiek dat zowel de neo-fascisten als de radicalen al in de jaren tachtig een ex-pornoster naar voren hebben geschoven (respectievelijk Alessandra Mussolini en Ilona Staller). Inhoudelijk had de politiek steeds minder om het lijf. Die trend is door Schone Handen tijdelijk naar de achtergrond gedrongen, maar de laatste jaren weer onverminderd van kracht. Er zal heel wat meer nodig zijn dan een fris stuk politieke zeep om de viezigheid die de laatste tien jaar aan de Italiaanse handen is gaan kleven opnieuw weg te wassen.

Tekst: Jeroen Kuypers
Fotografie: met dank aan het
E.N.I.T. Nationaal Italiaans
Verkeersbureau

Nieuw imago VVD: jonger en meer van deze tijd

Een verandering van imago. Dat is waar de VVD volgens Jeff Wolters aan moet gaan werken.

"De idealen spreken aan, maar we slagen er onvoldoende in om die steun in meer zetels en leden om te zetten. Daarin moeten we verandering brengen." Meer van deze tijd en wat jonger. Die kant zou de VVD volgens de nieuwe voorlichter op moeten. Om dit te bereiken wil hij de boodschap die de partij naar buiten wil brengen meer segmenteren en persoonlijker maken. "Groepen als ondernemers of studenten bijvoorbeeld moeten we veel directer gaan aanspreken." Wolters: "Communicatie is ontzettend belangrijk, zowel richting de achterban als naar (potentiële) kiezers. We moeten ons nog vaker laten zien en horen. Uit onderzoek van het blad Intermediair blijkt dat de VVD-fractieleden in de pers het meest geciteerd worden. We zijn dus goed op weg."

Jeff Wolters, zelf 33 en woonachtig in Breda, wil graag dat de partij zich ook meer richt op jongeren. Een van de doelstellingen die hij als nieuwe voorlichter van de VVD wil bewerkstelligen. Sinds februari van dit jaar bekleedt hij deze functie die grofweg in drieën te verdelen is. Als voorlichter van de VVD fungeert Wolters allereerst als communicatieadviseur van voorzitter Jan van Zanen en het hoofdbestuur, daarnaast geeft hij binnen het Algemeen Secretariaat sturing aan het communicatiebeleid en tot slot neemt hij de persvoorlichting voor zijn rekening. Voordat Wolters bij de VVD terechtkwam, was hij tweeënhalf jaar werkzaam als communicatieadviseur van NOC-NSF. Daar vervulde hij tevens de rol van plaatsvervangend persvoorlichter. "Het was eigenlijk mijn taak ervoor te zorgen dat NOC-NSF voldoende in de belangstelling stond.

Dat de organisatie met andere woorden de nodige exposure in de media kreeg. Ook nu een belangrijk aspect van mijn werk voor de VVD."

Behoeft aan diepgang

Hoewel Wolters niet eerder in de politiek actief was, niet direct, maar ook niet indirect, heeft de politiek wel altijd zijn interesse gehad. "Al toen ik bij het RTL Nieuws werkte, lag mijn interesse bij de politiek. De mogelijkheden lagen daar echter meer op het sportvlak. Daar heb ik dan ook in eerste instantie voor gekozen. Ik heb bij RTL sportverslaggeving gedaan. Na vervolgens tweeënhalf jaar NOC-NSF bemerkte ik dat ik behoefte had aan wat meer diepgang. De politiek begon toch weer te kriebelen. Voorlichter bij de VVD was dan ook een functie die me direct aansprak. Van alle politieke partijen in Nederland heb ik de meeste affiniteit met de VVD. Ik zou deze rol dan

ook niet bij een andere partij kunnen vervullen. Ik vind dat je in deze functie volledig achter het gedachtegoed van de partij waarvoor je werkt moet staan. Het liberalisme in het algemeen spreekt me aan en dan met name de waarde die de VVD hecht aan de vrijheid van het individu en het hebben van eigen verantwoordelijkheid."

Meer van deze tijd

Wolters ziet het als een uitdaging om de plannen van de VVD zo breed mogelijk uit te dragen en zo de grootste partij van Nederland te worden. Dit ondanks de relatief beperkte middelen die de partij hiertoe ter beschikking heeft. "Je moet niet vergeten dat we als politieke partij afhankelijk zijn van contributies, subsidie en van giften en veelal van de inzet van vrijwilligers. Zowel op het budget als op de mensen kunnen we dus geen onbeperkt beroep doen."

Jeff Wolters

"Een nieuwe doelgroep spreek je niet aan met oude middelen, daarvan zijn we inmiddels doordrongen."

Ondanks de beperkte financiële middelen wil de VVD-voorlichter de partij dus meer van deze tijd maken. "Ik schrok bijvoorbeeld toen ik binnenkwam van het feit dat we persberichten nog altijd per fax de deur uitdeden. Daar is direct verandering in gekomen. We maken inmiddels al veel meer gebruik van e-mail en internet, maar daarin wil ik nog veel verder gaan. Zo wil ik bijvoorbeeld in het najaar de website gaan aanpassen; het mag allemaal wat frisser, wat eigentijds. Dit geldt bijvoorbeeld op termijn ook voor onze huisstijl. Een nieuwe doelgroep spreek je niet aan met oude middelen, daarvan zijn we inmiddels doordrongen. Niet voor niks is de verjonging van het kader dankzij de inzet van de talentmanager en de permanente scoutingcommissie al langer gaande. Een heel goede ontwikkeling."

Permanente campagne

Naast verjonging, de gemiddelde leeftijd van een VVD-lid is 57 jaar, richt Wolters zijn pijlen heel nadrukkelijk op de permanente campagne. "Als het aan de VVD ligt, zullen kiezers ons voortaan het hele jaar door zien en niet alleen wanneer er verkiezingen voor de deur staan. De presentatie van het concept-Liberaal Manifest in februari en de enorme (positieve) media-aandacht die dat opleverde, is daar ook al een voorbeeld van. De campagne rond het referendum over de Europese grondwet vormt het begin van onze permanente campagne met als hoogtepunten natuurlijk de gemeenteraadsverkiezingen in 2006 en de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 2007."

"We willen deze gehele periode als VVD nog meer kleur gaan geven. We gaan het land in zodat men ons werkelijk zal weten te vinden. In april zijn we er mee begonnen. We werken met een campagnecommissie waarvan Jozias van Aartsen de voorzitter is, Mark Rutte is secretaris, Jan van Zanen en Gerrit Zalm zijn lid. Daarnaast is Ton Elias als adviserend lid toegetreden. Samen zijn we begonnen met het inrichten van de campagne en de communicatie hierover naar de achterban. In de campagne rond het referendum over de Europese grondwet zal het misschien nog wat moeilijk zijn je daadwerkelijk als partij te profileren. Al zullen we ons 'ja' ten aanzien van de grondwet natuurlijk met verve naar voren brengen."

Vruchtbare discussie

Wolters is een absoluut voorstander van de ontwikkeling van de VVD naar een ideeën en debatpartij. "We moeten onze achterban in staat stellen zijn mening te geven. Dit doen we al middels partijraden, congressen en andersoortige bijeenkomsten op regionaal en lokaal niveau. Momenteel zijn er al zo'n vijfhonderd leden actief in diverse partijcommissies, waar we erg dankbaar voor zijn. Een ander voorbeeld is de discussie rond het Liberaal Manifest. Onze leden zijn hierover daadwerkelijk het debat aangegaan met commissievoorzitter Geert Dales. We hebben hiertoe een aantal bijeenkomsten over het Liberaal Manifest georganiseerd. Een vruchtbare discussie dat is waar het in de politiek om draait en we doen er als VVD alles aan om deze aan te zwengelen."

Tekst: Sandra Kagie, fotografie: Hans van Asch

Hoe meer discussie, hoe groter de kans op een 'ja'

Als de diverse referenda in de Europese lidstaten een 'ja' opleveren, krijgt de Unie voor het eerst in haar lange geschiedenis een grondwet die de machtssferen afbakt tussen 'Brussel' en de nationale parlementen enerzijds en 'Europa' en de burger anderzijds. De VVD ziet veel liberale wensen verwezenlijkt in deze grondwet en roept op vóór te stemmen. De eurosceptici van links en rechts propageren een tegenstem, maar richten zich daarbij meer op de onderbuik dan op het verstand van de burger. Atzo Nicolai vreest dan ook niet de discussie met de 'Groep Wilders-Marijnissen', maar juist het ontbreken daaraan.

De verwarring over de juiste inhoud en betekenis van de Europese grondwet begint al bij de benaming. In feite is het geen constitutie, maar een grondwettelijk verdrag dat de lappendeken van verdragen die in het verleden zijn gesloten tot een stevige matras transformeert. De grondwet lijkt een veel grotere mijlpaal dan bijvoorbeeld het Verdrag van Maastricht uit 1992, waar tot de oprichting van de monetaire unie besloten werd, maar is het niet. De betekenis van het grondwettelijk verdrag ligt vooral in het beperken van de wildgroei in

regelgeving en invloedsferen waartoe de opeenstapeling van verdragen heeft geleid.

Scheiding der machten

"De grondwet verankert tal van grondrechten en leidt zo tot een betere scheiding der machten", zegt Atzo Nicolai, als staatssecretaris Buitenlandse Zaken onder meer belast met de Nederlandse betrekkingen met de Europese Unie. "De burger zal bijvoorbeeld veel sneller zijn weg naar de rechter kunnen vinden. De ongeveer vijftien verschillende soorten regels en besluiten die we nu ken-

"De grondwet stelt paal en perk aan de sluipende groei van de macht en invloed van Brussel."

nen, zullen worden teruggebracht tot zes. De grondwet maakt ook duidelijk wat een zaak is van Nederland en wat een zaak is van Brussel. Maar nog belangrijker: nationale parlementen kunnen er een stokje voor steken als de Commissie met plannen komt die geen zaak van Europa zijn.

“Als je wilt voorkomen dat Europa een superstaat wordt, moet je vóór stemmen.”

Bovendien krijgt het Europees parlement meer bevoegdheden. Dat laatste heeft bij het bepalen van de begroting nu bijvoorbeeld slechts zeggenschap over de helft van de gelden. Als de grondwet van kracht wordt, zal die zeggenschap zich uitbreiden tot het totale budget. Kortom; de grondwet stelt paal en perk aan de sluipende groei van de macht en invloed van Brussel en maakt Europa transparanter en overzichtelijker. Als liberaal kan ik dat enkel toejuichen. Geert Wilders en Jan Marijnissen hebben dus ongelijk als ze beweren dat deze grondwet Europa een stuk in de richting van een superstaat duwt. Integendeel; als je wilt voorkomen dat Europa een superstaat wordt, moet je juist vóór stemmen bij het referendum van 1 juni.”

Desinformatie

Schermen met een term als ‘Europese superstaat’ is verwarring creëren en dus angst

zaaien. Geert Wilders roept het spookbeeld op van miljoenen werkloze Turken die voor de poort van Europa staan te trappelen en die met deze grondwet een stormram in handen krijgen. De SP van Jan Marijnissen beweert dat Nederland met deze grondwet ‘wordt gereduceerd tot een

machteloze provincie van een oppermachtige Europese Unie, waarin alles is gericht op maximale vrijheid voor grote bedrijven’. Nicolaï heeft maar één woord voor deze beweringen: desinformatie. “De ‘Groep Wilders-Marijnissen’ zoals ik dit monsterverbond van uiterst rechts en uiterst links voor het gemak maar heb gedoopt, informeert de burger niet, maar desinformeert hem. Ze speelt doelbewust in op de angsten die bij veel mensen sluimeren. Dat is wat anders dan een kritische houding aannemen, want dan zouden deze partijen de discussie over de grondwet aangaan en voor een open discussie ben ik allerm minst bang. Onder de leden van de VVD heb ik al heel wat kritische geluiden gehoord en ook al veel discussies meegemaakt. Het is opvallend hoeveel mensen vóór de grondwet zijn als ze zich eenmaal erin hebben verdiept en de voors en

tegens van alle kanten hebben besproken. Goed en wel beschouwd, hebben de tegenstanders nauwelijks argumenten in handen. Met deze grondwet valt alles in Europa eindelijk op zijn plek. En op het enige punt waarop de ontwerp tekst volgens ons in gebreke bleef, namelijk het geld dat wij netto te veel en anderen te weinig betalen, hebben wij als Nederlandse regering tijdens de onderhandelingen zelfs een veto recht bedongen en verkregen. Als burger worden je rechten beter gewaarborgd, maar ook als werkgever of werknemer ben je aantoonbaar beter af met deze grondwet. Ik ben dan ook niet bang de discussie met de ‘nee’-stemmers aan te gaan, ik ben juist bang dat er te weinig discussie zal zijn de komende maand. En die discussie moet overal plaatsvinden: bij de achterban van werkgeversverenigingen en vakbonden, evenzeer als op scholen en universiteiten, want hoe meer de burgers weten over hoe de grondwet nou echt in elkaar zit, hoe groter de kans dat ze vóór zullen zijn.”

Niet bindend

Eén ding waar de tegenstanders toch in ieder geval het gelijk aan hun kant hebben, is het feit dat de Nederlander tot nog toe nooit iets gevraagd is: noch over de invoering van de euro, noch over de uitbreiding met tien nieuwe lidstaten, noch over de eengemaakte markt is hem naar zijn mening gevraagd. Waarom zou hij dan nu ineens wel zijn

mening laten horen en dan nog wel in een referendum waarvan de uitslag, anders dan in Denemarken, niet eens bindend is? Atzo Nicolai toont begrip voor die redenering, maar wijst de negatieve implicatie ervan resoluut af: “Tientallen jaren is de burger inderdaad wat paternalistisch behandeld met de slogan ‘Europa is goed voor u’ en de geruststellende toevoeging: ‘wij regelen het wel voor u’. Dat breekt ons nu in zekere zin op. Maar als je je terecht ergert aan het feit dat er decennialang over je hoofd heen beslist is, waarom zou je dat dan nu wéér laten gebeuren door niet of door ‘nee’ te gaan stemmen? Want wat Wilders en Marijnissen er niet bij zeggen, is dat afwijzing van deze grondwet betekent dat de duidelijker verdeling tussen wat Brussel moet doen en wat Nederland zelf moet doen, er niet komt. Is dat dan een beter alternatief?” Het niet bindende karakter van het referendum is maar een zeer zwak tegenargument, vindt Nicolai. “Strikt genomen heeft het referendum inderdaad een niet bindend karakter, maar de meeste Tweede-Kamerfracties hebben al aangegeven het oordeel van de kiezers zeer serieus te nemen.”

Afstraffing

De kans op een ‘nee’ is allerm minst een onbestaande. Niet elke lidstaat organiseert een referendum over deze kwestie, maar Nederland is evenmin het enige. In Spanje heeft de volksraadpleging reeds

ONTDEK HET SCHITTERENDE LAND VAN DE *Middernachtzon*

SUPERAANBIEDING!

Bungalow incl. vliegreis en
GRATIS huurauto vanaf

€ 549 p.p.

Slechts 100 plaatsen beschikbaar!
Kijk op www.noordeuropa.nl

Beleef de magie van Lapland en de Poolcirkel

Er is een land waar zelfs 's nachts de zon schijnt. Waar duizenden meren als parels uitgestrooid liggen over een eindeloze deken van natuurschoon. Waar u op elk moment van de dag zomaar tegen een rendier kunt oplopen. Waar de mensen gastvrij zijn en de zomers heerlijk warm. Dat land verdient het om ontdekt te worden. Door mensen die rust, ruimte, cultuur en ongerepte natuur weten te waarderen. Tijdens deze indrukwekkende rondreis bepaalt u zelf de indeling van uw dagen. Niets moet, alles mag. En altijd bent u zeker van een

comfortabele overnachting. U verblijft in eersteklas hotels of luxe bungalows met privé sauna, midden in de prachtige wildernis van Lapland. Uw reis begint al goed met een prettige vlucht van Finnair naar één van de luchthavens in het noorden van Finland. Daar staat een uitstekende huurauto voor u klaar waarmee u in eigen tempo dit schitterende land kunt gaan ontdekken. Wat volgt is een reis vol hoogtepunten waarbij pure ontspanning centraal staat. Dit wordt zo'n vakantie die u nooit meer vergeet...

Laplandbon

Ja, stuur mij vrijblijvend en gratis alle informatie over de fly-drive rondreis in Lapland zomer 2005!

Naam: _____ vrl. _____ m/v

Straat: _____ nr.: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

E-mail: _____

Vul de bon in en stuur deze vandaag nog op naar:
Fly-drive Lapland, Antwoordnummer 208, 7440 VB Nijverdal

14-daagse fly-drive rondreis al vanaf slechts €795 p.p.

DIT IS REEDS INCLUSIEF!

- Retourvlucht Amsterdam - Lapland per comfortabele Finnair-lijndienst.
- Uw overnachtingen in zeer goede hotels en/of luxe bungalows met privé sauna.
- Een huurauto inclusief verzekering en ongelimiteerd aantal kilometers.
- Vertrek: de gehele zomer 2005.

Uitgebreide informatie met vertrekkdata en prijzen kunt u vrijblijvend aanvragen via de bon of onze website:

www.noordeuropa.nl

Voigt Travel

tel.: 035 - 699 03 22
info@voigt-travel.nl

een comfortabele meerderheid van 76% opgeleverd voor het 'ja'-kamp, maar daar waren dan ook zowel de conservatieven als de socialisten vóór en was er dus nauwelijks sprake van een gepolitiseerde tegenstelling. Moeilijker wordt het in Engeland en Denemarken, twee notoir eurosceptische landen. Het onverwachte Deense nipte 'nee' tegen het verdrag van Maastricht zorgde in 1992 niet alleen voor paniek bij de eurocraten, maar ook tot een golf van 'nee' in andere landen. Ook Frankrijk is een twijfelgeval. "In Frankrijk wordt het 'nee'-kamp merkwaardigerwijs versterkt door een groep eurofielen die vinden dat deze grondwet niet Europees genoeg is en teveel macht aan de nationale staten laat. De belangrijkste reden voor de relatief grote aanhang van dit kamp is echter de wens van veel Franse kiezers de centrumrechtse regering Raffarin een afstraffing te geven. Zoiets zou hier ook kunnen gebeuren, maar daarvoor is het referendum natuurlijk niet bedoeld. Eigenlijk snijdt je enkel in je eigen vlees wanneer je denkt op die manier een signaal af te geven aan het huidige kabinet. Ten eerste komt het signaal niet aan en tweede verklein je bijvoorbeeld de kans dat we het terrorisme gezamenlijk en dus effectiever bestrijden."

Vage angsten

Volgens de staatssecretaris is het 'ja'-kamp in Nederland relatief groot, maar die meerderheid kan stevig slinken als te veel burgers uit onverschilligheid op 1 juni thuisblijven. Het is immers een bekend gegeven, dat bij een referendum vooral de uitgesproken vóór- en tegenstanders naar het stembokje komen. "Stel dat het 'nee'-kamp slechts tien procent van de kiezers kan mobiliseren, dan zouden die bij een opkomst van nog geen twintig procent wel net de doorslag geven. Dat zou bijzonder jammer zijn, want Nederland heeft de afgelopen achtenveertig jaar alleen maar voordeel gehad bij Europa. Vijfentwintig procent van ons BNP komt van de handel met andere EU-landen. Nederland heeft dus veel baat bij het openstellen van de markt en het wegnemen van handelsbarrières. De tegenstanders van deze grondwet hebben enkel vage angsten om zich op te beroepen, maar de voorstanders kunnen wijzen op een allerm minst vaag project waarvan de burger enkel beter kan worden. Dat project verdient een concrete stem vóór."

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

**"Nederland heeft
veel baat bij het
openstellen van de
markt en het
wegnemen van
handelsbarrières."**

Atzo Nicolai

'Als dingen niet deugen,

wil ik er wat aan doen'

"Zeg maar gewoon Mark, zo oud ben ik nog niet." En inderdaad, wethouder en loco-burgemeester van Amsterdam, Mark van der Horst, is met zijn zevenendertig jaar de jongste van ons gezelschap. De toon van het gesprek is gezet. Van der Horst houdt niet van overbodige formaliteiten en allerlei poespas. Hij is van het type dat de VVD graag ziet: een man met een missie en een gedreven werker, die in korte tijd een aardige carrière opbouwde in de politiek.

Ondanks dat Van der Horst een weinig ijdele indruk maakt, is hij wel trots op het feit dat hij loco-burgemeester is. "Ja, als geboren en getogen Amsterdammer is dat nogal wat. Je kunt hierna nog maar één stapje hoger." Wil Van der Horst wellicht burgemeester worden? "Natuurlijk zou ik dat best willen. Alleen niet nu. Over een jaar of twintig of zo. Ik heb op dit moment een vijftal grote projecten in mijn portefeuille, waaronder de zee-

sluis IJmuiden, de Noord-Zuidlijn en de tweede Coentunnel, die ik wil afmaken. Ik wil het resultaat van mijn werk zien en meemaken. Dat wordt waarschijnlijk 2012."

Nieuwsgierig

Van der Horst groeide op in Amsterdam Osdorp. "Destijds woonden daar de gewone Amsterdammers, een echte arbeiderswijk. Die zijn inmiddels allemaal weggetrokken naar Purmerend, naar een

huis met een tuin. De wijk veranderde in snel tempo. Achter mij werd het steeds zwarter, om zo te zeggen", vertelt Van der Horst. Hij ervaart dat niet als negatief. "Al die verschillende culturen vond ik wel spannend. Ik weet nog dat bij ons in de klas het eerste Marokkaanse jongetje kwam. Hij was gelijk mijn slachtoffer. Ik wilde alles van hem weten: hoe zijn leven in Marokko was, wat ze thuis aten, hoe zijn ouders eruitzagen. Ik nodigde

mezelf gewoon uit. Ik ben heel erg nieuwsgierig, wil alles weten. Daardoor heb ik niet zo veel angst voor de multiculturele samenleving, ik heb geen last van de negatieve onderbuikgevoelens die veel Nederlanders hebben. Iedereen is anders, niet alleen als het gaat om afkomst of huidskleur. Jij en ik verschillen ook. Dat maakt het juist leuk."

In het gezin Van der Horst staat politiek niet hoog op de agenda. "Mijn ouders waren volgens mij wel zo ongeveer de eerste D66'ers in Amsterdam, maar bij ons thuis werd niet veel gesproken over politiek. Toen ik voor het eerst mocht stemmen, heb ik alle verkiezingsprogramma's op mijn gemak bekeken en vooral de basis van het liberalisme sprak me aan. Het werd dus de VVD. En omdat ik een doener ben - als dingen niet deugen, wil ik er wat aan doen - raakte ik vrij snel betrokken bij de politiek."

Mensenwerk

Van der Horst laat kort nadat hij in 1986 lid is geworden op een ledenvergadering zijn neus zien en Henny van Kerkum neemt hem onder haar hoede. In 1990 komt hij in de deelraad van het Amsterdamse stadsdeel De Baarsjes met Elly Visser. "Mijn politieke moeder. Ze kende de hele buurt, wist precies wat er speelde en ze had de gave om mensen bij de wijk en de politiek te betrekken. En zoals dat gaat bij de VVD: als je een keer je neus laat zien, word je ingelijfd." Juist personen als Elly Visser en later Henny van

Kerkum ziet Van der Horst als belangrijk voor de partij. "Uit jezelf word je niet snel lid, tenzij je persoonlijk contact hebt met iemand die al lid is. Werven voor de partij is mensenwerk, je moet erop uit. Op dit moment zijn we op zoek naar vrouwen en allochtonen die zich actief willen inzetten in de politiek. Het imago van de VVD is vrij traditioneel: vooral witte mannen van boven de vijftig. De VVD moet veel meer een afspiegeling zijn van de maatschappij. Niet op een geforceerde manier, maar door zelf ambitieuze en talentvolle mensen te benaderen. Helaas heb ik daar veel te weinig tijd voor. Daarom zijn de Elly Vissers en de Henny van Kerkums onmisbaar. Zij weten mensen aan zich te binden."

Spelletjes

Politiek was niet altijd datge-

Horst maakt zijn vwo af en belandt bij een transportbedrijf in een commerciële functie. "Het uitzendbureau had drie baantjes voor me, dus ik koos degene met het hoogste salaris. En ik vond het nog leuk ook." Tegelijkertijd is Van der Horst raadslid in De Baarsjes, om in 1994 daar stadsdeelwethouder te worden, een fulltime baan. De politiek laat hem niet meer los en in 1998 wordt hij stadsdeelwethouder in Amsterdam Zuidoost. "Eigenlijk is politiek helemaal niet leuk. Het gaat vaak om de 'BV ik vooruit'. Elkaar afzeiken en proberen de poten onder elkaars stoelen uit te zagen. Ik mis het echte debat vaak, tegelijkertijd moeten er wel dingen gebeuren. Uiteindelijk moet je een streep trekken en zeggen 'zo gaan we het doen'. Het politieke spelletje verhindert vaak

Mark van der Horst

"Iedereen is anders, niet alleen als het gaat om afkomst of huidskleur.

Dat maakt het juist leuk."

ne dat Van der Horst ambieerde. "Mijn jongensdroom was stuurman op de grote vaart zijn. De wijde wereld intrekken. Nou, die school was een flinke domper. Ik moest allerlei vakken volgen, waar ik geen zin in had en het cultuurverschil was enorm. Een liberaal anarchist tussen mannen van staal. Zie je het voor je? Ik wilde niet netjes in de rij staan, ik wilde mijn eigen gang gaan. Na twee jaar had ik het wel gezien." Van der

dat er dingen gebeuren. Dat ergert me. Ik ben ook meer een bestuurder dan een politicus. Wat dat betreft vormen Frits Huffnagel (eveneens wethouder voor de VVD in Amsterdam - red.) en ik een prima team: Frits grapt wel eens: 'I was made for bubbles en jij doet de troubles'."

Boekenkast

Werken is zijn hobby, vertelt Van der Horst. "Ik kan maar moeilijk afstand nemen van

mijn werk. Zelfs als ik een avond vrij heb, ben ik nog met van alles bezig. En dat is niet uit ambitie, maar puur omdat ik dingen wil bereiken. Mijn baan is mijn leven geworden. Het enige moment dat ik me echt kan ontspannen, is als ik met de zeilboot weg ben." Dat het soms moeilijk te combineren is met het vaderschap - Van der Horst heeft een dochter en een zoon - geeft hij onmiddellijk toe. "Ik probeer zo veel mogelijk tijd voor ze te maken, maar ik vrees dat ik voor mijn omgeving vaak een onmogelijke man ben."

Hoewel hij niet ambitieus is, is er een ministerpost waar Van der Horst graag zijn tanden in wil zetten: de post van

Bestuurlijke Vermindering. "Dus niet van vernieuwing, maar vermindering", lacht hij. "Maar serieus: we hebben in Nederland te veel regels. En die regels worden gemaakt door mensen, bestuurders dus. Het is allemaal te veel praten om het praten. Ik zou graag zien dat vijftig procent van de politici verdwijnt. Dan kunnen er vijftientwintig procent ambtenaren uit. Vergelijk het met een volle boekenkast. Je hebt twee keuzes: of je koopt dat nieuwe boek niet, of je haalt er een boek uit. In Nederland is de boekenkast overvol. Dat wordt kiezen dus."

Tekst: Monique van Diessen

Fotografie: Hans van Asch

‘Veiligheidszorg is vooral lokaal maatwerk’

Objectief is het veiliger geworden in Nederland. Er zijn minder woninginbraken, minder zakkenrollers en minder vernielingen. We voelen ons veiliger op straat, zo blijkt uit onderzoeken. Maar toegenomen angst voor terrorisme en calamiteiten doen die goede resultaten weer teniet. “We boeken vooruitgang, maar zijn er nog lang niet”, vat Tweede-Kamerlid Clemens Cornielje de aanpak van de veiligheidsproblematiek samen. “We moeten de problemen benoemen en onderkennen, een visie ontwikkelen om ze op te lossen en vervolgens de moed hebben om moeilijke of zelfs impopulaire maatregelen te nemen. Duidelijkheid, durf en daadkracht, daar draait het om!”

Wie met Clemens Cornielje, de VVD-woordvoerder veiligheid, wil praten over de vorderingen en stagnaties op het gebied van het openbare veiligheidsbeleid in Nederland kan zich al op weg naar zijn werkkamer in het gespreksonderwerp inleven. In de hal van het Tweede-Kamergebouw moet een procedure doorlopen worden die op een internationale luchthaven niet zou misstaan. Tas en jas gaan op vriendelijk doch dringend verzoek door een röntgenapparaat. Zelf wordt de bezoeker nauwkeurig aan een inspectie onderworpen: een handscanner zoekt doeltreffend

naar gevaar opleverende objecten. Pieptonen blijken geruststellend gerelateerd te kunnen worden aan gespen, knopen en sieraden. Eenmaal zonder kleerscheuren voorbij het wakend oog van de beveiligingsbeambten - en de tas voorzien van een gele sticker ‘gecontroleerd’ - komt de volgende horde in de aanloop naar het gesprek: de portier. Die verifieert de afspraak en regelt een ‘escorte’ binnen het gebouw. Met de speciale bezoekersbadge - waarvan verwacht wordt dat die zichtbaar op de jas wordt gedragen - kunnen de diverse hermetisch gesloten deuren geopend worden.

Noodzaak

De veiligheidsvoorzieningen in het Haagse parlamentsgebouw zijn de afgelopen jaren drastisch verscherpt. Waar vroeger de drempel voor de bevolking zo laag mogelijk werd gehouden, zijn nu talloze security checks ingevoerd. Die iedereen zonder mokken aanvaardt. Toegegeven, regelmatig wordt nog gemijmerd over ‘die goede oude tijd’, waarin de achterban zonder al te veel formaliteiten het complex van de Tweede Kamer kon betreden. Maar iedereen begrijpt dat de tijden van het ‘open huis’ voorbij zijn. Het zijn de tekenen des tijds, waar niemand vraagtekens bij zet. “Toen de ministers Dijkstal en Sorgdrager acht jaar geleden kwamen met voorstellen voor cameratoezicht op straat, hikte de Tweede Kamer daar in meerderheid erg tegen aan. Een maand geleden werd de wettelijke grond-

slag voor cameracontrole hier unaniem aangenomen." Met dit voorbeeld illustreert Clemens Cornielje dat de bittere noodzaak van stringente veiligheidsmaatregelen in enkele jaren tijd tot de hele Kamer is doorgedrongen. Cornielje is sinds 2002 de

gen in het openbaar zijn gedaald. De mensen voelen zich veiliger op straat. Mijn motie om elk half jaar te evalueren hoe ver we zijn met het veiliger maken van onze samenleving is aangenomen; de ministers Donner en Remkes komen nu keurig

"Rampen zullen aan onze deur niet voorbijgaan, daar moeten we ons goed op voorbereiden."

woordvoerder voor zijn partij op het terrein van veiligheid; een zo belangrijk onderwerp dat het in de grondwet van Europa - in tegenstelling tot de Nederlandse grondwet - expliciet is opgenomen: 'Een ieder heeft het recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon'. "Een stem vóór de Europese grondwet is dus een stem vóór vrijheid en veiligheid", vindt Cornielje. "In alle Europese landen wordt de zorg voor vrijheid en veiligheid een kerntaak van de overheid. Natuurlijk begint veiligheid bij de mensen zélf - je moet je deur op slot doen en je fiets aan de ketting leggen - maar het is ook een taak van de overheid."

Voortgangsrapportage

Die overheid heeft in de ogen van Cornielje de laatste jaren al veel goede maatregelen genomen. "Met succes: het aantal vermogensdelicten - woninginbraken, diefstallen, zakkenrollerij - en vernielin-

iedere zes maanden met een voortgangsrapportage. Met goed gevolg dus. Maar níet op alle gebieden. Door het groeiende internationaal terrorisme en door rampen zoals in Volendam en Enschede voelen mensen zich angstig en onzeker over het risico dat ze lopen. Zulke calamiteiten zullen zich altijd blijven voordoen. Ook neemt de internationale terreurdreiging toe. Rampen zullen aan onze deur niet voorbijgaan, daar moeten we ons goed op voorbereiden. Dat kan door veiligheidsregio's in te stellen, zodat het werk van de brandweer, de geneeskundige hulpverlening, de politie en de gemeentelijke organisatie beter op elkaar kan worden afgestemd. Rood, wit, blauw en groen werken samen in de veiligheidsregio. Ook pleit ik - net als Loek Hermans eerder en Remkes nu - voor meer en beter oefenen. Want alleen dan blijkt wat er fout gaat. Op papier is alles vaak mooi geregeld,

Clemens Cornielje

maar in de praktijk loopt er heel wat mis. Als we hier in het Tweede-Kamergebouw een bommeldingsoefening hebben, hoor je collega's mopperen, want een dergelijke oefening vinden ze lastig. Maar het oefenen, het controleren van de afspraken, het uittesten van de communicatie, het hoort er allemaal bij. Zonder de bevolking angst aan te jagen moeten we laten zien dat we er op alle bestuurlijke niveaus - Europees, landelijk, provinciaal, gemeentelijk - mee bezig zijn. Dat we maatregelen nemen. Uiteindelijk zullen al die afspraken lokaal maat-

werk zijn en uitkomen bij de gemeenten: in die straat, in dat huis waar individuele mensen zich bevinden. Politiezorg zal altijd regiogebonden zorg zijn. Het is de wijkagent die de dingen ziet en de contacten heeft. Veiligheid moet steeds zo decentraal mogelijk georganiseerd worden, dicht bij de mensen. Vandaar onze stelregel: decentraal wat kan, centraal wat moet."

Leidraad

De VVD heeft aan minister Remkes van Binnenlandse Zaken gevraagd of hij eens op een rijtje kan zetten wat

Denk eens in

Blik

Denk eens aan 'Blik' bij het verpakken
of promoten van uw producten.

Afwerking: van full-color tot silverglow,
groot of klein, rond, vierkant, rechthoekig,
van veelhoekig tot ovaal.

Minimale productie-oplage al vanaf 2000 stuks.

Meedenkers van huis uit
bij het ontwikkelen van ideeën en ontwerpen,
tot en met de (eigen) fabricage.

METALARTS

"Ik ben van mening dat de burgemeesters het gezag over de politie moeten houden. Veiligheidszorg is immers vooral lokale zorg."

gemeenten allemaal kunnen doen om de veiligheid te vergroten. Cornielje denkt daarbij bijvoorbeeld aan cameratoezicht, bestuurlijke boetes (parkeren, hondenpoep), bijzondere opsporingsambtenaren en de inzet van (vrijwillige) politie. "We willen dat er nog voor de zomer een kader komt - of noem het een kapstok, een leidraad of checklist - over het veiligheidsbeleid aan de hand waarvan lokale partijen hun gemeentelijke verkiezingsprogramma kunnen invullen. Die zogenaamde Leidraad Integraal Veiligheidsbeleid kan worden verwerkt in de partijprogramma's voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 en vervolgens in de collegeprogramma's. Minister Remkes heeft dit idee overgenomen en ik verwacht dat die leidraad nu elk moment gepresenteerd gaat worden."

Versterking politiekorpsen

Een belangrijke taak voor de handhaving van de veiligheid ligt bij de politiekorpsen. Eerder al werd afgesproken dat er tot 2010 vierduizend extra agenten zouden worden opgeleid en aangenomen. Op dit moment ligt er een wetsvoorstel voor om op rijksniveau de bevoegdheden over het beheer van de politiekorpsen te versterken. En daar komt binnen de VVD 'gedoe' of in ieder geval 'een stevig debat' over, verwacht Cornielje. "Binnen onze partij lopen de opvattingen hierover sterk uiteen. Dales, Opstelten, Docters Van Leeuwen, Nijpels, Franssen, Remkes, Leemhuis-Stout, ze willen allemaal iets anders. Het zijn allemaal VVD'ers die ik hoog acht. De standpunten lopen echter zo uiteen, dat ik het niet iedereen naar de zin kan maken. Ik zal de fractie daarom voorstellen wat ik zelf - alles afwegende - het beste vind. Ik ben van mening dat de burgemeesters het gezag over de politie moeten houden. Veiligheidszorg is immers vooral lokale zorg. Vanzelfsprekend moet de politie zoveel mogelijk democratisch gecontroleerd worden. Ook de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal zijn verantwoordelijkheid voor een veilige samenleving waar moeten kunnen maken. Over mijn zienswijze zullen forse discussies ontstaan, dat weet ik zeker. Ik ga dat debat, met al die prominenten, open voeren. Ik wil een goed stelsel dat beantwoordt aan de eisen van deze tijd en aan die van de toekomst. De basis moet in deze kabinetsperiode gelegd worden."

Veilige scholen

Cornielje beseft dat alléén 'meer blauw op straat' niet de oplossing is voor de veiligheidsproblematiek. Bekend met de onderwijswereld - Cornielje was bijna tien jaar woordvoerder onderwijs en is voorzitter van de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs - wijst hij ook op de verantwoordelijkheid van scholen. "Onderwijsinstellingen zijn nu wettelijk zélf verantwoordelijk voor de veiligheid binnen hun gebouw. In 1996 heb ik al aandacht gevraagd voor de veiligheid op scholen, destijds specifiek voor homoseksuele leraren, leerlingen en studenten. In de Wet op het Onderwijstoezicht is op mijn voorstel een bepaling opgenomen die scholen verplicht om zich over het bevorderen van veiligheid te verantwoorden. Nu komen de rapporten van de Inspectie vrij, en komt naar boven dat elke school zijn eigen problematiek kent. Pesten komt op alle scholen voor, zo blijkt. Iedere school moet zijn eigen antwoord vinden op de problemen die er zijn. Serieus kijken naar wat er gaande is binnen een schoolorganisatie werkt beter dan detectiepoortjes. Jongeren die niet te handhaven zijn en waarvan de ouders vaak ten einde raad zijn, moeten uitgeplaatst worden. Jarenlang was het not done om daarover te praten. De jeugdzorg moet dichter op het onderwijs komen te zitten en de lijnen moeten directer zijn. Voor mij is dit een punt van zorg, waar snel wat slagen gemaakt moeten worden."

Breed gebied

Clemens Cornielje zegt veel voldoening te vinden in zijn - relatief jonge - taak als woordvoerder op het terrein van veiligheid. "Een nadeel? Tja, als er iets gebeurt, zit ik ook altijd op het gebied van een collega. De MKZ-crisis, de wateroverlast, de jongerenproblematiek, het is ook steeds op het vlak van een andere woordvoerder. Veiligheid is een heel breed gebied. Ik ben geen populist; ik hoef niet zonodig te scoren. Als we in 2007 kunnen laten zien dat het echt veiliger geworden is in ons land, dan durf ik tegen de kiezers te zeggen dat het goed is geweest dat we als VVD al die maatregelen genomen hebben. Tot die tijd is er nog veel werk aan de winkel."

Tekst: Adri van Esch, fotografie: Hans van Asch

Teruggrijpen naar de liberale grondslag

Michiel Krom is één van de trainers van de Haya van Somerenstichting, de stichting die VVD'ers opleidt op diverse gebieden. Mark Harbers is sinds 2002 gemeenteraadslid voor de VVD-fractie in de gemeenteraad van Rotterdam. 'Zijn' VVD is een lokale vertegenwoordiging van de landelijke VVD: dezelfde idealen, maar gericht op de gemeente. Kijk en vergelijk hoe twee VVD-kenners, een trainer en een gemeenteraadslid, denken over gemeenteraadsverkiezingen, de boodschap en het belang van de 'Haya'.

De Haya van Somerenstichting, in de volksmond 'de Haya', biedt trainingen voor alle leden en lagen binnen de VVD variërend van presentatietechnieken, mediatraining tot en met alles over het liberalisme, en maatwerktrainingen. Michiel Krom richt zich vooral op de trainingen voor het topkader van de VVD. Hij is voorstander van het organiseren van gerichte trainingen voor afdelingen, vooral in de voorbereidingen op de verkiezingen. Mark Harbers is naast gemeenteraadslid ook vice-voorzitter van het VVD-hoofdbestuur. Hij vertrouwt op het varen van een consistente koers in de gemeente.

Wat is jouw beeld van de landelijke partijen op lokaal niveau?

Michiel Krom: "Zoals ik het zie, stellen VVD-ers zich te vaak te bescheiden op. Dat is soms een mooie eigenschap. Anderzijds mogen VVD-ers best vaker laten horen waarvoor ze staan. Vaak spelen er

honderden dingen tegelijk in een gemeente. Daardoor loopt een partij het risico zich te veel te richten op het gemeentehuis. En dat is een andere werkelijkheid dan de werkelijkheid van de inwoners van de gemeente. Inwoners vinden het bijvoorbeeld belangrijk dat ze prettig kunnen wonen. Het interesseert ze niet zoveel wat er precies in het gemeentehuis gebeurt. Gemeentepolitiek is dus niet alleen het doorworstelen van dikke dossiers. En in die valkuil wil een partij nog wel eens trappen."

Mark Harbers: "Het beeld is wisselend, maar ik zie op veel plaatsen in het land dat de VVD steeds beter haar best doet om met een lokaal programma te komen. Dat is essentieel om bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen een goed resultaat te kunnen boeken. Lokaal mag de VVD best nog meer laten zien waarvoor ze staat. In Rotterdam proberen we dat ook te doen:

Michiel Krom

"Het is slimmer om drie of vier onderwerpen te kiezen die belangrijk zijn en daar de liberale filosofie op toe te passen."

we profileren ons op vijf voor Rotterdam belangrijke punten, namelijk woningbouw, bereikbaarheid van de stad, integratie en emancipatie, veiligheid en economie."

Hoe zou de partij zich dan moeten profileren?

Michiel Krom: "Je kunt beter naar buiten kijken om te leren wat daar speelt. Verder dient er gestuurd te worden op de hoofdlijnen, dus op dat waar de VVD voor staat en met de standpunten en de houding die daarbij horen. Die honderd andere dingen komen wel een keer. Het is slimmer om drie of vier onderwerpen te kiezen die belangrijk zijn voor de gemeente en daar de liberale filosofie op toe te passen. Verplaats je in de doelgroep. Ik zeg dat omdat veel VVD-ers alles zo goed mogelijk willen doen, maar je kunt nu eenmaal niet alles goed doen. Maak duidelijke keuzes en houd daaraan vast."

Mark Harbers: "Het gaat er om dat de VVD begrijpt wat er in een stad of dorp aan de hand is, daarop inspeelt en op die manier het vertrouwen wekt bij kiezers. Laat maar zien dat je met VVD-ers de juiste politici kiest, die in de lokale situatie vier jaar lang goed werk leveren. Om Rotterdam weer als voorbeeld te gebruiken: ook hier komt van alles voorbij in de gemeenteraadsvergadering, zoals discussies over de sluiting van de tippelzone, de bijstand of het openbaar vervoer. Juist dan is het belangrijk om die vijf kernpunten als basis te

zien en die als een rode draad overal doorheen te laten lopen, met het liberalisme voorop natuurlijk. Dat proberen we continu vast te houden. En wat voor een stad als Rotterdam geldt kan één op één toegepast worden op een kleinere gemeente."

En nu de verkiezingen er weer aan komen?

Michiel Krom: "Begin nu al met de verkiezingscampagne door jezelf als partij enkele vragen te stellen: wat wil je als VVD? Wat is de boodschap die je wilt uitdragen? Kunnen we die 'matches' met onze eigen ideeën en met die van de liberale kiezers? Als die vragen beantwoord zijn, is het zinvol om de onderwerpen te clusteren en er poppetjes aan te hangen. Dat is de basis. Voor de rest van het proces is het belangrijk om permanent én prominent de eigen standpunten duidelijk te maken. En daarbij mag best wel eens vermeld worden dat al die andere onderwerpen in het gemeentehuis op dat moment voor de VVD minder relevant zijn. Er zijn genoeg ambtenaren om de details in de gaten te houden. Raadsleden moeten zich met hoofdlijnen bemoeien en visie tonen gericht op hun achterban: de kiezer. VVD-ers moeten veel meer hun oor te luisteren leggen buiten het gemeentehuis. VVD-raadsleden kunnen bijvoorbeeld kiezen voor het hulpmiddel van een minifocusgroep. Kijk of er per (potentieel) raadslid tien mensen, die verder geen direct belang hoeven te hebben bij

de VVD, verzameld kunnen worden en gebruik die groep als afspiegeling van de gemeente. Laat hen maar regelmatig vertellen wat er echt leeft."

Mark Harbers: "We hebben gemerkt dat onze aanpak in Rotterdam - en dat wil niet zeggen dat die uniek is - goed werkt. Zo is het campagne-team inmiddels al enkele maanden actief met de voorbereidingen. Er is een commissie ingesteld die het verkiezingsprogramma schrijft en de kandidaatstelling, dus het zoeken en selecteren van nieuwe kandidaten, is in gang gezet. Ondertussen is het belangrijk om de consistente lijn vanuit het werk en de programmapunten die we deze periode op de lokale politieke agenda hebben gezet door te trekken naar de campagne. De fractie heeft daarvoor een logboek bijgehouden. Het is een overzicht van alle standpunten die de VVD-fractie de afgelopen periode heeft ingenomen. Dat is handig om tijdens de verkiezingscampagne heel snel de bewijsvoering bij je toekomstvisie te kunnen leveren, zeker voor nieuwe kandidaten."

En als er net een gemeentelijke herindeling is geweest?

Michiel Krom: "Je kunt wel blijven roepen dat 'we weer uit elkaar moeten', maar dat houdt een keer op. Natuurlijk kunnen er stemmen verloren gaan bij een gemeentelijke herindeling, maar daar kun je je tegen wapenen door een duidelijke koers te varen. Leg

uit waar je voor staat, met een blik op de toekomst. Houd daarbij de gevoelens van de kiezer in de gaten. Een tip is om contact op te nemen met een gemeente waar de herindeling al achter de rug is en ga een uurtje met de VVD-collega's daar praten."

Mark Harbers: "Er komt nogal wat kijken bij een gemeentelijke herindeling, vaak ook veel emoties. Houd alles in de hand door je eigen herkenbare standpunten in acht te blijven nemen. Blijf hameren op de keuzevrijheid waar de VVD voor staat. Er mag bij de uitleg van een standpunt vaker teruggesproken worden naar de eigen visie, de liberale grondslag. Daarmee spreek je mensen met een liberale instelling veel nadrukkelijker aan en dat is precies wat je wilt."

Welke rol kan de Haya van Somerenstichting spelen?

Michiel Krom: "De VVD-afdelingen zijn nu begonnen met de eerste inspanningen op weg naar het opstellen van nieuwe lijsten, verkiezingsprogramma's en campagne-strategieën. Via de opleidingsfunctionarissen in de afdelingen of kamercentrales biedt de Haya van Somerenstichting diverse passende cursussen en trainingen, bijvoorbeeld de introductiecursus gemeenteraadslid, de cursus dualisme, het gemeenteraadsimulatiespel of een gerichte mediatraining. Deze cursussen kunnen veel van de afdelingsstrategieën ondersteunen. Als er geen passende cursussen zijn, dan

is er altijd de mogelijkheid om een aanvraag in te dienen voor een maatwerk cursus, afgestemd op de wensen en eisen van de fractie."

Somerenstichting een Masterclass organiseert. Dat is een programma waarin in tien bijeenkomsten een groep van vijftien leden op een hoog

"Omgaan met de media en het verkopen van je boodschap moet je voortdurend trainen."

Mark Harbers: "De VVD in Rotterdam maakt vaak gebruik van de cursussen van de Haya van Somerenstichting. Naast de algemene cursussen, die gericht zijn op een brede doelgroep van onze leden, zoals de cursussen liberalisme, discussietechniek en presentatietechniek, wordt aan de kandidaten voor de gemeenteraad en deelgemeenteraden de cursus Gemeenteraad aangeboden. Bovendien wordt de gemeenteraadsfractie regelmatig getraind op mediatechniek. Wij geloven er namelijk in dat je het omgaan met de media en het verkopen van je boodschap voortdurend moet trainen. Onze samenwerking met de Haya gaat overigens iets verder, want Rotterdam is één van de afdelingen en kamercentrales binnen de VVD die dit seizoen in nauwe samenwerking met de Haya van

niveau vertrouwd wordt gemaakt met alle aspecten van de politiek. De Masterclass is een landelijk product, door de Haya van Somerenstichting ontwikkeld. De afdeling Den Haag heeft daartoe enkele jaren geleden het initiatief genomen. Het mooie ervan is dat de inhoud een deel lokaal maatwerk kent. De lokale, in ons geval Rotterdamse, situatie komt er dus uitvoerig aan de orde. Buiten de inhoud van de masterclass is het ook een enorme kweekvijver. En dan niet alleen voor potentiële kandidaten voor de gemeenteraad, maar ook voor allerlei andere functies die binnen de VVD te vervullen zijn."

Tekst: Astrid Kokmeijer

Fotografie: Hans van Asch

NHTCC bindt strijd aan met *cybercriminelen*

"Een goed initiatief, maar het is slechts een beginnetje." Zo typeert Zsolt Szabo, Tweede-Kamerlid voor de VVD de oprichting van het National High Tech Crime Center (NHTCC) op Schiphol eind vorig jaar. Het centrum moet in zijn ogen verder worden uitgebouwd. "Per 1 januari 2007 moet de overheid volledig digitaal zijn. Alle diensten moeten dan via het internet kunnen lopen. Dit betekent dat er veel meer energie in de beveiliging van informatiesystemen zowel binnen de overheid als bij bedrijven moet worden gestoken. We worden steeds afhankelijker van ict, met als gevolg dat ict ook een steeds belangrijker doelwit wordt van criminelen. Hier moeten we ons tegen wapenen. Het NHTCC speelt hierin een belangrijke signalerende en adviserende rol."

Hans Oude Alink, projectmanager NHTCC, onderstreept het feit dat criminaliteit met en tegen computers (hightech crime) inderdaad steeds vaker voorkomt. Tevens verandert in zijn ogen de aard van deze criminaliteit. "Waren het voorheen de zogenoemde 'scriptkiddies' die vanwege de kick probeerden bepaalde overheidssites en sites van

Ze zoeken gericht naar de zwakke plekken binnen overheidsorganisaties en bedrijven, bijvoorbeeld de ict-infrastructuur. Afpersing en fraude met als doelstelling geldelijk gewin komen voor. Maar terroristen en criminelen met politieke motieven zijn tevens uit op de ontregeling van onze ict-gebaseerde samenleving. Ict is dus niet

Hans Oude Alink

"We worden steeds afhankelijker van ict, met als gevolg dat ict ook een steeds belangrijker doelwit wordt van criminelen."

bedrijven 'down' te laten gaan, nu is het de georganiseerde misdaad die probeert een graantje mee te pikken.

alleen uitgegroeid tot een hulpmiddel voor criminelen, maar met (dreigende) aanvalen op vitale systemen en

infrastructuren is het middel tevens doelwit geworden."

Pro-actief

Doelstelling van het eind vorig jaar als pilot gestarte NHTCC is volgens Oude Alink, sinds 1 april projectmanager, pro-actief te werk te gaan. "Signaleren en adviseren dat zijn onze belangrijkste taken richting overheid en bedrijfsleven. Vitale infrastructuur zoals Schiphol en energiecentrales, maar ook banken moeten beter beveiligd

en daarmee minder kwetsbaar worden. Daarnaast willen we een expertise-centrum zijn zowel nationaal als internationaal voor organisaties die in de praktijk met dit soort criminaliteit te maken kunnen krijgen." Als voorbeeld van mogelijke cybercriminaliteit vertelt Oude Alink het verhaal van een online bankroof op een Londen vestiging van een Japanse bank, medio maart van dit jaar. Deze werd ternauwernood door de politie, onder

wie de Britse cyberpolitie, de National Hi-Tech Crime Unit (NHTCU), vrijdeld, maar de criminelen waren er wel reeds in geslaagd het computersysteem van de bank binnen te dringen. "De inbrekers hadden keyloggers geïnstalleerd waarmee ze elke toetsaanslag konden opslaan. Op die

nenlandse Zaken en Economische Zaken, samen met het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). In de ogen van Szabo moet dit initiatief worden gecontinueerd en zelfs worden uitgebreid. "In heel Nederland zijn er van alle agenten zo'n tweehonderd bezig met computer- en high-

natuurlijk hoort daar een organisatie bij waarvan we de inbedding in deze projectfase nader gaan bepalen."

Internationale samenwerking

Een belangrijk aspect van hightech-criminaliteit is dat het een internationaal fenomeen is. Grenzen spelen geen rol. Een aanval op een Nederlands netwerk kan vanuit Nederland worden uitgevoerd, maar net zo makkelijk vanuit Azië. Dit bemoeilijkt de bestrijding en opsporing.

Internationale samenwerking is dan ook volgens zowel Oude Alink als Szabo essentieel. Hoewel er in steeds meer landen gespecialiseerde teams zoals het NHTCC ontstaan, ziet Szabo ook strubbelingen. "Het Europees parlement en, in het geval van Nederland, de Tweede Kamer lopen nog te veel langs elkaar heen op dit gebied. Vanuit het EP bijvoorbeeld is het plan ontstaan voor de invoering van afzonderlijke pasjes voor de zorgverzekering en het rij-

"Terroristen en criminelen met politieke motieven zijn uit op de ontregeling van onze ict-gebaseerde samenleving."

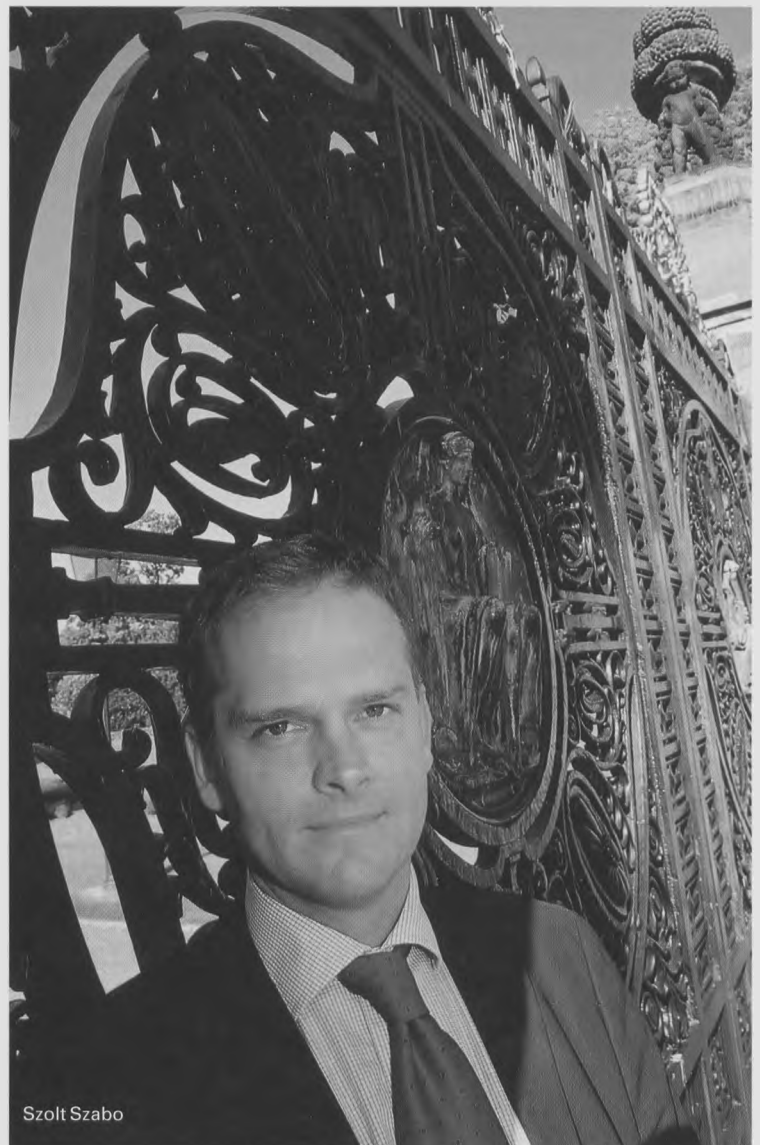
manier hadden ze rekeningnummers en wachtwoorden achterhaald. Was de overval geslaagd dan hadden de cyberdieven 220 miljoen pond buit gemaakt."

Activiteiten

Waar de medewerkers van het NHTCC momenteel concreet mee bezig zijn, is bijvoorbeeld het uitvoeren van beveiligingschecks bij bedrijven op en rond Schiphol. Met name de beveiliging van WiFi-netwerken (draadloze netwerken) is volgens Oude Alink onderwerp van onderzoek. "Verder gaan we binnenkort een survey naar de aard en omvang van cybercrime uitvoeren en zijn we in overleg met bijvoorbeeld een aantal banken over Internet Banking Fraud."

In eerste instantie loopt de NHTCC-pilot voor een jaar, tot oktober dit jaar. Het initiatief hiertoe is genomen door de ministeries van Justitie, Bin-

tech-criminaliteit. Dat is simpelweg te weinig. Ik vind dat het NHTCC moet worden geïnstitutionaliseerd. Het moet een zelfstandige dienst worden, bijvoorbeeld onder de directie Innovatie en Informatiebeleid binnen Binnenlandse Zaken. Eindverantwoordelijk zou dan ook de minister van Binnenlandse Zaken moeten zijn." Momenteel is Oude Alink juist blij met het feit dat het project niet aan één specifieke organisatie is opgehangen. "Het belangrijkste onderdeel van ons werk is een vertrouwensband opbouwen met instanties en bedrijven die we adviseren ten aanzien van ict-criminaliteit. Om ons werk goed te kunnen doen, moeten we over informatie beschikken. Informatie die veel bedrijven niet graag aan de grote klok hangen. Het feit dat wij als NHTCC een meer onafhankelijke positie innemen, maakt het verkrijgen van informatie zonder meer eenvoudiger. En

Szolt Szabo

bewijs die door heel Europa te gebruiken zijn. Dit terwijl we in Nederland juist vanaf 2007 één pasje voor al dit soort zaken willen invoeren. Ieder pasje vraagt immers om een eigen infrastructuur. Hoe meer pasjes, hoe kwetsbaarder je dus bent."

In het digitaal crisisbeheersplan dat het NHTCC gedurende de pilot-periode opstelt, moet volgens Szabo internationale coördinatie een prominente plaats innemen. "Overheid en bedrijfsleven moeten samen tot dit plan komen. Het moet een draaiboek vormen waarin de te nemen stappen in geval van een calamiteit voor iedereen duidelijk zijn en waarin ieders verantwoordelijkheden helder staan omschreven."

Dat digitaal crisisbeheersplan moet er volgens Oude Alink toe bijdragen dat de voordelen van ict-gebruik - snelheid, efficiency en daarmee kostenbesparing - blijven opwegen tegen de nadelen zoals het misbruik ervan. Szabo heeft hier alle vertrouwen in: "Voorheen werd ict door de politiek gezien als iets moeilijks, iets te specialistisch. Dankzij een nieuwe generatie Tweede-Kamerleden die inzien dat de maatschappij verandert en digitaliseert, kunnen er nu echter belangrijke stappen worden gezet ten aanzien van de digitalisering van de overheid. Hiermee kunnen miljarden worden verdiend. Meer aandacht voor beveiliging is hierbij wel essentieel."

Tekst: Sandra Kagie

Fotografie: Hans van Asch

Maar wat verstaan we nu onder hightech crime?

In het Recherche Magazine verscheen eerder dit jaar het volgende overzicht:

Categorie A: Misdaden met ict als doelwit

1. Aanvallen op computer- of informatiesystemen (denial of service-aanvallen) of op vitale informatieinfrastructuren van logistieke knooppunten. Deze aanvallen kunnen leiden tot uitschakeling van de voorzieningen die gebruikmaken van de computer- of informatiesystemen.
2. Inbraak in computer- of informatiesystemen of in computerprogramma's (hacking/cracking).
3. Vernieling/wijziging/verwijdering van informatie in computersystemen (virussen en Trojans) of informatie op internet (defacing).

Categorie B: Misdaden verricht met behulp van ict

4. Terrorisme. Voorbeelden: on line verdachte financiële transacties, propaganda, rekrutering, communicatie, bedreigingen, on line beschikbaar zijn van gevoelige of vertrouwelijke informatie, eventueel bruikbaar voor terreuractiviteiten.
5. Spionageactiviteiten: gegevens van computergebruikers onderscheppen met behulp van ogenschijnlijk onschuldige software applicaties (spyware) waarmee men de gebruiker ongemerkt kan afluisteren of bespioneren.
6. Fraude op internetwinkels, veiling- of verkoopsites.
7. Fraude met internetbetalingen (bancaire transacties, 'phishing').
8. Fraude met inbelnummers (0900-fraude, autodialers).
9. Handelen met voorkennis door afspraken te maken met gebruik van besloten on line chatsites, discussieruimten. Gebruik van on line discussieruimten voor criminele activiteiten/communicatie door criminele organisaties.
10. Verzoek tot het verrichten van dubieuze investeringen of betalingen (advance fee fraud, Nigerian scams, lottery scams).
11. Merkvervalsing op internet; software piraterij; kopiëren en illegaal uitwisselen en verkopen van films, muziek et cetera.
12. Bedreiging, chantage, afpersing en stalking via

SPREKERS, MODERATORS EN DAGVOORZITTERS

VOOR EEN SPRAAKMAKEND EVENEMENT:

ASSEMBLEE BV

INTERNATIONAAL SPREKERSBUREAU
MAASTRICHT
SINDS 1985

Mr. Paul Nouwen
Spreker, moderator & dagvoorzitter

Thema's o.a.:

- Mobiliteit en integriteit en ondernemerschap
- Gedragcodes
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen
- Spiritualiteit en ondernemerschap

v.m. algemeen directeur Nationale Nederlanden en v.m. hoofddirecteur Koninklijke ANWB.
Thans Managementadviseur en bestuurder bij organisaties en vennootschappen.

Drs. Gerrit Ybema
Spreker, moderator & dagvoorzitter

Thema's o.a.:

- De weg zoek naar de Rijksoverheid?
- Zocken en vinden van de mogelijke subsidiebronnen

oud-staatssecretaris van Economische Zaken en voorzitter van de Vaste Commissie voor Financiën. Thans topadviseur op het gebied van de Economische ontwikkeling.

Rob van Gijzel
Spreker, moderator & dagvoorzitter
Hij behoort tot de Top-3 van de meestgevraagde dagvoorzitters

Thema's o.a.:

- Evaluatie na de dualisering (inhoudelijk)
- De gekozen burgemeester: Wat is het format? Hoe moet dat? Hoe presenteren zij zich?
- Integriteit gemeente en overheid
- De rol van de lokale rekenkamers
- Voorbereiding werkbezoeken en internationale reizen. Wat moet het opleveren?

oud-Kamerlid en oud-voorzitter van de Vaste Kamercommissie Financiën. Thans directeur van Politea 'de brug tussen bestuur, bedrijf en burger'.

Prof. dr. Bram Peper
Spreker, moderator & dagvoorzitter

Thema's o.a.:

- De gekozen Burgemeester
- Functioneren openbaar bestuur
- Veiligheid en politievraagstukken
- Crisismanagement en advisering in crisissituaties
- (internationale) Handelsbevordering op grensvlak publiek-privaat
- Communicatie beleid

oud-minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, adviseur, publicist, Hoogleraar Nijenrode Universiteit in Public Management en oud-burgemeester Rotterdam.

DE BRON VAN DE BESTE SPREKERS, MODERATORS & DAGVOORZITTERS VOOR
CONFERENTIES, EVENEMENTEN, BEDRIJFS- EN LUNCH OF DINNER MEETINGS
LAAT U ADVISEREN EN VERRASSEN:

043-343 21 69

OF VRAAG ONZE BROCHURE AAN VIA:

www.assemblee.nl

POSTBUS 550 • 6200 AN MAASTRICHT • NEDERLAND
E-MAIL: info@assemblee.nl

Blakend

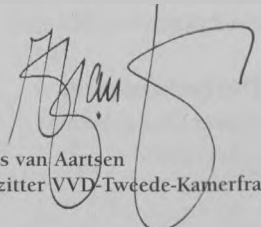
Nog voor het is vastgesteld, heeft het Liberaal Manifest onze partij al veel goed gedaan. Wat wij al wisten, is nu ook in de buitenwereld doorgedrongen. De VVD heeft aan kracht en gezicht gewonnen.

Voor wie het alweer vergeten is: in de dagen rond de verschijning van het Manifest waren de kranten vol lof. "Aanvallend van toon, blakend van zelfvertrouwen", zei het Nederlands Dagblad, dat er een beetje van schrok. "De VVD gaat om de vrijheid te verdedigen de vrijblijvendheid te lijf", stelde de Volkskrant, waar men vooral jaloers was. "Een manifest om de problemen van de toekomst aan te pakken met veel zinnige plannen", loofde de Telegraaf.

Vanwaar deze mooie woorden? Natuurlijk omdat de partij ruimte geeft aan het debat (waarvoor hulde aan Jan van Zanen en zijn HB). Maar ook vanwege de stellingen die de partij daarbij inneemt (waarvoor hulde aan Geert Dales en zijn Commissie). De lof geldt de liberale vorm én de liberale inhoud.

Bouwend op de liberale traditie worden in het Manifest enige bakens verzet. Goed zijn de ideeën aangaande de 'software' van het beleid: veiligheid, werk, onderwijs. Maar tot blijdschap van velen heropent het Manifest ook de - bij ons wat stilgevalen - discussie over de 'hardware', over de staatsinrichting. Ook die is belangrijk. Naar mijn mening moet de hardware worden opgevoerd. Wie liberale plannen wil verwezenlijken, heeft een overheid nodig die wat kan, een staat waar de burger greep op heeft.

Met het Manifest grijpt onze partij de plaats die ons toekomt. De VVD is verantwoordelijk voor de toekomst van het Nederlandse liberalisme. En liberalen blijken in ons land steeds weer nodig om discussies aan te jagen, om hervormingen door te voeren. Op u rust dus een gewichtige taak. In Groningen gaan wij het Manifest vaststellen. Ik hoop dat veel leden zin hebben onze partij blakend de zomer in te brengen.

Jozias van Aartsen
voorzitter VVD-Tweede-Kamerfractie

VRIJHEID & DEMOCRATIE

Zomer 2005
Nummer 1485

agenda zomer 2005

(onder voorbehoud van wijzigingen)

Voorjaarscongres

(117e algemene vergadering)

27 en 28 mei 117e algemene
vergadering te Groningen

Najaarscongres

(118e algemene vergadering)

19 augustus Sluiting indienen
initiatiefvoorstellen
16 september Verzenden agenda AV
28 oktober Sluiting indienen
wijzigingsvoorstellen AV
11 november Verzenden Leeswijzer AV
26 november 118e algemene vergadering

Overig

18 juni Partijraad
10 september Flitscongres/Themadag
10 september Ouderenbeurs
8 oktober Partijraad
4 en 5 november Congres
Bestuurdersvereniging
12 november Landelijke Debatdag
in Hilversum
10 december Partijraad en Landelijke
Campagnedag

Locatie Najaarscongres

Het Najaarscongres van 2005 vindt plaats in
Expo XXI te Amsterdam

Wij zien u graag op zaterdag 26 november
op de 118e algemene vergadering!

**Let op de lidmaatschapskaart
vindt u in deze Politiek!
Vul hem zelf in!**

Colofon

Hoofdredacteur Marijke van der Werff

Redactie Algemeen Secretariaat

Redactiesecretariaat Mathieu Borsboom T 070 - 361 30 61

Ledenadministratie VVD Postbus 30836 2500 GV 's-Gravenhage T 070 - 361 30 61 I www.vvd.nl

ISBN 0166 - 8498

Tot ziens in Groningen!

Vrijdag 25 februari presenteerde Geert Dales namens zijn commissie het concept voor een nieuw Liberaal Manifest. Daarvoor en sindsdien geven de verschillende media er veel (overweldigend gunstige) aandacht aan en debatteren VVD'ers en anderen er in kamercentrales en afdelingen volop over. U wist in grote getale de weg te vinden naar de regionale bijeenkomsten in Amsterdam, Eindhoven en Zwolle. Dat is ook de bedoeling, want het woord is nu aan u allemaal. In deze Politiek! leest u niet veel over het Manifest. Het is in elk geval heerlijk dat weer met passie over (liberale) politiek wordt gesproken. Wat dat betreft verheugt het hoofdbestuur zich nu al op de Algemene vergadering van 27 en 28 mei aanstaande in Groningen. Laat u vooral horen...

Deze Politiek! schenkt onder meer aandacht aan het referendum over het Europese Verdrag (in Nederland ook wel als 'Grondwet' aangeduid) op 1 juni. Een belangrijk thema. De VVD gaat voor ja en wij hopen u allemaal te kunnen mobiliseren naar de stembus te gaan en daar voluit voor ja te kiezen. Het lijkt wel campagne!tijd!

'Campagne' is een woord dat veel zal klinken de komende twee jaar. Een heldere strategie en een professionele campagneaanpak zijn volop in voorbereiding. Eigenlijk is in de aanloop van de presentatie van het concept voor een nieuw Liberaal Manifest de permanente campagne gestart voor de Gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006, de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2007 en natuurlijk de Tweede-Kamerverkiezingen van mei 2007. De zeer succesvol verlopen landelijke voorzittersdag - een oud gebruik is met verve in ere hersteld - op 5 maart in Ermelo stond niet voor niets geheel in het teken van campagnevoeren. 'We gaan er met z'n allen vol enthousiasme tegenaan!', was het motto en de sfeer.

Een sfeer die bevalt en nodig is. Velen doen mee en zijn actief. Tijdens bijeenkomsten en bezoeken in het land is dat goed te merken. Je snuift

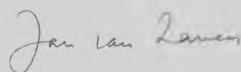
het als het ware op. Het zogeheten Paasakkoord mag er zijn.

VVD'ers in kabinet en parlement vallen op en halen een positieve pers.

Lokale en regionale initiatieven

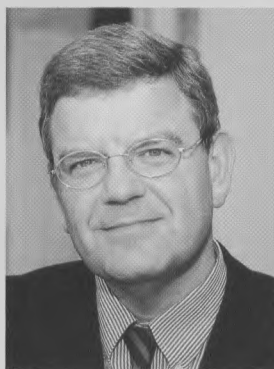
liegen er niet om. Een kleine 1700 mensen vertegenwoordigen de VVD op dit moment op lokaal, provinciaal, nationaal en Europees niveau. Een veelvoud daarvan is actief als vrijwilliger binnen de VVD. De zoektocht naar (nieuwe) talenten vergt her en der ontzettend veel energie. We zijn er nog niet, maar inzet en enthousiasme bieden onze brede liberale volkspartij vertrouwen en kracht. Want tijdens de komende campagnes rust op de sterke schouders van iedere VVD'er in het land een zware taak. Een positieve sfeer geeft energie en inspiratie er tegenaan te blijven gaan.

Mevrouw Nicoline van den Broek is op 1 mei 2005 teruggetreden als voorzitter van onze Eerste-Kamerfractie. Vanaf deze plaats spreek ik namens het hoofdbestuur graag mijn grote erkentelijkheid uit voor haar jarenlange inzet op allerlei niveaus voor onze VVD. Om (dit soort) mensen gaat het toch in de politiek?

Jan van Zanen
partijvoorzitter

PS: mag ik u allen juist in deze periode oproepen voor slechts 30 euro per jaar een abonnement te nemen op het periodiek Liberaal Réveil (info@teldersstichting.nl)? Het blad biedt interessante kost voor liberalen. En mag ik vervolgens al onze gemeenteraadsleden aandacht vragen voor Raadsid.Nu, de Nederlandse vereniging voor raadsleden (www.raadsid.nu)?

Benoemingen

Mevrouw P. Bouvy - Koene wordt voorgedragen als burgemeester van Bernisse. Zij was wethouder en raadslid in Maasland. Zij is tevens voorzitter van de Kamercentrale Dordrecht. **N. Meijer** is benoemd tot de nieuwe burgemeester van Wognum. Hij is thans werkzaam als mediator, freelance trainer en advocaat. Hij volgt mevrouw I. Günther op, die sinds 15 juli 2002 waarnemend burgemeester in Wognum was. **Mevrouw A.C. Hommes** is per 10 maart 2005 waarnemend burgemeester van Rijnwoude geworden. Zij volgt in die functie oud-Tweede Kamerlid E. Helsing op die plotseling zijn ontslag indiende. Hommes was eerder burgemeester in Valkenburg (ZH) en later waarnemer in 's-Gravenzande en Jacobswoude. Per 15 april is **J.**

Rijpstra benoemd als burgemeester van Tynaarlo. Hij was sinds 1994 lid van de Tweede-Kamerfractie. Per 1 april is **N.E. Joosten** benoemd als burgemeester van Brummen. Hij was raadslid in Heerenveen en daarvoor wethouder in Doesburg. Joosten is thans lid van het hoofdbestuur van de VVD. **N. van den Broek - Laman Trip** heeft per 1 mei 2005 het fractievoorzitterschap in de Eerste Kamer overgedragen aan **U. Rosenthal. C. van Tilborg** is wederom wethouder in Schiedam geworden. Hij was dit al van 1982 - 1986 en volgt nu tussentijds de plots afgetreden A.H. de Swart op. Van Tilborg was sinds 1986 lid van de Directieraad van de VNG. **J.M.L.**

Niederer is per 15 maart benoemd tot burgemeester van Weert. Het oud-Tweede Kamerlid was wethouder in Breda. Als zijn opvolger in die functie is ook een oud-Tweede Kamerlid benoemd in de persoon van **mw. A. van Blerck - Woerdman. P.J.J.M. Mangelmans** is benoemd tot waarnemend burgemeester in Woerden. Hij volgt daar partijgenote B.F.A. van der Kluit - de Groot op, die haar werkzaamheden heeft beëindigd. Mangelmans was eerder burgemeester in Best en waarnemer in Sint Michielsgestel en Geldrop-Mierlo.

P. Scholten is in Raalte benoemd tot waarnemend burgemeester. Hij was tot 1 juli 2001 burgemeester van Arnhem. Daarvoor was hij burgemeester in Soest en Delfzijl. Daarna was hij waarnemer in Rijssen-Holten en Bergh. **C. Goekoop**, voormalig burgemeester van Leiden en oud-wethouder van Amsterdam ontvangt op 14 mei een ere-doctoraat in de rechtsgeleerdheid aan de Webster University in Leiden.

Stikkerplaquette

De heer T.J. Hakkert
te Buren (Gld.)
Mevrouw T.J. Udo-van Helden
te Aalten

Thorbeckepenning

De heer L.B. van Nierop
te Amstelveen

Even voorstellen...

Ir Jan Dirk Smit,
penningmeester hoofdbestuur VVD

Jan Dirk Smit (1949) is Algemeen Voorzitter van HISWA Vereniging, de brancheorganisatie van de watersport-industrie. Tevens is hij President Commissaris bij HISWA RAI Multimedia b.v. en lid van het Algemeen bestuur van het VNO-NCW. Hij vertegenwoordigt HISWA Vereniging in de Strategy Board van de Europese koepelorganisatie European Union Recreational Marine Industry Group (EURMIG). Naast deze werkzaamheden is hij verbonden als adviseur aan het Nationaal Register Commissarissen en Toezichthouders, een werving & selectiebureau in de profit en non-profit sector, gevestigd te Den Haag. In mei van 2004 is Jan Dirk benoemd tot Voorzitter van Shipping Valley, een publiek-privaat samenwerkingsprogramma in de Drechtsteden om de maritieme en logistieke bedrijfsactiviteiten voor deze regio verder te ontwikkelen.

Hij studeerde Scheepsbouw & Bedrijfskunde aan de Technische Universiteit van Delft en werkte als trainee bij Kaiser Industries in Californië. Door opleiding en loopbaan heeft hij uitgebreid ervaring opgedaan in de maritieme sector. Zo vervulde hij diverse management functies bij de Kon. Nedlloyd Groep n.v., Smit Internationale n.v. en de Kon. BosKalis Westminster Groep n.v. Ook was hij gedurende 5 jaar directeur en mede-eigenaar van een ingenieursbureau gespecialiseerd in internationale haven- en aanverwante nautische aangelegenheden.

Nevenfuncties

Jan Dirk is sinds november 2004 lid van het landelijk hoofdbestuur van de VVD, in de functie van penningmeester. Hij is reeds meer dan 18 jaar bestuurslid van de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM), waar hij als lid van de Financiële Commissie mede verantwoordelijk is voor het vermogensbeheer. Voorts is hij een enthousiast watersporter - voer o.a. naar Groenland - en oud-Voorzitter en Lid van Verdienste van de K.R.&Z.V. de Maas te Rotterdam. Zowel voor als na zijn bestuursperiode bij de Maas was hij voorzitter van verschillende commissies en gezelschappen, die op de Maas hun thuisbasis hebben. Hij is reeds vele jaren bestuurslid van de Stichting Nationaal Instituut voor Scheepvaart en Scheepsbouw (NISS) en is Voorzitter van de Raad van Toezicht van de Stichting Maritieme Collectie Rijnmond ter restauratie van de zeesleepboot Elbe. Jan Dirk Smit is tenslotte voorzitter van het bestuur van de Stichting Administratiekantoor Renpart Participaties.

PROGRAMMA

117e algemene vergadering

Martiniplaza in Groningen

Programma onder voorbehoud van wijzigingen

Vrijdag 27 mei 2005

vanaf 16.30 uur	Registratiebalies open
17.30 uur	Diner en ontvangst nieuwe leden
19.30 uur	Avondprogramma
	Herdenking overleden vooraanstaande leden
	Welkomstwoord door partijvoorzitter Jan van Zanen
	Toespraak door Jozias van Aartsen
	Korte toespraak door Neelie Kroes
	Intermezzo KC Groningen
vanaf 20.30 uur	Behandeling agenda in deelsessies
	Politiek café over EU Grondwet
aansluitend	Feest
	Ontvangst nieuwe leden

Zaterdag 28 mei 2005

10.00 uur	Huishoudelijke vergadering (ALV): 1. Rekening en verantwoording van het hoofdbestuur over 2004, en het gevoerde beleid 2. Vaststellen van de hoogte van de contributie voor 2006 3. Rondvraag 4. Benoeming financiële commissie van drie leden voor het verslagjaar 2005 5. Benoeming Commissie van Beroep 6. Benoeming hoofdbestuur Politieke vergadering (ALV):
12.00 uur	Lunch
13.00 uur	Toespraak door Guy Verhofstadt Voortzetting Politieke vergadering (ALV): 7. Vaststellen Liberaal Manifest 8. Politieke voorstellen en moties 9. Verantwoording door fracties van Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement over het gevoerde beleid
16.00 uur	Toespraak door Gerrit Zalm Korte toespraak door Atzo Nicolaï
Ca. 16.30 uur	Einde van de vergadering

‘Om de vrijheid’ algemene ledenvergadering 27 & 28 mei 2005

Investeer in de toekomst van de VVD en kom op vrijdag 27 en zaterdag 28 mei naar de 117e algemene vergadering. Debatteer mee, laat u informeren en gebruik uw stemrecht!

Thema

Deze algemene vergadering staat in het teken van het in februari gepresenteerde Liberaal Manifest ‘Om de vrijheid’. Na diverse inhoudelijke debatten in het land, kunnen leden tijdens deze AV hun stem uitbrengen over dit Liberaal Manifest.

Ook vanuit Europa wordt er ingegaan op het Liberaal Manifest. De Belgische minister-president Guy Verhofstadt treedt op zaterdagmiddag na de lunch op als gastspreker. Daarnaast spreken Neelie Kroes en Atzo Nicolai over de Europese Grondwet.

Vrijdagavondprogramma

Op vrijdagavond is gekozen voor een beperkt plenair avondprogramma om zo de aanwezige leden volop de gelegenheid te bieden in de verschillende deelsessies te debatteren over het Liberaal Manifest. Op de volgende pagina vindt u uitgebreide informatie over deze deelsessies.

Uiteraard ontbreken de speeches van Jan van Zanen en Jozias van Aartsen niet. Nieuw is dit keer dat de ontvangende KC een klein intermezzo verzorgt.

De avond wordt als vanouds afgesloten met een spetterend feest met DJ én band.

Politiek café over Europese Grondwet

Parallel aan de behandeling van de deelsessies wordt een politiek café gehouden over de Europese Grondwet. Hier kunt u in discussie met de aanwezige spreker(s).

Aanmelden

De termijn voor de vooraanmelding is inmiddels verlopen, maar dit betekent niet dat u zich niet meer kunt aanmelden. Wel moet u er rekening mee houden dat hoe later u zich aanmeldt, hoe groter de kans is dat de VVD niet meer in uw lunch en/of diner kan voorzien.

Wij verzoeken u vriendelijk voor aanmelding alleen gebruik te maken van het formulier wat u op de site vindt en in Politiek! nummer 1 van dit jaar is gevoegd.

Aanmelden voor maandag 23 mei, 12.00 uur

Wanneer u zich na vrijdag 13 mei maar vóór maandag 23 mei 12.00 uur aanmeldt, zorgt de VVD ervoor dat alle stukken voor de vergadering inclusief badge en stempas bij de aanmeldbalie voor u klaarliggen. U krijgt deze dus **niet** thuisgestuurd. U ontvangt dus géén bevestiging van ons.

Aanmelden na maandag 23 mei, 12.00 uur

Mocht u zich niet hebben aangemeld, maar toch besluiten om te komen, dan bent u uiteraard van harte welkom. De VVD kan dan echter niet meer

met zekerheid in uw lunch en/of diner voorzien. U wordt verzocht zich te melden bij de aanmeldbalie, waar een badge voor u gemaakt wordt. Indien u gebruik wilt maken van uw stemrecht, moet ter plekke de stempas worden aangemaakt, wat enige tijd kost, waardoor er lange rijen kunnen ontstaan.

Overnachten

Voor het regelen van een overnachting voor vrijdag 27 en/of zaterdag 28 mei, kunt u contact opnemen met het Groningen Congres Bureau, tel. 050 316 88 77 of e-mail info@groningencongresbureau.nl, o.v.v. VVD congres. Via het algemeen secretariaat zijn deze algemene vergadering geen overnachtingen te boeken.

Stemrecht en machtigen

Voor dit congres is alleen het persoonlijk stemrecht van toepassing. Afdelingen hoeven dus geen afgevaardigden voor deze algemene vergadering te benoemen.

Wanneer u iemand wilt machtigen, gebruikt u dan de door u zelf in te vullen lidmaatschapskaart die u in deze Politiek! op pagina 49 vindt. De gemachtigde dient een identiteitsbewijs te kunnen tonen.

Beveiliging

Zoals altijd is het VVD-congres openbaar. In deze tijden ontkomen we echter helaas niet aan beveiliging. Daarom wordt er gewerkt met toegangspojtjes en wordt eenieder vriendelijk doch dringend verzocht zijn/haar badge te dragen. Uw badge vindt u bij de bevestigingsbrief van uw inschrijving.

Bent u nieuw lid of gaat u voor het eerst naar een congres?

Speciaal voor nieuwe leden organiseert de partij op twee momenten een korte kennismaking. Op vrijdagavond 27 mei om 17.30 uur en om 21.30 uur (na afloop van het avondprogramma) maken enkele enthousiaste VVD-ers u in het kort wegwijs binnen de VVD. Als u hieraan wilt deelnemen, horen we dit graag via nieuweledenontvangst@vvd.nl.

Let op: via het aanmeldingsformulier voor het congres kunt u zich aanmelden voor lunch, diner en/of evt. stemrecht.

NIEUW! Webcasting

Op vrijdagavond is het plenaire avondprogramma (incl. de deelsessie in de plenaire zaal) live te volgen via www.vvd.nl. Bij het ter perse gaan van dit blad, waren de technische details nog niet volledig bekend. Kijk voor meer informatie op de website.

NIEUW! Kinderopvang op locatie

De Blauwe Dierenparade van Stichting Kinderopvang Nederland (SKON, www.skon.nl) is op zaterdag 28 mei aanwezig om kinderen tussen 0 tot 12 jaar te vermaken. Heeft u kinderen en wilt u ze die dag graag meenemen? In de Blauwe Dierenparade bezorgen de professionele medewerkers de kinderen een onvergetelijke dag. Zie de website voor meer informatie.

Behandeling Liberaal Manifest in deelsessies

Vrijdagavondprogramma av

Zoals al eerder vermeld, wordt om voldoende tijd te bieden voor de behandeling van het Liberaal Manifest, bijna de hele agenda op vrijdagavond 27 mei gelijktijdig in verschillende deelsessies behandeld. Agendapunten 1 tot en met 6 (Huishoudelijke vergadering) komen in één deelsessie aan de orde; agendapunten 7 en 8 (Liberaal Manifest, actuele politieke moties) worden naar beleidsterreinen verdeeld over vier of vijf deelsessies. Ieder lid kan deelnemen aan de deelsessie van zijn of haar keuze. In de deelsessies kunnen de meningen worden gepeild, maar er wordt niet gestemd. Wel kunnen voorstellen worden ingetrokken of overgenomen.

De ingediende amendementen op het Liberaal Manifest zullen per beleidsterrein verzameld worden en in één van de deelsessies besproken worden. Het aantal deelsessies en de afbakening van onderwerpen hangt af van de hoeveelheid en aard van de te behandelen voorstellen, de verdeling van de leden van de commissie Dales en de beschikbare tijd.

De door het hoofdbestuur ingestelde redactiecommissie draagt zorg voor de verwerking van de ingediende wijzigingsvoorstellen op het Liberaal Manifest in de leeswijzer. Op 13 mei wordt de leeswijzer gepubliceerd. Daarin zal wel een preciezere indeling van de deelsessies voor de vrijdagavond gegeven kunnen worden.

Nieuwe directeur algemeen secretariaat

Op maandag 2 mei is Cora de Wit (49) gestart als nieuwe directeur van het algemeen secretariaat in Den Haag. Cora de Wit is jarenlang als organisatie-adviseur werkzaam geweest in binnen- en buitenland, zowel in de non-profit als de profitsector. Haar laatste opdrachtgever was de minister van Constitutionele Zaken van de Nederlandse Antillen. Wij wensen Cora veel succes bij het uitoefenen van haar nieuwe functie!

De Haya bestaat 30 jaar!

Dit najaar kunt u weer actief aan de slag om uw kennis en vaardigheden aan te scherpen met de cursussen van de Haya van Somerenstichting. Ook in het najaar kunt u in het hele land weer cursussen volgen. Van Liberale Waarden tot Gemeentefinanciën en van Discussietechnieken tot het Gemeenteraadsimulatiespel. Op www.vvdopleidingen.nl ziet u bij Geplande Cursussen het complete aanbod.

Ook staat er op zaterdag 12 november een Landelijke Debatdag in Hilversum gepland. Deze dag heeft een extra feestelijk tintje: de Haya bestaat dan 30 jaar! Het wordt een gevarieerde dag met een Landelijk Debattoernooi en parallel daaraan een boordevol programma. U kunt een speedtraining Debatteren volgen, er is een workshop en een prominentendebat met VVD-coryfeeën. De exacte invulling van het programma kunt u binnenkort vinden op www.vvdopleidingen.nl.

Ter afsluiting van het seizoen organiseert de Haya van Somerenstichting een Landelijke Campagnedag. Hier wordt een breed scala van workshops aangeboden ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006. Deze dag vindt waarschijnlijk plaats op zaterdag 10 december in Ermelo. Wij houden u op de hoogte! Heeft u vragen? De Haya van Somerenstichting is bereikbaar via 070-361 30 10, haya@vvd.nl en www.vvdopleidingen.nl.

De stropdas is terug

Een tijdje moesten we het zonder VVD-stropdas doen. Maar nu is er een nieuwe!! 100% zijde en speciaal ontworpen voor de VVD. Bestel hem snel via de VVD-shop op de website.

Bent u (ook) op zoek naar een paraplu, winkelwagenmuntjes of bijvoorbeeld een luxe pen met VVD-logo? Ook dat en meer vindt u in de VVD-shop. Kijk snel op www.vvd.nl onder VVD Shop!

Beknpte Leeswijzer 117e algemene vergadering

Kijk voor de volledige leeswijzer en andere informatie op www.vvd.nl (kijk bij AV). Bij het ter perse gaan van Politiek! was de termijn voor het indienen van wijzigingsvoorstellen en kandidaten nog niet verstreken. Het is daarom mogelijk dat de volledige leeswijzer die 13 mei 2005 wordt gepubliceerd afwijkt van deze beknpte leeswijzer. De volledige leeswijzer omvat ook alle ingediende voorstellen.

Er zijn geen agendapunten voor de algemene vergadering van afgevaardigden. Mogelijke agendapunten voor deze vergadering zijn uitgesteld om zoveel mogelijk tijd vrij te maken voor de behandeling van het Liberaal Manifest. Daarom geldt voor de hele agenda dat u zelf kunt stemmen.

Om voldoende tijd te bieden voor de behandeling van het Liberaal Manifest wordt bijna de hele agenda op vrijdagavond 27 mei gelijktijdig in verschillende deelsessies behandeld. Agendapunten 1 tot en met 6 (Huishoudelijke vergadering) komen in één deelsessie aan de orde; agendapunten 7 en 8 (Liberaal Manifest, Actuele politieke moties) worden naar beleidsterreinen verdeeld over vier of vijf deelsessies. Ieder lid kan deelnemen aan de deelsessie van zijn of haar keuze. In de deelsessies kunnen de meningen worden gepeild, maar er wordt niet gestemd. Wel kunnen voorstellen worden ingetrokken of overgenomen.

De punten waar na de deelsessies stemming over gewenst wordt, worden zaterdag 28 mei in de voltallige vergadering behandeld. Indien het aantal te behandelen punten dat nodig maakt, kan de mogelijkheid om het woord te voeren in de voltallige vergadering worden beperkt tot de sprekers die hiervoor in de deelsessies zijn opgegeven. In de algemene ledenvergadering op zaterdag komt elk punt in een beknpt debat aan de orde, direct gevolgd door een stemming waaraan ieder lid kan meedoen; er zijn dus geen aparte stemvensters.

Vrijdag 27 mei 2005

17.30 uur	Diner
19.30 uur	Avondprogramma
	Herdenking overleden vooraanstaande leden
	Welkomstwoord door partijvoorzitter Jan van Zanen
	Toespraak door Jozias van Aartsen
	Korte toespraak door Nelie Kroes
	Intermezzo KC Groningen
Vanaf 20.30 uur	Behandeling agenda in deelsessies
	Politiek café over EU-Grondwet
	Ontvangst nieuwe leden
	Aansluitend Feest

Zaterdag 28 mei 2005

10.00 uur	Algemene ledenvergadering: huishoudelijke vergadering (agendapunt 1 tot en met 6)
-----------	---

Algemene ledenvergadering:
politieke vergadering
(agendapunt 7: Liberaal Manifest)

12.00 uur	Lunch
13.00 uur	Voortzetting Algemene ledenvergadering: politieke vergadering (agendapunt 7, 8 en 9)
16.00 uur	Toespraak door Gerrit Zalm
	Korte toespraak door Atzo Nicolai
Ca. 16.30 uur	Einde van de vergadering

Algemene ledenvergadering (ALV)

Huishoudelijke vergadering

1. Rekening en verantwoording van het hoofdbestuur over 2004, en het gevoerde beleid
 - a. jaarverslag
 - b. jaarrekening
 - c. verslag van de financiële commissie over 2004
 - d. rapportage van de auditcommissie
2. Vaststellen van de hoogte van de contributie voor 2006
3. Rondvraag
4. Benoeming financiële commissie van drie leden voor het verslagjaar 2005
5. Benoeming Commissie van Beroep
6. Benoeming hoofdbestuur
 - a. benoeming vice-voorzitter;
 - b. afscheid van Sylvia den Ouden en Mark Harbers

Huishoudelijke vergadering (ALV)

1. Rekening en verantwoording van het hoofdbestuur over 2004

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn opgenomen in de volledige leeswijzer.

2. Vaststellen van de hoogte van de contributie over 2006

In overeenstemming met eerdere uitspraken van de algemene vergadering stelt het hoofdbestuur voor de contributietarieven met de inflatie (1,2 %) te laten stijgen. Een compleet overzicht van de tarieven is opgenomen in de volledige leeswijzer.

3. Rondvraag

Bij dit agendapunt kunnen vragen aan het hoofdbestuur worden gesteld.

4. Benoeming financiële commissie voor het verslagjaar 2005

Het hoofdbestuur stelt voor (in alfabetische volgorde):
Mevrouw M. Fisser te Amsterdam (herbenoeming).
De heer ir. M. Geudeke te Uithoorn (herbenoeming).
De heer R. Reijn te Den Haag.

Als plaatsvervangende leden worden voorgesteld:
Mevrouw A.J. Rol van Calverenbrouck te Wijk bij Duurstede (herbenoeming)
De heer R. Flinterman RA te Rijswijk
Mevrouw drs J. van Mol te Rotterdam.

5. Benoeming Commissie van Beroep

Het hoofdbestuur stelt voor te benoemen in de Commissie van Beroep:

Voorzitter: De heer mr. D.W. Zwart te Nootdorp
Leden: De heer P.M. Blauw te Veendam (herbenoeming)
De heer J. Vos te Nuenen

Plaatsvervangende leden:

Mevrouw W.J.M. Bregman - Kaaks te Roden (herbenoeming)
De heer J.W. Prins te Nieuwerkerk
Mevrouw T. van der Stroom - Van Ewijk te Heemstede

6. Benoeming Hoofdbestuur

Bij de wijziging van de reglementen door de 116e algemene vergadering is inkrimping van het hoofdbestuur naar negen personen aanvaard. Daarom wordt alleen de vacature voor vice-voorzitter (Mark Harbers) vervuld.

a. benoeming vice-voorzitter

Door het hoofdbestuur wordt kandidaat gesteld de heer drs. R.A.M. van der Sande (1966) te Leiden. De heer Van der Sande (politicooloog) is sinds juni 2000 wethouder financiën en beheer openbare ruimte van de Gemeente Leiden.

Een beknpt CV van de heer Van der Sande en eventuele door afdelingen voor deze functie gestelde kandidaten is opgenomen in de uitgebreide leeswijzer.

b. afscheid van Sylvia den Ouden en Mark Harbers

Politieke vergadering (ALV)

7. Vaststellen Liberaal Manifest

Het ontwerp is gepubliceerd in het voorgaande nummer van Politiek! (jaargang 6 nummer 1 2005). De ingediende moties en amendementen zijn opgenomen in de uitgebreide leeswijzer.

8. Politieke voorstellen en moties

Bij het ter perse gaan van Politiek! waren nog geen voorstellen ingediend.

9. Verantwoording beleid fracties Tweede

Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement

Bij dit agendapunt kunnen leden ook vragen stellen aan de fracties in de Tweede Kamer, Eerste Kamer en het Europees Parlement.

Aanvragen spreektijd bij agendapunt 8 en 9

Om de beschikbare tijd zo goed mogelijk te verdelen over iedereen die het woord wil voeren, dient u zich uiterlijk vóór de lunchpauze op zaterdag als spreker op te geven bij de VVD-balie.

VOLMACHT

algemene vergadering

Bent u zelf niet in de gelegenheid om te stemmen op de algemene vergadering? Vul dan een van de onderstaande volmachten in en geef deze - volledig ingevuld en inclusief handtekening - mee aan een ander VVD-lid.

Heeft u nog vragen over het stemmen op de algemene vergadering? Dan kunt u contact opnemen met Eva Gobits, telefoon 070 - 361 30 41 of per e-mail e.gobits@vvd.nl.

LIDMAATSCHAP 2005

Door invullen en ondertekenen kan deze kaart als volmacht aan een ander lid worden afgegeven.

Naam: _____

Postcode: _____

Huisnummer: _____

Handtekening

Verleent volmacht aan:

Naam: _____

Postcode: _____

Huisnummer: _____

117E ALGEMENE VERGADERING 27 EN 28 MEI 2005

LIDMAATSCHAP 2005

Door invullen en ondertekenen kan deze kaart als volmacht aan een ander lid worden afgegeven.

Naam: _____

Postcode: _____

Huisnummer: _____

Handtekening

Verleent volmacht aan:

Naam: _____

Postcode: _____

Huisnummer: _____

117E ALGEMENE VERGADERING 27 EN 28 MEI 2005

Ingezonden brieven

Als het gaat om het prijsbewust maken van de patiënt heb ik voor minister Hoogervorst twee ideetjes. Het eerste betreft de loongrens voor de Ziekenfondswet. De doorsnee burger weet niet beter dan dat deze grens voor iedereen geldt. Niets is minder waar. Zodra men aanspraak heeft op een uitkering ingevolge een sociale verzekeringswet, wordt men in het Ziekenfonds gestopt. Dit ongeacht de hoogte van het omgerekende dagloon, dus ook indien dit hoger is dan de ziekenfondsgrens. Met name bij de WAO is dit het geval. Dat hierin een rechtsongelijkheid met bevoogdende trekjes zit, behoeft nauwelijks betoog. Mij dunkt: grens is grens.

Vrijwel jaarlijks blijkt dat de kassen van de zorgverzekeraars (ziekenfondsen) door de minister moeten worden aangevuld, omdat de lasten van de collectieve gezondheidszorg de baten overstijgen. Minder mensen in het ziekenfonds die er feitelijk niet in horen, betekent minder aanspraken op de uitgaven van de collectieve gezondheidszorg. Zowel een besparing op de uitgaven van de collectieve gezondheidszorg als een prijsbewuste(re) patiënt lijken hier mogelijk.

Het tweede betreft de gewoonte om declaraties van behandelaars in de meeste gevallen rechtstreeks naar de verzekeraar te sturen, dus buiten de behandelde patiënt om. Of men nu bij de bakker brood haalt of bij de garage de auto laat repareren, steeds is er sprake van een rechtsbetrekking tussen de leverancier en de consument. Het zou aan de prijsbewustheid van de patiënt kunnen bijdragen indien, zo niet de originele, dan toch zeker een kopie van de declaratie van de behandelaar bij de patiënt onder ogen komt, zodat ook de patiënt tenminste kennis kan nemen van de kosten van zijn behandeling. Liever ware het mij indien de originele declaratie uitsluitend en rechtstreeks aan de patiënt wordt gezonden. Immers, het gaat om zijn of haar lijf; evidentier dan dat op hem of haar de betalingsverplichting ligt kan het niet.

J.J.V.M. Czerwinski
Berkel en Rodenrijs

Nawoord minister Hoogervorst

'Minder mensen in het ziekenfonds' is uw advies. De nieuwe ziektekostenverzekering die, als de Eerste Kamer de wet goedkeurt, op 1 januari 2006 ingaat

betekent het einde van het verschil tussen particuliere verzekering en ziekenfonds. Dan is elke Nederlander verplicht zich zelf tegen ziektekosten te verzekeren en iedereen betaalt daarvoor een nominale premie. Alleen bij mensen voor wie deze premie echt te hoog is, springt de Belastingdienst bij met een zogenoemde zorgtoeslag. U ziet het: u wordt op uw wenken bediend: de situatie dat mensen ten onrechte bij het Ziekenfonds zijn aangesloten, is dan voorgoed voorbij. Uw tweede advies is: laat elke patiënt zien wat de doktersbehandeling echt kost. Met dat uitgangspunt ben ik het ook geheel eens. Dat is ook de reden dat ik een no claim-regeling heb ingevoerd, die mensen bewust moet maken van hun zorguitgaven. Aan het eind van het jaar zullen de verzekerden van hun verzekeraars bovendien een overzicht krijgen van de door hen gemaakte zorgkosten.

In het blad **Politiek nummer 1** stond een zeer lezerswaardig interview met minister Hoogervorst die terecht tracht de vloedgolf aan medicijnen in te dammen. Dat vrije marktwerking in de zorg tot verschrikkelijke uitwassen kan leiden blijkt uit bijgevoegde ingezonden brief.

In Nederland zijn er ondanks te forse investeringen in de gezondheidszorg (ieder jaar zo'n 45 miljard euro) over drie jaar 3 miljoen Nederlanders zonder huisarts. Dit komt niet doordat er te weinig mensen geneeskunde studeerden, maar doordat er teveel afgestudeerde basisartsen liever een veel makkelijker en veel beter betaald (parttime) beroep als bedrijfs/keuringsarts met gratis lease-auto kozen. In Nederland zijn daardoor onder het motto van 'vrije marktwerking' 8.000 huisartsen en maar liefst 2.240 bedrijfs/verzekeringsartsen werkzaam. Bovendien vallen de bedrijfs en verzekeringsartsen in tegenstelling tot uw huisarts (nog) niet onder het CTG (college toetsing tarieven gezondheidszorg) waardoor hun declarabele uren tarieven drie keer zo hoog zijn als die van uw huisarts. De totale markt van de arboindustrie - het controleren of alle papa's en mama's wel echt ziek thuis zitten - bedraagt nu ca 4,5 miljard euro zo'n tien procent van de totale Volksgezondheidsbegroting. Mijn idee is dus: schaf de Arbodiensten in haar geheel af, school bedrijfs/keuringsartsen om tot (assistent) huisarts binnen de centrale doktersdiensten en laat de ziekwetcontrole in samen

Spelregels

- ⇒ De redactie bepaalt, zonder opgaaf van redenen, of een brief wordt geplaatst of niet. Correspondentie hierover is niet mogelijk.
- ⇒ De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen aan deze rubriek in te korten.
- ⇒ Een brief mag uit maximaal 250 woorden bestaan.
- ⇒ Alleen brieven van leden kunnen worden gepubliceerd. Reacties zonder huisadres en inzendingen onder pseudoniem worden niet geplaatst.
- ⇒ Het is toegestaan om te reageren op een eerder ingezonden brief. De redactie bepaalt echter wanneer een discussie is gesloten.
- ⇒ Afzenders verlenen toestemming voor openbaarmaking.

Uw brief kunt u mailen naar:
redactie@vvd.nl of per post sturen naar:
Algemeen secretariaat, t.a.v. Redactie Politiek!
Postbus 30836, 2585 GV Den Haag.

werking met uw huisarts over aan uw werkgever. Merkwaardig dat in deze tijd van het 'vrije markt-denken' niemand maar dan ook niemand van onze liberale volksvertegenwoordigers op het lumineuze idee is gekomen om deze wildgroei aan de kaak te stellen.

Liesbeth van den Berg
Amsterdam

Bij de oriëntatiebijeenkomst in Ede van het nieuwe Liberale Manifest werd door enkelen de zaak 'monarchie' aan de orde gesteld. Helaas vindt men daarvan niets terug in het concept Liberaal Manifest. Zij is - zoals bekend - in strijd met de democratie. Alle burgers hebben immers nu geen gelijke rechten! Ook de relatie met het prinsdom 'Orange' heeft in 'mansstam' niet bestaan. Voorts: het bestaande Koninklijk Huis is bezet met personen van Duitse oorsprong: Von Amsberg, Zur Lippe Biesterfeld en Von Mecklenburg-Schwerin. Verder geldt de allergrootste zorg inzake toevoeging van Turkije tot de EU in de Europese grondwet. Islamitische standpunten zullen dan overheersen. Het manifest van Geert Wilders moet daarom ook de volle aandacht krijgen. Discussies zijn echt nodig.

Ir P.M. Vrijlandt
Hilversum

DRIEKLOMP

*Zoekt u rust en ruimte?
Specialisten in Landhuizen en Boerderijen*

Meer dan 400 Buitenhuizen in het Drieklomp Magazine

MAKELAARS RENTMEESTERS FINANCIËEL ADVISEURS
EEMNES-ZEIST-VOORTHUIZEN-NUNSPEET
GRATIS WOONMAGAZINE 0342-474000

WWW.DRIEKLOMP.NL

Uit de kunst.

"Ik rotzooi maar wat aan", beweerde Karel Appel een halve eeuw geleden. Anno 2005 gaan zijn schilderijen weg voor flinke bedragen. Ze blijven onverminderd een lust voor het oog. Net als de aanzienlijk gunstiger geprijsde Ford Ka. Ook hier ontkomen connaisseurs niet aan het spannende lijnenspel en heldere kleurgebruik. De Ka Appel

brengt ondertussen ook buiten kunstenaarskringen grote vervoering teweeg. In drukke binnensteden, op lange afstanden. Amsterdam, Brussel, Kopenhagen. Met de Ka Appel kunt u gerust de grenzen van uw artistieke smaak verkennen. Een gelimiteerde kunstdruk van Karel Appel krijgt u dan bij aankoop cadeau. Uit de kunst toch?

FordKa Appel

www.kunstmeteengroteka.nl

Henk Vonhoff:

'Als ik voor de spiegel sta, wil ik een
fatsoenlijk mens zien'

Nieuw stelsel
revitaliseert de zorg

Schiphol
naar de beurs?

Aanmeldingsformulier
algemene vergadering
op pagina 49!

Highland-Collection by Wolford

Anne Fontaine
PARIS

Home cinema met slechts twee zichtbare luidsprekers: nu een nóg grotere belevenis voor het oog en het oor

We introduceren met trots het nieuwe model
in onze 3-2-1 DVD home entertainment-
serie: het BOSE® 3-2-1 GSX-systeem.

Plaats een dvd en u zult uw oren
niet geloven: een ware bioscoopervaring
zonder het gebruik van achter- en
centerluidsprekers. Met behulp van psycho-
akoestiek en de verbeterde TrueSpace®
technologie voor digitale surroundverwerking
lijkt het geluid uit het niets te komen.

Met slechts drie kabels, twee bijzondere
luidsprekers en één compact systeem
vormt het 3-2-1 GSX DVD-systeem de nieuwe
norm voor home entertainment.

Het intelligente weergavesysteem uMusic™

Het nieuwe 3-2-1 GSX-systeem is uitgerust met
uMusic™, een innovatie van Bose die uw muziek-
beleving nog aangenamer maakt. U hoort de unieke
voordelen van uMusic al wanneer u het eerste
nummer van uw opgeslagen cd-verzameling kiest.
uMusic luistert naar en onthoudt uw muzikale
smaak, houdt rekening met uw voorkeuren voor
bepaalde tijden en stemmingen, en 'begrijpt' u
steeds beter naarmate u meer muziek afspeelt.
uMusic ontwikkelt de vaardigheid om muziek uit te
zoeken waarvan u het meest geniet. Het systeem
reageert direct en subtiel op uw stemming. Geen
gezoek meer naar de juiste cd. Geen menu's of
afspeellijsten meer nodig. uMusic is voortaan uw
persoonlijke Disc Jockey.

Inclusief uMusic,
ons intelligente
weergavesysteem

Het slaat uw muziek op,
leert uw voorkeuren
en speelt wat u wilt.

drie kabels

twee luidsprekers

één compact
systeem

BOSE
Better sound through research®

Kijk en luister. Ga naar een geautoriseerde Bose-dealer en vraag om een demonstratie.

Voor dealeradressen en meer informatie, bel 0299 390111 of bezoek www.bose321.nl

6

Beleid: de balans tussen privaat en sociaal

Op 1 januari 2006 vervangt de nieuwe zorgverzekering de bestaande ziekenfondsverzekering, de particuliere ziektekostenverzekering en de publiekrechtelijke ziektekostenverzekering voor ambtenaren. Tegenstanders wijzen vooral op de opmars van nog meer marktwerking in de gezondheidszorg; minister Hans Hoogervorst benadrukt juist de combinatie van doelmatigheid en sociale rechtvaardigheid die het nieuwe stelsel garandeert. "Het oude stelsel was eigenlijk té socialistisch. Dat werd onbetaalbaar. Een flinke dosis marktwerking was noodzakelijk om het stelsel te revitaliseren. Maar niet ten koste van de koopkracht van de sociaal zwakkeren en dat is ook niet gebeurd."

11

Debat: publieke omroep op de schop?

Vlak voor het zomerreces presenteerde Medy van der Laan, staatssecretaris voor de Media, de nieuwe plannen voor de publieke omroep. De kern: niet langer amusement om het amusement bij de publieke omroep. Wat Karel van Doodewaerd, voorzitter van de Tros, in het plan met name tegenvalt, is dat een centrale doelstelling ontbreekt. "Het is mij niet duidelijk welk probleem men precies heeft willen oplossen. Waar bovendien de VVD en de politiek in zijn algemeenheid nogal eens aan voorbijgaan, is de hoge waardering door de kijkers van de publieke omroep." Van Ruud Nederveen, voorzitter van de VVD-commissie Cultuur en Media, mogen de plannen nog

verder gaan. "Het plan zoals het er nu ligt, is in mijn ogen slechts een eerste stap op weg naar een verandering van het hele omroepbestel. We moeten beginnen met het beperken van het publieke bestel tot twee reclamevrije tv-netten en drie radiozenders."

17

Maatschappij: dilemma tussen vrijheid en zekerheid

De toekomstige Wet op de Maatschappelijk Ondersteuning biedt gemeenten de vrijheid om het eigen welzijnsbeleid te bepalen, waardoor ze betere zorg kunnen bieden aan ouderen, chronisch zieken en gehandicapten. Anouchka van Miltenburg, Tweede-Kamerlid voor de VVD, heeft gemengde gevoelens over de WMO. Aan de ene kant is zij positief over de kansen die de WMO biedt om mensen met een beperking actief bij de samenleving te betrekken. Aan de andere kant betekent de WMO volgens haar ook een inperking van verzekerde rechten, en dus zekerheden, voor zorg die tot nog toe onder de AWBZ vallen. Henk Wichgers, VVD-wethouder in Culemborg, ziet het vooral als een enorme uitdaging om goede dingen te doen voor zijn inwoners. "Culemborg is een sociale stad met een hoog voorzieningenpeil. Ik ben van plan dat ook met de WMO zo te laten."

Politiek!

is een tijdschrift over liberale politiek

Politiek! is een uitgave van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en wordt gerealiseerd door Uitgeverij TOPpers bv.

Redactie adres

Uitgeverij TOPpers bv.
Edelweisstraat 5
5241 AH Rosmalen
T 073 - 6140858
F 073 - 6140873
E redactie@toppers.nl

Algemeen directeur

Peter Westerling

Redactie

Monique van Diessen (chef redactie)
Sandra Kagie (eindredactie)
Baart Koster
Astrid Kokmeijer
Jeroen Kuypers

Fotografie

Hans van Asch
Sake Elzinga, Fotopersbureau Hoge Noorden
Leeuwarden

Vormgeving

José van Zwam (hoofd studio),
Annemieke van Seeters,
Ron Toonen

Overige medewerkers

Rick Bron
Marijke van der Werff

Advertenties

Gea Verweij
Uitgeverij TOPpers bv, tel. 073 - 6140858

Druk

Giethoorn-ten Brink te Meppel

Copyrights

Het auteursrecht op de in dit magazine verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. De uitgever heeft alle zorg gegeven aan het nakomen van wettelijke reproductie-rechten. Is het desondanks zo, dat er rechthebbenden zijn, die niet getraceerd konden worden of van wie de claim op gebruikt materiaal niet bekend was, dan worden zij verzocht zich schriftelijk met de uitgever in verbinding te stellen, met opgave van hun claim en de uitgave waarop deze claim gebaseerd is.

Abonnementen

Leden van de VVD ontvangen Politiek! viermaal per jaar gratis. Niet-leden betalen € 12,00 voor vier nummers. Een abonnement kan aangevraagd worden bij het Algemeen Secretariaat VVD en op ieder gewenst tijdstip ingaan. Een abonnement wordt automatisch verlengd, tenzij de abonnee uiterlijk drie maanden voor het verstrijken van de abonnementsduur schriftelijk opzegt. Algemeen Secretariaat VVD, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag, T 070 - 3613061.

Disclaimer

De redactionele inhoud van Politiek! komt op onafhankelijke wijze tot stand en geeft dus niet per definitie de standpuntbepaling van het hoofdbestuur van de VVD weer.

26 Het gezicht: Henk Vonhoff

Sommige VVD'ers hebben zo'n krachtig stempel op de politiek en de maatschappij gedrukt dat ze geen introductie meer nodig hebben. Henk Vonhoff is zo'n liberaal. Hij heeft een indrukwekkende carrière achter zich als onder andere Tweede-Kamerlid, staatssecretaris van CRM (Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk), burgemeester van Utrecht en Commissaris van de Koningin in Groningen. Nog altijd is hij maatschappelijk actief en voelt hij zich sterk betrokken. Het voorzitterschap van het Nationaal Park de Hoge Veluwe en dat van Unesco IHE, dat zich over waterproblematiek in de Derde Wereld buigt, houden hem nog dagelijks bezig. "Ik heb van onze samenleving unieke kansen gekregen en ik zie het als mijn plicht aan de samenleving terug te geven wat ik kan. Dat motiveert me elke dag weer."

37 Visie: Bewuste discriminatie of onbedoelde uitsluiting?

Allochtonen blijven oververtegenwoordigd in zowel de werkloosheidstatistieken, als de lagere functies. Volgens VVD-Kamerlid Hirsi Ali is dat deels te wijten aan de werkgevers die te weinig in scholing van allochtoon personeel investeren en discrimineren bij sollicitaties.

"Ongetwijfeld zijn er zulke ondernemers, maar die vormen een kleine minderheid", meent Jorge Cuartas, oprichter van het etnomarketingbureau Foquz. "Ik geloof wel dat er veel *onbewuste* discriminatie voorkomt. Werkgevers bereiken de allochtone kandidaten niet, omdat ze bijvoorbeeld adverteren in kranten die allochtonen gewoonlijk niet lezen." Ook Lilian Callender, directeur van de School of Economics in Holland en liberaal lid van de PAVEM, meent dat aparte scholing niet altijd de oplossing is: "Dit probleem speelt net zo goed onder hoogopgeleiden als onder laaggeschoolden. Ook bij hbo'ers en universiteiten zie je dat ze tijdens de werving en selectieronde bovengemiddeld veel buiten de boot vallen."

En verder...

- 8 10 vragen aan... Ina Adema
- 14 europees beleid: evenwicht in inkomsten uit en betalingen aan Europa
- 20 buitenland: liberalisme in Zuid-Korea
- 24 interview: Frank Ankersmit over 'vermarkting' van de overheid
- 28 opinie: het recht op eigen keuzes, ook al zijn ze ongezond
- 32 het Liberaal Manifest als inspiratiebron
- 34 achtergrond: Schiphol naar de beurs?
- 40 Scheiden zonder tussenkomst van de rechter

Zonder onderscheids

Hans Hoogervorst

Velen hadden het niet voor mogelijk gehouden, maar Hans Hoogervorst heeft zijn ambitieuze doelstelling verwezenlijkt gekregen en nog wel op tijd: op 1 januari 2006 vervangt de nieuwe zorgverzekering de bestaande ziekenfondsverzekering, de particuliere ziektekostenverzekering en de publiekrechtelijke ziektekostenverzekering voor ambtenaren. Het nieuwe systeem moet voor meer transparantie en kostenbewustzijn zorgen. Tegenstanders wijzen vooral op de opmars van nog meer marktwerking in de gezondheidszorg; de minister zelf benadrukt juist de combinatie van doelmatigheid en sociale rechtvaardigheid die het nieuwe stelsel garandeert.

Sommige instellingen zijn zó diep in onze samenleving verankerd, dat je je niet kunt voorstellen dat ze ooit zullen verdwijnen. Toch zal de vermaarde term ziekenfondspatiënt na volgend jaar enkel nog voortleven in uitdrukkingen als ziekenfondsbrilletje. Het reclamespotje in de voorlichtingscampagne

van het ministerie van VWS begint er dan ook mee dat de decennia-oude vraag, die het onderscheid tussen ziekenfonds en particulier markeerde, niet meer zal worden gesteld. Deze taalkundige verdwijntruc vormt echter maar het topje van de ijsberg aan veranderingen.

Dertig jaar sleutelen

"Het was eigenlijk veel moeilijker de publiekrechtelijke ziektekostenverzekering voor ambtenaren in het nieuwe systeem in te bedden dan de andere twee, maar die stap lijkt natuurlijk veel minder spectaculair", zegt Hans Hoogervorst. "Overigens wil ik

niet alle eer voor het tot stand brengen van de nieuwe zorgverzekering naar mezelf toe trekken. In feite wordt er al dertig jaar lang aan het stelsel gesleuteld. Met name mijn voorgangers Simons, Dees en Borst hebben indertijd belangrijke hervormingen doorgevoerd waarop ik heb kunnen voortborduren, zoals het instellen van concurrentie tussen de verschillende ziekenfondsen. Geen van hen heeft het werk echter kunnen afronden. Dat heb ik wel gedaan. Ik heb niet alleen zelf veel hervormd, maar ook eenheid gebracht in de diverse wijzigingen van mijn voorgangers. Als zij kriskras wat gebouwen hebben neergezet, heb ik daar een stedenbouwkundige en architectonische lijn in aangebracht."

Hoewel het totstandkomen van de nieuwe zorgverzekering grotendeels een liberale prestatie is, zou het verkeerd zijn de wet een zuiver VVD-product te noemen. Er zitten wel degelijk enkele sociaal-democratische kanten aan. Dat laatste verklaart wellicht ook ten dele de lauwe oppositie ertegen van de PvdA. Hoewel de socialisten in de beide kamers van het parlement tegenstemden, hebben ze niet bepaald hun best gedaan de tijdige invoering van de wet te frustreren.

des patiënts

Flinke dosis marktwerking

De nieuwe zorgverzekering transformeert de huidige gefragmenteerde zorgmarkt in een transparante. De patiënt krijgt meer keuze bij het bepalen van zijn eigen risico en dwingt de zorgmarkt daardoor tot het leveren van zichtbaar betere prestaties voor meer marktconforme prijzen. In dat opzicht vormt de nieuwe verzekering de bekroning van het nadrukkelijke streven naar meer doelmatigheid, waarvan Hans Hoogervorst al snel na zijn aantreden zijn credo heeft gemaakt. "Het oude stelsel was eigenlijk té socialistisch. Ik heb wel eens gezegd dat in de supermarkt van de zorg het potje kaviaar evenveel kostte als het potje pindakaas. Dat werd onbetaalbaar. Een flinke dosis marktwerking was noodzakelijk om het stelsel te revitaliseren. Maar ik heb óók gezegd dat ik geen marktfetisjist ben. Meer marktwerking mocht niet ten koste gaan van de koopkracht van de sociaal zwakkeren en dat is ook niet gebeurd. Daarom wijs ik er graag op, dat ik het advies van de SER heb opgevolgd, wat impliceert dat de vakbonden indirect deze stelselherziening steunen."

Sociale waarborgen

Enkele harde sociale waarborgen moeten voorkomen dat de

lagere inkomensgroepen onder het nieuwe stelsel onevenredig veel premie gaan betalen. Vanaf 1 januari 2006 is iedere burger jaarlijks een nominale premie van ongeveer 1100 euro kwijt voor het nieuwe basispakket dat ongeveer vergelijkbaar is met het oude ziekenfondspakket. De premie varieert tussen de verschillende aanbieders, maar is bij één verzekeraar voor iedereen gelijk. "Dat bedrag is hoog genoeg om iedereen te motiveren op zoek te gaan naar de verzekeraar met de beste service", aldus de minister. "Maar natuurlijk is het voor mensen met een laag inkomen een stevige verhoging. Voor hen hebben we daarom de zogeheten zorgtoeslag ingesteld. Als ze vóór 1 november dit jaar een aanvraag indienen bij de belastingdienst worden ze al vóór eind december via de fiscus gecompenseerd, dus nog vóór ze de premie aan de verzekeraar hebben betaald. Bovendien gaat de premie voor de AWBZ iets omlaag. Andere inkomensgroepen zullen door deze nominale premie van 1100 euro honderden euro's per jaar minder aan premie gaan betalen. Maar deze groepen krijgen dan weer te maken met een toeslag in de belastingfeer. Minstens zo belangrijk vind ik overigens de acceptatieplicht. De zorgverzekeraars

zijn na 1 januari 2006 verplicht iedere verzekerde die zich aanmeldt te accepteren. Dat is vooral positief voor ouderen en chronisch zieken, die nu vaak min of meer gedwongen zijn bij

mie én de nominale ziekenfondspremie die de modale werknemer betaalt, van 345 euro naar 460 euro per maand gestegen. Dat is een jaarlijkse toename geweest van maar

'Het oude stelsel was eigenlijk té socialistisch. Een flinke dosis marktwerking was noodzakelijk om het stelsel te revitaliseren.'

hun huidige verzekeraar te blijven, simpelweg omdat een andere ze niet wil hebben."

Betaalbaarheid

Het schuiven met tal van koopkrachtplaatjes was een ingewikkelde operatie, maar toch vormde dit zoeken naar een betalingssysteem dat niemand tekortdoet niet eens de belangrijkste financiële garantie voor de burger. Dat is het doelmatiger maken van de zorgsector via tal van andere deelmaatregelen - van het benchmarken en de 'best practises' van ziekenhuizen en het tegengaan van kartelafspraken tussen apothekers tot het kostenbewuster maken van de patiënt zelf. De cijfers tonen aan, dat zo de kostenexplosie binnen de zorgsector tot staan kon worden gebracht en dientengevolge ook de excessieve stijging van de premiedruk. Hoogervorst: "Tussen 2000 en 2003 zijn de zorgkosten, zoals de AWBZ pre-

liefst zo'n tien procent. In 2004 is de stijging al stevig afgeremd tot ongeveer twee procent en het komend jaar zal ze slechts één komma drie procent bedragen. Dat staat bijna gelijk met een inflatiecorrectie. Als we het stelsel ongewijzigd hadden gelaten in zijn oude vorm, dan was de burger ook de afgelopen twee jaren én de komende jaren met grote premieverhogingen geconfronteerd geweest. Dát zou pas asociaal zijn geweest. Met deze nieuwe zorgverzekering als sluitstuk van de hervormingen biedt de zorgsector meer kwaliteit, meer doelmatigheid en een betere betaalbaarheid. Dat iedere burger daarvan nu kan profiteren, is naar mijn mening niet het gevolg van een doorgedreven marktwerking, maar juist van het zoeken naar een optimale balans tussen het private enerzijds en het sociale anderzijds."

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

Paspoort

Naam: Ina Adema
Leeftijd: 37 jaar
Burgerlijke staat: ongehuwd
Kinderen: geen
Woonplaats: Deventer

Carrière in het kort: Ina Adema studeert rechten in Groningen en in Göttingen (Duitsland). Na haar afstuderen werkt ze als jurist in het bedrijfsleven. Voor haar fulltime overstap naar de politiek was zij als accountmanager/jurist voor een in fusies en bedrijfsovernames gespecialiseerd bedrijf werkzaam. Sinds januari 2002 is ze wethouder in Deventer met de portefeuille Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening, Onderwijs en Kinder- en Jeugdbeleid. Vanaf 1989 is Adema actief binnen de VVD. Tevens was ze lid van de JOVD en lid van het JOVD-afdelingsbestuur in Groningen, later was ze lid van het VVD-afdelingsbestuur van Groningen en daarna van Deventer, waar ze ook raadslid is geweest. In de Algemene Vergadering van mei 2004 is ze benoemd tot lid van het hoofdbestuur van de VVD in de functie van vice-voorzitter.

Luistert graag naar: verschillende soorten muziek, van Mozart en Bach tot Bruce Springsteen en de Rolling Stones.

Laatst gelezen boek: Gloed van Sandor Marai.

Favoriete vrijetijdsbesteding: reizen en fotograferen.

Gaat het liefst op vakantie naar: landen als Nepal, Mali en Namibië. Verder Wales omdat haar zus daar woont.

Houdt erg van: de zee en de stilte van de woestijn.

Tien vragen

1. Wat gaf voor u de doorslag om de politiek in te gaan?

"De zittende VVD-wethouder werd burgemeester in Zwijndrecht en de functie moest binnen 48 uur worden ingevuld. Ik werd ervoor gevraagd en ik moest dus snel beslissen. Ik was 33 en ik had er wel eens over gedacht om de politiek in te gaan, maar nog niet zo concreet. Op dat moment was het nog maar een half jaar tot de verkiezingen en dat betekende dat ik een leuke baan moest ik opgeven voor iets onzekers. Na een nachtje slapen heb ik toch 'ja' gezegd. Waarom? Vooral omdat je als wethouder in een stad als Deventer, met ongeveer 95.000 inwoners, veel kunt betekenen in de directe omgeving van mensen. Je komt in aanraking met alle facetten van de samenleving. Bovendien wilde ik dat de VVD een sterke positie in het bestuur zou behouden."

2. Als u niet in de politiek was gegaan, wat had u dan willen doen?

"Geen idee. Ik moet zeggen dat mijn toekomstplannen niet zo vastomlijnd zijn. Op het moment dat ik gevraagd werd, had ik geen plannen om weg te gaan bij het bedrijf waar ik werkte. Misschien ga ik ook weer terug naar het bedrijfsleven. Ik zie mijn toekomst zich niet uitsluitend in de politiek afspelen."

3. Welke (karakter)eigenschap heeft u niet, maar zou u wel willen bezitten en waarom?

"Ik heb deze vraag voorgelegd aan een aantal mensen in mijn omgeving en ze zeiden allemaal exact hetzelfde: geduld. Dat is waar. Ik ga vaak veel sneller dan mensen aankunnen. Het voordeel is dat ik dingen voor elkaar krijg die onmogelijk lijken, het nadeel is dat het soms een te grote druk legt op mensen met wie ik samenwerk. Af en toe zou ik dus wel wat rustiger willen zijn."

4. Wat is uw grootste passie (naast werk)?

"Enerzijds de VVD, waar ik veel tijd in stop, daarnaast reizen. Ik vind het heel interessant om in een andere wereld te zijn. Dat werkt heel relativerend. Je ziet hoe vreselijk goed wij het hebben in materiële zin. Tegelijkertijd zie je in een land als bijvoorbeeld Mali hoe veel levenskracht en positiviteit de mensen daar, ondanks de armoede, hebben. Verder word ik getroffen door overwelldigende landschappen, zoals de Himalaya en de woestijn van Namibië. Binnenkort vertrek ik voor een rondreis door India."

5. In welke film had u graag de hoofdrol gespeeld en waarom?

"Moeilijke vraag, ik heb thuis zo'n vierhonderd films, ben een echte film liefhebber. In

ieder geval zou ik liever regisseur dan acteur zijn. Als ik iets moet noemen dan is het de film Goodbye Lenin. De film speelt zich af in Berlijn en heeft als centrale thema de Oost-Westverhouding in Duitsland. Rond de tijd dat het IJzeren Gordijn viel, woonde ik in Duitsland vlakbij de Oost-Duitse grens, dus die film was heel herkenbaar voor mij."

6. Wat is in uw ogen de betekenis van het woord liberaal?

"De belangrijkste begrippen zijn voor mij vrijheid en verantwoordelijkheid. De vrijheid om je te ontplooien, zoals dat ook in het Liberaal Manifest staat en waar ik het helemaal mee eens ben. Die vrijheid altijd wel in combinatie met eigen verantwoordelijkheid. Overigens moet iedereen wel die mogelijkheid tot ontplooiing krijgen. Liberaal is sociaal."

7. Met welke personen zou u een gesprek willen aangaan en waarover zou dit gesprek gaan?

"Met mijn opa en oma. Zij zijn geboren aan het eind van de negentiende eeuw en ze hebben dus veel veranderingen meegemaakt. Toen ze overleden, was ik pas 16 jaar en ik heb het daar nooit met ze over gehad. Nu zou ik wel weten hoe hun leven in elkaar stak en hoe zij die tijd hebben ervaren."

8. Wat is hét maatschappelijke/politieke vraagstuk van de nabije toekomst in uw ogen?

"Integratie. Ik vind dat het in Deventer niet zo gek gaat, maar er is nog een wereld te winnen. Als mensen ervoor kiezen in Nederland te wonen, moeten ze dat ook bewust doen en in ieder geval de taal beheersen. Overigens vind ik dat de huidige minister (Rita Verdonk-red.) het prima doet."

9. Waar heeft u een uitgesproken hekel aan en waarom?

"Het niet nakomen van afspraken. Vreselijk vind ik dat. Dan spreek ik in de raad af dat ik bepaalde stukken overleg en dan zijn ze gewoon niet af. Geef het dan op tijd aan, als het niet lukt. En oneerlijkheid, daar heb ik ook veel moeite mee."

10. Welke droom zou u willen verwezenlijken, wanneer u geen rekening hoeft te houden met zaken als tijd, geld of specifieke capaciteiten?

"Ik zou willen dat ieder kind opgroeit met een solide thuisbasis en met goed onderwijs, zodat het een eerlijke kans op een fijne toekomst krijgt. Ik heb het geluk gehad dat het mij goed is gegaan, maar dat is lang niet voor ieder kind zo."

Tekst: Monique van Diessen
Fotografie: Hans van Asch

De mooiste investering in jezelf!

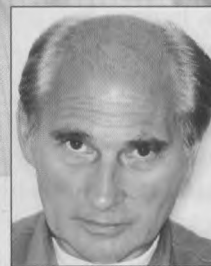
COSMETISCHE CHIRURGIE VAN TOP TOT TEEN

Eddy Becker
voor en na de Hairlase®

Dick Advocaat
voor en na de Hairlase®

Walter Puls
voor en na de Hairlase®

van links naar rechts

Francis Hoenselaar
Sylvia van Barneveld en
Sugar Lee Hooper

voor en na de Eyeslift®

Laser Aesthetic behandelmethodes:

- **Hairlase®**
herverdelen van het eigen haar
- **Eyeslift®**
ooglidcorrectie
- **Facelase®**
rimpelinspuiting en lipcorrectie
- **S-lift®**
gezichts- en halscorrectie
- **Lipostyle®**
lichaamsstyling door vetverwijdering
- **Epilase®**
definitief ontharen met laser

Voor informatie, een gratis kleurenbrochure of een discreet, vrijblijvend en kosteloos informatiegesprek met onze behandelde medewerkers in Amstelveen, Breda, Groningen, Haarlem, Nijmegen, Zeewolde, Antwerpen, Eeklo, Hasselt of Düsseldorf kunt u contact opnemen met

LA\$ER®
a e s t h e t i c
cosmetic & anti-aging surgery

Faradaystraat 2, 2014 EN Haarlem
023 5 100 600

info@laser-aesthetic.com
www.laser-aesthetic.com

Omroep op zoek naar overlevingsscenario

Een dramatische daling van het marktaandeel, het afhaken van adverteerders en het al voor 2008 sluiten van één net. In de ogen van Tros-voorzitter en directeur Karel van Doodewaerd is dit het meest waarschijnlijke scenario als gevolg van de plannen voor de publieke omroep, die het kabinet vlak voor het zomerreces presenteerde en waarover door de coalitiepartijen in de Kamer overeenstemming werd bereikt. Kern van de plannen: niet langer amusement om het amusement bij de publieke omroep. Het kabinet neemt afstand van het uitgangspunt van programmaverscheidenheid (het volledige programma) en stelt zich op het standpunt dat het aanbod van de publieke omroep beperkt dient te blijven tot de volgende genres: nieuws, opinieprogramma's en maatschappelijk debat, cultuur, educatie en overige informatie.

Ruud Nederveen

De voorstellen van het kabinet roepen vele vragen op. Zo ook bij Van Doodewaerd. Wat is bijvoorbeeld het verschil tussen amusement met en zonder pretentie en wie maakt dat uit? Wat is Nederlandstalige muziek, amusement of cultuur? En wat is een soap, opnieuw amusement of cultuur? Volgens de toelichting die staatssecretaris voor de Media, Medy van der Laan, heeft gegeven op het kabinetsstandpunt ten aanzien van amusement 'is het niet aan haar te bepalen welke programma's straks wel en welke niet mogen worden gemaakt. Uitgangspunt van het media-beleid is en blijft dat de staatssecretaris geen directe inhoudelijke bemoeienis heeft met hetgeen omroepen uitzenden. Het is de taak van de nieuw te vormen Raad van Bestuur van de publieke omroep om samen met de omroeporganisaties de programmering en daarin

de keuze voor individuele programma's te maken. Achteraf zal het Commissariaat voor de Media - de toezichthouder namens de overheid - erop toezien of de omroepen de wet goed naleven'. Het is zoals Van der Laan in haar toelichting aangeeft 'niet zo dat amusementsprogramma's per definitie verdwijnen. Amusementsprogramma's die invulling geven aan de taken van de publieke omroepen (educatie, cultuur, kunst, nieuws, opinie en maatschappelijk debat) zullen zeker een plek houden binnen de programmering'.

Verzuild omroepstelsel

Ruud Nederveen, voorzitter van de partijcommissie Cultuur en Media van de VVD, kan zich grotendeels vinden in de taken die het kabinet voor de publieke omroep ziet weggelegd. In het rapport Publieke Omroepfuncties in 2005 & 2010 dat de

commissie eind vorig jaar presenteerde, werd al gesteld dat de rol van de overheid is 'het waarborgen van de publieke omroepfuncties als: objectieve en onafhankelijke nieuwsvoorziening, het bevorderen van cultuur, het bevorderen van educatie, het verzekeren van informatie en voorlichting over en voor minderheden en het verzorgen van programma's van nationale betekenis'. 'De rol van de overheid is volgens ons dus niet het in stand houden van de stonehenge van een verzuilde samenleving, het huidige publieke bestel', aldus Nederveen. Of het kabinets-

plan zoals het er nu ligt het einde betekent van het verzuilde omroepstelsel betwijfelt Nederveen echter. 'Ik durf wat dat betreft geen voorspelling te doen.'

Of ontzuiling een van de doelstellingen van het kabinetsplan is, betwijfelt ook Van Doodewaerd. 'In elk geval niet volgens het CDA', stelt hij. 'Zij denken de zuilen met dit voorstel juist te hebben gerestaureerd. In het plan wordt immers gepleit voor maatschappelijke inbedding en weerspiegeling van stromingen in de publieke omroep.'

Karel van Doodewaerd

Programmasubsidies

In bepaalde opzichten gaat de partijcommissie Cultuur en Media nog verder dan het kabinetsplan. Zo vindt zij, zoals Nederveen het formuleert, 'dat bepaalde publieke taken ook prima door de markt kunnen worden ingevuld en dat deze taken mogelijk zelfs via andere multimediale mogelijkheden kunnen worden gerealiseerd, ook cross media'. "Laat aan de markt wat de markt kan doen. Creëer een Fonds voor de Publieke Omroep en financier daaruit programma's in het kader van het publiek

belang met de realisatie van de inhoud als uitgangspunt. Niet langer instellingssubsidies aan omroepen dus, maar programmasubsidies. Een omroep, publiek of commercieel - dat verschil bestaat in onze ogen niet meer - schrijft zich vervolgens in om een programma te mogen maken waarvan de overheid vindt dat het er moet komen, bijvoorbeeld een programma met als onderwerp Nederlandse literatuur. Omroepbeleid op het niveau van programma's en niet op het niveau van omroepen." Van Doodewaerd toont zich

niet verbaasd over de ideeën van Nederveen. "In de 12,5 jaar dat ik nu voorzitter ben van de Tros heb ik zelden de VVD op mijn pad gevonden als warm pleitbezorger voor de publieke omroep." Nederveen: "Het is waar dat de partijcommissie de adequate invulling van de publieke functies vooropstelt. Als daar een publieke omroep voor nodig is, dan zijn wij een warm pleitbezorger voor die publieke omroep. Maar wij menen dat voor de adequate invulling van de publieke functies de overheid zich veel beter kan richten op programmafinanciering in plaats van het in stand houden van een zuilengalerij."

Centrale doelstelling?

Wat de Tros-voorman in het plan zoals het er nu ligt met name tegenvalt, is dat een centrale doelstelling ontbreekt. "Het is mij niet duidelijk welk probleem men precies heeft willen oplossen. Er worden wel doelstellingen genoemd: de noodzaak om in te kunnen spelen op technologische veranderingen en een antwoord

op ontwikkelingen in media-gebruik en de (onvolkomen) representativiteit van de bevolking in de publieke omroep. Het kabinet onderbouwt echter niet dat het voorstel leidt tot een betere structuur dan de huidige."

Van Doodewaerd: "Een voorbeeld. In het debat in de Tweede Kamer stelde de staatssecretaris dat het centrale probleem van de publieke omroep erin was gelegen dat bepaalde doelgroepen, zoals jongeren, te weinig worden bereikt. Los van de vraag of deze bewering juist is, valt de paradox op dat het kabinet enerzijds stelt dat jongeren van nu 'een sterke oriëntatie hebben op audiovisueel amusement' en dat het anderzijds voorstelt om 'amusement' als genre te elimineren uit het programma-aanbod van de publieke omroep."

Ook volgens Nederveen ontbreekt een echte basis onder de plannen. "Het plan zoals het er nu ligt, is in mijn ogen slechts een eerste stap op weg naar een verandering van het gehele omroepbestel. Maar

Foto: Joost Plomp

eigenlijk zouden we moeten beginnen met een publiek bestel met een beperking van de huidige radio- en televisiezendtijd tot twee reclamevrije tv-netten en drie radiozenders.”

Opnieuw woorden waar Van Doodewaerd niet van opkijkt. “Waar de VVD en de politiek in zijn algemeenheid nogal eens aan voorbijgaan, is de hoge waardering door de kijkers van de publieke omroep. Met een marktaandeel van 34 procent scoren we hoger dan de legitieme portie, waar we recht op zouden hebben gezien het aantal ‘netten’ in Nederland. Natuurlijk is dit aandeel de laatste jaren teruggelopen, maar dat komt omdat er steeds meer zenders bijkomen. Bovendien blijkt uit onafhankelijk onderzoek van bureau McKinsey dat we op het gebied van efficiëntie hoger scoren dan de meeste ons omringende landen. Binnen Europa scoren alleen de Finnen en de Belgen beter als je kijkt naar wat een uur televisie gemiddeld kost. De BBC en bijvoorbeeld onze

Duitse publieke collega's scoren volgens dit onderzoek aanmerkelijk lager.”

‘Al die tijd dat ik Tros-voorzitter ben, heb ik zelden de VVD op mijn pad gevonden als warm pleitbezorger voor de publieke omroep.’

Fundament

Ondanks de voortdurende politieke tegenwind die de Tros ondervindt, laat Van Doodewaerd zich niet uit het veld slaan. Integendeel; het overlevingsscenario heeft hij al klaarliggen. “Ik ben als voorzitter en directeur van de Tros verantwoordelijk voor de continuïteit van merk, werk en vereniging. Ons doel als omroepvereniging is daarom binnen drie jaar, de nieuwe plannen treden in 2008 in werking, een

krachtig productiebedrijf op te zetten. Dit moet continuïteit bieden wat betreft werkgele-

genheid voor de 150 mensen die de Tros in dienst heeft en daarnaast beperkt formats leveren binnen het publieke bestel en onbeperkt daarbuiten. Met andere woorden aan commerciële zenders en kabelexploitanten onder eigen merk of sub-brand. We zijn hiertoe al in onderhandeling met een groot bestaand productiebedrijf. We gaan als Tros dus kiezen voor de store-in-the-store strategie. We gaan zendtijd inkopen bij com-

merciële zenders en kabelexploitanten om zo nieuwe manieren te creëren om onze programma's bij de kijker te krijgen. Volgens ons is dit namelijk binnen de nieuwe plannen van het kabinet mogelijk. Daarnaast gaan we uiteraard onze professionele merchandisingorganisatie verder ontwikkelen, met name op het gebied van evenementen, reizen, educatie en cursussen. Of we dus uit het veld geslagen zijn? Nee, dat niet, verbaasd over de plannen zijn we wel, maar verslagen zeker niet. We blijven de burger centraal stellen. Niet opvoeden of verheffen, maar centraal stellen. We behoren niet bij een politieke stroming of bij een geloof. We vormen dan ook geen zuil, maar een fundament en dat zullen we in mijn ogen blijven.”

Tekst: Sandra Kagie

Fotografie: Hans van Asch

Foto: Gentle Look

Bruto voor Brussel, netto voor Nederland

Jan Mulder

In de weken vóór het referendum over het grondwettelijk verdrag, wees vooral het 'nee'-kamp er vaak op dat Nederland meer aan Brussel betaalt dan het ontvangt. Ook de liberalen willen dat de inkomsten uit en de betalingen aan Europa met elkaar in evenwicht komen en voegden daartoe al enkele malen de daad bij het woord. Minister Zalm heeft reeds in 1999 een eerste belangrijke stap gezet. De liberale Europarlementariër Jan Mulder vindt net als Zalm dat het correctiemechanisme dat nu slechts voor één land bestaat, namelijk Groot-Brittannië, dient uitgebreid te worden tot alle landen die nettobetaler zijn.

In financieel opzicht was 1992 voor Nederland inderdaad een belangrijk jaar. Tot die tijd was Den Haag netto-ontvanger, sindsdien betalen we jaarlijks meer aan Brussel dan we ervan terugkrijgen. Sinds 1984 kreeg de ijzeren vuist van Iron Lady Margaret Thatcher het voor elkaar dat Londen een deel van de nettobijdrage via een zogenaamde 'rebate' terugkreeg. De afgelopen twintig jaar heeft Groot-Brittannië in die gunstige positie verkeerd, ten koste van een aantal andere lidstaten, alhoewel het desondanks officieel nog steeds een nettobetaler is. Toch had het financiële plaatje voor Nederland er volgens Jan Mulder al dertien jaar lang een stuk gunstiger kunnen uitzien.

Patstelling

"In 1992 is de landbouwpolitiek hervormd. Toen werd onder meer beslist dat voor een aantal producten, zoals graan, in het vervolg geleidelijk aan wereldmarktprijzen zouden worden betaald. Omdat Nederland via de haven van Rotterdam veel graan en andere landbouwproducten transporteert, ontvingen wij vanaf dat moment minder exportsubsidies. Die nadelige verandering was een uitstekende gelegenheid geweest om onze positie van nettobetaler aan te kaarten en te veranderen. Het gerucht gaat dat Den Haag die kans voorbij heeft laten gaan omdat de toenmalige premier, Ruud Lubbers, voorzitter van de Commissie wilde worden. Boze tongen beweren dat dit de duurste sollicitatie ooit is geweest."

Lubbers' partijgenoot en opvolger, Jan Peter Balkenende, heeft tijdens de laatste Europese top in Brussel zijn politieke poot wél stijf gehouden, maar zonder veel resultaat. De top eindigde in een patstelling. Zes jaar eerder was er meer succes, minister Zalm bedong destijds onder andere dat de lidstaten voortaan niet tien, maar vijftig procent van de inkomsten uit douanerechten mochten houden. Mulder: "Als je dan met Rotterdam de grootste haven ter wereld bezit, zet je echt een stap in de goede richting."

Correctiemechanismen

Los van de grote politieke gebaren is er sinds de jaren negentig al een aantal kleinere correctiemechanismen in gang gezet, die

de Nederlandse financiële positie binnen Europa op middellange termijn hoe dan ook zullen verbeteren. "Het leeuwendeel van de Europese begroting, namelijk vierenvestig procent, ging tot dusver naar landbouw", vervolgt Jan Mulder. "In de nieuwe voorstellen voor de financiële perspectieven staat dat dit percentage geleidelijk moet dalen tot dertig. Bovendien moeten we het beschikbare geld sinds de uitbreiding van vorig jaar niet langer over vijftien, maar over vijftientig lidstaten verdelen. Tenslotte betekent de inflatiecorrectie op dit landbouwbudget van amper één procent per jaar in feite ook een vermindering."

Europa springt relatief zuinig om met het geld. "De afgelopen tien jaar zijn de nationale begrotingen van de lidstaten gemiddeld met een kwart toegenomen, de Europese begroting is echter met slechts acht procent gestegen. Dat is mede te danken aan de zuinigheid van het EP. Toen de Europese Commissie onlangs voorstelde, in het kader van de financiële perspectieven, 1,14 procent van het Europese BNP door Brussel te laten uitgeven, hebben wij als Europees Parlement voorgesteld die bijdrage tot 1,07 procent te beperken. Parlementen vragen door de bank genomen altijd méér financiële middelen. Ons voorstel was dus een unicum in de parlementaire geschiedenis."

Inkomenssteun

Nederland ontvangt relatief weinig landbouwsubsidies. De intensieve pluimvee- en varkenshouderij komt net als de tuinbouwsector nauwelijks voor subsidie in aanmerking. Mulder: "Zeventig procent van onze landbouw stelt het al zonder Europese gelden. Jammer genoeg is een regeling voor de ene sector niet automatisch ook geldig voor de andere. De huidige hervormingen van het beleid zijn ook aanzienlijke verbeteringen. Vroeger werd de boer betaald om maar zoveel mogelijk te produceren voor kunstmatige of zelfs voor niet-bestaande markten, met melkzeën en vleesbergen als gevolg. Nu krijgt de landbouwer inkomenssteun in ruil voor het voldoen aan strenge eisen op het gebied van dierenwelzijn, voedselveiligheid en milieu. In het kader van de Wereldhandelsorganisatie is het tot nu toe helaas niet toegestaan om dezelfde dierenwelzijn- en milieueisen aan de import van landbouwproducten van elders te stellen. Als we in de toekomst meer willen investeren in recreatie en natuurontwikkeling, dan moeten boeren daar een belangrijke rol in gaan spelen. De kostprijs voor het onderhoud per hectare is een stuk hoger als we dit uit handen zouden nemen van de boeren en toevertrouwen aan van instellingen als bijvoorbeeld Staatsbosbeheer. Boeren kunnen veel goedkoper en effectiever ervoor zorgen dat de biodiversiteit en het landschap behouden blijven."

Cofinanciering

Landbouw- en plattelandsbeleid moet volgens Jan Mulder een belangrijk Europees beleidsdomein blijven, zoals in 2002 reeds is afgesproken voor de periode tot en met 2013. Dit hoeft echter

niet uitsluitend door Europa betaald te worden. "Als in Frankrijk het platteland aantrekkelijker wordt, is dat goed voor de Franse rurale economie en voor het toerisme. Het is dus niet meer dan logisch dat de Franse staat een deel van de kosten voor zijn rekening neemt. Voor het landbouwbeleid geldt dat de gemeenschappelijke landbouwmarkt behouden moet blijven. Eventuele nationale cofinancieringen moeten door Brussel bepaald en gecontroleerd worden, zodat geen concurrentievervalsing kan ontstaan. Het principe van cofinanciering geldt nu al bij de besteding van gelden uit de structuurfondsen om de economische ontwikkeling van achtergebleven gebieden te stimuleren. Alleen in arme lidstaten neemt Brussel geen vijftig, maar vijfenzeventig procent van het bedrag voor zijn rekening. Het verlenen van gelden uit de structuurfondsen aan rijke landen staat terecht onder druk. Ik stel voor dat de rijke lidstaten een groter gedeelte zelf gaan financieren. Door privé-kapitaal aan te spreken, kunnen projecten net zo goed medegefinancierd worden. Verder vind ik het van belang dat de Europese Investeringsbank hierin een grotere rol kan spelen, zodat het midden- en klein bedrijf gestimuleerd wordt."

Stok achter de deur

In de tijdelijke commissie van het EP over de financiële perspectieven is een, mede door Mulder ingediend, amendement aangenomen waarin wordt geëist dat er meer evenwicht komt in de financiële bijdragen van de verschillende nettobetalers. Mulder: "Nederland is één van de zes landen die nettobetalers is. Eén van de andere is Duitsland, niet bepaald de minst belangrijke lidstaat. Het parlement heeft helaas enkel adviesrecht over de inkomsten voor de 104 miljard euro grote begroting, maar wel medebeslissingsrecht over de uitgaven ervan. Er moet een acceptabele oplossing komen. De uiteindelijke resolutie waarin dit alles werd beschreven, werd met ruime meerderheid goedgekeurd. De Europese top liep uit op een patstelling, maar deze motie vormt zo'n krachtige stok achter de deur dat er ruim vóór 1 januari 2007 een beslissing zal moeten worden genomen. Ongetwijfeld zal dat een compromis zijn, maar in combinatie met de correctiemechanismen die toch al in Nederlands voordeel werken, zal de uitkomst ervan zijn dat de balans tussen betalingen aan en steungelden uit Brussel die zoveel jaren zoek was weer gevonden zal worden."

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw

REAL MOON

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw
Burgemeester Falkenaweg 97 8442 LB Heerenveen
Tel. / Fax: +31 (0)513 624 906 www.klaauwatches.nl

Dilemma tussen **vrijheid, maatwerk** en **zekerheid** in de zorg

Zijn ouderen, chronisch zieken en gehandicapten beter af met een minimum aan vastgelegde rechten of bij de vrijheid van gemeenten het eigen welzijnsbeleid volledig te bepalen? Deze vraag raakt het hart van de toekomstige Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning. Een discussie tussen een landelijk en een gemeentebestuurder.

De Tweede Kamer behandelt dit najaar de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning. Dit wetsvoorstel beoogt de maatschappelijke ondersteuning van mensen met een beperking - met name chronisch zieken, gehandicapten en ouderen - te verbeteren door de gemeente daarvoor verant-

woordelijk te maken. Daarnaast wordt de gemeente verantwoordelijk voor het organiseren van huishoudelijke hulp die nu nog onder de AWBZ valt.

Gemengde gevoelens

De Tweede-Kamerfractie van de VVD heeft tot dusver, bij monde van woordvoerder

Anouchka van Miltenburg, gemengde gevoelens over de WMO. Aan de ene kant is zij positief over de kansen die de WMO biedt om mensen met een beperking actief bij de samenleving te betrekken. Eenzaamheid blijkt namelijk de grootste bedreiging voor ouderen en chronisch zieken. "De gemeente lijkt de beste kaarten in handen te hebben om daaraan iets te doen. Aan de andere kant betekent de WMO ook een inperking van verzekerde rechten, en dus zekerheden, voor zorg die tot nog toe onder de AWBZ valt."

Henk Wichgers, VVD-wethou-

der in Culemborg, ziet de WMO vooral als een enorme uitdaging om goede dingen te doen voor zijn inwoners. Hij vindt dat het wetsvoorstel hem als gemeentebestuurder een duidelijke regierol toebedeelt en hem riant ruimte geeft voor lokale beleidsvrijheid. Zijn grootste angst is juist dat de Tweede Kamer in de WMO zoveel plichten gaat inbouwen voor gemeenten, dat hij aan het leveren van maatwerk voor zijn inwoners niet toekomt.

Zekerheid

De inzet van Wichgers is dat

Anouchka van Miltenburg

zijn 'klanten' - de inwoners van de gemeente die hulp en ondersteuning nodig hebben - zo min mogelijk merken van de veranderingen. Hij gaat er voorlopig vanuit dat iedereen die momenteel vanuit de AWBZ huishoudelijke hulp krijgt, dat straks ook via de gemeente krijgt, waarschijnlijk via dezelfde zorginstelling. Zelfs diegenen die nu vanuit de AWBZ een Persoonsgebonden Budget (PGB) ontvangen, kunnen dat in Culemborg behouden. "Het leveren van huishoudelijke zorg is een vak dat professionals moeten doen. De gemeente moet garant staan voor de kwaliteit. Voorlopig zie ik niet dat schoonmaakbedrijven die kennis in huis hebben."

Van Miltenburg vraagt zich af hoe bepaald wordt wie die

zorg krijgt. Wichgers: "Via de indicatiestelling van de AWBZ." Van Miltenburg: "Maar die indicatiestelling voor huishoudelijke zorg gaat verdwijnen. Bovendien is die landelijk vastgesteld. Als je je verzet tegen landelijke regels, zou je deze ook moeten verwerpen?" Wichgers: "Vooralsnog is dit wat ik heb. De praktijk zal leren wat anders moet. Mensen willen uiteindelijk de zekerheid dat ze wat kunnen verwachten van de gemeente Culemborg en die zekerheid wil ik hen bieden." Van Miltenburg: "Ik wil vastgelegd hebben in de wet wanneer en voor wie gemeenten in ieder geval iets moeten doen. Wat voor soort hulp de gemeente dan biedt en in welke vorm, dat is dan lokaal beleid."

Getouwtrek

De AWBZ, de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, kwam er in 1968 om onverzekerbare ziektekosten te dekken. Het ging toen om de kosten van langdurige opname in een instelling voor lichamelijke of psychiatrische ziekten of om verpleeghuiszorg. In die tijd woonden mensen met dergelijke aandoeningen meestal in zorginstellingen, vaak in de bossen. In verpleeghuizen leefden toen voornamelijk zwaar chronisch lichamelijk zieken of gehandicapten. Dementerende ouderen waren er nog niet zoveel en bejaardenoorden waren een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Sindsdien is veel veranderd in wat de Nederlander verwacht van chronische zorg. Niet alleen hebben patiënten steeds meer

keuzevrijheid gekregen, ook zijn er tal van mogelijkheden gekomen om chronische zorg te krijgen zonder in een instelling te wonen, extramurale zorg.

In 1967 hoefden gemeenten meestal geen speciaal beleid te hebben voor inwoners met een beperking. In de 21e eeuw wonen veel mensen met een beperking gewoon in de wijk, in hun eigen huis of in een beschermde woonvorm. "Extramuralisering was rijks-overheidsbeleid. Nagelaten werd duidelijkheid te scheppen over wie verantwoordelijk was voor het welzijn en de ondersteuning van de cliënten. In de hoofden van bestuurders kwam maatschappelijke participatie vanzelf. Politici zijn vooral idealisten, die hopen dat iets moois tot stand

Henk Wichgers

komt", lacht Van Miltenburg verontschuldigend.

Zorgverleners zagen dat in de praktijk echter niet gebeuren en vingen waar mogelijk mensen op. "Vaak ontstaat een enorm getouwtrek tussen instellingen en gemeenten over verantwoordelijkheden, zonder resultaat voor de betrokken mensen. Extramuralisering, ontstaan vanuit de beste intenties, eindigt voor hen niet zelden in grote eenzaamheid."

Regiorol

De WMO is de eerste wet die dat beoogt te veranderen. De gemeente moet oog krijgen voor deze groep inwoners en actief gaan bijdragen aan het oplossen van hun problemen. Van Miltenburg, en ook Wichgers, denken dat de meest voor de hand liggende manier het bundelen van verschillende vormen van hulp is die de gemeente al biedt en het organiseren van een centraal ontmoetingspunt in iedere wijk. Geen afzonderlijke plekken per doelgroep, maar een gezamenlijke plek, vindt Wichgers. Vooruitlopend op zijn regierol in de WMO heeft hij het initiatief genomen om te komen tot een woon-welzijn-zorgzone. De woningcorporatie, de ouderenzorg, de thuiszorg en de RIBW (Regionale Instelling Beschermde Wonen) doen allemaal mee. Van VWS heeft hij een subsidie op zak voor een restaurantvoorziening en met de aankoop van grond is een begin gemaakt. "Hier profiteert de hele wijk van. Vanuit een centraal punt kun je wijkgericht werken en kan eventueel een

vierentwintiguurs oproepdienst opereren."

Van Miltenburg is enthousiast over het plan, maar vraagt zich af of de regierol van de gemeente wel stevig genoeg is neergezet in de WMO. "Instellingen zijn niet gek, die weten dat ze voordeel hebben bij vroegtijdig meedoen met de WMO. Maar welke sancties heeft de gemeente als instellingen niet meedoen, onredelijke voorwaarden stellen of niet alle informatie prijsgeven die nodig is voor het formuleren van pro-actief beleid?" Wichers geeft toe dat hij nauwelijks iets daartegen kan doen. Hij gaat er vanuit dat iedereen het beste voor heeft met de klanten en dat die klant bovendien zijn stem ook kan laten horen. Daarin geeft Van Miltenburg de gedreven wethouder gelijk.

Betrokkenheid

Een goed georganiseerd cliëntenpanel is een must om de WMO goed te laten werken. In Culemborg wordt gewerkt met wijkpanels, die zelfs een eigen budget voor wijkverbetering hebben. Over de besteding ervan heeft het gemeentebestuur niets te zeggen. "Je moet zo veel mogelijk verantwoordelijkheid neerleggen bij mensen zelf. Dat verhoogt de betrokkenheid bij wat er gebeurt in hun omgeving", stelt Wichgers. Van Miltenburg trekt die lijn door naar de WMO: "Ik denk dat mensen de beschermde woonvormen niet expres links laten liggen. Ze hebben alleen nooit een reden er 'iets' mee te doen. Als ze de bewoners ervan tegen gaan

komen in bijvoorbeeld zo'n wijkpanel en ook oplossingen voor hun problemen moeten zoeken, komen ze wellicht tot ideeën waarop wij, bestuurders, nooit zouden komen."

Andere belangen

De WMO, zoals de staatssecretaris die nu heeft voorgesteld aan de Tweede Kamer, geeft de gemeente een enorme vrijheid voor het voeren van eigen beleid. Die vrijheid zegt Wichgers hard nodig te hebben om voor zijn inwoners het beste beleid te formuleren. "Dat wil toch iedere gemeente, daar twijfel je toch niet aan?", vraagt hij. "Niet aan de goede intenties van alle gemeentelijke bestuurders", reageert het liberale Kamerlid. "Maar er zijn situaties waarin voor een gemeente ook andere belangen tellen. Je kan nog zo hard het beste voor je burgers willen, soms moet je uit twee kwaden kiezen en dat kan ten koste gaan van ondersteuningsbeleid voor je bevolking. De afgelopen jaren is er op lokaal niveau her en der heel wat welzijnsbeleid wegbezuinigd. Gemeenten zijn bijvoorbeeld steeds minder geneigd mee te werken aan schuldsanering. Ook bezuinigden veel gemeenten op het maatschappelijk werk, toch ondersteuningsbeleid pur sang." Als Wichgers zijn verwachting uitspreekt dat slechts een klein percentage van de gemeenten slecht zal gaan presteren, reageert Van Miltenburg fel: "Het is rustgevend om over kleine percentages te spreken, maar die percentages vertegenwoordigen mensen die hulp en ondersteuning nodig

hebben. Die moeten kunnen rekenen op de overheid. Ik kan daar niet lichtvaardig over doen."

Bescherming

Van Miltenburg vreest de keerzijde van vrijheid, namelijk dat gemeenten dan ook de vrijheid hebben zaken te laten. "De WMO is er vooral voor mensen die door hun ziekte, handicap of door ouderdom heel kwetsbaar zijn; die vaak minder goed voor zichzelf kunnen opkomen. Het was en is mijn stelling dat niet alleen de financiële positie van een gemeente het voorzieningen- en ondersteuningsniveau mag bepalen. Deze doelgroep verdient een betere bescherming." Wichgers reageert gedecideerd: "In mijn gemeente is het, mede dankzij de VVD, al jarenlang de afspraak dat van iedere euro voor de gemeente er ook een voor de bevolking wordt bestemd. Ook bij bezuinigingen hanteren we dit uitgangspunt. Het heeft ertoe bijgedragen dat Culemborg een sociale stad is met een hoog voorzieningenpeil. Ik ben van plan dat ook met de WMO zo te laten." Volgens Van Miltenburg toont deze opmerking aan dat een ander doel van de WMO, meer betrokkenheid bij de lokale democratie, gaat lukken: "De lokale invulling van de WMO zal een belangrijke graadmeter worden bij gemeenteraadsverkiezingen."

Fotografie: Hans van Asch

Liberalisme langs de breuklijn

Terwijl het IJzeren Gordijn in Europa allang is verdwenen, worden het noorden en het zuiden van Korea nog altijd van elkaar gescheiden door een muur van prikkeldraad langs de 38e breedtegraad. Ook in Zuid-Korea zelf loopt er echter sinds de wapenstilstand van 1953 een minder zichtbare, maar even diepe breuklijn: die tussen de conservatieve kliek van generaals, grootgrondbezitters en industriële enerzijds en de liberale middenklasse anderzijds. Na de succesvolle democratisering van de jaren tachtig zijn er bovendien nieuwe breuklijnen bijgekomen.

In 1958 waren het BNP van Ghana en dat van Zuid-Korea ongeveer gelijk. Nog geen vijftig jaar later is Ghana nog altijd een arm derdewereldland en is Zuid-Korea uitgegroeid tot de op tien na grootste economie ter wereld. Dit voorbeeld wordt te pas en te onpas naar voren geschoven door liberale ideologen om de kracht van het Oost-Aziatische model van geleidelijke democratisering te onderstrepen. Newsweek commentator Fareed Zakaria bijvoorbeeld beweert in zijn drie jaar geleden verschenen boek 'De toe-

komst van vrijheid - de paradoxen en schaduwzijden van democratie' dat de Zuid-Koreaanse dictator Park Chung-Hee met het krachtig ter hand nemen van de economische ontwikkeling, op termijn zijn eigen politieke graf groef. Dertig jaar onderdrukking was geen sinecure, maar een 'gedwongen' democratisering en liberalisering van het door oorlog verwoeste land, had Zuid-Korea volgens hem slechts in een staat van politieke chaos en economische stagnatie gehouden en dus tot een tweede Ghana gemaakt. In de schaduw van de dictatuur ontstond een 'civil society' die nu de beste waarborg vormt voor een stabiele democratie.

Oppositie

Er valt veel te zeggen voor Zakaria's stelling, maar zoals met alle schematische voorstellingen is ze iets te simplistisch om helemaal waar te zijn. Duurzame economische ontwikkeling is een voorwaarde voor duurzame democratisering, maar geen garantie. De Zuid-Koreanen hebben hun vrijheid allerm minst in de schoot geworpen gekregen. Massale studentenprotesten, grootschalige stakingen en zelfs een complete lokale burgeropstand (eindigend in het beruchte bloedbad van Gwanju van 27 mei 1980) waren nodig om de militaire dictatuur te bestrijden. De moedige leiders van de liberale oppositie riskeerden meer dan eens hun leven en brachten vele jaren in gevangenschap of ballingschap door. Eén van hen, de latere presi-

dent Kim Dae Jung, werd in augustus 1973 zelfs maar ternauwernood van executie gered, dankzij het persoonlijk ingrijpen van de Amerikaanse ambassadeur. De geschiedenis van de oppositie tegen de generaals is er trouwens vooral één van tegenslagen geweest. Pas in 1987 was de tijd van nepconstituties en staatsgrepen voorbij.

kelijkheid niets gratis. Japan zocht vooral een markt om surplusproducten tegen een relatief hoge prijs te slijten en goedkope arbeidskrachten voor dependances van zijn vervuilende industrieën. De Zuid-Koreaanse economie raakte in toenemende mate verstrendeld met de Japanse. Bovendien exporteerde het keizerrijk de kartelstructuur van zijn grote

Japanse Handelsmaatschappij toe dat van elke lening gemiddeld acht procent in de vorm van steekpenningen verdween in de zakken van Koreaanse politici en zakenlieden. Die corruptie leidde uiteindelijk ook tot het roekeloos vermeerderen van de schulden. Dat de Aziatische crisis van 1996 zo hard aankwam in Zuid-Korea, had veel te maken met het bezwijken van enkele Chaebols onder hun torenhoge schuldenlast, met het geruchtmakende faillissement van autobouwer Daewoo als gevolg. De opeenvolgende liberale presidenten hebben geprobeerd de conglomeraten open te breken en te laten herstructureren, met wisselend succes. Bijna twintig jaar na de geslaagde democratisering worstelt Zuid-Korea dus niet alleen in politiek opzicht met de erfenis van de dictatuur.

De Zuid-Koreanen hebben hun vrijheid allerm minst in de schoot geworpen gekregen.

Chaebols en corruptie

Ook het economisch succes van Zuid-Korea heeft een schaduwzijde. De industrialisatie kwam pas goed op gang halverwege de jaren zestig, mede onder impuls van het buurland Japan. Het ambitieuze groeiplan van de toenmalige dictator werd grotendeels gefinancierd met Japanse schenkingen en goedkope leningen. Maar de voormalige bezetter gaf in wer-

ondernemingen. De Chaebols, de gigantische Koreaanse familiebedrijven, zoals Samsung en Hyundai, die een groot deel van de nieuwe werkgelegenheid en economische groei voor hun rekening namen, vormden een afspiegeling van de Japanse Keiretsus. De intieme (familie)banden tussen grote ondernemers en politici werkten corruptie in de hand. In de jaren zeventig gaf de

Driestromenland

De financiële crisis en de recessie van de jaren 1996-1998 bracht ook een nieuwe breuklijn aan het licht. Tijdens de dictatuur vormden liberalen en socialisten vaak een gezamenlijk front. De burgerbeweging had nooit zoveel gewicht in de schaal kunnen leggen als ze niet geruggensteund was door een militante arbeidersbeweging die in staat was complete industrieën plat te leggen. Het militaire bewind beschuldigde tegenstanders steevast van crypto-communisme, maar in werkelijkheid was de sympathie voor het Noord-Koreaanse bewind onder de aanhangers van de oppositie nooit erg groot. Toch streven liberalen en

Tijdloos genieten van een topklasse serre op maat

Herman Kühlkamp
SERRES & TUINHUIZEN

Om u kennis te laten maken met de uitzonderlijke,
Engelse stijl en klasse van een Amdega Serre van Red Cedar
of de aluminium Machin serre, sturen wij u graag onze
prachtige kleurenbrochure toe.
Kühlkamp Serres
Prins Bernhardstraat 2, 7573 AM Oldenzaal
Telefoon 31 (0)541 537 065
Fax 31 (0)541 537 243
info@kuehlkamp.com / www.kuehlkamp.com

(U kunt bijvoorbeeld onderstaande bon faxen of sturen)

Naam _____

Telefoon _____

e-mail _____

☐ A.u.b. aankruisen als u graag
een afspraak wilt met
een van onze ontwerpers

Adres _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Herman Kühlkamp
Exclusieve
SERRES & TUINHUIZEN

socialisten sinds enkele jaren deels andere doelen na. Het Zuid-Koreaanse politieke landschap is uitgekristalliseerd in drie stromen - met de conservatieve Grote Nationale Partij rechts, de aan de vakbonden gelieerde Democratische Arbeiderspartij links en de liberale Uri Partij in het centrum van het spectrum. Een min of meer symbolisch breekpunt tussen de regerende Uri Partij van de huidige liberale president Roh Moo-Hyun en de linkse oppositie was de Zuid-Koreaanse deelname aan de troepenmacht in Irak. De liberalen wordt hoe dan ook verweten te pro-Amerikaans en teveel pro-business te zijn. De gemiddelde Amerikaanse en Europese politieke waarnemer constateert dan ook dat Zuid-Korea een 'normale' democratie is geworden, met een 'doorsnee' verdeling tussen links en rechts over dezelfde thema's als in de westerse wereld.

Prestige en populisme

Drie van de presidenten - Kim Dae Jung, Kim Young Sam en Roh Moo-Hyun - waren tijdens de dictatuur dissident. Anders dan Tsjechië heeft Zuid-Korea dus niet één maar drie Vaclav Havels. Toch heeft deze status ook zijn schaduwzijde. Het persoonlijke prestige van Roh Moo-Hyun is zó groot dat hij er in 2003 in slaagde een afzettingsprocedure wegens corruptie van zijn tegenstanders, te frustreren door zijn Democratische Partij van het Millennium te laten scheuren en zijn volgelingen de Uri Partij (zoveel als Onze Partij) te laten stichten. Het aantal

naamswijzigingen van de liberale partij is inmiddels nauwelijks nog te tellen (de romp van het Democratische Partij van het Millennium herdoopte zich dit jaar in Democratische Partij). Het is maar de vraag of de voortdurende wisseling van naamplaatjes geen afkalvingproces moet maskeren, net zoals het onduidelijk is waar het charisma op grond van persoonlijke prestaties

'Zonneschijn' politiek

Die erfenis wordt ongetwijfeld verzwaaard wanneer het zuiden van Korea met het noorden herenigd wordt. De Koreanen zijn nationalistischer dan de Duitsers, ook al omdat het land als natie veel ouder is dan het eeuwenlang versnipperde Duitsland. Ondanks de herinneringen aan de verwoestende oorlog in de jaren vijftig is het verlangen naar hereniging

Bijna twintig jaar ná de geslaagde democratisering worstelt Zuid-Korea niet alleen in politiek opzicht met de erfenis van de dictatuur.

overgaat in plat populisme. Zuid-Korea is een vitale, maar ook een jonge democratie en het land zelf kent een lange geschiedenis van dictatuur, oorlog en bezetting waarin krachtige leiderfiguren niet altijd zo'n positieve rol hebben gespeeld. De generaals die het land decennia hebben geregeerd, laten dus ook een maspsychologische erfenis na.

onder de bevolking groot. De liberale politiek van toenadering - het zogeheten 'zonneschijn'-offensief - blijft dan ook populair, ondanks de dreiging die er de laatste jaren van Pyongyangs bezit van kernwapens uitgaat. Kim Dae Yung kreeg er in 2000 zelfs, als een heuse Koreaanse Willy Brandt, de Nobelprijs voor. Het stalinistische noordelijke bewind

fleemt en chanteert. Nu eens stelt het een definitieve vredesregeling voor het schiereiland voor, dan weer dreigt het de Amerikaanse troepen aan de andere kant van de demarcatielijn met atoombommen weg te vagen. Maar de economische werkelijkheid achter deze politieke façade is grimmig: de Noord-Koreaanse bevolking lijdt geregeld regelrechte honger. Het communistische bewind overleeft dan ook enkel dankzij de afpersingsmogelijkheden van zijn kernwapenbezit, dat Japan en de VS er telkens weer toe brengt het grote sommen geld te geven. De kloof tussen het welvarende en vrije zuiden en het straatarme en geterroriseerde noorden is aanzienlijk dieper dan die tussen het vroegere West- en Oost-Duitsland. In zijn boek *Het Einde van de Natiestaat* uit 1995 waarschuwde de Japanner Kenichi Ohmae er dan ook voor dat de financiële last van een toekomstige hereniging veel zwaarder zal zijn voor Zuid-Korea dan ze - nog altijd - voor de Bondsrepubliek is. De politieke last van miljoenen noordelijke kiezers die letterlijk nooit enige vorm van democratie hebben gekend, zal evenredig zwaar zijn. De verleiding voor een populist te stemmen zal groot zijn. Wil Zuid-Korea zijn liberale toekomst veilig stellen, dan zal het zijn personencultus definitief overboord moeten gooien - hoeveel de democratie ook te danken heeft gehad aan individuele leiders.

Tekst: Jeroen Kuypers

'We willen gewoon goed geregeerd worden'

"Onze staat functioneert gebrekkig, hij is als het ware weggezakt in de modder van de samenleving in plaats van daarboven uit te rijzen, zoals het hoort." Frank Ankersmit, hoogleraar intellectuele en theoretische geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen, steekt zijn mening niet onder stoelen of banken. Ankersmit is als commissielid betrokken bij de totstandkoming van het Liberaal Manifest en is een liberaal in hart en nieren. "Als je liberaal bent en een partij zoekt, kom je terecht bij de VVD. Maar dat wil niet zeggen dat ik alles onderschrijf dat in de partij gebeurt en gezegd wordt."

Terug naar de staat, waar volgens Ankersmit veel mee mis is en die in het Liberaal Manifest een prominente plaats inneemt. "Dat er veel mis is met de staat, komt vooral doordat iedereen, zowel liberalen, socialisten als christen-democraten aanhangers geworden zijn van het zogenaamde neo-liberalisme. En dat neo-liberalisme is, anders dan de naam doet vermoeden, helemaal niet liberaal. Dat heeft met twee dingen te maken. Allereerst met de vervaging van de grenzen tussen de publieke en de private sector, tussen staat en samenleving, zeg maar. En in de tweede plaats met het idee dat je marktwerking ook binnen de overheid in moet voeren."

Wantoestanden

Ankersmit gelooft dat je dit soort dingen pas in de gaten krijgt wanneer je onze politiek en samenleving vanuit een langetermijnperspectief beziet. "Neem de vervaging tussen de publieke en de private sector. Een historicus weet dat je die vervaging had

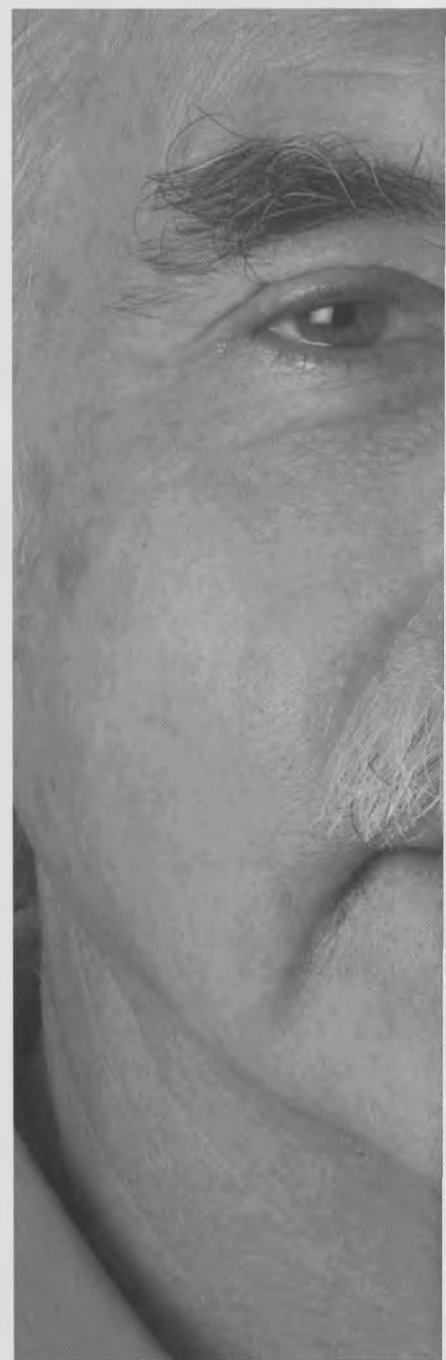
in de Middeleeuwen, in het feodalisme. Toen kon je ambten kopen, je had belastingpachters en allerlei publieke bevoegdheden waren in de private sector te koop. Dat leidde tot enorme misstanden. Juist de liberalen kwamen daartegen zo'n twee eeuwen geleden in opstand. Zij zagen in dat een strikte scheiding tussen de private en publieke sector een voorwaarde is voor een goed functionerende en fatsoenlijke staat. Dat is een van de fundamenteën van het liberalisme. En daar moet je niet aan tornen, als je een goede liberaal wilt zijn."

Ankersmit meent dat het neo-liberalisme in feite terug wil naar die feodale, Middeleeuwse toestanden: "Dan moet je niet verbaasd staan, wanneer je dezelfde wantoestanden van het feodalisme ook weer terugkrijgt. Dan staat er wederom een premie op zelfverrijking ten koste van het algemeen belang. En dan krijg je het soort van dingen waar het in de parlementaire enquêtes van de laatste tien jaar, zoals over de bouwfraude, om ging. Of denk

aan de salarissen van die ziekenhuisdirecteuren. Dat is toch te gek voor woorden!"

Duidelijke grenzen

Op de vraag waarom je marktwerking niet in de staat en de overheid moet invoeren, antwoordt Ankersmit: "De normen en waarden van het bedrijfsleven en die van staat en overheid zijn wezenlijk verschillend. In het bedrijfsleven moet je zoveel mogelijk winst maken in de concurrentie met andere bedrijven. Dat kun je niet zomaar introduceren in de staat. Er zijn ook geen andere overheden met wie de overheid een concurrentiestrijd aan zou kunnen gaan. Je zou natuurlijk de overheid kunnen opdelen in een groot aantal overheidsjes die met elkaar gaan concurreren. Het lijkt er overigens op dat sommige mensen dat tegenwoordig een goed idee vinden, zoals concurrentie op het spoor en zo. Maar dat is rampzalig, dan ben je terug in de Middeleeuwen, met die elkaar bevechtende leenheren. Zonder dat er nog een centraal gezag is dat het

algemeen belang dient. Kortom; de normen en waarden van het bedrijfsleven zijn uitstekend voor het bedrijfsleven. Maar dan ook alleen daar. Binnen de overheid hoort een andere mentaliteit te bestaan. Daar gaat het om het algemeen belang." Inmiddels heeft de VVD dat

Frank Ankersmit

ook onderkend en is dat standpunt op een aantal gebieden in het Liberaal Manifest gewijzigd. Met name waar het gaat om de verzelfstandiging van delen van de overheid binnen ZBO's (zelfstandige bestuursorganen - red.) die op dit moment zo'n zestig procent van de overheid uitmaken.

Vertrouwen

Ankersmit ziet het verschijnsel van 'vermarkting' als een belangrijke reden waarom de burger zo weinig vertrouwen heeft in de overheid. "Vermarkting van de overheid maakt het leven van de burger veel ingewikkelder. Je moet er als burger nu steeds achter

komen welke delen van de overheid beter presteren dan andere. Je moet nu zelf voor 'kwaliteit' zorgen. Vroeger deed de overheid dat. Dat leidt ertoe dat de burger de overheid gaat wantrouwen. Meer nog, dat moet nu zelfs. Zoals je als klant ook je leveranciers altijd moet wantrouwen om niet opgelicht te worden. Bovendien er is een mooie uitspraak van de politiek denker Niklas Luhmann: 'vertrouwen is de reductie van complexiteit'. Vertrouwen is de allerbelangrijkste factor om het leven overzichtelijk te houden. Een overheid die het leven voor de burger nodeloos ingewikkeld maakt, moet daarom niet verbaasd staan als het vertrouwen in de overheid dramatisch afneemt."

Nemocratie

Naast de privatisering wijt Ankersmit de verzwakking van de staat aan de scheve verhouding tussen het beleid (legislatief) en de uitvoering (executief). "De lijn tussen de burger en de staat is op dit moment een heel eenzijdige. Het komt er op neer dat de neergaande lijn, waarbij de staat alleen uitvoert en de burger vertelt wat hij moet doen, overheerst. De opwaartse lijn, die loopt van de burger naar de staat en waar het parlement zich bevindt, raakt verstopt. We praten tegenwoordig alleen nog maar over uitvoering en zelden meer over beleid. Doordat er geen duidelijk beleid wordt gevoerd - waarbij de wil van het volk wordt uitgevoerd - ontstaat een 'nemocratie': een regering door niemand en waar onzichtbare

en anonieme instanties, zoals de EU, ons leven in toenemende mate zijn gaan beheersen." Ankersmit pleit ervoor dat het parlement beter wordt geïnformeerd door de diverse departementen. "Deze houden nu de boel op slot. Logisch, gezien de ministeriële verantwoordelijkheid, die het voor een minister gevaarlijk maakt te veel openheid van zaken te geven. Dat moet veranderen - ook dat staat overigens in het Liberaal Manifest - door een onderscheid te maken tussen 'verantwoordelijkheid' (responsibility) en 'verantwoording afleggen' (accountability). Hierdoor kunnen de schotten die tussen parlement en departement zijn ontstaan gemakkelijker geslecht worden."

Kloof

Volgens Ankersmit is het verkleinen van de kloof tussen burger en staat niet te bereiken middels staatsrechtelijke hervormingen, zoals dat D66 voor ogen staat. "Dat werkt juist averechts", betoogt Ankersmit. "De burger heeft doorgaans noch de tijd, noch de belangstelling en noch het talent om het land te besturen. Daar hebben we juist politici voor. Wat de burger wil, is behoorlijk en goed bestuurd worden. Daarom moeten we de staat aanpakken en ervoor zorgen dat die weer goed functioneert. Als we dat bereiken zal de burger vanzelf weer vertrouwen in de politiek krijgen. Daar ligt de opdracht van het liberalisme in onze tijd."

Tekst: Monique van Diessen
Fotografie: Sake Elzinga

Henk Vonhoff

'Je moet burgers niet tot onderdanen degraderen'

Sommige VVD'ers hebben zo'n krachtig stempel op de politiek en de maatschappij gedrukt dat ze geen introductie meer nodig hebben. Henk Vonhoff is zo'n liberaal. Ondanks zijn gevorderde leeftijd en de talloze functies die hij heeft bekleed, blijft hij maatschappelijk volop actief. "Ik heb van onze samenleving unieke kansen gekregen en ik zie het als mijn plicht aan de samenleving terug te geven wat ik kan. Dat motiveert me elke dag weer."

Het is een voorrecht tegenover Henk Vonhoff te mogen zitten. Hij bezit een indrukwekkende algemene ontwikkeling en een schat aan politiek maatschappelijke ervaring. Bovendien is hij een boeiend prater met veel gevoel voor humor, die niet schuwt zijn mening te geven. Of zoals hij het zelf zegt: "Ik geef nooit ongevraagd advies, wel ongevraagde opinies."

Vonhoff mag zijn mening krachtig naar voren brengen, de nuance ontbreekt daarbij niet. De afgewogenheid van zijn oordeel ontwikkelde zich al in zijn jeugdjaren die getekend werden door de oorlog. "Ik woonde in Amsterdam West en was als zeer mager en klein dertienjarig ventje actief voor een organisatie die vanaf september 1944 ondervoede kinderen in Amsterdam West koppelde aan mensen die een maaltijd over hadden. Ik was een koeriertje en moest te voet briefjes rondbrengen waarin stond wie in aanmerking kwamen voor zo'n maaltijd." De avondklok die maar tot acht uur 's avonds activiteit toestond, dwong tot een hoog werktempo. "Tussen halfzes en zeven uur moest de maaltijd plaatsvinden en 's middags moest ik dat bijlopen. In hun ondoordachtetheid zegden mensen soms een maaltijd toe, die dan werd afgezegd. Dan moest ik doorgeven aan mensen die op zo'n maaltijd gerekend hadden dat het niet doorging. Dat was soms tragisch."

Georganiseerd wantrouwen
Vonhoff werd door zijn oorlogservaringen en door de

innige band met zijn zeven jaar oudere broer Jan, snel volwassen. "Een van de dingen waarvan ik me bewust werd, is dat de overheid mensen niet gelukkig, maar wel diep ongelukkig kan maken. Helaas hebben we nu een overheid die denkt dat ze mensen gelukkig moeten maken. Dat genereert een enorme bemoeizucht over bijvoorbeeld te vette maaltijden en roken. In tegenstelling tot wat zij pretendeert, dringt deze overheid zich veel meer in de persoonlijke levenssfeer dan mij lief is."

En zo zijn we met een reuzenstap in het heden beland, waarover Vonhoff veel te zeggen heeft. Want ondanks het feit dat hij een rijke carrière achter zich heeft als onder andere geschiedenisleraar, Tweede Kamerlid, staatssecretaris van CRM (Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk), burgemeester van Utrecht en Commissaris van de Koningin in Groningen, voelt hij zich nog altijd maatschappelijk betrokken. Eén van zijn grootste zorgen is de fundamentele ontwikkeling van de aantasting van burgerrechten. "Burgers worden zo tot onderdanen gedegradeerd. Juist als liberaal politicus hoor je voortdurend gemotiveerd te worden door de waarde van mensen in de samenleving. Ik denk dat veel liberalen zich nu veel te makkelijk laten meeslepen door theorieën van massale bedreigingen. Door zo te denken, gaat de burger de overheid als vijand zien. Dat is heel gevaarlijk en het is een van de motieven om tot directe democratie

te komen. Democratie behoort georganiseerd vertrouwen te zijn, maar het is nu georganiseerd wantrouwen."

Beperkte democratie

De tendens om vertrouwen middels referenda terug te winnen, bevalt Vonhoff geenszins. "Er heerst naar mijn gevoel een verkeerde opvatting over democratie die sinds het VVD-voorzitterschap van Bas Eenhoorn de partij is binnengemarcheerd. Het is namelijk onjuist te denken dat directe verkiezingen en een directe volksinvloed vormen van democratie zijn. Die gedachte is gebaseerd op een verwar- ring van de begrippen 'volkssoevereiniteit' en 'democratie'. Volkssoevereiniteit zegt botweg dat de meerderheid gelijk heeft, terwijl democratie zegt dat de meerderheid beslist, met inachtneming van de gerechtvaardigde positie en belangen van minderheden. Als je dat belangrijke verschil uit het oog verliest, krijg je misverstanden."

Vonhoff schreef in zijn in 1997 verschenen boek 'Vind ik wat ik vond?' al kritisch over referen- da als democratisch instru- ment. Zo toonde het Europese grondwetsreferendum een mankement in de vorm van een onjuiste formulering van de voorgelegde vraag. "Het was volkomen duidelijk dat de Europese grondwet geen grondwet is, maar een bundel- ing verdragen met een aantal procedurele afspraken daar- over. De Kamer kwam er pas na het referendum achter dat het volk een vraag was gesteld over iets wat er helemaal niet

is. En dat terwijl partijgenoot Wim van Eekelen dat driekwart jaar geleden al had geroepen." Het bewijst in Vonhoffs ogen nog maar eens de ernstige beperkingen die aan directe democratie kleven, om maar te zwijgen over de organische maatschappelijke verbanden die erdoor bedreigd worden. "De VVD hoort te worden opgebouwd vanuit haar afde- lingen en als je ervoor zorgt dat uit die afdelingen individuele meningen naar boven kunnen sijpelen, dan behoud je een combinatie van directe en indi- recte elementen van inspraak. Doe je dat niet, dan ontstaat fundamentele onevenwichtig- heid. Helaas heeft het 'one man, one vote' zich ook van de VVD op een aantal terreinen meester gemaakt."

Hartstocht

De vader van ons democratisch stelsel, Thorbecke, waarschuw- de al voor het gevaar van die onevenwichtigheid. Maar het maatschappelijk gebrek aan his- torisch bewustzijn strekt zich ook uit tot de politiek. Dat betreurt de oud-geschiedenis- leraar Vonhoff. "Ik denk dat poli- tiek ook met traditie te maken heeft. Als je ziet wat er met de zaal van de Tweede Kamer is gebeurd. Ik vind het onvoorstel- baar dat men het Kamerbreed liet gebeuren dat een zaal waar alle groten uit onze parlemen- taire geschiedenis hebben gestaan, werd vervangen door iets dat karakterloos en smake- loos is. Dat feit alléén al wijst op een ontstellend gebrek aan his- torisch besef. En dat gaat veel verder dan jaartallen wel of niet kennen."

'Ik geef nooit
ongevraagd advies,
wel ongevraagde opinies.'

Hoewel hij goede herinnerin- gen aan zijn parlementair poli- tieke jaren bewaart, ervoer Vonhoff ook zijn vele latere maatschappelijke functies als vervullend. Sommige functies, waaronder het voorzitterschap van het Nationaal Park de Hoge Veluwe en dat van Unesco IHE, dat zich over waterproblematiek van de Derde Wereld buigt, houden hem nog dagelijks bezig. Conform zijn levensfilosofie stort hij zich hartstochtelijk op elke taak die hij aanvat. "Ik heb

altijd gevonden dat ieder lid van deze samenleving daaraan een bijdrage heeft te leveren. Daarbij komt het erop aan dat op jouw manier, maar wel goed, te doen. Mijn uiterste norm is dat als ik voor de spie- gel sta ik een fatsoenlijk mens wil zien."

Tekst: Baart Koster

Fotografie: Hans van Asch

De cijfers liegen er niet om: we leven steeds ongezonder. Het percentage van mensen dat lijdt aan obesitas (zwaar overgewicht) is in de afgelopen jaren flink gestegen. Ruim veertig procent van de Nederlanders heeft overgewicht, waarvan tien procent ernstig. Nog zorgwekkender is dat het juist ook heel jonge kinderen betreft. Deze ontwikkeling kost de gezondheidszorg jaarlijks veel extra geld. De directe kosten van roken, lichamelijke inactiviteit, ongezonde voeding en alcohol bedragen vier procent van het totale budget, zo'n 1,4 miljard euro. Tijd voor maatregelen vinden veel politici en ook de minister van VWS, Hans Hoogervorst. Vettax, het verbieden van flippo's in chipszakken, het verbieden van snoepverkoop aan de kassa van de supermarkt zijn zo wat ideeën die de ronde doen.

Edith Schippers, Tweede-Kamerlid voor de VVD, is niet erg gecharmeerd van de geluiden die momenteel in de politiek te horen zijn. "Dat is tweeledig. Enerzijds zie je dat de overheid alsmäär nieuwe maatregelen neemt en tegelijkertijd dat ze de handhaving van die regels niet goed onder controle heeft. Dat schept irritatie bij de burger, die niet zit te wachten op meer regels, maar juist op handhaving van de regels die er zijn. De andere reden waarom ik niet voor het nemen van dergelijke maatregelen ben, is puur een principiële kwestie. Ik vind dat de overheid heel terughoudend moet zijn als het gaat om de persoonlijke levenskeuzes van mensen. Het liberalisme is oorspronkelijk ontstaan om tegenwicht te bieden aan de macht van staat en kerk. Juist liberalen moeten weten dat de betuttelende vinger van de overheid niet werkt."

Welzijnsziekte

De boodschap in het advies 'Gezondheid en gedrag' dat door de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (RVZ) in 2002 is uitgebracht, is onlangs aangescherpt. De RVZ dringt juist wel aan op meer maatregelen en vindt dat de minister

krachtadiger moet optreden. Alies Struijs is als ethicus verbonden aan het Centrum voor Ethiek en Gezondheid en is tevens projectleider van genoemd advies van de RVZ. "Het argument van Edith Schippers, dat de overheid binnendringt in de persoonlijke levensruimte van de burger, is zeer legitiem, maar daar wil ik toch een kanttekening bij plaatsen. Het wordt natuurlijk iets anders als de gevolgen van gedrag in de privésfeer doorwerken in de maatschappij. En dat is het geval bij ongezond gedrag, dat kan leiden tot ernstige gezondheidsproblemen. De kosten voor de gezondheidszorg, die toch al de pan uitrijzen, lopen dan nog meer op. Dat zet vervolgens de solidariteit onder druk, want het is maar de vraag of we met z'n allen bereid zijn de lasten te dragen van de vetzucht van sommigen. Overigens beperken de gevolgen van bijvoorbeeld zwaarlijvigheid zich niet tot de gezondheidszorg alleen. Denk bijvoorbeeld aan het hogere ziekteverzuim van mensen die overmatig gewicht hebben of het feit dat zwaarlijvigen niet in een 'gewone' stoel in de trein passen. Als het gaat over

eigen verantwoordelijkheid voor bepaalde ziektekosten: in Duitsland zien ze een knieoperatie als een 'welvaartsziekte' en vindt men dat die niet uit collectieve middelen betaald moet worden. De discussie is nu: gaan wij ook die kant op?" Niet als het aan Schippers ligt. "Ik vind dat we door het inbouwen van de no-claim korting in het nieuwe zorgstelsel genoeg differentiëren. Leef je gezond, dan is de kans dat je naar de dokter moet kleiner en krijg je 255 euro terug. We willen toch niet naar een systeem waarin zorgverzekeraars mensen kunnen weigeren als ze ongezond leven? Hoe controleer je dat dan? Weiger je dan ook mensen na een auto-ongeluk als dat hun schuld is? Weiger je mensen met een geslachtsziekte als die het gevolg van onveilig vrijen is? Dat is toch helemaal niet haalbaar. Ik onderken dat het een gecompliceerd probleem is, maar ik vind dat je dat niet kunt oplossen met 'gemakkelijk beleid'. Dat is moeilijk te aanvaarden voor een politicus, die er het liefst een aantal regels op loslaat, zodat het lijkt alsof er daadwerkelijk iets aan wordt gedaan."

Gedwor

Edith Schippers

gen gezond?

Niet uitvoerbaar

Naast dat premiedifferentiatie op basis van hoe men leeft volgens Schippers onwenselijk is, heeft zij nog een ander bezwaar. "We pakken wel mensen aan die roken of vet eten, maar niet degenen die bijvoorbeeld een gevaarlijke sport beoefenen - en dus sneller een blessure krijgen - of mensen die tachtig uur per week werken. Bovendien is het kostenargument maar beperkt houdbaar: iemand die

raars die korting geven op een abonnement voor de sport-school of behandelingen voor mensen die willen stoppen met roken vergoeden. Toen een zorgverzekeraar een tijd geleden het idee lanceerde dat de aanschaf van cholesterolverlagende producten vergoed zou worden, keken veel mensen daar van op. Eigenlijk is het een goed idee; het kopen van de juiste, 'gezonde' producten wordt beloond. Overigens ziet de RVZ ook een

'Als je onredelijke of onuitvoerbare wetten oplegt, verplaatst het probleem zich eenvoudigweg.'

ongezond leeft, wordt minder oud en is dus 'goedkoper'. Hoe ouder iemand wordt, hoe meer geld hij de gezondheidszorg en dus de samenleving kost." Een idee in het rapport van de RVZ is om mensen die gezond leven een premiebonus te geven. Ook dat kan geen goedkeuring vinden in de ogen van Schippers. "Wederom: hoe controleer je dit? Iemand sport een uurtje en laat zich daarna in de kantine vollopen met bier. Zulke dingen zijn te moeilijk te definiëren en dus praktisch niet uitvoerbaar."

Struijs is het met Schippers eens, maar ziet wel wat in het stimuleren van gezond gedrag, door goede voorlichting en bijvoorbeeld initiatieven van zorgverzekeraars. "Hierbij kun je denken aan zorgverzeke-

mogelijkheid in het stimuleren van gezond gedrag door dat via belastingteruggave te reguleren. In Amerika is het mogelijk om de kosten van bijvoorbeeld afslankprogramma's en het lidmaatschap van sportverenigingen af te trekken."

Kwalijke ontwikkeling

Volgens zowel Schippers als Struijs is het juist de stimulans die het moet doen. Schippers: "Het is wat mij betreft de primaire taak van de overheid om te informeren en te stimuleren. Iets verbieden of gebieden, helpt totaal niet. Wat ik vreemd vind, is dat de overheid wel de verkoop van roze koeken in kantines wil verbieden en dat aan de andere kant gymles uit het verplichte les-pakket wordt gehaald. Dat lijkt

Uitzendbureau 65^{plus}

Wilt u besparen op arbeidskosten?

Zit u verlegen om een parttimer of een flexibel inzetbare medewerker?

Heeft u een ervaren medewerker met specifieke kennis nodig?

Bent u op zoek naar een gemotiveerde medewerker?

Dan is het voor u interessant om een 65plus uitzendkracht in te huren! Uitzendbureau 65plus bemiddelt in uitzendarbeid tussen uitzendkrachten met een leeftijd vanaf 65 jaar en werkgevers. Het bestand aan uitzendkrachten is zeer gevarieerd; van ongeschoold tot academisch niveau. In alle branches en beroepen, kan Uitzendbureau 65plus u voorzien van gemotiveerde, flexibel inzetbare en voordelige uitzendkrachten. Uitzendbureau 65plus, opgericht in 1975, is een landelijk werkende uitzendorganisatie. Voor uitgebreide informatie verwijzen wij u graag naar onze website www.65plus.nl. U kunt ook contact opnemen met de vestiging in uw regio.

Almere

036 - 530 60 40

Breda

076 - 514 27 81

's-Gravenhage

070 - 346 20 21

's-Hertogenbosch

073 - 612 17 45

Utrecht

030 - 231 69 94

Amsterdam

020 - 675 85 81

Eindhoven

040 - 296 20 40

Haarlem

023 - 542 31 00

Rotterdam

010 - 276 23 87

Zaanstad

075 - 616 19 06

Kleurrijke mensen vergrijzen niet

me een verkeerd signaal. Zeker omdat we moeten beginnen met kinderen. Zij moeten weten dat bewegen belangrijk, maar vooral leuk is. Ik vind dit een heel kwalijke ontwikkeling en wat mij betreft moeten kinderen op school juist meer sporten. Nog zo'n voorbeeld: het NiGZ (Nederlands Instituut voor Gezondheidszorg - red.) wil ouders verbieden hun kinderen met de auto naar school te brengen. Een idee dat overigens niet is overgenomen door Hoogervorst. Waarom zorg je niet dat de fietspaden beter en veiliger worden, zodat ouders hun kind met een gerust hart op de fiets naar school kunnen sturen? Hetzelfde geldt voor de openbare ruimten. Zorg in een stad voor veilige, groene ruimten en mensen gaan vanzelf wel wandelen, fietsen of joggen. Als je in een achterstandswijk woont, ga je 's avond de deur niet meer uit, omdat je je niet veilig voelt. Daar moet de overheid dus iets aan doen, in plaats van zich te bemoeien met heel persoonlijke keuzes van mensen."

Gezamenlijke aanpak

Struijs is het hier volkomen mee eens. "De RVZ zit op dezelfde lijn: je moet de gezonde keuze tot een gemakkelijke keuze maken. Dat vraagt een gezamenlijke aanpak en een pakket van maatregelen, zoals meer gymlessen, schoolkantines met een gezond aanbod, maar ook meer fietspaden aanleggen en sporten aantrekkelijk maken. Net als goede voorlichting. Vaak weten men-

sen niet eens wat ongezond gedrag precies is. Dat kinderen bijvoorbeeld zwaar worden als ze veel televisie kijken, juist omdat ze dan met die zak

invloed op kinderen. Daar kun je regels voor maken, maar betrek dan ook de voedingsmiddelenindustrie erbij en spreek ze aan op hun maat-

'Het is maar de vraag of we met z'n allen bereid zijn de lasten te dragen van de vetzucht van sommigen.'

chips op schoot zitten en niet bewegen. Overigens ben ik er wel voor om reclames over ongezonde voedingsmiddelen, die uitgezonden worden op momenten dat kinderen televisie kijken, aan banden te leggen. Het heeft wel degelijk

schappelijke verantwoordelijkheid voor dit ernstige volksgezondheidsprobleem. Ik zie ook niets in het opleggen van dergelijke maatregelen door de overheid." Ook zaken als keurmerken op gezonde voedingswaren en snoep weghalen bij

kassa's van supermarkten ziet Struijs liever niet van bovenaf opgelegd worden. "Wel moet de overheid meer initiatief nemen om partijen die wat kunnen doen, zoals het onderwijs, de industrie, de lokale overheden, de verzekeraars en de sportverenigingen rond de tafel te krijgen om tot afspraken te komen."

Zelfbeschikkingsrecht

Volgens Schippers moeten we opletten dat de we niet doorschieten. "Onder het mom van het goede doel gaat de overheid steeds verder in het nemen van maatregelen. Dat vind ik een slechte ontwikkeling. Als je onredelijke of onuitvoerbare wetten oplegt, verplaatst het probleem zich eenvoudigweg. Regels die niet worden gedragen door de bevolking, worden niet nageleefd. De geluiden die nu opgaan, baren me zorgen. Enerzijds omdat ze het probleem niet oplossen, anderzijds omdat je de burger steeds verder aantast in zijn eigen ruimte. Het liberalisme gaat uit van het zelfbeschikkingsrecht en dat betekent dat iemand dus het recht heeft eigen keuzes te maken, ook als die keuzes anders uitpakken dan de beleidsmakers zouden willen. We moeten ons echt bezinnen op waar we nu mee bezig zijn. De almachtige overheid is mijn nachtmerrie en werkt bovendien niet. Wij liberalen moeten kritisch blijven op wat de taak van de overheid is en waar zij moet terugtreden."

Tekst: Monique van Diessen

Fotografie: Hans van Asch

'Helder, onderscheidend en uitdagend. Geen slappe thee'. Dat waren de instructies waarmee partijvoorzitter Jan van Zanen de commissie Liberaal Manifest, onder voorzitterschap van de burgemeester van Leeuwarden Geert Dales, op pad stuurde. Bij de presentatie van het concept-manifest in februari lieten de reacties van de pers, van politici van uiteenlopende partijen, en zeker ook vanuit de VVD zelf, zien dat de commissie in ieder geval in die opdracht was geslaagd. Alom werd het concept geprezen voor de grondige analyses, de gedurfde politieke keuzen en het heldere taalgebruik. 'Voor een serieuze politieke discussie moet je tegenwoordig bij de VVD zijn' was een veelgelezen commentaar in de kranten. Die discussie kwam er zeker. In vrijwel alle VVD-afdelingen werd het concept besproken en voorafgaand aan de Algemene Ledenvergadering eind mei in Groningen kwamen honderden VVD'ers naar regionale discussiebijeenkomsten in Amsterdam, Eindhoven en Zwolle. Natuurlijk kwam er ook kritiek en dienden afdelingen bij elkaar zo'n achthonderd amendementen in voor de bijeenkomst in Groningen.

Het Liberaal Manifest als in

Het vorige Liberaal Manifest dateerde uit 1981. Geert Dales vindt het een goed stuk dat onderdelen bevat die ook nu nog bruikbaar zijn. "Het is natuurlijk na vierentwintig jaar gedateerd. Zo valt op dat er onder het kopje 'welzijn' slechts een korte passage wordt gewijd aan het vraagstuk van integratie. Dat gaat dan over de noodzaak van een beleid dat ruimte biedt aan behoud en ontwikkeling van de eigen cultuur en identiteitsbeleving van de verschillende groeperingen. Vandaag de dag kijken we toch wat anders tegen het integratievraagstuk aan, zoals wel blijkt uit de tekst van het nieuwe manifest.

Ook de staatkundige vernieuwingen kregen destijds maar mondjesmaat aandacht. Leuk is wel te lezen dat de bestrijding van de bureaucratie en

ringen werden gezien. Dat is nu niet anders."

De tijdshorizon van het nieuwe manifest is korter dan die van het oude. "In de commissie

na twee volledige verkiezingstermijnen, na acht jaar dus, opnieuw een manifest zou moeten worden opgesteld. Zo voorkom je dat teksten te abstract worden, maar ook dat het manifest verwordt tot een verkapt verkiezingsprogramma."

Hete hangijzers

Alle amendementen en moties die de VVD-afdelingen op het manifest indienden, werden door de commissie voorzien van een preadvies. Op grond daarvan werden heel wat amendementen weer ingetrokken of gewijzigd. Op de eerste congresdag in Groningen werd in deelsessies over die amendementen en moties gediscus-

'Na acht jaar moet het manifest opnieuw worden opgesteld. Zo voorkom je dat teksten te abstract worden, maar ook dat het manifest verwordt tot een verkapt verkiezingsprogramma.'

decentralisatie van bevoegdheden ook destijds al als hoogstnoodzakelijke verbeter-

hebben we als uitgangspunt een jaar of tien voor ogen gehad. Dat betekent dus dat

piratiebron

Geert Dales

sieerd. En er werden beslissingen genomen. Daarmee was al een groot deel van het concept-manifest afgehandeld en vastgelegd. Op de plenaire bijeenkomst op zaterdag ging daardoor de aandacht vooral uit naar de grote 'hete hangijzers', zoals het al dan niet kiezen van de minister-president, de rechtstreeks gekozen burgemeester en het referendum. Doordat ook de persaandacht zich in die dagen vooral op die politiek heikele kwesties richtte, ontstond volgens Dales de indruk alsof het manifest hoofdzakelijk ging over staatkundige vernieuwingen. "Natuurlijk is dat een belangrijk onderdeel in het manifest. Het

gaat daarbij vooral over de vraag hoe het vertrouwen van de burgers in de politiek kan worden heroverd en hoe we onze democratie zo kunnen inrichten dat de burgers ook echt wat te vertellen hebben. Daarvoor willen we een versterking van de uitvoerende, controlerende en wetgevende machten en een verdergaande decentralisatie van het openbaar bestuur naar het lokale niveau."

"Maar het manifest gaat ook over veiligheid, het functioneren van onze rechtsstaat, over grondrechten, onderwijs, de positie van het bijzonder onderwijs, sociaal beleid, economie, vlaktax, integratie en

immigratie, de rol van religie, kunst en cultuur en het functioneren van de VVD zelf."

Hoe nu verder?

"Wij hebben in het manifest lang niet alle relevante onderwerpen behandeld. Uiteindelijk is gekozen voor een opbouw langs de onderling sterk samenhangende thema's democratie, veiligheid, vrijheid en burgerschap." In Groningen bleek onder de leden een sterke behoefte om ook andere thema's bij de kop te pakken, zoals gezondheidszorg, ruimtelijke ordening, ontwikkelingssamenwerking en duurzaamheid. Besloten is dat er een zogenaamd visiedocument komt, waarin al die onderwerpen achtereenvolgens aan de orde komen. Ook kwesties als het kiesstelsel, de positie van de Eerste Kamer en 'zetelroof' - Kamerleden die zich afscheiden en onder een andere naam doorgaan - zullen daarbij worden behandeld. "Dat betekent een verdere stimulans voor een serieus inhoudelijk debat binnen de VVD en daar kunnen we alleen maar gelukkig mee zijn", aldus Dales.

Definitief manifest

De commissie Liberaal Manifest heeft in de zomermaanden de verwerking van alle aangenomen amendementen ter hand genomen. In september moet het definitieve manifest gereed zijn. Die amendementen behelzen overigens geen echt fundamentele wijzigingen. "In hoofdlijnen heeft het congres in Groningen het manifest omarmd en daar waren we natuurlijk heel blij mee. Dat die

één procent voor kunst en cultuur gesneuveld is, vind ik jammer, maar de alternatieve tekst 'een substantieel bedrag' is hoopgevend. Belangrijker is dat 'Groningen' ons op de hoofdthema's van de staatkundige vernieuwingen, de rechtstreeks gekozen burgemeester, de verkiezing van de minister-president - verdergaand dan het commissievoorstel voor de gekozen formateur - en het referendum heeft gevolgd. Dat geldt ook voor de versterking van het lokale bestuur, de voorstellen op het gebied van veiligheid zoals de DNA-bank, de prioritering van grondrechten, de vlaktax en de wijziging van het grondwetsartikel 23 over het bijzonder onderwijs."

Levend

Dales hoopt dat het manifest in de komende jaren zal dienen als inspiratiebron voor verkiezingsprogramma's en bestuursakkoorden. En dat het blijvend zal bijdragen aan een verdieping van de inhoudelijke discussie in de VVD. Hij heeft het plan opgevat om de uitvoering van het manifest periodiek te laten monitoren. "Wellicht kan de auditcommissie van Henry Meijdam daar een rol in spelen. Ieder jaar een rapportage aan de ALV over de stand van zaken. Dan houden we het manifest levend en kunnen we meteen bekijken of we al toe zijn aan wat nieuws."

Fotografie: Fotopersbureau Hoge Noorden Leeuwarden

Op weg naar een aandeel nationale trots

Paul de Krom

Privatisering, verzelfstandiging, liberalisering. Termen die nogal eens door elkaar worden gehaald. Zo ook in de discussie rond de privatisering van Schiphol. Paul de Krom, woordvoerder luchtvaart (en energie en milieu) voor de VVD in de Tweede Kamer, is voorstander van privatisering. Hij is blij met de uitkomst van het debat dat eind juni in de Kamer werd gevoerd. Een Kamermeerderheid bleek voor gedeeltelijke privatisering van de nationale luchthaven. Over de manier waarop is hij ook duidelijk: "Ik verwacht dat Schiphol naar de beurs gaat."

"Privatisering en liberalisering worden vaak door elkaar gehaald", zegt De Krom. "Zo hoor ik vaak dat de administratieve rompslomp bij de energiebedrijven het gevolg is van 'de' privatisering. Maar de grote Nederlandse energiebe-

drijven (Nuon, Essent, Delta en Eneco) zijn nog steeds in handen van de overheid en zijn dus niet geprivatiseerd. Of je hoort dat Schiphol wordt vergeleken met de NS. De NS werd in tweeën gesplitst, maar niet geprivatiseerd.

Beide onderdelen zijn nog steeds volledig in handen van de Staat. Bovendien opereren NS en Schiphol in totaal verschillende omstandigheden. Je moet oppassen dat je geen appels met peren vergelijkt." De Krom bestrijdt dat de VVD dogmatisch tegen privatisering aankijkt. "Privatisering als dogma - een verwijt dat we nogal eens krijgen. Onterecht, want we gaan hier per geval heel zorgvuldig mee om. Als iets strijdig is met het liberalisme dan zijn het zulke dogma's."

Liberalisering en privatisering

De Krom verduidelijkt: "Liberalisering betekent dat je een markt creëert waar meerdere aanbieders om de gunst van de klant strijden. Concurrentie dwingt aanbieders zo efficiënt mogelijk te werken. De kosten gaan dan omlaag en dat is gunstig voor de klant." Als voorbeeld noemt hij de energiemarkt: "Door de liberalisering zijn de kosten gedaald. Maar die daling is volledig tenietgedaan door de stijging van de gasprijzen en de verhoging van belastingen en heffingen. Mensen hebben er dus op hun energierekening niets van teruggezien. Liberalisering heeft daardoor een negatieve klank gekregen. Begrijpelijk, maar onterecht. Als de markt niet was geliberaliseerd dan was de energierekening van consumenten zo'n vijftien tot twintig procent hoger geweest dan nu."

"Van privatisering is sprake

als een overheidsbedrijf wordt verkocht aan particuliere investeerders", gaat De Krom verder. "Dat is alleen verantwoord als je publieke belangen op een andere manier, bijvoorbeeld via wetgeving en toezicht, goed kunt regelen."

Privatisering Schiphol

Kernvraag in privatiseringsvraagstukken is of het voor het veiligstellen van publieke belangen noodzakelijk is dat de overheid eigenaar is. In het geval van Schiphol meent De Krom van niet. "Publieke belangen als milieu, veiligheid, ruimtelijke ordening en de toegang tot de start- en landingsbanen zijn nu al via wet- en regelgeving geregeld. Die regels worden bepaald in Den Haag en niet door Schiphol. Of de overheid nu wel of geen eigenaar is van Schiphol verandert daar niets aan. Waarom zou je dan geld van burgers in een bedrijf laten zitten waarmee commerciële risico's worden genomen? Daar kun je dan beter andere dingen mee doen. De overheid krijgt straks zelfs meer greep op Schiphol dan nu." De vraag of Schiphol zijn positie als grote luchthaven in de toekomst behoudt, hangt wat De Krom betreft dan ook niet af van de vraag of Schiphol wel of niet privatiseert, maar of Schiphol voldoende ruimte krijgt om het lijnennetwerk in stand te houden. "Als de capaciteit die Schiphol biedt onvoldoende is om aan de vraag van luchtvaartmaatschappijen en passa-

giers te voldoen, pakken die hun koffers en vertrekken ze naar een luchthaven in het buitenland. En dat gaat wat mij betreft niet gebeuren."

Eind aan schizofrene positie

De VVD strijdt al lang voor privatisering van Schiphol. "De discussie over privatisering van Schiphol duurde al tien jaar", aldus De Krom. "Die onzekerheid is voor geen enkel bedrijf goed en dus ook niet voor Schiphol. De belangrijkste reden waarom wij als VVD-fractie voor de privatisering zijn, is dat je de verschillende rollen van de overheid uit elkaar haalt. Aan de ene kant heeft de overheid als aandeelhouder baat bij een zo hoog mogelijk rendement en dus zoveel mogelijk capaciteit. Aan de andere kant perkt dezelfde overheid als wetgever en controleur die capaciteit juist in. Een schizofrene positie. Geen wonder dat de overheid vaak werd verweten een dubbele agenda te hebben. Wat we straks krijgen, is helderheid over de rol waar de overheid op kan worden aan-

gesproken: alleen die van wetgever en controleur die het publiek belang dient."

Stap voor stap benadering

De overheid is in de ogen van De Krom geen ideale aandeelhouder van commerciële bedrijven. Ze is vaak terughoudender met het verstrekken van risicodragend kapitaal dan de markt en beschikt niet over voldoende kennis om zich te bemoeien met het operationeel beleid. "Dit moet ze dus ook niet willen", aldus De Krom. "Kijk ook maar naar de worsteling van gemeenten en provincies met hun positie als aandeelhouders van de grote energiebedrijven. Ze zitten in dezelfde spagaat als het Rijk ten aanzien van Schiphol." Reden waarom De Krom begrijpt dat sommige lagere overheden graag van hun energie-aandelen af willen. "Maar ook dit moet zorgvuldig gebeuren. Privatisering van productie en levering is geen probleem. Voor de netten ligt dit ingewikkelder. Daar is geen enkele concurrentie mogelijk. Je moet zeker weten dat regel-

geving en toezicht daar goed werken voordat je onomkeerbare stappen neemt." De Krom bepleit ten aanzien van de netten eenzelfde strategie als bij Schiphol, waar is afgesproken dat de overheid voorlopig voor iets meer dan vijftig procent eigenaar blijft. "Niet ideaal, maar politiek gezien op dit moment het maximaal haalbare. Maar ik vind het ook niet onverstandig om het zo te doen. Het geeft ons de gelegenheid om te kijken hoe de nieuwe regels en het toezicht in de praktijk werken. De optie om verder te gaan houd ik uitdrukkelijk open."

Beursgang, ja!

Het CDA wil de aandelen Schiphol niet via de beurs aanbieden, maar aan een groep geselecteerde investeerders. De Krom is daar tegen. "Ik verwacht dat de opbrengst dan minder zal zijn. Maar belangrijker vind ik dat beursnotering zorgt voor maximale openheid en controle. Een beurskoers is een soort thermometer waaraan iedereen de temperatuur van een bedrijf kan aflezen.

Beleggers, analisten en beursbestuur zullen de vinger aan de pols houden om te zorgen dat Schiphol een goed renderend bedrijf blijft. Geen belegger is er bij gebaat om het rendement op zijn investering te vernietigen. Ik ben er dan ook van overtuigd dat beursgang uiteindelijk als beste optie uit de bus zal komen. Wat is er nu mooier dan dat iedere Nederlander de kans krijgt een aandeel Schiphol te verwerven? Een aandeel nationale trots. Een prima manier om de band tussen het brede publiek en Schiphol aan te halen."

De Krom concludeert dat een beursgang van Schiphol een verantwoorde keuze is: "Privatiseringen van grote luchthavens in het buitenland via de beurs zijn goed verlopen. Kijk bijvoorbeeld naar Engeland. Sociaal-democraat Blair heeft sinds zijn aantreden geen enkele privatisering teruggedraaid. Dat moet tegenstanders van privatisering toch aan het denken zetten."

Tekst: Sandra Kagie

Fotografie: Hans van Asch

een van onze

toppers

heeft een nieuwe naam

Vive Magazine heet voortaan Camé Magazine

Vraag vrijblijvend een exemplaar en een mediakaart aan of bel Mireille Geldof voor meer informatie.

Geen aparte scholing, maar coaching

Allochtonen blijven oververtegenwoordigd in zowel de werkloosheidstatistieken als de lagere functies. Volgens VVD-Kamerlid Hirsi Ali is dat deels te wijten aan de werkgevers die te weinig in scholing van allochtoon personeel investeren en discrimineren bij sollicitaties. Maar heeft het wel zin een apart scholingsbeleid op te zetten voor personeel van allochtone afkomst en hoe moet dat er dan uitzien? En is er wel sprake van bewuste discriminatie of veeleer van onbedoelde uitsluiting?

"Aparte scholing voor allochtone werknemers is klinkklare onzin", meent Jorge Cuartas. "De directeur van een accountantskantoor of een garagebedrijf zal voortdurend moeten investeren in de bijscholing van zijn personeel, maar de accountant van Turkse afkomst zal dezelfde cursussen moeten doornemen als zijn autochtone collega; hetzelfde geldt voor de monteur die op Aruba en het personeelslid dat in Lutjebroek geboren is. Ik kan me voorstellen dat sommige allochtonen moeten worden bijgeschoold op het gebied van de Nederlandse taal, maar dat geldt eigenlijk alleen voor mensen in communicatieve beroepen. Het belang van de taalbeheersing wordt hoe dan

ook schromelijk overschat. Maakt het nou echt iets uit voor de kwaliteit van zijn werk als een Marokkaanse lasser het verschil tussen 'de' en 'het' niet altijd even goed weet? Alsof zijn autochtone collega's stuk voor stuk foutloos Nederlands zouden spreken..."

Onbewuste discriminatie

Jorge Cuartas is van Cubaanse afkomst. Tien jaar geleden richtte hij Foquz op. Het in Nieuwegein gevestigde bureau heeft zich gespecialiseerd in etnomarketing en voorziet het Nederlandse bedrijfsleven van een niet aflatende stroom marketinginformatie over de grote groep Nederlanders van allochtone afkomst. Hoewel Foquz zich vooral focust op de

allochtone consument is Cuartas ook ervaringsdeskundige als het op werkgeverschap aankomt. In de loop der jaren hebben zo'n vijfhonderd allochtonen voor hem geëquêteerd. De bewust discriminerende werkgever behoort volgens Cuartas inmiddels tot het verleden.

"Ongetwijfeld zijn er nog ondernemers en managers die geen homoseksuelen in hun bedrijf willen of geen vrouwen op hoge posities, maar die vormen een kleine minderheid. De meeste werkgevers willen simpelweg de beste kandidaat voor de vacature. Ik geloof wel dat er veel onbewuste discriminatie voorkomt. Werkgevers bereiken de allochtone kandidaten niet,

omdat ze adverteren in kranten die allochtonen gewoonlijk niet lezen en omdat ze hun autochtone werknemers vragen of die nog iemand in hun omgeving kennen die geschikt is - en dat zal negen van de tien keer óók een autochtoon zijn."

Oververtegenwoordiging

Lilian Callender herkent de oververtegenwoordiging in de werkloosheidsstatistieken, maar meent dat aparte scholing voor allochtonen niet altijd de oplossing biedt en zeker niet de enige is. "Dit probleem speelt namelijk net zo goed onder hoogopgeleiden als onder laaggeschoolden. Ook bij hbo'ers en universiteiten zie je dat ze tijdens de wer-

ving en selectieronde bovengemiddeld veel buiten de boot vallen. En als ze worden aangenomen, staan ze relatief vaak na zes maanden weer op straat", vertelt de directeur van de in Haarlem gevestigde School of Economics INHOLLAND en liberaal lid van de Commissie participatie van vrouwen uit etnische minderheidsgroepen (PAVEM). "Velen van hen zijn in Nederland geboren en getogen. Ze beheersen het Nederlands even goed als hun autochtone studiegenoten. Er is dus geen sprake van tekortschietende kennis."

Cultureel niveau

Het probleem zit volgens Callender dieper en ligt op een cultureel niveau. "De denkwijzen en gedragingen van deze allochtone kandidaten of werknemers verschillen op een subtiele wijze van die van hun autochtone werkgevers en collega's. Te gering om er direct de vinger op te leggen, maar tegelijk te veel om een goede match mogelijk te maken. De oorzaak van dat cultuurverschil is het feit dat deze jonge allochtonen te veel geneigd zijn op te trekken met leeftijdgenoten met dezelfde etnische achtergrond. Op de lagere en de middelbare school hebben Marokkanen bijvoorbeeld hoofdzakelijk Marokkaanse vriendjes, op de hogeschool of de universiteit zullen Turkse meisjes geneigd zijn voor een studieproject vooral aansluiting te zoeken bij een groepje waarin andere Turkse meisjes zitten. Dat is een begrijpelijke stap. In mijn stu-

dententijd deed ik hetzelfde. Ik zocht op de heao automatisch contact met andere Surinaamse meisjes, maar omdat we slechts een kleine minderheid vormden, waren we wel gedwongen ook veel met autochtone medestudenten om te gaan."

"Tegenwoordig zijn de verschillende groepen scholieren

en studenten van allochtone afkomst echter zó omvangrijk dat dit proces van culturele segregatie erg ver kan gaan", vervolgt Callender. "Dat vasthouden aan het eigen clubje - te beginnen in de 'zwarte wijk' waarin je opgroeit en de 'zwarte' school waarop je terechtkomt - voorkomt dat je de gebruiken van de autochtonen

werkelijk goed leert kennen. En als je dan na het behalen van je diploma gaat solliciteren, word je in het diepe gegooid. Dan is het bedrijf een 'vreemde' omgeving waar je plots optimaal moet presteren. Daarom is er volgens mij geen aparte scholing voor allochtone werknemers nodig, maar wel aparte coaching. Zowel op het niveau van de werving en selectie als op dat van het personeelsmanagement moeten bedrijven geholpen worden die subtiele cultuurkloof te leren herkennen en vooral leren overbruggen. Tijdens mijn werk bij de commissie PAVEM - dat in juni 2005 werd afgerond - constateerde ik bijvoorbeeld dat allochtonen naar het CWI gaan en nauwelijks in de netwerken van de werkgevers voorkomen. Allochtonen hebben niet het totale zicht op de vacatures en dus geen gelijke kansen bij het zoeken naar werk. Werkgevers komen op hun beurt niet in contact met alle werkzoekenden en missen zo de kans om ook talent uit die groep binnen te halen."

Statische beelden

Het dichten van die kloof betekent overigens niet dat de bedrijfscultuur moet veranderen. Volgens Cuartas hebben allochtone werknemers de plicht zich volledig in te passen in de cultuur van de onderneming waar ze tewerkgesteld zijn: "Natuurlijk hebben sommige allochtonen het er moeilijk mee dat ze elke dag stipt op tijd op kantoor moeten zijn of dat er volgens een bepaald stramien vergaderd wordt, maar de eigen cultuur beleven is een

'Willen we de allochtonen, maar ook de Nederlandse samenleving niet ernstig tekortdoen, dan moet hun arbeidsparticipatie omhoog.'

privé-aangelegenheid, geen kwestie waar de werkgever of de collega's mee dienen te worden opgezadeld. Omgekeerd mogen veel werkgevers hun ideeën over allochtonen wel bijstellen. Sommige statistieken geven namelijk een vertekend beeld. Die tonen bijvoorbeeld aan dat er nog steeds een aanzienlijke groep analfabeten is onder de Marokkanen en Turken, maar dat zijn dan wel de mannen en vrouwen die dertig jaar geleden als eersten naar Nederland kwamen. Die mensen zijn inmiddels bejaard aan het worden, maar ze blijven tot hun dood de statistiek beïnvloeden. Hun kinderen en kleinkinderen hebben een enorme vooruitgang geboekt. Momenteel studeren er vijf keer zoveel Turkse en zelfs zeven keer zoveel Marokkaanse Nederlanders af aan een hogeschool of universiteit als vijf jaar geleden. Ons onderzoek heeft ook aangetoond, dat bijvoorbeeld Marokkaanse meisjes aanzienlijk meer lezen dan hun autochtone leeftijdgenoten. Ok, ook bij allochtonen staat Goede Tijden, Slechte Tijden boven aan het lijstje favoriete tv-programma's, maar daarna komen nieuwsprogramma's en niet nog meer soaps. Als het om allochtonen gaat hebben we sterk de neiging in statische beelden te denken, terwijl de situatie om de paar jaar sterk blijkt te zijn veranderd - en wel in positieve zin."

Realistischer beroepsoriëntatie

Dat laatste neemt volgens Calender niet weg dat ook de

allochtonen zelf er een zeker mate van statische beeldvorming op nahouden. "Dat uit zich bijvoorbeeld in de beroepsoriëntatie. Als je aan allochtone meisjes vraagt wat ze willen worden, is het antwoord steevast: kapster of secretaresse. Die beroepen hebben nu eenmaal een zekere sociale status, maar van-

zelfsprekend kan niet iedereen kapster of secretaresse worden. Er is dus behoefte aan een veel bredere en ook realistischer beroepsoriëntatie, waarbij ook moet worden vermeld dat het een stuk makkelijker is je droombaan te verkrijgen als je al gewerkt hebt. Ook als je 'maar' begint in de supermarkt of de horeca

Momenteel studeren er vijf keer zoveel Turkse en zeven keer zoveel Marokkaanse Nederlanders af aan een hogeschool of universiteit als vijf jaar geleden.'

is dat een belangrijke stap hogerop, want in elke baan leer je veel. Arbeidsparticipatie is bovendien onlosmakelijk verbonden met persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke participatie in het algemeen. Je verantwoordelijkheid ten opzichte van de samenleving stopt niet als je om vijf uur de deur van het kantoor achter je dichttrekt. En daarin schuilt op termijn ook het grootste gevaar van de tekortschietende arbeidsparticipatie van allochtonen. Er is nu al een groep jongeren die niet alleen zelf nooit hebben gewerkt, maar die ook vaders en zelfs grootvaders hebben die nooit hebben gewerkt.

Wij liberalen hebben eigen verantwoordelijkheid hoog in het vaandel. Dat vraagt in de eerste plaats van de allochtone werkzoekende, als ook van de allochtone gemeenschap dat zij er alles aan doet om economisch zelfstandig te zijn. Het menselijk kapitaal dat Nederland hard nodig heeft om de doelen van de kennis-economie te realiseren gaat anders verloren. Willen we de allochtonen, maar ook onszelf als Nederlandse samenleving niet ernstig tekortdoen, dan moet die arbeidsparticipatie omhoog. In zoverre heeft Hirsi Ali volgens mij gelijk. Ik denk echter dat de manieren om dat te bewerkstelligen subtieler moeten zijn dan het hameren op aparte scholing en het aanwrijven van bewuste discriminatie."

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

Na samen scheiden, wel samen blijven zorgen

Ruud Luchtenveld

In de regel is het parlement druk met het controleren van de regering en het indienen van moties. Maar het parlementaire werk kent meer mogelijkheden. Zo bestaat er voor elk lid van de Tweede Kamer het recht op het indienen van initiatiefwetsvoorstellen. VVD-er Ruud Luchtenveld is lid van de Tweede Kamer en woordvoerder Burgerlijk Recht, Bestuursrecht, Staatsrecht en Bestuurlijke Vernieuwing. Hij is momenteel betrokken bij het opstellen van vier initiatiefwetsvoorstellen. Eén daarvan heeft betrekking op het scheiden zonder rechterlijke tussenkomst en het voortgezet ouderschap op basis van ouderschapsplannen.

"Je kunt een relatie verbreken, maar als je kinderen hebt, kun je het ouderschap niet zomaar vaarwel zeggen. Als je samen kunt trouwen, dan kun je ook samen scheiden. Bij het aangaan van een huwelijk komt er ook geen rechter aan te pas. Waarom is dat dan wel nodig in geval van een scheiding?", vraagt Luchtenveld zich af. "Als echtgenoten het via een bemiddelaar eens kunnen worden over de ontbinding van hun relatie, dan zou een rechterlijke toetsing niet nodig hoeven zijn. Verder gaan we er

vanuit dat ouders na een echtscheiding hun gelijkwaardige verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen onveranderd blijven behouden. Er moet een einde komen aan de situatie dat na een scheiding duizenden kinderen een van beide ouders niet of amper meer ziet."

Deze redeneringen vormen de uitgangspunten voor het initiatiefwetsvoorstel dat op 1 juli 2004 is ingediend door Ruud Luchtenveld namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Het voorstel is afgelopen mei behandeld in de plenaire vergadering. Naar aanleiding van de discussie is het voorstel enigszins aangepast. In het najaar van 2005 zal het voorstel opnieuw aan de orde komen in de Kamer. Luchtenveld verwacht dat het een lastig traject wordt, mede gezien het feit dat de minister inmiddels met een wetsvoorstel over hetzelfde onderwerp is gekomen, maar blijft optimistisch over de afloop: "Met het VVD-wetsvoorstel worden immers de door een Kamermeerderheid aangenomen moties uitgevoerd, terwijl de minister alle echtscheidingen nog steeds via de rechter wil laten lopen en onvoldoende doet om beide ouders na scheiding hun kinderen te laten blijven verzorgen."

Zonder rechter

In 2001 is de flits scheiding ingevoerd, waardoor echtelieden via een omweg bij onderlinge overeenstemming zonder tussenkomst van een rechter kunnen scheiden. Vijfduizend

van de 37.000 scheidingen per jaar zijn flits scheidingen. Met zijn initiatiefwetsvoorstel wil Luchtenveld het mogelijk maken om rechtstreeks zonder tussenkomst van een rechter te kunnen scheiden, maar dan wel met extra zorgvuldigheidseisen. De rol van de rechter wordt dan ingevuld door een jurist, bijvoorbeeld een advocaat of notaris die gespecialiseerd is in familierecht en huwelijksvermogensrecht. Die bemiddelt tussen de ouders en moet tegelijkertijd de positie van de kinderen recht doen. Deze manier bevordert de snelheid van de formaliteiten bij een echtscheidingsprocedure enerzijds en ontlast de rechterlijke macht anderzijds.

Ouderschapsplan

Uitgangspunt van het wetsvoorstel is de gelijkwaardigheid van beide ouders. "De zorg moet zo praktisch mogelijk verdeeld worden. Dat die verhouding niet altijd fiftyfifty kan zijn, dat begrijp ik, maar afhankelijk van de situatie gaan we voor een zo reëel mogelijk deel per ouder." Het voorstel beoogt om na de ontbinding van de relatie een ouderschapsplan in werking te stellen dat verder voert dan de huidige omgangsregelingen. Die laatste staan meestal mooi op papier, maar komen in de praktijk vaak niet uit de verf. "Er wordt hier in Den Haag al jaren gesproken over het 'omgangsonrecht'", zegt

Luchtenveld. "Jaarlijks zijn 35.000 kinderen betrokken bij een echtscheiding en meer dan 6.000 kinderen zien daarna één van beide ouders niet of amper meer. Het is juist in het belang van een kind om na scheiding wel contact met beide ouders te houden. De VVD wil door het wetsvoorstel dan ook een aanzienlijke beperking van de gevallen waarin één van de ouders na scheiding het kind niet of nauwelijks meer ziet. In het ouderschapsplan worden concrete afspraken vastgelegd. Antwoorden op vragen als 'wie zorgt wanneer voor de kinderen, waar verblijven ze, en wie betaalt de kosten voor de kleding?', moeten nauwkeurig worden omschreven. Goedkeuring van een jurist maakt het plan dan rechtsgeldig."

Zelf denken

Heel liberaal, vindt Luchtenveld dit voorstel: "Mensen moeten zelf afspraken maken. Dat hoeft niet voor hen bedacht te worden, ze kunnen dat vaak heel goed zelf. Als ze kunnen trouwen of een huis kunnen kopen - uiteindelijk hebben die gebeurtenissen net zoveel emotionele lading - zonder tussenkomst van een rechter, dan kunnen ze ook zelf scheiden en verantwoordelijkheid voor hun nageslacht dragen." Volgens Luchtenveld kan de overheid het belastinggeld, dat nu gebruikt wordt voor

soms eindeloze bureaucratische procedures van overheid en Raad voor de Kinderbescherming, beter inzetten op plekken bij de Jeugdzorg waar het echt nodig is. Het inschakelen van de rechter of de kinderbescherming moet uiterste oplossing worden bij grote conflicten. De VVD wil af van dat automatisme.

Zorgelijke ontwikkeling

Luchtenveld is groot voorstander van het middel 'initiatiefwetsvoorstel'. Als de minister betreffend onderwerp niet urgent genoeg vindt, is het een middel om het onderwerp alsnog aan de orde te stellen. Echter, Luchtenveld signaleert een trend die hem zorgen baart: "We zien vaak dat als er in de Kamer een initiatiefwetsvoorstel ingediend wordt, de minister, geholpen door zijn ambtenaren, plotseling alsnog met een eigen wetsvoorstel over hetzelfde onderwerp komt. Anderzijds hebben Tweede Kamerleden het recht om bij bijvoorbeeld het maken van een initiatiefwetsvoorstel, hulp in te schakelen van ambtenaren. Meestal zijn dat dezelfde ambtenaren die ook de minister bijstaan bij het formuleren van zijn wetsvoorstellen. Gevolg van deze tendens is: dubbel werk voor de ambtenaren en een minister die op deze manier altijd de regie houdt. Ik vind dat een zorgelijke ontwikkeling voor de volksvertegenwoordiging. Het recht van initiatief wordt immers door de grondwet aan de Tweede Kamer gegeven."

Tekst: Astrid Kokmeijer

Fotografie: Hans van Asch

'Het is in het belang van een kind om na scheiding contact met beide ouders te houden.'

Wagenparkbeheer wordt steeds leuker.

Of u nu 10 of 1000 auto's beheert: bij Athlon Car Lease kan gewoon meer. Wij zijn de enige grote leasemaatschappij die niet is gelieerd aan een bank of een automerk. Dus zijn onze adviezen altijd objectief en is maatwerk makkelijker te realiseren. Bovendien zijn we flexibel genoeg om invulling te geven aan de wensen van zowel bedrijf als berijder. En dat

werkt wel zo prettig zoals u ziet. Ook op zoek naar objectieve en flexibele lease-oplossingen? Neem dan contact op met één van onze vestigingen. Want bij ons kan het.

Athlon Car Lease. The better solution.

ATHLON
CAR LEASE

Beter nieuws in 2006

In Nederland hebben wij de afgelopen periode veel hervormingen doorgevoerd om de concurrentiekracht van ons land te verbeteren. De WW, de WAO, de VUT, het zorgstelsel, de bijstand: allemaal hebben we ze gemoderniseerd. We verminderen de administratieve lasten met een kwart. We hebben de vennootschapsbelasting aanzienlijk verlaagd en gaan daar mee door. We investeren voortvarend in ons goede onderwijssysteem. Allemaal zodat we de wedstrijd met andere landen aankunnen.

Dat doen we vanuit onze eigen kracht, opdat wij ook op termijn ons hoge welvaartsniveau kunnen vasthouden. We lopen in Europa voorop met de noodzakelijke hervormingen. Wij zijn al behoorlijk afgetraind voor de wedstrijd. Trainen vergt doorzettingsvermogen en van trainen word je moe. Maar dan ben je er wel klaar voor. Dat is een comfortabele wetenschap, ook al waren het moeilijke jaren.

Het jaar 2006 zal voor de meeste mensen in financieel opzicht prettiger zijn. Gezinnen met kinderen zullen de vruchten plukken van het nieuwe zorgstelsel, waarin kinderen tot 18 jaar gratis zijn meeverzekerd. Wie schoolgaande kinderen heeft van 16 en 17 jaar, hoeft voor hen geen lesgeeld meer te betalen. We zullen er voor zorgen dat de kosten van kinderopvang wat draaglijker worden, zodat het financieel aantrekkelijker wordt als beide ouders gaan werken. Ook wordt het gebruikersdeel van de OZB per 1 januari 2006 afgeschaft. Veel mensen, in het bijzonder de midden-groepen met kinderen, zullen er merkbaar op vooruit gaan.

Vanaf half augustus zal het Kabinet zich storten op het afronden van de begroting voor 2006. Tegen de tijd dat u dit leest, zullen we ook goede bestemmingen hebben gevonden voor de meevallers in het Fonds Economische Structuurversterking.

De ervaring leert dat het moeilijk te zeggen is wanneer de conjunctuur in Nederland weer aantrekt. Er zijn veel factoren die dat mede bepalen en waar we geen invloed op hebben, zoals de wereldhandel en de olieprijs. Dat wat we wel kunnen bepalen, zullen we uiteraard zo goed mogelijk doen. In de wetenschap dat de voor- tekenen beter zijn dan vorige jaren, heb ik er alle vertrouwen in dat we op Prinsjesdag een mooie begroting kunnen laten zien. Een mooie, verstandige Miljoenennota, die met beleid is gemaakt.

Gerit Zalm

VRIJHEID & DEMOCRATIE

Herfst 2005
Nummer 1486

agenda najaar 2005

(onder voorbehoud van wijzigingen)

Let op!

Nieuwe locatie en datum 118de algemene vergadering

De 118^e Algemene Vergadering zal worden gehouden op zaterdag 17 december a.s. in het World Trade Center (WTC) te Rotterdam

Najaarscongres

(118de algemene vergadering)

30 september	Verzending agenda 118e Algemene Vergadering
4 november	Sluiting indienen wijzingsvoorstellen AV
2 december	Verzending Leeswijzer AV
17 december	118e AV met o.a. behandeling Visie-document Samenleving

Overig

21 t/m 25 september	VVD stand op de 50 Plus-beurs in de Jaarbeurs te Utrecht
8 oktober	Partijraad 'Miljoenennota'
29 oktober	Flitscongres Defensie
4 t/m 5 november	Jaarcongres Bestuurdersvereniging
26 november	Partijraad Wijkontwikkeling
26 november	Landelijk Debattoernooi
26 november	30-jarig bestaan Haya van Somerenstichting

**Aanmeldingsformulier
algemene vergadering op pagina 49**

Voor de laatste stand van zaken zie ook www.vvd.nl

Colofon

Hoofdredacteur Rick Bron

Redactie Algemeen Secretariaat

Redactiesecretariaat Mathieu Borsboom T 070 - 361 30 61

Ledenadministratie VVD Postbus 30836 2500 GV 's-Gravenhage T 070 - 361 30 61 | www.vvd.nl

ISBN 0166 - 8498

Achteruitkijken, maar vooral vooruit **Benoemingen**

De afgelopen weken hebben voor mij persoonlijk in het teken gestaan van afscheid nemen en de start in een nieuwe werk- en woonomgeving. Na 15 jaar actief te zijn geweest in de Utrechtse politiek ben ik per 1 juli begonnen met mijn werk als burgemeester in Amstelveen. Van een oude historische stad met grootstedelijke problematiek naar een relatief jonge gemeente volop in ontwikkeling, met veel (internationaal) bedrijfsleven en eigen karakteristieken (het Cobramuseum!) en achtergronden. Het stemt weemoedig, maar is een mooi moment om een column te schrijven. Veranderingen kortom, ook voor ons gezin. De VVD staat ook voor nieuwe uitdagingen.

In mei 2005 hebben we in het warme Martini-plaza in Groningen de 'ideeën- en debatpartij' - die de VVD wil zijn - aan het werk gezien. Het debat in de VVD leeft, opvattingen en wensen voldoende. Ruim 900 leden die deelnamen aan het debat over het Liberaal Manifest. Spannende stemmingen en onverwachte uitslagen waren het gevolg. De interne partijdemocratie in werking. Het is wellicht wennen alle leden, jong en oud, nieuw en oudgediende, bestuurder of 'gewoon' lid een eigen stem te zien uitbrengen. Maar hier gaat het (wel) om. Ik ben trots op de VVD en wat zij toch maar weer teweeg brengt.

Het is natuurlijk niet alleen maar bestuurlijke vernieuwing waar het om draait. We moeten onze liberale kernwaarden weer helder voor het voetlicht brengen. Bijvoorbeeld om met de leidraad van de VVD-Bestuurdersvereniging te spreken: 'Wonen en werken in een veilige omgeving'. Daar moeten we als VVD veel werk van maken. Dat is de opdracht waar we voor staan. Thorbecke zei al: 'Er is meer dan voorheen te doen in de wereld'.

De gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006 zijn echt lokale verkiezingen, maar wel verkiezingen die zeer belangrijk zijn voor de VVD als landelijke partij. Het gaat om de basis - het hart - van de partij. Hoe belangrijk het werk op het Binnenhof ook is, we moeten ook aanspreken in Appelscha, Middelburg, Kapelle en Venlo. Daar moeten we onze klinkende resultaat vandaan halen. De lokale vrijwilligers en politici zijn de rugengraat van de partij.

Net als bij u allemaal zijn de voorbereidingen voor een spetterende verkiezingscampagne in volle gang. Een professionele campagne, gebruikmakend van alles - en het allernieuwste - wat er in huis is. We gaan ervoor! U hoort van ons.

Het Liberaal Manifest is vastgesteld. We zijn er nog niet. De visiedocumenten, waarin zoals afgesproken verschillende onderwerpen die nadere uitwerking verdienen een plek vinden, komen nog aan bod. Het verkiezingsprogramma voor de Tweede kamerverkiezingen van 2007 gaat in de steigers. De eerste stappen worden gezet tijdens de 118e Algemene Vergadering op 17 december 2005 in Rotterdam (let op: datum is gewijzigd!). Een verandering van plaats en van tijd, maar dat is niet anders.

U en ik weten het. Naast al het goede werk dat velen voor de liberale zaak verzetten; er gaan ook dingen fout, of kunnen in ieder geval beter. Het is spannend. De winst is nog niet binnen. Nee, sterker nog, de (echte) wedstrijd moet nog beginnen. Kritiek is goed en vaak ook begrijpelijk. Niet iedereen is over alles tevreden. Maar er is geen enkele reden elkaar de put in te praten. Integendeel. We moeten onze ogen en oren openhouden voor de signalen uit de samenleving. Het is niet overal koek en ei. We leven in een complexe maatschappij, met sterk wisselende voorkeuren van onze inwoners, en dus ook de kiezer. Vaak bepaalt de kiezer pas op allerlaatste moment de partij van voorkeur. Laten wij als liberale partij daarom onze koers helder voor ogen houden (en onze rug recht). Volhouden. Wij willen een liberale samenleving, waarin iedereen zich individueel kan ontplooiën met een overheid die doet wat nodig is en zorgt dat we veilig over straat kunnen.

Jan van Zanen
partijvoorzitter

C.G.A. Cornielje is met ingang van 1 september Commissaris van de Koningin van Gelderland. Hij was sinds 1994 Tweede-Kamerlid. **Mevrouw I. Günther** is benoemd tot waarnemend burgemeester van Noordwijkerhout. Zij was van 1978 tot 1995 gedeputeerde van Zuid-Holland en waarnemend burgemeester in Obdam, Bergen en Wognum. Zij was tot voor kort lid van de Kiesraad. In Amstelveen is partijvoorzitter **J.H.C. van Zanen** per 1 juli geïnstalleerd als burgemeester. Hij was daarvoor wethouder en raadslid in Utrecht. **G. van Klaveren** is benoemd tot burgemeester van Weststellingwerf. Hij is zelfstandig ondernemer. Webster University in Leiden heeft oud burgemeester **C.H. Goekoop** een ere-doctoraat in de rechten verleend op grond van zijn verdiensten voor Leiden, de Nederlands-Amerikaanse betrekkingen en voor Webster University. Hij was na een wethouderschap in Amsterdam van 1980 tot 1998 burgemeester van Leiden. In Oegstgeest in de VVD teruggekeerd in het College van burgemeester en Wethouders. **E. Mackay** is benoemd tot wethouder. Mackay was ondermeer voorzitter van de Kamercentrale Leiden en maakt thans deel uit van de auditcommissie van de VVD. **Mevrouw B.A.H. Galama** is benoemd tot burgemeester van Vlieland. Zij was wethouder van Weststellingwerf en lid van provinciale staten van Friesland. **Tj. Van Bakkum** is benoemd tot burgemeester van Marum. Hij was sinds 2002 wethouder van Berkel en Rodenrijs. In de gemeente Losser is **J.D. Westendorp** benoemd tot burgemeester. Hiervoor oefende hij sinds 2001 dit ambt uit in Zevenhuizen-Moerkapelle. **H.M. Bergmann** is per 1 november benoemd tot burgemeester van Albrandswaard. Hij is thans voorzitter van de Centrumraad van Rotterdam. **R. van Benthem** is benoemd tot burgemeester van Eemnes. Hij was statenlid in de provincie Utrecht, raadslid in Zeist en werkzaam bij het kabinet van de Koningin. **H.M. Meijdam**, burgemeester van Zaanstad is benoemd tot vice-voorzitter van 3VO, de organisatie van Veilig Verkeer. **Mevrouw S. Haasjes - Van den Berg** is benoemd tot burgemeester van Lith. Zij was van 1999 tot 2005 burgemeester van Hummelo en Keppel. VVD-Tweede Kamerlid **J.H.C. van Baalen** is benoemd tot Deputy-President van de Liberale Internationale. Het 28-jarige Venlose VVD-raadslid **Mark Verheijen** is op het jaarcongres van de VNG uitgeroepen tot Jong Raadslid van 2005. **Mr. M.A.P. van Haersma Buma** wordt de nieuwe voorzitter van de Raad voor de Financiële Verhoudingen. Hij is burgemeester van Leidschendam-Voorburg en voorzitter van de VVD-Bestuurdersvereniging. Oud wethouder van Rotterdam, **mevrouw S. Korthuis** is benoemd tot lid van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ). **Mevrouw C.C. Leppink-Schuitema** is per 1 september benoemd tot burgemeester van Montferland. Zij is vanaf 2001 wethouder in Venlo. Oud Tweede Kamerlid en Oud-Staatssecretaris mr. **H. Koning** is benoemd tot voorzitter van de commissie van toezicht van de Samenwerkende Hulporganisaties. Hij is oud-voorzitter van de Algemene Rekenkamer en voorzitter van het Rampenfonds.

Thorbeckepenning

De heer H. Nieweg te Stadskanaal
De heer M.G.J. Harbers te Rotterdam
Mevrouw mr. S.M.A.J. den Ouden-Huijgen te Den Haag

Stikkerplaquette

De heer Th.G. Metaal te IJsselstein
Mevrouw N.H. van den Broek-Laman
Trip te Den Haag

en 30-jarig bestaan Haya van Somerenstichting

Datum: Zaterdag 26 november 2005

Locatie: Expo XXI, Zuidas Amsterdam

Aanvang: 13.30 uur (Debattoernooi), 14.00 uur (Jubileum)

De Haya van Somerenstichting organiseert op zaterdag 26 november het Landelijke Debattoernooi. Het Debattoernooi is niet alleen leuk, maar ook zeer leerzaam! Aan het einde van de dag vindt de finale plaats. Daar verdient het winnende team eeuwige roem door zich een jaar lang het 'VVD Debatingteam van het jaar' te mogen noemen. Geef u daarom snel op!

Dit jaar heeft deze dag een extra feestelijk tintje: de Haya bestaat 30 jaar! Om dat te vieren, vindt een speciale jubileumbijeenkomst plaats op dezelfde locatie. De bijeenkomst is met name bedoeld voor opleidings- en trainingsfunctionarissen van afdelingen en KC's, trainers, oud-topkadercursisten, (oud) deelnemers van Masterclasses en debaters. Maar natuurlijk zijn ook alle andere belangstellenden welkom. Het jubileumprogramma vindt

plaats tijdens het Landelijke Debattoernooi. U kunt beide programma-onderdelen bijwonen.

Het programma van die dag bestaat uit:

- I. Onderwijsdebat met Mark Rutte, Loek Hermans en Ben Verwaayen
- II. Openbare Masterclasses van o.a. Frits Bolkestein
- III. Finale Landelijk Debattoernooi

Aansluitend vindt er een borrel plaats, waarbij iedereen welkom is.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Colette Schellhaas van de Haya van Somerenstichting, 070 - 361 30 10. U kunt zich opgeven via www.vvdopleidingen.nl of per e-mail via haya@vvd.nl. Vermeld duidelijk uw naam, en adresgegevens en telefoonnummer. Indien u zich opgeeft voor het debattoernooi geef dan duidelijk aan of u zich individueel aanmeldt of als team. Graag tot ziens op 26 november a.s.!

Talenten zoeken én vinden

Permanente Scoutingcommissie is, onder leiding van Pauline Krikke, nu een klein jaar actief met het scouten van talent voor de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement. Tijd om het net op te halen.

Dit jaar heeft de commissie tachtig talenten gesproken en er staan tot op heden nog veertig gesprekken gepland. De achtergrond van deze groep is zeer divers: er zitten talenten tussen die aan het begin van hun (VVD)carrière staan en er zitten talenten tussen die hun sporen inmiddels verdiend hebben; de commissie spreekt zowel talenten die al goed bekend zijn met de VVD, maar ook nieuwe gezichten. Ook de doelstellingen zijn divers, gelukkig wil niet iedereen de kamer in, maar is er ook een groot aantal die hun kennis, kunde en netwerk willen inzetten voor de VVD. Een deel van de talenten is aangedragen door de politiek-bestuurlijke top, een ander deel neemt rechtstreeks contact op met de Permanente Scoutingcommissie om zo hun ambities kenbaar te maken.

Het aanbod van talent is groot en erg divers, de eerste resultaten zijn positief en de politiek-bestuurlijke top is enthousiast (zie ook de weblog van 25 april en 9 juni van de vice-premier Gerrit Zalm); we mogen de voorzichtige conclusie trekken dat de VVD een goede keuze heeft gemaakt met het instellen van een Permanente Scoutingcommissie. Meer informatie over de Permanente Scoutingcommissie is te vinden op de website van de VVD (onder 'Partij' -> 'Permanente Scoutingcommissie'); hier is ook de hand-out talentmanagement te vinden voor de afdelings- en kc-bestuurders en de profielen voor de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement. Talentmanagement staat dus op de VVD-agenda. Ook is er op het algemeen secretariaat inmiddels een professional aangenomen die zich fulltime met dit vakgebied bezig houdt. Mocht u vragen hebben over de Permanente Scoutingcommissie of talentmanagement binnen de VVD, dan kunt u con-

tact opnemen met mevr. drs. Isabelle Kuivenhoven, 070 - 3613036, i.kuivenhoven@vvd.nl.

Partijraad Miljoenennota op 8 oktober a.s. te Apeldoorn

Op deze partijraad staat de miljoenennota centraal en wordt er teruggeblikt op de Algemene Beschouwingen. Wij zijn dan te gast in het Orpheus, het concert- en muziektheater van Apeldoorn. Als VVD-lid bent u van harte uitgenodigd om deze bijeenkomst bij te wonen en te participeren.

Flitscongres Defensie in de Koninklijke Militaire Academie (KMA) te Breda

Op dit moment wordt door de landelijke partijcommissie Defensie een discussiestuk voorbereid genaamd 'De krijgsmacht in een nieuwe jas'. De focus zal ondermeer liggen op een liberale visie ten aanzien van het toekomstige optreden van Defensie alsmede vredesmissies en crisisbeheersingsoperaties. In het kader van Ideeën & Debat wil de VVD graag weten wat uw mening is en nodigt u van harte uit om hieraan deel te nemen. Binnenkort kunt u via de VVD-website het programma en aanmeldformulier downloaden.

Partijraad Wijkontwikkeling wordt verplaatst naar 26 november a.s.

In samenwerking met de werkgroep 'het sociale gezicht van de VVD' wordt momenteel de partijraad 'Wijkontwikkeling' voorbereid. De Expo XXI te Amsterdam zal als vergaderlocatie fungeren.

Zie ook www.hetsocialegezichtvandevvd.nl

(NB: De geplande bijeenkomst van zaterdag 10 december a.s. komt dan ook te vervallen).

Besluitenlijst 117e Algemene Vergadering te Noordwijkerhout 27 en 28 mei 2005

Ten einde voldoende tijd te bieden voor de behandeling van het Liberaal Manifest werd bijna de gehele agenda op vrijdagavond 27 mei gelijktijdig in verschillende deelsessies behandeld. In deze deelsessies konden de meningen worden gepeild, maar er werd niet gestemd. Wel konden voorstellen worden ingetrokken of overgenomen ten behoeve van de plenaire behandeling op zaterdag 28 mei.

1. De voorzitter opende de vergadering om 10.00 uur.
2. Besloten werd tot leden van de stem- en notulencommissie te benoemen:
De Heer R. Nederveen te Amsterdam
De heer H.M. Bergmann te Rotterdam
De heer J. M.P. van Loozenoord te Leidschendam
Mevrouw M. Kroes te Apeldoorn
3. Het Hoofdbestuur legde rekening en verantwoording af over het gevoerde beleid over 2004. Daarbij werden jaarverslag en jaarrekening vastgesteld. Het rapport van de financiële commissie werd aangenomen en het Hoofdbestuur werd acquit en decharge verleend.
4. De voorzitter van de Auditcommissie, de heer H.M. Meijdam presenteerde een eerste voortgangsrapportage van de auditcommissie.
5. De hoogte van de contributie voor 2006 werd vastgesteld.
6. Tot (plv.) leden van de financiële commissie werden benoemd:
Mevrouw M. Fisser te Amsterdam
De heer ir. M. Geudeke te Utrecht
De heer R. Reijn te Den Haag
Mevrouw A.J. Rol van Calverenbrouck te Wijk bij Duurstede (plv.)
De heer R. Flinterman RA te Rijswijk (plv.)
Mevrouw drs J. van Mol te Rotterdam (plv.)
7. Tot (plv.) leden van de Commissie van Beroep werden benoemd:
De heer mr D.W. Zwart te Nootdorp (voorzitter)
De heer P.M. Blauw te Veendam
De heer J. Vos te Nuenen
Mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks te Roden (plv.)

De heer J.W. Prins te Nieuwerkerk (plv.)
Mevrouw T. van der Stroom-Van Ewijk te Heemstede (plv.)

8. Tot vice-voorzitter van het Hoofdbestuur werd de heer drs R.A.M. van der Sande te Leiden benoemd.

9. Er vond een langdurige behandeling plaats over de inhoud van het Liberaal Manifest. Daarbij vonden de volgende stemmingen plaats.

Amendement 2871; afdeling Middelburg, politieke leider dient altijd zitting te hebben in de Tweede Kamer.
Verworpen met 140 tegen 441
Amendement 2244 afdeling Spijkenisse; uitstel behandeling Liberaal Manifest
Verworpen met 178 tegen 505
Amendement 2835 afdeling Rotterdam; misbruik asiel-procedure
Verworpen 145 tegen 488
Amendement 2206 afdeling Leudal en Thornerkwartier; Wanneer marktwerking ontbreekt en ook niet wordt verwacht, mag er geen privatisering plaatsvinden.
Verworpen 350 tegen 360
Amendement 2041: afdeling Alkemade; eerst onderzoek naar wenselijkheid invoering vlaktax
Verworpen 249 tegen 463
Amendement 2204; afdeling Leudal en Thornerkwartier; dumping overschotproducten moet worden verboden
Verworpen 278 tegen 404
Amendement 2347; afdeling Midden-Delfland; Kunst en cultuur moeten zich zelf kunnen bedruipen
Verworpen 174 tegen 529
Amendement 2074; afdeling Amsterdam; geen 1 % regel voor kunst en cultuur in de rijksbegroting
Aangenomen 385 tegen 305
Amendement 2524; afdeling Den Haag; DNA databank onder strikte voorwaarden
Aangenomen 592 tegen 134
Amendement 2819; afdeling Rotterdam; raadsverkiezingen niet meer vierjaarlijks centraal organiseren
Aangenomen 510 tegen 94
Amendement 2284; afdeling Wageningen; geen verdere bestuurlijke verdunning;
Verworpen 314 tegen 309
Amendement 2800; afdeling Reeuwijk; geen verplichte gemeentelijke herindeling

Verworpen 322 tegen 294
Amendement 2470; afdeling Nuth; genuanceerde aanpak gemeentelijke herindelingen;
Verworpen 463 tegen 200
Amendement 2266; afdeling Leeuwarden; geen vermindering aantal raadsleden;
Aangenomen 455 tegen 220
Amendement 2095; afdeling Tilburg; geen limitering aantal leden college BenW.
Verworpen 317 tegen 305
Amendement 2887; afdeling Middelburg; een bestuurslaag op resp. Europees, nationaal en regionaal niveau
Verworpen 555 tegen 129
Bent u voor tegen de rechtstreeks gekozen burgemeester
Aangenomen 418 tegen 317
Amendement 2513; afdeling Den Haag; stadsdeelraden opheffen
Verworpen 376 tegen 181
Amendement 2013; afdeling afdeling Bergeijk; geen pleidooi voor lokale belastingen;
Verworpen 407 tegen 166
Amendement 2590; afdeling De Marne; niet tornen aan gemeenschappelijk landbouwbeleid
Verworpen 93 tegen 471
Amendement 2727; afdeling Boskoop; voor welk probleem is hoofdstuk 1 een oplossing
Verworpen 450 tegen 78
Amendement 2778; afdeling Hoorn; geen zetelroof
Verworpen 308 tegen 242
Bent u voor of tegen de gekozen formateur
Verworpen 346 tegen 241
Bent u voor of tegen de rechtstreeks gekozen Minister-President
Aangenomen 287 tegen 273
Amendement 2119; afdeling Nieuwegein; geen invoering van het referendum
Verworpen 361 tegen 169

10. De voorzitter deed, gezien de voortgeschreden tijd, de toezegging aan de indieners van vragen bij het agenda punt verantwoording beleid fracties Tweede kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement dat de beantwoording binnen tien werkdagen gereed zou zijn.

11. De voorzitter sloot de vergadering om 18.25 uur

Alle agendastukken zijn tenminste gedurende een jaar na te lezen via www.vvd.nl

Voorlopige Agenda

onder voorbehoud van wijzigingen

118e algemene vergadering

zaterdag 17 december 2005 in het WTC te Rotterdam

Beursplein 37, Rotterdam
Telefoon 010 - 405 44 96,
website: www.wtcrotterdam.nl

- 10.00 - 10.15 uur** Officiële opening door partij-voorzitter Jan van Zanen
- 10.15 - 12.45 uur** Behandeling agenda in deelsessies
- 12.45 - 13.45 uur** Lunch
- 13.45 uur** Toespraak Jozias van Aartsen
- 14.10 uur** Intermezzo
- 14.30 uur** Algemene vergadering van afgevaardigden (AVA)
Statuten & Reglementen
Algemene ledenvergadering (ALV)
Jaarplan 2006
Begroting 2006
Visiedocument 'samenleving'
- 16.00 uur** Toespraak Gerrit Zalm
Algemene ledenvergadering (ALV)
Verantwoording door fracties van Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement over het gevoerde beleid
Aan de orde zijnde politieke kwesties
- 17.20 uur** Slotwoord Jan van Zanen
- 17.25 uur** Einde
- 17.25 uur** Borrel
- 19.30 uur** Einde

Algemene Vergadering van Afgevaardigden (AVA)

1. wijzigingen van Statuten en Reglementen
 - a. statutenwijzigingen
 - b. wijziging Huishoudelijk reglement
 - c. wijziging Reglement kandidaatstelling Tweede Kamer
 - d. wijziging Reglement kandidaatstelling Eerste Kamer
 - e. wijziging Reglement kandidaatstelling Europees Parlement

- f. wijziging Reglement kandidaatstelling Provinciale Staten
- g. wijziging Reglement kandidaatstelling Gemeenteraden

Algemene ledenvergadering (ALV) Huishoudelijke vergadering

2. Begroting 2006
3. Jaarplan 2006
4. Rondvraag

Politieke vergadering

5. Visiedocument 'Samenleving'
6. Aan de orde zijnde politieke kwesties
7. Verantwoording door fracties van Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement over gevoerd beleid.

Vanwege de verschijning van Politiek! is deze agenda opgemaakt terwijl de termijn voor het doen van initiatiefvoorstellen nog niet is verstreken (vrijdag 9 september 2005). Het is daarom mogelijk dat er nog onderwerpen aan de hier gepubliceerde agenda worden toegevoegd. De definitieve agenda wordt 30 september 2005 op www.vvd.nl gepubliceerd en aan de afdelingen toegezonden. Om voldoende tijd te bieden aan de behandeling van de onderdelen van deze agenda zal de agenda op zaterdagochtend 17 december gelijktijdig in verschillende deel-

sessies worden behandeld. In het middaggedeelte zullen die onderdelen waarover stemmingen gewenst en noodzakelijk zijn in de voltallige vergadering worden behandeld. Daarbij zal eerst het doorlopende stemvenster voor de AVA en vervolgens die voor de ALV aan de orde komen.

Het visiedocument 'Samenleving' wordt geschreven door een projectgroep, samengesteld uit onder andere leden van betrokken partijcommissies Financieel Economische Zaken, Sociale Zaken en VWS en leden uit de Landelijke Commissie Inhoudelijk Debat (LCID). Daarnaast zijn ook de indieners van de amendementen op dit specifieke thema op het ontwerp-Liberaal Manifest hierbij betrokken. Dit conceptdocument wordt eveneens op 30 september 2005 gepubliceerd op vvd.nl en aan afdelingen, kamercentrales, partijcommissies en bijzondere groepen toegezonden. Leden kunnen het visiedocument 'Samenleving' van de website www.vvd.nl afhalen danwel opvragen bij het Algemeen Secretariaat.

Amendementen hierop dienen uiterlijk vrijdag 4 november a.s. bij het Algemeen Secretariaat binnen te zijn. De leeswijzer met alle amendementen en het advies namens het Hoofdbestuur komt op vrijdag 2 december a.s. voor de partij beschikbaar.

Let op!

Aanmelden kan nu ook via het aanmeldingsformulier op www.vvd.nl

U zou ons een groot plezier doen wanneer u zich aanmeldt via het aanmeldingsformulier op de VVD-website (www.vvd.nl). Dit scheelt ons een groot aantal administratieve handelingen en verkleint daardoor de kans op fouten!

Permanent aanmelden is komen te vervallen

U kunt zich niet meer permanent aanmelden voor de algemene vergaderingen. Deze mogelijkheid is komen te vervallen. Let op: ook degenen die zich in het verleden permanent hebben aangemeld, dienen zich opnieuw voor elke algemene vergadering afzonderlijk aan te melden.

Kinderopvang

Als extra service bieden wij tijdens deze algemene vergadering weer professionele kinderopvang aan. Op zaterdag 17 december wordt dit van 9.30 uur tot 17.30 uur verzorgd door De Blauwe Dierenparade. Kinderen van 0 tot 12 jaar zijn van harte welkom. Indien u gebruik wilt maken van deze service, verzoeken wij u dit aan te geven op het aanmeldingsformulier. De kinderopvang is gratis.

Machtigingskaart

In het volgende nummer van Politiek!, dat u omstreeks 22 november a.s. thuis ontvangt, staan de machtigingskaarten voor de 118e algemene vergadering. Indien u Politiek! niet tijdig hebt ontvangen, kunt u een machtigingskaart opvragen bij het algemeen secretariaat.

Spelregels algemene vergadering

1. Algemeen

1. Voor deze algemene vergadering geldt naast het gebruikelijke stemrecht voor afgevaardigden, het persoonlijk stemrecht voor alle leden van de VVD. Dit recht gaat in op de eerste peildatum na aanvang van het lidmaatschap. De peildatum is 1 juli 2005.
2. Aanmelden kan tot 2 december 2005, of anders ter vergadering. In dit laatste geval gelden beperkingen.
3. Na deze termijn kan geen gebruik meer worden gemaakt van vooraanmelding of van bijkomende faciliteiten. U kunt zich aanmelden ter vergadering op 17 december waarbij de beperking van het aantal mensen dat ter plekke nog kan worden toegelaten afhankelijk is van de grootte van de zaal of zalen en van de beschikbare stemfaciliteiten.
4. Leden van de VVD dienen zich vooraf schriftelijk aan te melden door middel van het aanmeldingsformulier. Telefonische aanmeldingen kunnen helaas niet worden aangenomen.
5. De algemene vergadering is openbaar. Alleen leden van de VVD hebben stemrecht. In de agenda is aangegeven voor welke onderdelen alleen de afgevaardigden (AVA) of alle leden (ALV) stemrecht hebben. Overigens kunnen alle leden altijd aan de discussies deelnemen.
6. Zonder aanmelding (vooraf of ter plaatse) worden geen stempassen afgegeven. Er zijn geen uitzonderingen op deze regel.

2. Individuele leden met vooraanmelding

7. Individuele leden die zich tot vrijdag 2 december schriftelijk hebben aangemeld, hebben gegarandeerd toegang tot de algemene vergadering en hebben het recht hun stemrecht uit te oefenen in de vergadering.
8. Deze leden ontvangen de stempas per post ongeveer één week voor de algemene vergadering. Is dit niet het geval dan wordt u verzocht contact op te nemen met het algemeen secretariaat.
9. Als extra service kunnen deze leden zich kosteloos de agenda en de leeswijzer via de post laten toezenden.

3. Individuele leden zonder vooraanmelding

10. Individuele personen die zich eerst ter vergadering melden, dienen zich te kunnen identificeren. Vervolgens wordt vastgesteld of de persoon lid is van de VVD en moet een aantal gegevens worden geregistreerd.
11. Voor de aanmelding dient de persoon zich te kunnen legitimeren met een identiteitsbewijs met foto.
12. Deze categorie leden wordt in overeenstemming met het huishoudelijk reglement slechts toegelaten zolang de capaciteit van de zaal en de beschikbaarheid van het stemsysteem dat toelaten.

4. Volmachten

13. Alle leden ontvangen een in te vullen machtigingskaart in Politiek! ongeveer één week voor de algemene vergadering.
14. Indien Politiek! niet tijdig is ontvangen, kunnen leden een machtigingskaart opvragen bij het algemeen secretariaat.
15. Deze machtigingskaart kan worden afgegeven als volmacht aan een ander lid.
16. Een lid mag maximaal twee volmachten accepteren van andere leden. Dit kan alleen maar op de in het volgende punt aangegeven wijze.
17. Een volmacht kan worden afgegeven door de machtigingskaart in te vullen, te ondertekenen en fysiek mee te geven aan een ander lid. Er kan slechts één volmacht worden verstrekt. De volmachtverkrijger meldt zich ter vergadering aan de balie en ontvangt op het tonen van de volmacht een stempas.
18. Een volmacht wordt ingetrokken door vóór afgifte van de stempas aan de balie de afgegeven machtigingskaart terug te krijgen van de volmachtverkrijger.

5. Kosten

19. Het is mogelijk om via het aanmeldingsformulier aan te geven gebruik te willen maken van aangeboden faciliteiten (lunch, kinderopvang).
20. De verschuldigde kosten zullen na de algemene vergadering in rekening worden gebracht. Hiervoor dient door het lid een éénmalige incasso te worden verleend.

21. No show voor overige afgenomen faciliteiten wordt altijd in rekening gebracht, tenzij vóór 2 december een gemaakte reservering wordt afgezegd.

6. Afgevaardigden van afdelingen

22. Afgevaardigden dienen zich als individueel lid aan te melden voor verkrijging van de persoonlijke stempas.
23. Het verkrijgen van de stempas(sen) in de hoedanigheid van afgevaardigde vindt echter op vertrouwde wijze ter vergadering plaats. Voor de afgifte van de stempas dient te worden getekend met naam en handtekening. Deze stempassen worden dus niet toegezonden. Dit geldt ook indien de afgevaardigde een machtiging heeft ontvangen van andere afdelingen (de spelregels voor het ontvangen van machtigingen door afgevaardigden zijn opgenomen in de agenda voor de algemene vergadering).

7. Stempas en stemvenster

24. Stempassen zijn alleen geschikt gemaakt voor de actuele algemene vergadering.
25. De te verstrekken stempas is eigendom van de VVD en dient na de algemene vergadering te worden geretourneerd om kosten te besparen.
26. In de agenda is een stemvenster opgenomen. In dat tijdvak vinden in principe de stemmingen plaats, zodat er gelegenheid is om deel te nemen aan parallelsessies, zonder de stemmingen te moeten missen. De voorzitter van de vergadering kan in voorkomende gevallen besluiten ook een stemming te houden buiten het geagendeerde stemvenster.
27. Een eenmaal afgeven pas kan niet worden vervangen, ook niet in geval de ontvanger deze is vergeten mee te nemen of indien de pas in het ongereede is geraakt.

8. Spreektijd

28. Voor ieder algemene vergadering bepaalt het hoofdbestuur wat de spreektijd is van de deelnemers en welke andere maatregelen eventueel worden getroffen voor een zorgvuldig verloop van de vergadering.

Aanmeldingsformulier 118e algemene vergadering

17 december 2005 in Rotterdam

In verband met het persoonlijk stemrecht is aanmelding verplicht. Per lid a.u.b. één formulier gebruiken; extra formulieren kunt u aanvragen bij het algemeen secretariaat, tel. 070 - 361 30 61. Het elektronische aanmeldingsformulier treft u op www.vvd.nl.

Ondergetekende meldt zich aan voor de algemene vergadering

Graag in blokletters invullen

Naam: Adres:
Postcode: Plaats:
Telefoon: E-mail:

Indien u VVD-lid bent en persoonlijk stemrecht hebt (zie spelregels AV, artikel 1.1 op pagina 48), ontvangt u circa één week voor de algemene vergadering uw congresbescheiden (inclusief stempas) op dit adres.

De agenda verschijnt op 30 september en de leeswijzer op 2 december. U kunt deze downloaden van de VVD-website (www.vvd.nl). Indien u (één van) deze per post wilt ontvangen, kunt u dat hieronder aankruisen.

Als extra service wil ik graag:

- ☐ de *papieren* agenda
☐ de *papieren* leeswijzer
per post ontvangen op bovenstaand adres

Ik wil het volgende reserveren:

..... x lunch op 17 dec. à € 15 = €

Ik maak gebruik van de gratis professionele kinderopvang
voor (aantal) kind(eren) in de leeftijd van 0 - 12

Ik machtig de VVD eenmalig het totaalbedrag af te schrijven van:

Bank-/Gironummer*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

T.n.v.

.....

Datum

.....

Handtekening

Let op!

Dit formulier dient uiterlijk 2 december 2005 door de VVD ontvangen te zijn. U kunt het formulier:

- **Faxen** naar: 070 - 360 82 76
- **Met de post** sturen aan: VVD algemeen secretariaat, postbus 30836, 2500 GV Den Haag
(o.v.v. vooraanmelding AV)

Wij attenderen u erop dat bij annulering ná 2 december 2005 van bovenstaande reserveringen de volledige kosten in rekening worden gebracht.

* doorhalen wat niet van toepassing is

Ingezonden brieven

Ik hoop dat de planvormers van het Liberaal Manifest de ontwikkelingen in de samenleving goed blijven volgen en vooral kijken naar mogelijkheden om onze samenleving ondernemender en dynamischer te maken. Gezien de reacties op het Liberaal Manifest heeft de VVD duidelijk kansen zich te manifesteren als 'ideeën- en debatpartij', alleen moet het niet bij holle woorden en veel retoriek blijven. Het Liberaal Manifest heeft bij mij geleid tot het opzeggen van mijn D66 lidmaatschap en ik was zeer actief in de Ondernemerskring van D'66, waar, jammer genoeg, niet veel uit kwam. Het Liberaal Manifest wijst de goede kant uit en ik citeer de Volkskrant van zaterdag 19 maart 2005: 'Wanneer deze beweging zich doorzet, ontstaat het perspectief op een offensieve, liberale voorhoedepartij, die aantrekkingskracht kan uitoefenen op een enorm reservoir aan kiezers in het sociologische en politieke midden: ontvoogde hardwerkende burgers die willen genieten van hun vrijheid, maar wel prijs stellen op hoogwaardige collectieve voorzieningen'. De VVD heeft duidelijk kansen om electoraal te scoren. Er is in Nederland duidelijk behoefte aan sterk en ondernemend leiderschap. Leiderschap waarin een duidelijke richting wordt gewezen en de dynamiek in onze samenleving verhoogt. Leiderschap dat niet alleen oproept tot meer 'positivisme', maar tegelijkertijd ook oplossingen op maat biedt. In dit proces wil ik graag meehelpen de VVD daar te brengen waar het hoort, aan de top!

Hans A.C. Kliphuis
Groningen

Een Kamermeerderheid van 85% is voor invoering van de Europese grondwet en 63% van de Nederlands bevolking is tegen. Dan is er ergens iets goed fout gegaan in de communicatie. Van Kamerleden mag verwacht worden dat zij hun voelhorrens uitsteken in de samenleving, in goed Nederlands ook wel dat ze met hun beide benen in de vaderlandse klei staan. Hoe bestaat het dan dat de Kamer voor het overgrote deel, maar zeker de VVD in het bijzonder, zo miskleunt met dit referendum? Komen signalen vanuit de bevolking niet door, worden ze genegeerd? Kortom; wat het ook is het wordt met spoed tijd voor een flitscongres Europa. Naar mijn idee is de grondwet in de kern goed voor Europa en Nederland, al geef ik eerlijk toe ook tegen te hebben gestemd. Op argumenten die niets met de grondwet te maken hebben. Toetreding nieuwe lidstaten, de euro, Turkije, corruptie, nepotisme en ga zo maar door. Het wordt tijd dat er eerst eens een debat gevoerd gaat worden over hoe nu verder mét de bevolking, maar dat is niets nieuws na deze uitslag. Eerst orde op zaken stellen in het Europese huis en dan pas de volgende stap. De argumenten van de tegenstanders vond ik weinig steekhoudend, maar de pro-argumenten waren weinig overtuigend, dan is er weinig voor nodig om tegen te stemmen. Verjaardagsfeestjes en kroegbezoek zijn perfecte graadmeters voor onderbuikgevoelens, niet altijd even reëel maar wel nuttig om te zien wat er leeft. VVD organiseer dit debat en ik ben van de partij!

Mathieu J.P. Paardekooper
via e-mail

Reactie op interview milieu in Politiek! d.d juni/juli 2005. Het doet mij deugd dat in uw blad op een zorgvuldige wijze aandacht wordt geschonken aan het milieuprobleem. Ik ben van mening dat de heren Nijpels en Leegte helaas gelijk hebben dat er jaren slap beleid is gevoerd. "We zijn met zijn allen in slaap gewiegd", aldus Nijpels. Juist Nijpels heeft een krachtig beleid gevoerd in de periode dat daarvoor de nodige politieke moed voor nodig was. Wij, dat wil zeggen, een niet onaanzienlijk deel van de bevolking, zijn echter zeker niet in slaap gewiegd, echter de politiek had niet de moed om het probleem fundamenteel aan te pakken. Velen van ons hebben dan ook getracht de politiek juist tot handelen te brengen. Met name kwam en komt dat tot uitdrukking in het optreden van verscheidene milieu- en natuurorganisaties. De kern is dat milieuproblematiek een lange termijnbeleid vraagt. Echter in het regeerakkoord is met geen woord gerept over milieubeleid. In het Liberaal Manifest wordt het milieu in feite niet echt genoemd. Wat verstaat de VVD onder 'het milieubeleid'? Daarvan is de laatste 4 tot 8 jaar binnen de VVD, laat staan naar buiten, amper iets merkbaar geweest. Ik acht het van het grootste belang dat de VVD het werk van de ministers Ginjaar, Nijpels en Winsemius met kracht gaat voortzetten, niet in de laatste plaats omdat de tijd dringt.

Mr. A. Katan
Frankrijk

Spelregels

- ➡ De redactie bepaalt, zonder opgaaf van redenen, of een brief wordt geplaatst of niet. Correspondentie hierover is niet mogelijk.
- ➡ De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen aan deze rubriek in te korten.

- ➡ Een brief mag uit maximaal 250 woorden bestaan.
- ➡ Alleen brieven van leden kunnen worden gepubliceerd. Reacties zonder huisadres en inzendingen onder pseudoniem worden niet geplaatst.
- ➡ Het is toegestaan om te reageren op een eerder ingezonden brief. De redactie bepaalt echter wanneer een discussie is gesloten.

- ➡ Afzenders verlenen toestemming voor openbaarmaking.

Uw brief kunt u mailen naar: redactie@vvd.nl of per post sturen naar: algemeen secretariaat, t.a.v. Redactie Politiek!, Postbus 30836, 2585 GV Den Haag.

DE BRON VAN DE BESTE SPREKERS, MODERATORS & DAGVOORZITTERS VOOR
CONFERENTIES, EVENEMENTEN, BEDRIJFS- EN LUNCH OF DINNER MEETINGS

ASSEMBLEE BV

INTERNATIONAAL SPREKERSBUREAU
MAASTRICHT
SINDS 1985

DE BESLISSINGEN VAN VANDAAG ZIJN BEPALEND VOOR DE WERELD VAN MORGEN

De Maastricht Graduate School of Governance van de Universiteit Maastricht wordt op 1 oktober 2005 officieel geopend. In samenwerking met en naar het idee van Assemblee vindt er in MECC Maastricht de tweede conferentie van Jalta plaats onder de titel:

'YALTA & BEYOND (1945 – 2005)'

De drie hoofdrolspelers tijdens deze zaterdagmiddag zijn: de kleinzonen van President Franklin Delano Roosevelt (1) van de Verenigde Staten, Secretaris-Generaal van de Communistische Partij Joseph Stalin (2) van de Sovjet Unie en Premier The Right Honourable Sir Winston Churchill (3) van het Verenigd Koninkrijk. Samen met studenten en Europese leiders uit de politiek, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, debatteren deze kleinzonen over eenheid en verscheidenheid in Europa en de wereld, 60 jaar geleden en vandaag.

Bezoek de website www.yaltaandbeyond.com voor meer informatie.

YALTA & BEYOND

LAAT U ADVISEREN EN VERRASSEN:

043-343 21 69

OF VRAAG ONZE BROCHURE AAN VIA:

www.assemblee.nl

• POSTBUS 550 • 6200 AN MAASTRICHT • NEDERLAND •

E-MAIL: info@assemblee.nl

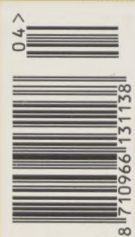
Dit lijkt misschien een gewone luidspreker, maar ze heeft magische krachten.

Ze kan onzichtbare luchtmassa's in beweging zetten en laat ruimte,
tijd en gevoel ontstaan uit het niets.

Je voelt het in je hoofd, je voelt het diep van binnen.

Wanneer was de laatste keer dat je muziek ervoer in elke dimensie?

CANTON[®]
pure music

DNPP.

Onderwijs over de grens

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIE
PARTIJEN

Nieuw zorgstelsel
klant is koning?

Op campagne
in de gemeente

Let op de
machtigingskaart
vindt u op
pagina 50

Highland-Collection by Wolford

Anne Fontaine
PARIS

HOOFDSTRAAT 109, 6881 TE VELP TELEFOON 026 3647765 INFO@ENTREE-VELP.NL WWW.ENTREE-VELP.NL

Nieuw!

Bose® Lifestyle® 48 DVD home entertainment-systeem

Elegantie aan de buitenzijde. Unieke Bose® innovaties vanbinnen.

Onze nieuwste DVD home entertainment-systemen dragen de naam Lifestyle® met reden. Zij weerspiegelen daadwerkelijk hoe je optimaal kunt genieten van muziek- en home cinema zonder compromissen te sluiten: een combinatie van pure elegantie met de nieuwste technische innovaties zoals u die alleen van Bose mag verwachten. Onze Lifestyle® systemen zijn complete muziek- en home cinema-systemen, waarin hoge weergavekwaliteit, elegantie, bedieningsgemak en uitbreidbaarheid samenkomen.

Luister, kijk en vergelijk het verschil met Bose technologie.

Vraag een demonstratie bij een geautoriseerde Bose dealer bij u in de omgeving.

Voor adressen belt u naar 0299 390111 of e-mail naar consumenteninfo@bose.com

Bose introduceert uw persoonlijke diskjockey: uMusic™

Als muziek een belangrijke rol speelt in uw leven, heeft Bose voor u een innovatie zonder vergelijk: het intelligente weergavesysteem uMusic. uMusic slaat honderden cd's in het media center van het Lifestyle® 48 of 38 systeem op. En dit is pas het begin. De unieke voordelen worden zichtbaar wanneer u nummers afspeelt vanaf het systeem. uMusic luistert naar u en onthoudt uw muzikale smaak, het leert zelfs uw voorkeuren voor bepaalde tijden en stemmingen, en 'begrijpt' u steeds beter naarmate u meer muziek afspeelt.

In korte tijd ontwikkelt uMusic de vaardigheid om muziek voor u uit te zoeken. Het reageert direct en subtiel op uw stemming en selecteert de muziek waarvan u het meest geniet.

Geen zoekwerk meer naar de juiste cd. Daarentegen uMusic. Gebruiksvriendelijk en doordacht, exclusief van Bose.

BOSE®

8 jongeren houden politici scherp

Jongeren zorgen met hun dynamiek en met hun andere kijk op zaken voor een nieuwe impuls in de politiek en ze houden de gevestigde orde scherp. Hoe zien jonge mensen dat zelf? En hoe betrek je jongeren erbij? Politiek! ging aan tafel met drie actieve jonge mensen binnen de VVD: Renate van de Werdt, Veva Ekkelenkamp en Alex Meij. "Ik denk dat je meer betrokkenheid kunt creëren door jonge mensen te betrekken bij de ontwikkeling van beleid",

vindt Veva. Alex wil jongeren ervan doordringen wat liberalisme is: "Vaak denken mensen dat de VVD de partij is van rekeningrijden en economie, maar ook op sociale onderwerpen is het liberale gedachtegoed van toepassing." Voor welke aanpak ook wordt gekozen, het is het eindresultaat dat telt. Renate: "Uiteindelijk staan we voor hetzelfde doel: jongeren warm laten lopen voor het liberalisme en de VVD."

15 opinie: beteugeling van de politieke islam

In het debat over de rol van de moslims en de plaats van de islam in de Nederlandse samenleving spreken sommige deelnemers met meer kennis en ervaring dan anderen. Afshin Ellian, hoogleraar aan de Universiteit Leiden, onderzocht in Iran en Afghanistan de gevolgen van de islamitische revolutie aan den lijve. In zijn columns en boeken pleit hij

daarom voor een beteugeling van de politieke islam, voor een beperking van het geloof tot de private sfeer. "Het is van belang dat moslims kritische vragen durven stellen over de rol van het geloof in een democratie. Moslims kennis laten maken met de moderne rechtstatelijkheid betekent overigens niet dat ze hun geloof moeten afzweren."

21 Nieuw zorgstelsel: klant is koning?

De privatisering van het zorgverzekeringsstelsel onder de VVD-minister van WVS, Hans Hoogervorst, brengt grote onzekerheid over de uitwerking hiervan in de praktijk met zich mee. De grote angst is dat marktwerking in deze sector leidt tot prijsvechten, ten koste van de patiënt. Chiel Bos van de Zorgverzekeraars Nederland ziet het niet zo somber in: "Vijf jaar geleden waren er nog tachtig zorgverzekeraars. Per 1 januari aanstaande zullen dat er nog circa vijftien zijn. Een goede zaak, want een verzeke-

raar moet groot zijn om de risico's te kunnen verdelen. Bovendien zal men elkaar scherp houden en beconcurreren." In principe deelt Iris van Bennekom van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie die visie, maar zij brengt een nuancering aan. "De indikking van de verzekeringsmarkt juich ik toe als het gaat om machtsverhoudingen in de totale markt en om de breekijzerfunctie. Maar wij zullen er kritisch op blijven dat verzekeraars doen wat ze moeten doen, namelijk goede zorg inkopen."

Politiek!

is een tijdschrift over liberale politiek

Politiek! is een uitgave van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en wordt gerealiseerd door Uitgeverij TOPpers bv.

Redactie adres

Uitgeverij TOPpers bv.
Edelweisstraat 5
5241 AH Rosmalen
T 073 - 6140858
F 073 - 6140873
E redactie@toppers.nl

Algemeen directeur

Peter Westerling

Redactie

Monique van Diessen (chefredactie)
Sandra Kagie (eindredactie)
Adri van Esch
Baart Koster
Astrid Kokmeijer
Jeroen Kuypers
Norbert Splint

Fotografie

Hans van Asch

Vormgeving

José van Zwam (hoofd studio),
Annemieke van Seeters,
Ron Toonen

Overige medewerkers

Rick Bron
Marijke van der Werff

Advertenties

Gea Verweij
Uitgeverij TOPpers bv, tel. 073 - 6140858

Druk

Giethoorn-ten Brink te Meppel

Copyrights

Het auteursrecht op de in dit magazine verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. De uitgever heeft alle zorg gegeven aan het nakomen van wettelijke reproductie-rechten. Is het desondanks zo, dat er rechthebbenden zijn, die niet getraceerd konden worden of van wie de claim op gebruikt materiaal niet bekend was, dan worden zij verzocht zich schriftelijk met de uitgever in verbinding te stellen, met opgave van hun claim en de uitgave waarop deze claim gebaseerd is.

Abonnementen

Leden van de VVD ontvangen Politiek! viermaal per jaar gratis. Niet-leden betalen € 12,00 voor vier nummers. Een abonnement kan aangevraagd worden bij het Algemeen Secretariaat VVD en op ieder gewenst tijdstip ingaan. Een abonnement wordt automatisch verlengd, tenzij de abonnee uiterlijk drie maanden voor het verstrijken van de abonnementsduur schriftelijk opzegt. Algemeen Secretariaat VVD, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag, T 070 - 3613061.

Disclaimer

De redactionele inhoud van Politiek! komt op onafhankelijke wijze tot stand en geeft dus niet per definitie de standpuntbepaling van het hoofdbestuur van de VVD weer.

31 maatschappij: internationalisering onderwijs

Staatssecretaris van Onderwijs, Mark Rutte, maakt zich sterk voor de internationalisering van het onderwijs. Een noodzakelijke ontwikkeling volgens hem, want: "Onze concurrentiepositie wordt een steeds urgenter probleem. Met name ten opzichte van Amerika en Azië. Internationalisering zou daarom binnen onderwijsinstellingen veel meer een vanzelfsprekendheid moeten zijn." Arie Kraaijeveld, tot eind vorig jaar voorzitter van de FME-CWM, is het met hem eens.

"Het zal steeds vaker voorkomen dat iemand niet z'n gehele werkzame leven in Nederland zal doorbrengen. Steeds meer mensen zijn in dienst van buitenlandse bedrijven met een dochteronderneming in Nederland of van een Nederlands bedrijf met een vestiging in het buitenland. De arbeidsmarkt is steeds internationaler gericht. Het onderwijs kan hierbij niet achterblijven."

36 op campagne in de gemeente

De gemeenteraadsverkiezingen staan weer voor de deur. In veruit het grootste deel van Nederland staan de gemeenteraadsverkiezingen op de kalender voor maart 2006. Politiek! vroeg betrokkenen uit de gemeenten Heuvelrug, Nunspeet, Rotterdam en Uden naar de voorbereidingen op de campagne en naar hun verwachtingen wat betreft het resultaat voor de VVD in hun gemeente. Die liepen uiteen: van tien zetels in de gemeente Heuvelrug tot twee of drie zetels in Nunspeet. Eén grote gemene deler: de VVD-campagneteams in alle gemeenten zetten hun tanden erin en gaan vol enthousiasme aan de slag.

En verder...

- 6 fractie: hervorming tbs-systeem noodzakelijk
- 12 buitenland: liberale politiek in Denemarken
- 18 europees beleid: privacy of veiligheid?
- 24 verkiezingscampagne in aantocht
- 26 het gezicht: Uri Rosenthal
- 28 achtergrond: de professionalisering van de 'Haya'
- 40 Zalm over de miljoenennota

Hameren o

Frans Weekers

"We moeten voortdurend afwegen waar de balans ligt tussen veiligheid versus inbreuk op de privacy van de burger. Lange tijd is de slinger in de richting van privacy gegaan. Door allerlei recente gebeurtenissen in onze samenleving slaat de slinger nu terug. Maatregelen zijn nodig, ook al is de discussie hierover voor liberalen een lastige. Het bieden van bescherming aan de bevolking is echter vanuit de liberale visie een kerntaak van de overheid." De veiligheid van de bevolking staat voor Tweede-Kamerlid Frans Weekers centraal en dus stelt hij diverse hervormingen van het huidige tbs-stelsel voor. "De samenleving moet beter beschermd worden tegen onaanvaardbare risico's die geestelijk gestoorde delinquenten met zich mee kunnen brengen. Want zonder veiligheid is onze vrijheid nog geen vijf cent waard."

De Gansstraat in Utrecht is een straat zoals er duizenden zijn in ons land: levendig, vol mensen die er naar de winkel gaan, het buurthuis bezoeken, een bloemetje leggen op de begraafplaats, hun hond uitlaten, de kinderen naar school brengen, een ommetje maken. Midden tussen de huizen staat een troosteloos, zwaarbeveiligd gebouw. Door de ramen heen valt niet te zien wat zich daarbinnen afspeelt. De buurtbewoners maken zich er in de regel ook niet druk om. Tót het moment dat een wegens

moord of verkrachting veroorzaakte weet te ontsnappen uit een van de tbs-klinieken in ons land. Dan beseffen omwonenden ineens dat binnen de muren van het lelijke gebouw aan de Gansstraat meer gebeurt dan het bakken van zoete broodjes of het goedkeuren van bestemmingsplannen. Achter de hekken ligt het Pieter Baan Centrum, de psychiatrische observatiekliniek waar zware delinquenten zeven weken worden geobserveerd. Als een patiënt ergens in Nederland ontsnapt uit een kliniek of zich tijdens zijn verlof aan het toezicht van zijn begeleiders onttrekt, als die patiënt vervolgens ook nog eens een jong meisje verkracht of zelfs een bejaarde man vermoordt, dan worden de inwoners van de Vogelbuurt in Utrecht onrustig. Of wellicht zelfs bang. Dan worden in heel het land mensen onrustig en misschien zelfs bang. Er klinkt een roep om harde maatregelen, om aanpassing van ons tbs-systeem. Zodat de kans op nog meer van zulke afschuwwekkende gebeurtenissen tot het minimum beperkt wordt.

Balans

"De samenleving en de rechtsstaat waren zeer verontwaardigd en geschokt door de recente voorvallen met ontsnapte tbs'ers. De misdaden werden gepleegd door personen die aan Justitie waren

Op veiligheid

toevertrouwd. Dat maakt de feiten des te schokkender. We moeten er voor zorgen dat er een verbeterd tbs-stelsel komt; het huidige systeem moet op de schop. Dat is overigens geen incidentenpolitiek van ons. Al in maart 2004, ruim voor de spraakmakende ontsnappingen, hebben wij onze visie op de tbs-structuur in ons land gepresenteerd. Het is daarom ook terecht dat wij de lead krijgen op dit terrein." Aan het woord is Frans Weekers, het VVD-Kamerlid dat Justitie en ook Veiligheid in zijn portefeuille heeft. Samen met Aleid Wolfsen van de PvdA diende Weekers een motie in waarin werd ver-

ontoeeringsvatbaar zijn verklaard. Hun daden kun je ze dus niet toerekenen. De maakbaarheidsutopie heeft er echter toe geleid dat we ze koste wat het kost weer volledig zelfstandig aan de samenleving willen laten deelnemen, ook als ze daartoe niet in staat zijn. Als je het van die kant bekijkt, dan zadelen wij dus ontoerekeningsvatbare mensen op met een voor hen onuitvoerbaar verantwoordelijkheid. Ook om die reden moet het tbs-stelsel worden hervormd. Genezen als het kan, verzorgen zolang het moet. En bij twijfel niet oversteken! De veiligheids-gedachte moet altijd voorop staan; daar hamer ik op. Het

een op zijn vingers narekenen." Verantwoordelijk minister Donner kondigde onlangs aan dat het aantal plaatsen voor longstay'ers in 2007 zal zijn verhoogd naar tweehonderd. Weekers: "Dat aantal is duidelijk aan de krappe kant en de uitbreiding van het aantal longstay-plaatsen moet veel sneller verlopen."

Contrair gaan

"Ook in de lengte van de behandelduur moet het mes", vindt Weekers. "We weten dat een aantal mensen niet te helpen is; bij sommigen weten we dat al vrij snel. Toch houden we vast aan de behandelperiodes van twee keer drie jaar.

het onbegrijpelijk dat een rechter het advies om de tbs van een patiënt te verlengen gewoon naast zich neer kan leggen, ook al luidt het oordeel van de deskundigen: stoppen met de behandeling, longstay, achter de deur, want resocialisatie kan nog geruime tijd duren. In vaktermen heet dat negeren van het deskundigenadvies 'contrair gaan'. Onderzoek van het WODC heeft uitgewezen dat juist bij deze contraire gevallen het risico op herhaling het grootst is. Verloven worden door het ministerie afgegeven en dus door Donner gesanctioneerd. Wij vinden dat deze belangrijke beslissingen - over het verlengen of beëindigen van de tbs, over de verlofmarge - moeten worden neergelegd bij een zogenaamde paroleboard; een panel van deskundigen waar onder meer een rechter, een gedragsdeskundige en een psychiater deel van uitmaken. In het buitenland gebeurt dit al. Dat is ook de reden dat de onderzoekscommissie zijn licht gaat opsteken in Engeland, Canada, Australië en de Scandinavische landen. Het onderzoek zal er op gericht zijn op korte termijn te komen tot een verbeterd tbs-stelsel. Ik hoop en verwacht dat er in de commissie een brede steun zal zijn voor de ideeën van de VVD."

Tekst: Adri van Esch

Fotografie: Hans van Asch

"Genezen als het kan, verzorgen zolang het moet. En bij twijfel niet oversteken!"

zocht om een parlementair onderzoek naar de oorzaken van het falende systeem en de mogelijke verbeteringen. De Tweede Kamer heeft ingestemd met de motie en de instelling van een commissie.

"De veiligheid van de bevolking staat voorop. We moeten een nieuwe balans zien te vinden tussen de veiligheid van de samenleving enerzijds en de resocialisering van de patiënt anderzijds. Daarbij mag niet vergeten worden dat tbs'ers

beseft dat een aantal criminelen niet te genezen is, heeft consequenties. Bijvoorbeeld voor de longstay-afdelingen, waar patiënten voor onbepaalde tijd verblijven. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) in Den Haag heeft aangegeven dat 43 procent van de tbs'ers onbehandelbaar is. Er zijn momenteel zestienhonderd tbs-patiënten, dus moet de capaciteit van de longstay-afdelingen worden uitgebreid naar minimaal zevenhonderd. Dat kan ieder-

Pas daarna schuift een patiënt door naar de longstay-afdeling. We vinden dat je niet zo rigide moet zijn: bij de één zal een behandelperiode van acht jaar zinvol zijn, bij de ander is al na twee jaar duidelijk dat het beroep op dure behandelcapaciteit nutteloos is."

Een ander heikel punt waarvan de liberalen vinden dat het aangepakt moet worden, is de beoordeling van de duur van de behandeling en de risicotaxatie voor recidive (herhaling) en verloven. "Wij vinden

Jongeren hebben de toekomst. Dat geldt zeker voor de politiek. Ze zorgen met hun dynamiek en met hun andere kijk op zaken voor een nieuwe impuls en ze houden de gevestigde orde scherp. Hoe zien jonge mensen dat zelf? Vinden zij dat de politiek en de partij voldoende aandacht besteedt aan hen en de onderwerpen die ze bezighouden? Hoe zorgen zij er zelf voor dat ze gehoord worden? Op initiatief van hoofdbestuurslid Marijke Tsoutsanis - die jongeren in haar portefeuille heeft - ging Politiek! aan tafel met drie actieve jonge mensen binnen de VVD: Renate van de Werdt (20), Veva Ekkelenkamp (23) en Alex Meij (25).

"Jongeren krijgen vanuit de politiek vooral negatieve aandacht", opent Renate. "Het gaat om jeugdcriminaliteit, uitval op scholen of studenten die niet hard genoeg werken. Dat schept weinig affiniteit met politieke onderwerpen. Bovendien kunnen politici niet echt een goede inschatting maken van wat jongeren bezighoudt." Alex is het daarmee eens: "De politiek, vooral die in Den Haag, staat ver van jongeren af. Terwijl ze juist de interesse van jonge mensen moet stimuleren." Veva ziet het wat anders. "Het klopt dat jongeren vaak negatief in beeld worden gebracht, maar voor een deel ligt dat aan hen zelf. Ze willen echt niet of ze veroorzaken zelf de problemen. Leg de verantwoordelijkheid neer waar hij hoort, ook al gaat het om jonge mensen. Ik denk wel dat je meer betrokkenheid kunt creëren door jonge mensen te betrekken bij de ontwikkeling van beleid." Jongeren mee laten denken over beleid lijkt inderdaad een goede manier om interesse op te wekken voor politiek. Alle drie timmeren ze hard aan de weg om dat te bereiken. Alex, die bestuurslid is

Alex Meij (25)

Is sinds kort bestuursassistent van de Limburgse Gedeputeerde voor Duurzaamheid, Milieu- en Waterbeleid. Daarvoor was hij werkzaam in het bedrijfsleven, als accountant en financial controller. "Politiek is iets dat me altijd al interesseerde. In mijn studententijd raakte ik betrokken bij de JOVD en de VVD. Ik ben dus van beide lid. Daarnaast sta ik nummer 3 op de conceptlijst van de VVD Maastricht voor de gemeenteraadsverkiezingen."

Jongeren houden politici scherp

van de VVD Limburg en daarvoor voorzitter van de JOVD Maastricht is geweest, onderstreept dat. "De gemeente Maastricht nodigt jongeren, van iedere politieke kleur, uit om met ideeën te komen. Als er een goed idee tussenzit, wordt dat vervolgens uitgevoerd door een projectgroep die uiteraard bestaat uit jongeren. Een voorbeeld is de Bonnefantennacht, met een concert en workshops. Door het open en laagdrempelig te houden, komen heel verschillende mensen met heel verschillende ideeën. Daarnaast hebben we in de provincie Limburg jongerenpanels

die discussiëren over actuele onderwerpen. En daar wordt naar geluisterd door de lokale en regionale politici."

De VVD in Zwolle, waar Veva lid van is en waar zij via de commissie Jonge Liberalen Zwolle actief met jongerenbeleid bezig is, probeert het vooral via scholen. "We zijn bezig met het ontwikkelen van een politiek lespakket, samen met Landstede, een grote mbo-school. Vooral mbo-ers en studenten zijn onze doelgroep. Door politiek in het lespakket te implementeren, volgt de interesse vaak vanzelf."

Veva Ekkelenkamp (23)

Is laatstejaars aan de opleiding Sport en Bewegen en is actief binnen het Zwolse studentenleven. Ze heeft in het bestuur van Studenten Overleg Orgaan Zwolle gezeten en is van daaruit betrokken geraakt bij de VVD Zwolle. "We hebben met een groep jongeren de commissie Jonge Liberalen Zwolle opgericht en ik zit in de campagnecommissie voor de gemeenteraadsverkiezingen."

Renate van der Werdt (20)

Studeert bestuurskunde en is vanaf november 2003 lid van de JOVD afdeling 's-Hertogenbosch, waar zij sinds een jaar voorzitter van is. Renate was al enige tijd geïnteresseerd in politiek en heeft een werkstuk geschreven over politieke partijen en op welke wijze de keuze voor een partij totstandkomt. "Bij mij kwam daar overigens de VVD uit. Met een klasgenoot ben ik een keer meegegaan naar de JOVD en ik was daar meteen op mijn plaats."

"We staan voor hetzelfde doel: jongeren warm laten lopen voor het liberalisme en de VVD."

Renate is voorzitter van de JOVD 's-Hertogenbosch en heeft onlangs een succesvolle Liberale Jongeren Dag achter de rug. "Een laagdrempelig evenement, waarbij we goede sprekers met goede onderwerpen hadden. Helaas was het die dag erg mooi weer, dus de opkomst viel een beetje tegen. Maar de mensen die er waren, waren zeker geïnteresseerd."

Op verschillende manieren probeert het drietal jonge mensen dus warm te laten lopen voor het liberalisme en de partij. En dat is moeilijk, zeker ook omdat de JOVD een imago heeft dat niet

iedereen aanspreekt. "Bij de JOVD denkt iedereen aan jongeren in das en pak, die sigaartjes roken en dure cognac drinken", stelt Alex. "Jammer, want dat doet lang niet iedereen en de JOVD is veel meer dan dat." Renate ziet dat ook wel, maar begrijpt het wel. "Als ik naar een congres ga, trek ik ook mijn pak aan. Je bent serieus bezig met politiek en dat wil je ook uitstralen. Maar de JOVD is natuurlijk veel meer dan mensen in een pak. Binnen de club kun je op heel verschillende manieren ervaring opdoen, bijvoorbeeld door een project te organiseren of bezig te zijn met het blad dat

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw

REAL MOON

Horloge Atelier Christiaan van der Klaauw
Burgemeester Falkenaweg 97 8442 LB Heerenveen
Tel. / Fax: +31 (0)513 624 906 www.klaauwatches.nl

we uitgeven. Ik vind het jammer dat de nadruk ligt op het uiterlijk en niet op de activiteiten." De JOVD staat los van de VVD en heeft dus ook haar eigen mening, die niet hoeft te stroken met die van de partij. Veva stelt dat een tegengeluid niet per se via de JOVD hoeft te komen. "Wij hebben binnen de fractie in Zwolle wel degelijk een stem die gehoord wordt. Ik ben bewust geen lid van de JOVD, vanwege het beleid dat ze voeren. Op onze eigen manier organiseren we veel voor jongeren en we houden ons actief bezig met beleid. We zijn niet afhankelijk van een JOVD-afdeling - die Zwolle overigens niet heeft - en dat vinden we wel zo prettig."

Op de vraag of er genoeg draagvlak is voor actief jongerenbeleid vanuit de VVD wordt met wisselend enthousiasme gereageerd. Vooral volgens Renate kan dat wel wat beter. "We hebben weinig contact met onze VVD-fractie en dat is jammer, want je kunt elkaar versterken en aanvullen. Maar op de een of andere manier is dat contact er niet. Ik moet ook eerlijk zeggen dat ik ook niet de telefoon pak om ze te bellen." Veva daarentegen is wel positief over het contact. "Dat komt natuurlijk ook omdat we deel uitmaken van de VVD Zwolle en we betrokken worden bij onder andere het maken van het verkiezingsprogramma. Ze nemen ons serieus, het is niet zo dat we er maar een beetje bijzitten. Onze mening wordt gevraagd, er wordt wat mee gedaan en we denken mee over het te voeren beleid. Wat mij betreft kan het niet beter. De contacten met de JOVD in de omgeving lopen overigens minder goed. Ze zijn het er niet mee eens dat wij geen JOVD-lid zijn en op 'eigen houtje' opereren."

Ook Alex onderhoudt goede contacten met de lokale VVD, maar daar maakt hij natuurlijk deel van uit. "Wat wel beter kan, is de communicatie en informatiestroom met de landelijke VVD. Een voorbeeld: als iemand dertig wordt, loopt het lidmaatschap van de JOVD af. Mensen 'verdwijnen' dus als het ware. Ik pleit dan ook voor een ander lidmaatschapssysteem, waarbij iemand die lid is van de JOVD automatisch lid kan worden van de VVD."

Renate voegt nog toe dat het onderhouden van goede contacten altijd tweerichtingsverkeer is. "Laat de dingen die gebeurd zijn, rusten. Stap over oude frustraties heen en zoek elkaar op. Uiteindelijk staan we voor hetzelfde doel: jongeren warm laten lopen voor het liberalisme en de VVD."

Samenwerking VVD en JOVD

Marijke Tsoutsanis is lid van het hoofdbestuur en portefeuillehouder doelgroepen, waaronder ook jongeren vallen. "De VVD en de JOVD werken al jaren samen. Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt, waartoe beide hoofdbesturen zich jaarlijks verbinden. Concreet richten deze afspraken zich op het organiseren van liberale jongerendagen, afstemming van opleiding en training, aanpak van ledenwerving, communicatie naar jongeren, de doorstroom van de JOVD naar de VVD, talentmanagement en het stimuleren van jongeren richting bestuurlijke en politieke functies. Bij de invulling van de samenwerkingsafspraken vervullen de jongerenfunctionarissen van de Kamercentralebesturen, samen de Commissie Liberale Jongerenfunctionarissen (CLJ), en de JOVD-afdelingen een belangrijke rol. Doel blijft zo veel mogelijk jongeren bij de liberale politiek te betrekken."

Maar hoe bereik je dan dat jonge mensen zich aangetrokken voelen tot het liberalisme en het gedachtegoed van de VVD? Vooral via de lokale politiek als het aan Alex ligt. "Daar bereik je mensen veel gemakkelijker. Gewoon door aanwezig te zijn in de buurt en mensen uit te leggen dat op ieder thema een liberale visie is. Vaak denken mensen dat de VVD de partij is van rekeningrijden en economie, maar ook op sociale onderwerpen is het liberale gedachtegoed van toepassing. Draag dat uit."

Veva is voorstander van het bereiken van mensen via scholen en het eigen netwerk. "Het lesproject waar we mee bezig zijn, is een goede manier om jongeren te laten kennismaken met het liberale gedachtegoed. Eigenlijk kun je het er overal over hebben, of dat nu op school, in de kroeg of op een feestje is. Leg contacten en ga de discussie aan. Dat gebeurt vaak vanzelf als mensen horen dat je lid bent van de VVD en actief bent in de politiek. Mensen vinden het leuk om over politiek te praten, zeker bij jongeren draait het om de dialoog."

Ook Renate ziet scholen als een goede ingang. "Onlangs heb ik een presentatie gegeven op een middelbare school. Natuurlijk vuurt iedereen dan van alles op je af. Ik vroeg ze naar hun oplossingen en vaak kwamen ze met een liberaal standpunt, zonder zich dat te realiseren, tot ik het ze vertelde. Ik denk wel dat dat de beste manier is: iemand zelf te laten ontdekken dat hij eigenlijk een liberaal is."

Tekst: Monique van Diessen

Fotografie: Hans van Asch

Denemarken is het eerste Scandinavische land waar de sociaal-democratische hegemonie voorgoed doorbroken lijkt. De liberalen vormen er nu al de belangrijkste regeringspartij en sinds het begin van deze eeuw is er zelfs een (herkozen) rechtse meerderheid. Het feit dat deze meerderheid slechts bestaat bij gratie van gedoogsteun van de xenofobe Deense Volkspartij heeft heel wat sombere voorspellingen opgeleverd over de 'asociale toekomst' van de Vikingstaat. In werkelijkheid blijft Denemarken een verrassend open en egalitair land.

Nooit te ver afdwalen van het centrum

Denemarken wordt vaak vergeleken met Nederland, en niet alleen wegens zijn grasland. Wie de geschiedenissen van beide landen naast elkaar legt, valt vooral op dat het Scandinavische koninkrijk in veel opzichten eerder en gunstiger evolueerde dan het onze. Vrouwen kregen er bijvoorbeeld al in 1915 kiesrecht. Tijdens de Tweede Wereldoorlog slaagde het Deense verzet er in nagenoeg de hele joodse bevolkingsgroep ongedeerd naar

Zweden over te brengen. De moeizame economische aanpassing na de Paarse hoogtij-jaren, die Nederland nu doormaakt, heeft Denemarken al ruim vijftien jaar achter zich. En waar bij ons de opkomst van een virulente, rechtse, anti-establishment en anti-immigratie beweging culmineerde in een politieke moord, is deze beweging in Kopenhagen letterlijk en figuurlijk zonder bloedvergieten aan tafel geschoven.

Werkloze ongeschoolden

Maar het is ook misleidend Nederland door een Deense bril te bekijken. Veel socialisten wijzen gretig op het Deense model om te bewijzen dat een hoge mate van sociale zekerheid (lees: hogere uitkeringen dan bij ons) en een hoog niveau van werkgelegenheid en economische groei heel goed samen kunnen gaan. Ze zien daarbij over het hoofd dat de Deense uitkeringen vooral via de inkomstenbelastingen worden gefinancierd. Dat bevrijdt de werkgevers van een hoge premielast, maar de werknemers niet. De eigen bijdragen voor de ziekte- en pensioen zijn ook niet gering. Bovendien kent Denemarken relatief weinig zekerheid als het om laag gekwalificeerde arbeid gaat. Sterker nog; terwijl geschoolde werknemers veelal makkelijk een nieuwe baan vinden, heerst er in de lagere regionen van de arbeidsmarkt relatief veel werkloosheid. De onzekerheid bij dit deel van de bevolking is ook de belangrijkste reden waarom zoveel voormalige sociaal-democraten nu voor de Danks Folksparti (Deense Volkspartij) stemmen. Het is lang niet enkel goud wat er in Denemarken blinkt. Zoals Shakespeare's Hamlet al zei: er is wel degelijk iets rot.

Metamorfose

Dat neemt niet weg dat Denemarken grosso modo een sociaal-economische success-story is. Paradoxaal genoeg

foto: Cees van Roeden

foto: Flemming Møller

foto: John Sommer

blijkt wat in de jaren tachtig nog de grootste zwakte van de economie was, nu de grootste sterkte. In tegenstelling tot Finland en buurland Zweden heeft Denemarken geen multinationals. Kleine en middelgrote familiebedrijven domineren de lichte industrie. Voedingsmiddelen, meubelen, textiel en binnenhuisdecoratie zijn sterke sectoren. Twintig jaar geleden begon het Deense midden- en kleinbedrijf de concurrentie van Zuid-Europa en het Verre Oosten goed te voelen. Die had wél de schaalgrootte en het kapitaal om goedkoper Deens design te produceren. Het antwoord van de Denen was onderlinge samenwerking. Meubelfabrikanten kochten bijvoorbeeld gezamenlijk dure machines in de VS en richtten een gezamenlijke exportafdeling op. De gevolgen bleven niet uit. De Deense betalingsbalans ging vanaf het begin van de jaren negentig van min naar plus. De schuldenlast van het door begrotingstekorten geteisterde land daalde navenant. Het koninkrijk exporteerde zich uit de crisis. Op politiek vlak werd die metamorfose begeleid door de traditionele Keynesiaanse vraagstimulering te vervangen door een meer op de inzichten van de econoom Schumpeter gebaseerde politiek. Er wordt veel geïnvesteerd in een optimale bedrijfsomgeving, zoals door middel van non stop training en scholing van werknemers en in subsidies voor technologische vernieuwing en milieuvriendelijk produceren.

Neutraliteitsnostalgie

Denemarken staat dus zeer open voor de wereldeconomie. De halsstarrige weigering zich optimaal te integreren in de EU lijkt daar haaks op te staan. Tweemaal wezen de Denen met een nipte meerderheid zowel het Verdrag van Maastricht als de euro af. De beslissing heeft meer psychologische dan economische betekenis, want door de koers van de kroon aan die van de euro te koppelen, heeft het land zich wel de nadelen, maar niet de voordelen van de eenheidsmunt verschaft. Valutaspeculanten zouden immers een aanval op de kroon kunnen lanceren om de centrale bank leeg te zuigen (zoals George Soros in 1992 deed met de Bank of Engeland). Dat dit niet is gebeurd, heeft meer met de te kleine kapitaalstromen te maken dan met echte onwil. Kleine bedrijven lenen immers nauwelijks op de internationale kapitaalmarkt, dus Denemarken blijft financieel afgeschermd. Tegelijkertijd moet de regering in Kopenhagen bijna even zuinig zijn als die van de staten die wél het Stabiliteitspact hebben ondertekend. Links en rechts van het centrum blijft echter een hardnekkige nostalgie naar Scandinavische neutraliteit bestaan. De links-liberale Radikale Venstre, die zich meer dan een eeuw geleden van de liberale moederpartij afsplitste, was in de jaren tachtig bijvoorbeeld aanzienlijk linkser dan het Nederlandse D66 en had zelfs moeite met het Deense lidmaatschap van de NAVO. De forse standpunten van de Danks Folksparti, die Denemarken de strengste immigratie-

wetgeving van heel Europa heeft weten te bezorgen, vormen in zekere zin slechts de andere zijde van deze medaille.

Consensus

Wie ziet hoe verdeeld de Denen zijn over kwesties als de euro en het asielrecht, is geneigd te concluderen dat er een steeds diepere links-rechts breuklijn door de politiek loopt. Ook hier bedriegt de schijn. Door de sterke decentralisatie van zowel de staat als de economie worden in Denemarken nagenoeg alle problemen via overleg en niet door middel van confrontatie opgelost. In 1998 werd het land nog even lamgelegd door een algemene staking, met als centrale eis 'Zes weken vakantie!', maar echte arbeidsconflicten zijn zeldzaam in de Deense geschiedenis. Noch links, noch rechts heeft ooit een stabiele meerderheid behaald. In de Folketing (het parlement) geven centumpartijen stevast de doorslag bij het vormen van een

Door de sterke decentralisatie van zowel de staat als de economie worden in Denemarken alle problemen via overleg en niet door middel van confrontatie opgelost.

coalitie. De Denen hebben zelfs geen enkel probleem met minderheidskabinetten en wisselende meerderheden. Paars, in de Benelux de uitzondering in plaats van de regel, is een politieke kleur waarmee de Denen zeer vertrouwd zijn. Hoewel de sociaal-democraten verreweg de meeste eerste ministers hebben geleverd, moesten zij altijd een zo breed mogelijke consensus zien te vinden. Nu het laatste decennium vooral de liberalen aan zet zijn, moeten ook zij ervoor zorgen niet te ver van het centrum af te dwalen. Dat heeft als voordeel dat aanpassingen in de Deense verzorgingsstaat geleidelijk ingang vinden. Zelfs de Folksparti pleit niet voor een ontmanteling daarvan, maar eerder voor extra financiële injecties in de zorg. Als een partij toch probeert te polariseren, is dat gedoemd te mislukken. Denemarken heeft troepen geleverd voor de coalitie in Irak en stond tijdens het schisma dat Europa twee jaar geleden in zijn greep had veel nadrukkelijker dan Nederland aan de kant van Bush en Blair en niet aan die van Schröder en Chirac. Toen de socialisten en groenen dit tijdens de laatste parlementsverkiezingen van februari 2005 trachtten uit te spelen, door hun afwijzing van de weinig succesvolle militaire deelname te onderstrepen, besteedden de media en de kiezers er amper aandacht aan.

foto: Henrik Stenberg

foto: Ole Malling

foto: Cees van Roeden

Gevaarlijk spel?

Linkse commentatoren wijzen op de stabiele positie van de Folksparti en verwijten de liberale premier Rasmussen en zijn conservatieve coalitiepartners extreem-rechts in de kaart te spelen door het anti-immigratieprogramma van deze partij grotendeels in wetgeving om te zetten. Best mogelijk dat Rasmussen hoog en gevaarlijk spel speelt. Vooralsnog is echter niet de Folksparti, maar zijn liberale Venstre als grootste partij uit de stembuslag gekomen. De sociaal-democraten daarentegen leden hun grootste verkiezingsnederlaag sinds 1973. In plaats van spookbeelden op te roepen en nostalgie naar een vermeend Scandinavisch welvaartsparadijs te koesteren, zou links zich wellicht beter wat meer aan het heden spiegelen. De Deense liberalen zetten al jaren een plafond op de belastingen en de collectieve uitgaven, maar hun aanpassingen van de verzorgingsstaat zijn de spreekwoordelijke peanuts vergeleken bij die van de Duitse sociaal-democraten. Alles wijst erop dat Denemarken juist door het voorkomen van allerlei vormen van scheefgroei (zoals het ontstaan van een omvangrijk en kansarm allochtoon subproletariaat) zijn sociale model relatief ongeschonden door deze turbulente tijd van globalisering zal weten te loodsen.

Met dank aan
www.visitdenmark.com

Tekst: Jeroen Kuypers

De onderdrukking in Iran heeft het land vele aderlatingen gekost, waaronder een intellectuele. Afshin Ellian was in de revolutietijd een jonge linkse militant. Toen de ayatollah zijn macht eenmaal gevestigd had en zijn pijlen van de aanhangers van de voormalige Sjah op die van zijn coalitiepartners ging richten, moest Ellian onderduiken. Uiteindelijk kwam hij in Kabul terecht, waar hij tot de val van het sovjetbewind in 1989 medicijnen studeerde. In datzelfde jaar vertrok hij als vluchteling naar Nederland. In ons land studeerde hij binnen vijf jaar af in drie richtingen, waaronder filosofie en recht. Op zijn zevenendertigste werd Ellian hoogleraar aan de Universiteit Leiden. In politiek opzicht ontwikkelde hij zich al in Afghanistan van marxist tot liberaal, een wedergeboorte die niet bepaald zonder strijd verliep, omdat hij voor zijn leven moest vrezen. Naar eigen zeggen, verschilt hij in die politieke evolutie nauwelijks van veel van zijn voormalige landgenoten.

Afshin Ellian (foto: Hans van Asch)

Het probleem van de 2 Mohammeds

In het debat over de rol van de moslims en de plaats van de islam in de Nederlandse samenleving spreken sommige deelnemers met meer kennis en ervaring dan anderen. Afshin Ellian ondervond in Iran en Afghanistan de gevolgen van de islamitische revolutie aan den lijve. In zijn columns en boeken pleit de Leidse hoogleraar daarom voor een strikte beteugeling van de politieke islam. Een islamitische variant van de reformatie is daarbij zeer welkom, eenzelfde variant van de verlichting absoluut noodzakelijk.

Tekst: Jeroen Kuypers

"Ten tijde van Khomeini's revolutie lasen wij Marx en Lenin en vonden de linkse partijen en de Hezbollah elkaar in een gemeenschappelijke afkeer van Israël en de Amerikaanse politiek. Tegenwoordig lezen de aanhangers van de oppositie Immanuel Kant, Hannah Arendt en Karl Popper", vertelt Afshin Ellian. "Begin jaren tachtig waren liberalen zeldzaam en steevast boven de vijftig, nu is de jeugd pro-westers en zelfs pro-Amerikaans. Iran is het meest interessante land binnen de islamitische wereld, maar ook het meest paradoxale. Door het burgerprotest is er hoop op democratie, door het streven naar een eigen atoomwapen van het bewind is er kans op een nieuw gewapend conflict."

De politieke islam, die een kwart eeuw geleden Ellians geboorteland in zijn greep kreeg, heeft inmiddels ook zijn voelsprieten opgestoken in zijn nieuwe vaderland. In zijn geschriften waarschuwt Ellian geregeld dat alleen een volwaardig burgerschap de moslims in Nederland immuun kan maken voor de invloed van deze totalitaire ideologie. Een aantal van deze teksten verscheen eerder als column in NRC Handelsblad en werd door de auteur omgewerkt tot essays in het onlangs verschenen *Brieven van een Pers*. Ellian gaat daarbij een stap verder dan voormalig VVD-voorman Frits Bolkestein. Waar deze laatste een lans brak voor een reformatie van de islam om deze te Europeaniseren, breekt Ellian er een voor een strikte beperking van het geloof tot de private sfeer. Anders gezegd: volgens Bolkestein hadden de moslims behoefte aan een eigen Luther, volgens Ellian hebben ze behoefte aan een eigen Voltaire.

Complexe profeet

Ellian: "Veel westerlingen denken dat er in de islam nog nooit een poging is ondernomen om die te hervormen, maar het tegendeel is waar. De afgelopen eeuwen is dat meer dan eens getracht - en mislukt.

Het probleem waar de hervormers op stuitten, is telkens weer de rol van de Profeet. Bij zijn aanvallen op de katholieke kerk kon Luther terugvallen op de figuur van Christus, iemand die zei dat je de vijand de andere wang toe moest keren en de keizer geven wat des keizers was. Mohammed is een veel complexer persoon. Enerzijds is er de aardige en geweldloze profeet, anderzijds is er de politicus, die tientallen oorlogen voerde, verdragen sloot en weer verbrak en andersdenkenden liet vermoorden. De meeste moslims hebben een zeer liefdevol geloof en kennen enkel de aardige Mohammed. Pas als ze zich gaan verdiepen in de islam ontdekken ze de andere. Velen schrikken dan en keren zich af van die gewelddadige interpretatie van het geloof, anderen worden juist fundamentalist. Daarom is het van belang dat moslims een stap verder gaan en kritische vragen durven stellen over de rol van het geloof in een democratie, vragen zoals Nietzsche die in de negentiende eeuw stelde aan het christendom. Moslims kennis laten maken met de moderne rechtstaatelijkheid betekent niet dat ze hun geloof moeten afzweren. Kant zei al dat atheïsme geen voorwaarde is voor moderniteit. Je kunt het vergelijken met de politieke ontwikkeling van de katholieken. Het katholicisme is niet verenigbaar met democratie. Daarom hebben we de paus ook een eigen staatje gegeven

waar hij zijn gang kan gaan. Katholieken blijken zich echter wel prima als seculiere democraten te kunnen gedragen. Datzelfde onderscheid moeten we maken tussen moslims en de islam."

Islamitische zuil

In Nederland verliep de emancipatie van katholieken en socialistenvia de verzuiling. De oprichting van islamitische scholen, sportverenigingen en andere organisaties legt in ieder geval reeds de fundamenten voor het ontstaan van een islamitische zuil. Ellian is ervan overtuigd dat verzuiling geen optie hoort te zijn. "In Nederland konden de zuilen naast elkaar bestaan omdat de leden ervan in ieder geval dezelfde geschiedenis, dezelfde taal en dezelfde democratische spelregels met elkaar deelden.

Als er nu een islamitische zuil ontstaat, is dat de enige in een bijna compleet ontzuild politiek landschap. De taal in die zuil zal eerder Arabisch of Turks zijn dan Nederlands. Bovendien staat die zuil door de toegenomen globalisering voortdurend bloot aan invloeden van de politieke islam in de rest van de islamitische wereld. Tijdens de verzuiling hadden de Nederlanders in ieder geval hun binding met

"Het grote vraagstuk van de komende jaren is niet de OZB, maar de dreiging van de politieke islam na 11 september."

Nederland en de grondwet gemeen. Veel van de moslims die in een islamitische zuil terecht zouden komen, hebben echter nog nauwelijks binding met hun nieuwe vaderland. Hun hart ligt vaak nog in het Atlasgebergte of in Anatolië. De zuil zal in plaats van de band de sluimerende vijandschap tegenover Europa versterken. Het eindpunt van een islamitische verzuiling zal dus niet emancipatie zijn, maar apartheid. En we hebben in Nederland al te veel trekjes van apartheid. Het geïnstitutionaliseerde minderhedenoverleg komt er in de praktijk namelijk op neer dat grote groepen allochtonen buiten de democratie worden geplaatst."

Apartheid

Het multiculturalisme van links leidt volgens Ellian tot een vorm van apartheid. In zijn columns pleit hij voor afschaffing van het hele begrip allochtoon en uit hij zijn bewondering voor de 'Somalische Voltaire' Ayaan Hirsi Ali en voor de consequent liberale aanpak waarmee Nelson Mandela in de jaren negentig het Zuid-Afrikaanse Apartheidssysteem onderuit heeft gehaald. Hoewel hij geen lid is van de liberale partij, maakt Ellian er geen geheim van dat de VVD in zijn ogen momenteel de enige partij is die constructieve voorstellen doet om de integratie van moslims te bevorderen, de invloed van de politieke islam te beteugelen

en de dreiging van het terrorisme in te dijen. "We geven ons er te weinig rekenschap van hoe ernstig het is dat ministers en Kamerleden van deze regeringspartij rechtstreeks door de terroristen van de Hofstadgroep zijn bedreigd. Daarom begrijp ik ook niet, dat oud-fractieleider Hans Dijkstal zo'n uitval kon doen naar het beleid van minister Verdonk en haar integratievignet vergeleek met de jodenster uit de Tweede Wereldoorlog. Het was niets anders dan een puntensysteem om de mate van inburgering te kunnen meten, nota bene ontworpen door mensen als Paul Scheffer. Het grote vraagstuk van de komende jaren is niet de toekomst van de OZB, of een andere kwestie uit de jaren negentig, maar de dreiging van de politieke islam na 11 september. Opmerkingen als die van Dijkstal zijn in dit verband demoniserend, maar linkse commentatoren hebben er al helemaal niets constructiefs over te zeggen. Het feit dat een columnist als Jan Blokker vroeger fel tekeer kon gaan tegen christenen en zelfs sprak over 'christenhonden', maar niets wenst te zeggen over moslims kan ik enkel uitleggen als een vorm van onverschilligheid of zelfs van latent racisme."

Dubbele agenda's

Hoe sterk de invloed van de politieke islam de komende jaren zal zijn, ligt ook aan de democratische successen of mislukkingen in het Midden-Oosten. Zijn Antwerpse collega van Syrische afkomst, Sadik

Al-Azm, is optimistisch. Hij constateert dat de fundamentalisten in veel landen, als Algerije, Jordanië en Egypte, de gewapende strijd beginnen

op te geven en kiezen voor de 'Turkse optie'. In Turkije hebben de islamieten op democratische wijze de macht verkregen en onder leiding van premier

Erdogan de eerste stappen gezet op weg naar een islamitische versie van de christendemocratie. Afshin Ellian is niet zo optimistisch: "Je laten inspireren door het christendom is iets heel anders dan je beroepen op politiek christendom. Je kunt dus niet zomaar stellen dat Erdogan een islamitische versie van de christendemocratie ontwikkelt. Bovendien is in Turkije niet het parlement, maar het leger uiteindelijk de hoeder van de seculiere grondwet. We laten ons ook te makkelijk misleiden door de dubbele agenda die veel van deze leiders erop nahouden. Als je Khomeini in de jaren zeventig hoorde, zou geen republiek zoveel vrijheid bieden als de islamitische: liberalen, communisten, christenen, ze zouden allen hun plaats vinden in het nieuwe Iran. Na de revolutie kwamen de executies. Arafat deed hetzelfde: tegenover westerlingen sprak hij over vrede, tegenover zijn eigen aanhangers over Jihad."

Zolang de islam leidraad blijft voor het politiek handelen, loopt de rechtstatelijkheid gevaar, stelt Ellian keer op keer in zijn geschriften. Pas als de islam tot de private sfeer wordt beperkt, kan de dreiging van de politieke islam verdwijnen, zowel binnen als buiten de islamitische wereld. Het ziet er echter naar uit dat hij nog heel wat pennen zal moeten leegschrijven voor dat zover is.

'Brieven van een Pers - over Nederlands en islamitisch kannibalisme' van Afshin Ellian is verschenen bij uitgeverij Meulenhoff.

Extra veiligheid of duurbetaalde schijnveiligheid?

In de strijd tegen het terrorisme dienen politie en justitie meer armslag te krijgen en bij het uithalen van die arm sneuvelt er dan wel eens een stukje privacy. Als het aan bepaalde lidstaten ligt, worden de telefoon- en internetgegevens van iedere EU-burger bijvoorbeeld voor vier jaar opgeslagen. De doorsnee burger heeft immers niets te verbergen. Inderdaad, maar dat is dan ook net het probleem, vindt het liberale europarlementslid Jeanine Hennis-Plasschaert. Hoe effectief is het opslaan van die miljarden gegevens in de strijd tegen het terrorisme? Wie draait er voor de kosten op? En hoe groot is het risico dat we schijnveiligheid in plaats van échte veiligheid creëren?

Democratische maatschappijen zijn open samenlevingen. Dat open karakter maakt ze aantrekkelijk en succesvol, maar helaas ook kwetsbaar. De neiging om de kwetsbaarheid voor terroristische aanslagen te verkleinen door de burger wat minder privacy te gunnen, is dan ook tot op zekere hoogte begrijpelijk. West-Europa heeft eerdere golven van terrorisme relatief ongeschonden overleefd. Noch de RAF, noch de ETA of de IRA zijn er in de jaren zeventig tot negentig in geslaagd het democratisch karakter van Duitsland, Spanje en Engeland aan te tasten. Toch gingen de respectieve regeringen destijds soms onnodig ver om de veiligheid van de burger te bewaken. Het Radikalerlass of Berufsverbot in de Bondsrepubliek maakte bijvoorbeeld ook van de communistische postbode een staatsvijand.

De klok terug

Sinds de aanslagen in de VS, en nu ook in Madrid en Londen, mag de dreiging van het moslimterrorisme ook voor de rest van Europa niet worden onderschat. De politiek moet dan ook handelen. De vraag is: hoe? Bij een concrete dreiging of na een aanslag schiet de politiek op dit moment bijna collectief in een kramp en struikelen bewindslieden en parlementsleden over elkaar heen om maar zo drastisch mogelijke maatregelen voor te stellen. "Het is dan niet altijd even duidelijk of het om inhoudelijk effectieve maatregelen gaat of dat de voorstellen vooral voor de Bühne bedoeld zijn", vindt Hennis-Plasschaert. "Onlangs stelde het CDA bijvoorbeeld voor om de, in het akkoord van Schengen, opgegeven paspoortcontroles te herinvoeren op Schiphol. De effectiviteit van dit voorstel is nihil omdat het voorbij gaat aan de

mogelijkheden die het Schengenakkoord ons reeds biedt bij terreurdreiging. Het zou betekenen dat we de klok twintig jaar terugdraaien en de opsporingsambtenaren zijn er niet mee geholpen. Zeker als liberalen moeten we het niet vanzelfsprekend vinden dat we in de strijd tegen het terrorisme systematisch de bescherming van onze privacy opgeven."

Niet zaligmakend

Helaas is voor dit onderwerp het tij voor het genuanceerd denken niet erg gunstig. Voor privacy is het eb, voor veiligheid bij tijden springvloed. Hennis-Plasschaert: "In de oude lidstaten is men zich gek genoeg meer bewust van de gevolgen van het opgeven van privacy dan in de nieuwe lidstaten. Verder wegen de voor- en nadelen meer tegen elkaar af dan de conservatieven of de christendemocraten."

Genuanceerd denken betekent in dit geval niet zomaar water bij de wijn doen om een politiek compromis te bereiken, maar streven naar optimale effectiviteit. "De Spaanse politie heeft de daders van de aanslagen in Madrid mede dankzij oude telefoongegevens kunnen arresteren. Dataretentie voor een beperkte tijd heeft dus wel degelijk zijn nut. We moeten het echter niet als een zaligmakend middel beschouwen. De daders van de diamantroof op Schiphol slaagden er immers in alle sporen zorgvuldig te wissen. In technisch opzicht lopen we helaas vaak achter de feiten aan. De kans bestaat dat toekomstige terroristen er in slagen hun telefoon- en internetgegevens op zeer gesofistikeerde manier te verdoezelen en dan hebben we dus helemaal niets aan de voorstellen die nu op tafel liggen."

Nutteloze data

Momenteel bewaren de telefoon- en internetproviders de gegevens van hun klanten circa drie maanden, voor zover dat nodig is voor hun bedrijfsdoeleinden. Daarna worden de data gewist. In een gezamenlijk plan stelden het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Frankrijk en Ierland onlangs voor deze gegevens tot vier

Jeanine Hennis-Plasschaert

jaar lang te bewaren. Tevens stelden zij een aanzienlijke uitbreiding van de te bewaren gegevens voor. Het voorstel ging het Europees Parlement, als ook een aantal lidstaten, veel te ver. De Europese Commissie heeft inmiddels een nieuw voorstel ingediend waarbij het Europees Parlement medewetgevende bevoegdheid heeft. De Europese Commissie gaat uit van één jaar opslag voor telefonie- en zes maanden voor internetgegevens. "Het voorstel van de Commissie is al beter, maar nog niet perfect. Voorstanders van het jarenlang bewaren van dergelijke gegevens verwijzen graag naar de Verenigde Staten, maar de VS hanteren een totaal ander systeem, namelijk datapreservation in plaats van data-

retention. Groot verschil is ook dat de VS überhaupt geen wet- en regelgeving heeft als het gaat om de bescherming van persoonsgegevens," aldus Jeanine Hennis-Plasschaert. "Met alle gevolgen van dien, want er zijn inmiddels telecomproviders die reclame maken met de belofte dat de gegevens niet worden bewaard. Daar wordt het bieden van meer privacy onderdeel van de marketingstrategie. Hoe wenselijk is dat? Wat de voorstanders van jarenlang bewaren er evenmin bij vertellen, is dat we dan ook een grote berg volstrekt nutteloze data zullen opslaan. Driekwart van het internetverkeer bijvoorbeeld bestaat uit spam. Als we die gegevens opslaan, bewaren we niets meer of minder dan virtuele vuilnis."

"Driekwart van het internetverkeer bestaat uit spam. Als we die gegevens opslaan, bewaren we niets meer of minder dan virtuele vuilnis."

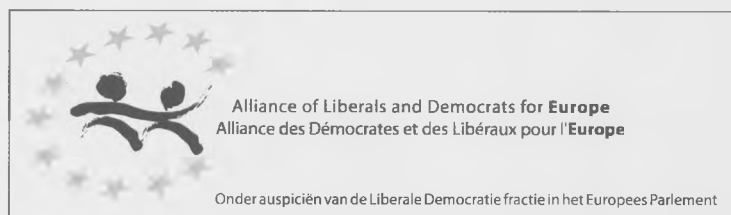
Kosten afwentelen

Bovendien zal dat langdurig opslaan van gegevens bijzonder veel digitale capaciteit kosten. Het antwoord op de bekende vraag 'wie zal dat betalen?' is vooralsnog niet gegeven, maar het zou volgens Jeanine Hennis-Plasschaert naïef zijn te veronderstellen dat de providers daar honderd procent voor opdraaien.

"In het voorstel van de Europese Commissie wordt gesteld dat lidstaten de telecomproviders in de kosten tegemoet moeten komen. Als we dan onze mond vol hebben over een Europees level playing field, moeten we hierover wel zeer goede afspraken met elkaar maken. Een deel van de kosten zal men sowieso trachten af te wentelen op de consument. Ten aanzien van het Commissie-voorstel staan nog vele vragen open en het debat in het Europees Parlement is dan

ook volop gaande. Niet alleen over de financiering, maar ook over de gewenste duur van de opslag, de hoeveelheid en het soort gegevens dat moet worden opgeslagen, evenals de toegankelijkheid van die databestanden. De centrale vraag blijft echter: levert het ons werkelijk extra veiligheid op of wordt er vooral een vorm van duurbetaalde schijnveiligheid gecreëerd? In de strijd tegen het terrorisme is het gevaar van doorschieten erg groot. Zoals Jules Maaten onlangs opmerkte: 'we kunnen ons wel en masse verschuilen achter de Pietersberg en de dijken, maar daarmee wordt het probleem niet opgelost'. Bergen oude telefonie- en internetgegevens lijken net zo min de oplossing voor het probleem te zijn."

Tekst: Jeroen Kuypers

DE BRON VAN DE BESTE SPREKERS, MODERATORS & DAGVOORZITTERS VOOR
CONFERENTIES, EVENEMENTEN, BEDRIJFS- EN LUNCH OF DINNER MEETINGS

ASSEMBLEE BV
INTERNATIONAAL SPREKERSBUREAU
MAASTRICHT
SINDS 1985

DE IDEEËN VAN VANDAAG ZIJN BEPALEND VOOR HET SUCCES VAN MORGEN

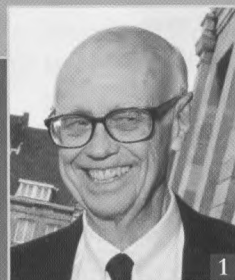
Op 1 oktober 2005 vond er ter gelegenheid van de opening van de Maastricht Graduate School of Governance van de Universiteit Maastricht een conferentie plaats die wereldwijd publiciteit trok. Assemblee Sprekersbureau leverde hiervoor het idee en arrangeerde de sprekers voor dit event met de titel:

'YALTA & BEYOND (1945 – 2005)'

De drie hoofdrolspelers tijdens deze zaterdagmiddag waren: de kleinzonen van President Franklin Delano Roosevelt (1) van de Verenigde Staten, Secretaris-Generaal van de Communistische Partij Joseph Stalin (2) van de Sovjet Unie en Premier The Right Honourable Sir Winston Churchill (3) van het Verenigd Koninkrijk. Samen met studenten en Europese leiders uit de politiek, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, debatteerden deze kleinzonen over eenheid en verscheidenheid in Europa en de wereld, 60 jaar geleden en vandaag.

YALTA & BEYOND

1

2

3

LAAT U ADVISEREN EN VERRASSEN:

043-343 21 69

OF VRAAG ONZE BROCHURE AAN VIA:

www.assemblee.nl

• POSTBUS 550 • 6200 AN MAASTRICHT • NEDERLAND •
E-MAIL: info@assemblee.nl

Nieuw zorgstelsel dwingt tot meer transparantie

Al sinds het kabinet Den Uyl wordt over de noodzaak tot hervorming van de zorg gesproken. Nu, dertig jaar later, komt die verandering er ook. De privatisering van het zorgverzekeringsstelsel onder de VVD-minister van WVS, Hans Hoogervorst, betekent de grootste naoorlogse verandering van het zorgsysteem. De theorie lijkt schoon, maar over de vraag hoe het straks in de praktijk zal functioneren, heerst grote onzekerheid. De directeurs van respectievelijk de Zorgverzekeraars Nederland en van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie laten er hun licht over schijnen.

Directeur Chiel Bos van de ZN zag de noodzaak tot wijziging van het zorgstelsel al langer. In zijn functies als huisarts en later als bekleeder van verschillende beleidsmatige functies in de gezondheidszorg constateerde hij dat privatisering van het systeem van zorgverzekeringen onafwendbaar was. Hij werd om die reden dan ook lid van de VVD, waar hij sowieso een soepele entree had, gezien de huidige voorzitter van de ZN, Hans Wiegel, de

kwaliteiten van Bos al in het vizier had. "Lidmaatschap leek mij handig, omdat vanuit de VVD een enorme stimulans tot verandering werd gegeven en bovendien de politieke druk en het draagvlak voor veranderingen aanwezig waren." Bos heeft grote waardering voor de manier waarop minister Hoogervorst de zaken aanpakt. "Hoogervorst's grote kracht is dat hij goed de ingeslagen weg blijft volgen en die standvastigheid was heel

erg nodig in de zorg. Want er hoefde maar een NOVA-programma te zijn en het zorgbeleid ging weer een andere kant uit. Dat schoot dus nooit op. Helaas lieten velen zich door die tv-programma's in de war brengen, terwijl daarin slechts incidenten aan de orde werden gesteld."

Directeur Iris van Bennekom van de NPCF haakt daarop in. "Vanuit patiëntenperspectief heb je de media hard nodig. Natuurlijk wil men graag met incidenten en zwart-wit verhalen komen, want dat heeft hoge nieuwswaarde. Niettemin is media aandacht voor ons van onschatbare waarde geweest om in beeld te komen en voor het patiëntenbelang positie in het mediadebat te verwerven."

Strategie

Van Bennekom staat gebalanceerd in dat debat, want ze heeft een robuuste ervaring opgebouwd. Na haar opleiding Management Gezondheidszorg deed ze jarenlang onderzoek naar onder meer de samenhang tussen gezondheid en sociaal economische status. Ook werkte ze onder andere bij Zilveren Kruis waar ze zich bezighield met de relatie tussen zorgaanbieders en zorgverzekeraars. Daarmee was ze de gedroomde kandidaat om juist de belangen aan de overkant van de onderhandelingstafel te behartigen. Sinds vijf jaar doet ze dat als NPCF-directeur. "Wat mij positief opviel, was dat de mensen in de zorg zeer deskundig en professioneel zijn, met een dosis ideologie en duidelijke ideeën over de gezondheidszorg. Maar dat het heel moeilijk is daar prioriteiten in te stellen en richting in te kiezen en ideeën om te zetten in effectieve activiteiten en regels." Strategisch versterkte NPCF zich onder haar leiding. "We deden ongelofelijk veel en dus niets echt goed. We hebben daarom besloten ons op een paar belangrijke zaken te richten en samen met concullega's beleid te vormen, want je kunt het niet alleen." Daarbij ziet ze erop toe dat de eigen onafhankelijkheid sterk wordt gehouden. "Ik geloof namelijk niet in allianties, maar wél in coalities."

Tot haar geluk zwaaide ook op hoog politiek niveau een deur voor debatdeelname open. "De directeur-generaal gezondheidszorg op het departement van WVS, Martin van Rijn, is ervan overtuigd dat majeure veranderingen alleen mogelijk zijn als

Iris van Bennekom

daarvoor maatschappelijk draagvlak is. Zijn voorgangers zagen patiënten-consumentenorganisaties niet echt als een integraal onderdeel van hun strategie. Van Rijn gelukkig wel. Dat is echt een novum."

Prijsvechten

Er is met de wijzigingen in het zorgstelsel alle reden tot debat, want er heerst de nodige onzekerheid en spraakverwarring. Zoals rond de centrale term in de nieuwe zorg: marktwerking. Dat kwaliteit en prijs elkaar bij marktwerking op een bepaald punt vinden, lijkt voor de hand liggend. Toch geldt dat inzicht niet voor alle partijen. Bos: "Er is een enorm verschil in beeldvorming en verwachtingspatronen. Medische specialisten denken vaak 'ha, marktwerking, ik ga meer verdienen'. Zo werkt het natuurlijk niet."

Er zal goede kwaliteit tegen een verantwoorde prijs moeten worden afgedwongen in de onderhandelingen tussen zorgver-

zekeraars en -verleners. Wat dat betreft lijken de verzekeraars klaar voor die gesprekken, want door de vele fusies hebben ze hun onderhandelingspositie verstevigd. De angst bestaat echter dat dit leidt tot prijsvechten in een sector die daar ongeschikt voor is. Bos pareert: "Toen ik hier vijf jaar geleden binnenkwam, waren er nog tachtig zorgverzekeraars en per 1 januari aanstaande zullen dat er nog circa vijftien zijn. Dat is een goede zaak, want een verzekeraar moet heel groot zijn om de risico's te kunnen verdelen. Bovendien zal men elkaar, als de markt verder krimpt tot het door mij verwachte minimum van tien verzekeraars, scherp houden en beconcurreren. Dat is alleen maar positief." In principe deelt Van Bennekom die visie, maar zij brengt een nuanceering aan. "De indikking van de verzekeringsmarkt juich ik toe als het gaat om machtsverhoudingen in de totale markt en om de breekijzerfunctie. Maar wij zullen er heel kritisch op blijven dat verzekeraars doen wat ze moeten doen, namelijk goede zorg inkopen. Voor zorgpremies is een van onze aandachtspunten dat men niet de kortingen op collectiviteiten afwentelt op individuele burgers, waardoor die meer gaan betalen."

Dubbelfunctie

Van Bennekom onderstreept het belang van zorgvuldige inkoop herhaaldelijk. De NPCF heeft ook hard gevochten om in de Zorgverzekeringswet de garanties te krijgen dat de

verzekeraar zijn verantwoordelijke rol navenant vervult. "Als zorgverzekeraars die rol niet pakken, dan voorziet de wet erin dat anderen dan verzekeraars zorg mogen inkopen. Dat kunnen patiënten-, consumenten- en burgerorganisaties zijn. Dat was voor ons een harde eis, want eigenlijk is het dubbel dat je tegelijk inkoper én zorgverzekeraar bent. Ik verwacht ook dat in de toekomst verzekeraars weer verzekeraars zullen worden en hun inkoopportefeuille zullen uitbesteden."

Bos deelt die zienswijze niet. Hij denkt dat de dubbelfunctie juist goed zal werken.

"Verzekeraars hebben er baat bij veel klanten te hebben en bij zich te houden. Dat kan alleen als je voor een bepaalde premie goede zorg levert. Bij uitstek in de zorgverzekering geldt dat goedkoop duurkoop is. Als een patiënt namelijk in één keer die goede behandeling krijgt, dan is dat veel goedkoper dan dat hij later nog eens behandeld moet worden. Dat garandeert dus dat verzekeraars niet puur op de goedkoopste zorg zullen sturen."

Om aan kennis omtrent goede zorg te komen, staan de ver-

zekeraars verschillende wegen open, zoals het consulteren van medische beroepsverenigingen en het optimaal benutten van de eigen kenniscentra. Bovendien is de beste zorg nog altijd voorzorg. De kostenbewustheid van verzekeraars hoeft dus niet ten koste van zorgkwaliteit te gaan. Volgens Bos is het tegendeel eerder waar. "Naast een goed product is ook de keuzemogelijkheid van patiënten een belangrijk en dwingend mechanisme om verzekeraars scherp te houden. Ze kunnen weg bij een verzekeraar als ze ontevreden zijn. Om die keuzevrijheid te optimaliseren is het basispakket, waarvoor een acceptatieplicht bestaat, losgekoppeld van de aanvullende verzekering." Van Bennekom maakte zich daar ook hard voor. "Er werd wel door verzekeraars gezegd dat in het basispakket de kern van hun activiteiten lag en dat de qua omvang marginale aanvullende verzekering daarbij gelaten moest worden. Maar zodra een verzekeraar het aanvullend pakket gaat uitbreiden door daar extra zaken in te stoppen, zou dat al niet meer opgaan. Dus om het principe van de nieuwe Zorgverzekeringswet

recht te doen, moesten basis en aanvullend losgeknipt worden."

Schaamteloos

Bos wijst op de andere kant van de medaille. "Als je die twee gekoppeld houdt, dan zou een verzekeraar altijd moeten zeggen 'wat in de hoofdverzekering niet zit, kan ik in de aanvullende stoppen' of 'ik kan u aanvullend wel verzekeren, maar dan wil ik ook uw basispremie verzorgen'. Dat zou logisch zijn, maar ter wille van de maximale vrijheid heeft de politiek dat dus losgemaakt. Die vrijheid bekoop je over het geheel met een hogere premie." Zijn grootste zorg bij de overgang naar het nieuwe stelsel betreft de mentaliteit van de zorgverleners. De medische sector is terughoudend en niet gewend om transparant te zijn naar patiënten en verzekeraars. Dat moet volgens Bos hoognodig veranderen, want er werd vooral door medisch specialisten regelmatig misbruik gemaakt van het gebrek aan helderheid. "Zoals die plastische chirurgen zich enige tijd geleden in NOVA uitten, daar lusten de honden geen brood van. Dat je toch en plein publique zegt dat je een moedervlekje weghaalt, maar het rechtzetten van flaporen declareert omdat dat meer geld oplevert. Dat lijkt op fraude. Daarmee schaden ze hun beroepsgroep." Onder die groep schaat Bos naast plastische chirurgen tevens orthodontisten en apothekers. Hij is er kort en krachtig over. "Dat zijn nou net de drie

Chiel Bos (foto: Hans van Asch)

beroepsgroepen waarin iedere beoefenaar tot de veelverdieners behoort. Die groepen verpakken de zorg over hun eigen portemonnee in voorgewende bezorgdheid om het lot van de patiënt. Dat is bedenkelijk. Het is hoog tijd dat we in die toestand verandering brengen. In de solidariteit past dat het geld in de zorg eerlijk verdeeld wordt."

Ook Van Bennekom ziet de noodzaak om de macht van het aanbod te breken. "Die macht is echt onmetelijk groot. Daarom hebben wij breekijzers nodig. We moeten dat gewoon zelf doen, daar zijn we voor, maar zorgverzekeraars kunnen daarin zeker iets voor ons betekenen. Die hebben geld en daarmee macht, dus daar ligt onze coalitie. En als verzekeraars dat goed doen, gunnen we ze ook die positie. Doen ze het niet goed, dan zullen wij gebruik maken van de gecreëerde mogelijkheden in de wetgeving om daar zelf in te springen."

Tekst: Baart Koster

Verkiezingscampagne in aantocht

Nanda Kelly, campagnemanager van de VVD, heeft er zin in: de verkiezingscampagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2006, daarna de Provinciale Statenverkiezingen en natuurlijk de Tweede-Kamerverkiezingen. Kelly is al enkele maanden in de weer om samen met Jozias van Aartsen, Gerrit Zalm, Mark Rutte, Jan van Zanen en Ton Elias, de juiste route voor de verkiezingscampagne uit te stippelen.

"Hoewel we nog redelijk vroeg in de voorbereidingsfase zitten, is het gezamenlijke doel duidelijk: zoveel mogelijk stemmen binnenhalen door een geweldige campagne te voeren", vertelt een enthousiaste Kelly. "Dat kan alleen als alle neuzen dezelfde kant opstaan, er teamspirit is en door plezier met elkaar te hebben. Dat laatste is vooral van levensbelang in de eindsprint vlak voor de verkiezingen, anders houd je zo'n spannende periode gewoon- weg niet vol."

Structuur

Het is aan Kelly de structuur van de campagneorganisatie zo goed mogelijk op poten te zetten. Dat doet ze niet alleen; voor het gehele verkiezingstraject is een campagnecommissie opgesteld die bestaat uit Van Aartsen als aanvoerder, Zalm als partijboegbeeld en partijvoorzitter Van Zanen. Verder is Ton Elias communicatieadviseur van het team en mag Mark Rutte zichzelf campagneleider noemen. Kelly is secretaris van deze commissie en gelijktijdig voorzitter van het onderliggende campagne-

team. Dat betekent dat zij de bijbehorende teams, zoals het team Internet en het team Kiezersonderzoek, samenstelt en intensief contact onderhoudt met betreffende teamleiders. "Het is de bedoeling dat de verschillende organisatorische en politieke stromen elkaar gaan vinden in een gestroomlijnd campagneprogramma", legt Kelly uit. "Zo moeten de grondtonen, zoals verwoord door Van Aartsen in zijn speech tijdens de Algemene Beschouwingen, passen in de structuur van de organisatie. Zijn visie op hoe Nederland er in 2015 uit zal zien, geldt als basis voor de inhoud van de campagne. Daarbij kijken we tegelijkertijd voortdurend naar wat de diverse publieksgroepen, landelijk, regionaal en lokaal, van de VVD verwachten."

Visie

Als het aan Van Aartsen ligt en dus ook aan de campagnecommissie, wordt Nederland een land waarin iedereen zich thuisvoelt, veilig en prettig, ook economisch gezien. In plaats van continu regels te

bedenken, moet de regering zich afvragen of die wel echt nodig zijn. Verder vindt hij praktische maatregelen, zoals voor kinderopvang, cruciaal om ouders de vrije keus te laten in de combinatie van werk en opvoeden. Ook het plan om mensen die een uitkering ontvangen in ieder geval aan het werk te zetten, krijgt aandacht in de campagne. Daarbij stelt Van Aartsen dat het gaat om motivatie - 'waarom doen wij dit' - in plaats van communicatie, waarbij alles voor de zoveelste keer nog eens uitgelegd wordt. Vanzelfsprekend benadrukte Van Aartsen in zijn betoog de grondslag van de VVD: geloof in de kracht van het individu en van daaruit geloof in de kracht van de samenleving als geheel. Vertrouwen in de burger staat voorop, waarbij hij tegelijkertijd aangeeft dat de burger er zeker niet alleen voor staat. De staat moet er zijn voor de gezamenlijke gebieden: recht, veiligheid, wegen en onderwijs. De campagneaanvoerder is er heel duidelijk in: het is de taak van de overheid om die zaken goed te regelen. En daarmee zijn de grondtonen voor de campagne gezet.

Minder rompslomp

Een belangrijk onderwerp is veiligheid in de buurt. Hoe krijgen we de buurt weer groen, schoon en veilig? Overlast als vuil in de straten, illegale prostitutie, drank- en drugsmisbruik zorgen voor een hoop ergernis. Creatieve oplossingen voor deze overlast, zoals de aanpak door de liberale burgemeesters van Leeuwarden en Rotterdam, die niet rusten voordat het probleem is opgelost, worden door andere gemeenten al omarmd. Een goede aanpak en dus prima geschikt voor de campagne, stelt Van Aartsen. Overige basistonen klinken door in de stelling 'nieuwe regel erbij, dan de oude afschaffen', ofwel minder regels en dus minder administratieve rompslomp voor de ondernemer. Tevens dringt Van Aartsen aan op een goede oplossing voor het indammen van de stijgende energieprijzen, zodat de automobilist ook daadwerkelijk mobiel kan blijven.

Vrijwilligers

Inmiddels heeft Nanda Kelly samen met haar teamleden de successen en niet-successen uit vorige campagnes geanaly-

“Het gezamenlijke doel is duidelijk: zoveel mogelijk stemmen binnenhalen door een geweldige campagne te voeren.”

Nanda Kelly

seerd. De beste methodes zullen ook dit keer weer gebruikt worden. Hoofdzak is dat er teamspirit gecreëerd wordt. Verder zal de campagnecommissie de komende maanden op zoek gaan de gemeenschappelijke deler van alle verschillende belangengroepen. De aftrap vond op 5 november plaats met het congres van de Bestuurdersvereniging.

“Tijdens die bijeenkomst is de stand van zaken van het moment weergegeven, maar belangrijker is de input die moet komen van de gemeentelijke vertegenwoordigers: wat zijn hun wensen, welke onderwerpen zijn relevant in hun gemeente en wat zijn hun ideeën over de te kiezen aanpak”, licht Kelly toe. “Daarna is het nog een flinke klus om alles te bundelen en dan de meest passende strategie er op los te laten. Dat moet nog allemaal groeien. Gelukkig hebben we heel veel hulp van vrijwilligers en de leden van de landelijke PR-commissie (LPC). We hebben inmiddels een beeld van wat er goed ging en welke aanpak in het verleden minder goed heeft gewerkt. Verder houdt de LPC de huisstijl in de gaten, regelt ze de sprekersaanvragen en zorgt ze ervoor dat we echt als één VVD naar buiten treden. Erg waardevol bij een verkiezingscampagne”, aldus Kelly. “De combinatie programma-inhoud en organisatiestructuur stroomlijnen, dat is mijn taak. Een behoorlijk karwei, maar zoals gezegd: het belangrijkste is dat we er allemaal plezier in hebben, dan gaat het zeker lukken.”

Tekst: Astrid Kokmeijer

Fotografie: Hans van Asch

De VVD-fractievoorzitter in de senaat, Uri Rosenthal, is een veelzijdig man. Naast het fractievoorzitterschap besteedt hij zijn tijd ook aan het hoogleraarschap Bestuurskunde aan de Leidse universiteit en het voorzitterschap van het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement in Den Haag. Hoewel stevig geworteld in de wetenschap, is hij een pragmaticus met een sterke drijfveer. "Ik ben een hartstochtelijk verdediger van de individuele vrijheid. Maar die opgebouwde vrijheid beschouwen we als zo vanzelfsprekend dat we het nauwelijks nog zien als groot goed dat verdedigd moet worden."

Tekst: Ewout Koster
Fotografie: Hans van Asch

Rosenthal is fractievoorzitter in de Eerste Kamer sinds mei van dit jaar. Toch ambieerde hij nooit een politieke carrière. Hij voelde wel verbondenheid met het gedachtegoed van de liberalen en in zijn ouderlijk huis werd de oud-liberale krant Het Vaderland gelezen, maar toch liet hij zich niet snel door de VVD inlijven. "Ik wilde kennis opdoen over politiek door die te bestuderen, erover te lezen en ernaar te kijken om er zodoende over te kunnen oordelen. Maar ik had nooit het minste idee de politiek in te gaan." In tegenstelling tot veel van zijn studiegenoten was de studie politicologie voor hem wetenschap om de wetenschap. "Mensen zoals Relus ter Beek, met wie ik studeerde, zagen hun studie toch voornamelijk als een levensverzekering. Ze deden het erbij, maar hadden hun vizier op een politieke loopbaan gericht."

In het midden van de roerige jaren zestig was hij als jonge student zelfs nog even lid van de PvdA. Maar het fanatisme van links en de studentenrevoltes veroorzaakten een breuk met die partij. Een van Rosenthals leermeesters, professor Hans Daudt, keerde zich, in wat de Daudt-affaire zou gaan heten, frontaal tegen de participatieve democratie op de universiteit. Rosenthal trok ook conclusies en zegde zijn PvdA-lidmaatschap op, om zich vervolgens verre van de politieke praktijk te houden. Maar de afstand tot politieke participatie bleek op den duur onhoudbaar. "Tijdens mijn studie en daarna in mijn onderzoek kwam ik al in onderwerpen terecht die me naar de praktijk zogen. Zo verzeilde ik in een studie van de oliecrisis die mij op een nu al dertig jaar durend spoor van crises heeft gebracht." Ook richtte hij zich op politiek-ambtelijke verhoudingen en de rivaliteit tussen departementen. Daarmee trok hij al snel de aandacht en belangstelling van praktijkmensen. We schrijven inmiddels begin jaren tachtig. "Ik was naar Rotterdam gegaan, werd daar van medewerker hoogleraar en nam deel aan een gespreksgroep van het Nederlands Gespreks Centrum."

Rabiaat rechts

Die groep bleek een interessante en lotsbepalende samenstelling te hebben. "Ik kwam daar in contact met actieve politici als Molly Geertsema, Han Lammers, Jan van der Ploeg en ook met Jozias van Aartsen. Ik was een buitenbeentje, want hoewel ik mij destijds in liberale denkrichting ontwikkelde,

'Ik had nooit het *minste* idee de politiek in te gaan'

behoorde ik niet tot een politieke partij." Van Aartsen komt deels de eer toe Rosenthal tot aansluiting bij de VVD te hebben bewogen.

Rosenthal werd redactielid van Liberaal Reveil, het tijdschrift van het wetenschappelijk partijbureau de Teldersstichting. Als voorzitter van een werkgroep van de stichting kruiste zijn levenspad met dat van Frits Bolkestein. "Dat klikte. Zowel wat zijn ideeën als zijn rechtstreekse manier van communiceren betreft." Die ideeën waren contrair aan de tijdgeest. Dat zou onder meer blijken uit de felle reacties die het rapport oogstte, net als dat van de commissie Liberaal Bestek die eveneens eind jaren tachtig rapporteerde. Rosenthal kan er nog smakelijk om lachen. "We kregen het predikaat 'rabiaat rechts' opgedrukt door Hans van Mierlo. Ik zal het nooit vergeten. Het stond in grote letters in de ochtendkranten. Ik had toen ook wat interviews met journalisten die geweldig agressief tegen me deden, want dat was links journaillie en die vonden een hoogleraar in de politicologie die van rechtse huize was uiterst vreemd. Toen ik het er met Frits Bolkestein over had, zei hij 'ach, we zijn onze tijd vijf à tien jaar vooruit'."

Economische emancipatie

Het bleken ware woorden in een Nederland dat het benoemen van enkele zaken niet toestond. "In het Liberaal Bestek schreven wij onder andere dat mensen die vanuit het buitenland naar Nederland kwamen de Nederlandse taal moesten leren. Ik herinner me nog dat het Centrum voor Buitenlanders met als directeur de latere Groen Links-parlementariër Mohamed Rabbae, overwoog om een gerechtelijke procedure tegen ons aan te spannen wegens discriminatie." Het is tekenend voor de politiek correcte houdgreep waarin Nederland in die dagen lag en het vergrootte alleen nog maar de zorg die Bolkestein en Rosenthal deelden over met name de Noord-Afrikaanse immigratiegolf naar Europa. "We hebben de huidige problemen deels over onszelf afgeroepen. We waren niet bereid een Amerikaans loongebouw te hebben, waarin je ook het inpakken van tassen bij Albert Heijn als laagbetaalde baan een plek kunt. Er heerste hier een mentaliteit van 'voor dat soort werk zijn wij te goed, laat dat maar door gastarbeiders doen'. Je zou het een witteboordenmentaliteit kunnen noemen." De problematiek werd nog verhevigd door zo'n twintig jaar gezinsherenigingsbeleid dat vooral de Marokkaanse bevolkingsgroep verhinderde zich maatschappelijk optimaal in te voegen. Het ontstane probleem van allochtone jongeren die geen verwantschap met de samenleving voelen, is dan ook ernstig en moet aangepakt worden. Economische emancipatie

is daartoe volgens Rosenthal vereist. "Om jongeren van Marokkaanse origine er toch bij te halen, zijn een paar dingen absoluut nodig. Namelijk dat ze de taal spreken en dat ze werk hebben. Maar daar moet je ook tegenover stellen dat discriminatie op de arbeidsmarkt het voortraject is voor het lontje dat tot radicalisering leidt."

Terroristisch kwaad

Daarmee is de stap naar het internationale probleem van de radicale islam gezet. Als voorzitter van het COT en als eerste auteur van het onlangs verschenen boek 'Het terroristische kwaad', is Rosenthal zich zeer bewust van het gevaar dat vanuit extremistisch islamitische hoek de Westerse democratieën bedreigt. "In het Occidentalistische, misvormde, wereldbeeld over het Westen, zijn grote steden als New York, Londen en ook zeker Amsterdam, poelen des verderfs. De Westerse mannen zijn woekeraars en de vrouwen hoeren. Dat beeld wordt in allerlei geschriften uitgebaat.

"Ik was een buitenbeentje, want hoewel ik mij destijds in liberale denkrichting ontwikkelde, behoorde ik niet tot een politieke partij."

Het Westen staat symbool voor het kwaad en voor alles wat Allah verbiedt." Een dialoog zou theoretisch veel kunnen oplossen, maar de praktijk is anders. "Je hoeft maar op internet te kijken om pamfletten tegen te komen waarin de dialoog als een perverse Westerse uitvinding wordt gezien die er alleen op gericht zou zijn de islam te verzwakken. Kijk maar naar Dangerous Concepts van een islamitische denktank in Londen. Dialoog vinden ze iets waarin moslims zich helemaal niet moeten begeven, omdat dat het risico draagt dat ze van hun apropos raken."

Hoe omvangrijk deze mondiale problematiek ook mag zijn, een krachtig signaal van democratische landen kan een groot verschil maken, zoals Rosenthal beschrijft in 'Het terroristische kwaad'. "Democratische staten in de wereld moeten zich het terroristische kwaad gezamenlijk aantrekken. De Verenigde Naties zijn daar tot mijn droefenis niet toe geëquipeerd. Die zijn er na meerdere conventies nog steeds niet in geslaagd een definitie van terrorisme te formuleren." De oorzaak van die inertie ligt in de politieke standpunten die landen tijdens bijeenkomsten innemen. Dat frustriert zowel de zuivere discussie als Rosenthal. "Zolang je landen als Cuba en Libië in de commissie Mensenrechten het hoogste woord laat voeren en zolang het Internationale Gerechtshof in Den Haag aan een rechter uit de Chinese Volksrepubliek een centrale positie toekent en hem over mensenrechten in de wereld laat oordelen, is er iets grondig mis."

Met *blended learning* de toekomst in

De Haya van Somerenstichting, het opleidingsinstituut van de VVD, bestaat in 2005 dertig jaar. Reden voor een gesprek met Tila zur Lage, hoofdbestuurslid Opleiding en Training en als zodanig portefeuillehouder van de Haya van Somerenstichting, en partijvoorzitter Jan van Zanen, schrijver van een biografie over Haya van Someren-Downer. Rode draad tijdens het interview: de partij professionaliseert, dus 'de Haya' professionaliseert mee.

"Als ik goed ben ingelicht, verkeert de VVD nu, twintig jaar later, nog in precies dezelfde positie. Amateurisme is de vloek van de Nederlandse liberalen." Dit zegt één van de oprichters van de VVD, oud-minister van Buitenlandse Zaken D.U. Stikker in 1966. Deze 'vloek opheffen' stelt Haya van Someren zich ten doel als zij in 1969 tot voorzitter wordt gekozen. Waar ze verder op hamert, is het

belang van scholing en vorming van (toekomstig) kader. Dat is de reden dat de op 25 juni 1975 opgerichte Stichting Vormings- en Scholingsactiviteiten van de VVD sinds 1981 de Haya van Somerenstichting heet.

Zo'n vormings- en scholingsinstituut is geen overbodige luxe, legt Van Zanen uit, terwijl hij bovenstaande passages uit zijn boek voorleest.

Volgens de voorzitter ging het vroeger gewoon op zijn Jan Boerenfluitjes: er werd een cursus georganiseerd, Eerste-Kamerfractievoorzitter Van Riel werd opgetrommeld en de aanwezigen kregen onderuit de zak. Succes verzekerd. Maar zo werkt het natuurlijk al lang niet meer. "Een politieke partij moet inhoud en mensen hebben. Om de inhoud op een hoger plan te brengen, zet je een paar knappe koppen bij elkaar die in discussie gaan over wat we als liberalen van plan zijn met de gemeente, de provincie, het land en Europa. En mensen hebben natuurlijk hun eigen talenten en vaardigheden, maar het is vaak beter ze een beetje bij te spijkeren. Soms is dat over het liberalisme, maar het kan ook gaan over gesprekstechnieken, debating of een mediatraining."

Zulke kennis kun je ook uit een boekje halen...

Zur Lage: "Zou je kunnen doen. Maar wij vinden het belangrijk dat mensen elkaar ontmoeten. En de trainingen die wij geven gaan veel verder dan theorie. Er komen simulatiesituaties aan te pas, er wordt gewerkt met audio en video en nu natuurlijk met internet. Daar komt nog bij dat wij de cursussen en trainingen geven vanuit een liberaal perspectief. Dat begint aan de basis, bij de cursussen die gegeven worden in het

Jan van Zanen (l) en Tila zur Lage (r) met medewerkers van de Haya van Somerenstichting (foto: Hans van Asch)

“De trainingen die wij geven gaan verder dan theorie. Er komen simulatiesituaties aan te pas, er wordt gewerkt met audio en video en natuurlijk met internet.”

Haya van Someren
begin jaren zestig
op het Binnenhof

kader van de politieke oriëntatie, en loopt door naar de topkadertrainingen waar de cursist een soort liberaal maatpak krijgt aangemeten.”

Was het vroeger zo dat een VVD-kopstuk het land in trok om de cursisten van peptalk te voorzien, waarna ze weer een jaartje (of een verkiezingsperiode) verder konden, tegenwoordig kom je daar als Haya niet meer mee weg. En terecht, vinden Zur Lage en Van Zanen. De laatste: “Mensen hebben het natuurlijk ook veel drukker dan voorheen. Je bent kostbare vrije tijd kwijt, je moet voor de cursus betalen en je er flink voor inspannen. Dan wil je er ook wel wat voor terug zien: écht getraind worden! En daar werken we hier op het partijbureau, maar ook met talloze vrijwilligers heel hard aan.”

Zur Lage: “We trainen ook de trainers. Waarom? De politiek is gecompliceerder gewor-

den, nieuws ligt sneller op straat en politici moeten daar accuraat op inspelen. De Haya dus ook. Dat is de reden dat we de cursussen vaak herzien en upgraden. Zeker in de huidige periode wordt er nogal op de man gespeeld. Daar zijn wij natuurlijk geen fan van, maar je moet je trainers natuurlijk wel leren hoe je een harde boodschap op een zachte manier vertelt, om het zo maar eens uit te drukken. Die trainers kunnen dat dan weer aan de cursisten overbrengen. En zo sijpelt de kennis langzaam, maar zeker de hele partij in.” En dat werkt. Ieder politiek seizoen weer melden talloze leden, en niet bij voorbaat de meest actieve, zich aan voor een Haya-cursus. Zur Lage: “Geen wonder dat de cursussen vaak vol zitten: veel deelnemers blijken het intermenselijk contact heel belangrijk te vinden. Daarnaast: je leert natuurlijk ook van elkaar. Heel belangrijk.”

De jongste loot aan de Haya-stam heet e-learning. Dit voorjaar is gestart met de eerste Haya-cursus online: Liberale Waarden. Via de VVD-site meld je je aan, waarna je een code krijgt toegestuurd die toegang geeft tot een multimediaal lesprogramma. Het werkt - even geprobeerd - perfect en het ziet er allemaal prachtig uit. Maar ook inhoudelijk staat de cursus op een hoog niveau: vanuit de denkbeelden van filosofen van deze tijd wordt een link gelegd naar het liberalisme en hoe deze stroming in de praktijk functioneert - of niet natuurlijk. Je kunt stoppen wanneer je wilt, maar ook doorgaan totdat je alle paragrafen hebt doorgenomen. Ook kun je links aanklikken waarin kanonnen als Vonhoff, Wiegel en Zalm uitleggen wat liberalisme voor henzelf betekent. Zodra je een paragraaf hebt afgerond, bestaat de mogelijkheid aan te geven wat je ervan vond.

Wat wordt er met die kennis gedaan?

Zur Lage: “Wat ik eerst wil aanstippen: met de gewone, fysieke cursussen bereiken we 1.500 leden per jaar. Maar we hebben nu al, binnen zes maanden dus en inclusief een vakantieperiode, een bereik van 1.800 online cursisten. Het gemiddelde resultaat: een 8,4. Het blijkt dat iedereen de cursus een groot succes vindt. Daarom gaan we verder met e-learning. We proberen vóór 1 januari 2006 de volgende cursussen online te hebben: Gemeentefinanciën, Politieke Stromingen, Liberale Geschiedenis, Effectief Communiceren en Europa.”

Binnen een jaar breidt de Haya van Somerenstichting haar online cursusaanbod dus uit van één naar zes cursussen. Zur Lage: “Ja, en op termijn is het de bedoeling dat we alle syllabi via e-learning gaan aanbieden. Tegelijkertijd blijven ze natuurlijk wel

Haya van Someren tijdens haar afscheid als partijvoorzitter in maart 1975

“Je bent kostbare vrije tijd kwijt, je moet voor de cursus betalen en je er flink voor inspannen. Dan wil je er ook wat voor terug zien.”

gewoon op papier verkrijgbaar en worden ze op de gebruikelijke manier aangeboden..Hetzelfde geldt voor de cursussen die door de trainers worden gegeven: we blijven het belangrijk vinden dat mensen elkaar fysiek ontmoeten. Dat heet *blended learning*. De theorie kan professioneel en plaats- en tijd-onafhankelijk worden aangeboden via internet en interactieve zaken komen vervolgens aan bod ‘in de klas’. Het blijft dus altijd én-én. Via het intranet van de VVD gaan we een e-learning managementsysteem opbouwen dat ervoor zorgt dat mensen abonnee kunnen worden. Want ook op deze manier een cursus aanbieden kost geld; zo’n cursus volgen dus ook.”

Een andere taak van de Haya van Somerenstichting waaruit blijkt dat de partij (en dus de Haya) de laatste jaren sterk is geprofessionaliseerd, ligt in het talentmanagement. Van Zanen formuleert dit als “het

opsporen van talent, het begeleiden en de nazorg. Zeker die opsporing is belangrijk, want steeds minder mensen zijn lid van een politieke partij of zelfs maar in politiek geïnteresseerd. Daar komt nog bij dat niet iedereen meer zijn leven lang politiek actief wil zijn. De spoeling wordt dus steeds dunner. Een andere ontwikkeling die je ziet, is dat mensen het prima vinden dat er talent van buitenaf, van buiten de politiek dus, wordt binnengehaald. Dat vind ik zelf ook: zulke mensen hebben een frisse kijk op de gang van zaken. Maar het is dan wel onze taak om die talenten iets te bieden. Dat betekent dat er een trainings- en vaardigheidsprogramma moet zijn, waar ze kunnen instromen en met opgedane kennis en wel, weer kunnen uitstromen, verder de partij in.”

Van Zanen spreekt de hoop uit dat permanente scouting (het systeem dat professionals overal in het land hun

ogen en oren openhouden) er toe leidt dat er een pool van potentiële bestuurders en volksvertegenwoordigers ontstaat. Dat kunnen mensen van een jaar of zestig zijn, aan het eind van hun carrière, maar ook mensen uit de sport of anderen met uitmuntende capaciteiten. Van Zanen (utopisch): “Zodat we, als Gerrit Zalm straks een kabinet aan het formeren is, kunnen terugvallen op een juweel van een kandidatenlijst!”

Hoe het ook zij: de Haya van Somerstichting zal nooit een soort liberale scherpstijper zijn. Zo van: je hebt nu wel uit een boekje geleerd wat liberalisme is, maar hier bij de Haya weten we het écht. Zur Lage: “Nee, natuurlijk niet. Op de eerste plaats stelt de Haya zich per definitie dienstbaar op. De cursisten leren; wij faciliteren. Op de tweede plaats wordt het onderzoek naar het liberalisme door de Teldersstichting gedaan. Het is aan de Haya

om die kennis op de partij over te brengen.” Van Zanen valt haar bij: “Bijvoorbeeld: we hebben nu een nieuw, prachtig mooi Liberaal Manifest. Wij, als Haya van Somerenstichting, moeten wat er in dat manifest staat aan de leden presenteren. Twee kanttekeningen daarbij. Op de eerste plaats zullen we daarbij in de toekomst, meer nog dan in het verleden, de laatste beschikbare communicatiemiddelen inzetten. En tot slot: van onschatbare waarde zijn onze vrijwilligers.” Zur Lage: “De andere grote partijen hebben circa acht tot tien fte’s beschikbaar voor hun opleidingsinstituut. Wij van de VVD twee. Met andere woorden: zonder vrijwilligers gaat het mis, geprofessionaliseerd of niet...”

Tekst: Norbert Splint

"Onze concurrentiepositie wordt een steeds urgenter probleem. Met name ten opzichte van Amerika en Azië. Wie levert kwaliteit is hierbij de belangrijkste vraag. Met onze lonen redden we het niet. We moeten dus slimmer en handiger zijn dan onze concurrenten. Belangrijk is dat we ons realiseren dat we geen eiland zijn. Internationalisering zou daarom binnen onderwijsinstellingen veel meer een vanzelfsprekendheid moeten zijn. Nu bestaat er nog veel koudwatervrees." Aan het woord is staatssecretaris van Onderwijs, VVD'er Mark Rutte. Hij geeft aan waarom in zijn ogen internationalisering van het onderwijs harder nodig is dan ooit.

Internationalisering binnen het onderwijs als prioriteit

Mark Rutte

Arie Kraaijeveld, tot eind vorig jaar voorzitter van de FME-CWM - de werkgeversorganisatie in de metaal- en elektrotechnische industrie - is het helemaal met de staatssecretaris eens: "Het zal steeds vaker voorkomen dat iemand niet z'n gehele werkzame leven in Nederland zal doorbrengen. Steeds meer mensen zijn in dienst van buitenlandse bedrijven met een dochteronderneming in Nederland of van een Nederlands bedrijf met een vestiging in het buitenland. De arbeidsmarkt is steeds internationaler gericht. Het onderwijs kan hierbij niet achterblijven."

"Een mens leert bovendien niet alleen in het onderwijs. Juist daarom is het van belang dat jongeren al tijdens hun studie ervaring op kunnen doen in het buitenland. Ze maken op die manier heel nadrukkelijk kennis met andere culturen. Op die manier ontstaat wederzijds respect. Een tweede belangrijke opbrengst van verdere internationalisering. Zeker in het huidige Europa", gaat Kraaijeveld, zelf als docent scheikunde en lector actief geweest in het onderwijs, verder.

Pieken in hoger onderwijs

Internationalisering betekent volgens Rutte niet alleen Nederlandse studenten naar het buitenland laten gaan, maar ook buitenlandse studenten naar Nederland halen. "Topstudenten welteverstaan, want we willen toe naar meer pieken in het hoger onderwijs. Hiertoe investeren we in een kennisbeurzenprogramma. Opleidingen ontvangen niet langer een vast bedrag per buitenlandse student, maar worden op termijn beoordeeld op het niveau van studenten dat ze aantrekken vanuit het buitenland."

"Onze medische clusters, hotelscholen, conservatoria en ook een aantal internationaal gerichte juridische opleidingen staan

Arie Kraaijeveld

internationaal gezien al hoog aangeschreven", vervolgt de staatssecretaris. "Dergelijke topopleidingen moeten er meer komen. De economische component, een betere concurrentiepositie, is hiervoor niet de enige reden. Het gaat naast welvaart ook om welzijn. Een internationale oriëntatie is in de toekomst noodzakelijk om je lekker te kunnen voelen - om goed te kunnen functioneren in onze moderne samenleving."

Om internationalisering te bereiken, is volgens Rutte focus noodzakelijk. Focus op een sterke kwaliteitsstandaard zoals de genoemde opleidingen dit al jaren doen. Alleen op die manier ontstaat er volgens hem een vanzelfsprekende connectie met buitenlandse topopleidingen. Voor de verdere ontwikkeling van topopleidingen trekt het kabinet de komende jaren vijf miljoen euro per jaar extra uit. "Hiermee moet de koudwatervrees van onderwijsinstellingen om studenten aan te moedigen hun master in het buitenland te doen worden weggenomen. Het Hoger Onderwijs Nederland kan dankzij deze financiële impuls boven-

dien als merk krachtig internationaal worden neergezet waardoor uitstekende buitenlandse studenten eerder zullen kiezen voor Nederland om bijvoorbeeld hun master af te ronden." Dat er op deze manier meer concurrentie zal ontstaan tussen opleidingen juicht de staatssecretaris toe. "Alleen zo kunnen er meer pieken in het Nederlandse onderwijsveld ontstaan."

Rol bedrijfsleven

Of het bedrijfsleven een rol speelt wat betreft de internationalisering van het onderwijs? De voormalig voorman van de metaal- en elektrotechnische werkgevers is hierover duidelijk: "Het bedrijfsleven vervult een voortrekkersrol als je het hebt over internationalisering. De politiek en daarmee het onderwijs zijn hierbij achtergebleven. Prima dus dat de VVD deze achterstand nu probeert in te halen."

Dat werkgevers klagen over de gebrekkige aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, beaamt Kraaijeveld. "Wat veel werkgevers echter vergeten, is dat 'opleiding tijdens het werk' altijd nodig is. Of je het nu hebt over een vmbo'er of iemand die net van de universiteit komt. Je kunt niet verwachten dat ze direct meedraaien in een bedrijf. Aan de andere kant mag je als bedrijfsleven wel een soort basis verwachten. Niemand wordt een topper zonder basistraining. Waar ik op doel, is dat in mijn ogen de cognitieve functie, kennistraining en reproductie, in het onderwijs moet terugkomen. Bijvoorbeeld als je het hebt over taalonderwijs. Dit geeft de kwaliteit extra inhoud. Taalvaardigheid is binnen het onderwijs een ondergeschoven kindje geworden. In het algemeen vormend onderwijs zouden zowel Engels, Duits als Frans verplicht moeten worden gesteld. Het aantal basisvakken zou verbreed moeten worden naar negen op het vwo en acht op de havo."

Kloof slechten

Dat de kloof tussen het bedrijfsleven en het onderwijs moeilijk te slechten is, bestrijdt Kraaijeveld overigens. "Toen ik begon bij de FME-CWM keek het bedrijfsleven neer op het onderwijs en vice versa. Ik zie zeker de laatste jaren een kentering. Ik kom onderwijsdirecteuren tegen bij businessclubs en ik zie mensen uit bedrijven langduriger voor de klas staan. Een ontwikkeling die ik als voorzitter van het Deltaplan Bèta/Techniek (het actieplan voor de aanpak van tekorten aan bèta's en technici - red.) toejuich."

“Dat het Nederlands uit het onderwijs zou verdwijnen, is absoluut een fabeltje. Onderwijs blijft bij uitstek een nationaal item.”

Rutte: “In het wetenschappelijk onderwijs is het bedrijfsleven minder zichtbaar, maar in het beroepsonderwijs is dit echt anders. Hotelketens bijvoorbeeld werken al nadrukkelijk samen met de verschillende hotelscholen in Nederland. Een van de redenen waarom daar de internationalisering al prima verloopt. Natuurlijk overleggen we bovendien met VNO-NCW en MKB Nederland over verdere mogelijkheden om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren. Ik ben het echter met Arie Kraaijeveld eens dat hierin in de laatste jaren al veel verbeterd is. Het beeld van onderwijsdirecteuren die lid zijn van businessclubs en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven die voor de klas staan, zie ik ook. En ik ben blij met die ontwikkeling. Niet alleen ten behoeve van een verbeterde aansluiting van onderwijs op arbeidsmarkt, maar ook ter stimulering van het ondernemerschap.”

“Het bedrijfsleven en het onderwijs hebben elkaar nodig”, gaat Kraaijeveld verder. “Zeker in deze tijd van internationalisering. Gelukkig raakt ook de politiek daar meer en meer van doordrongen. Wat we ons echter moeten realiseren, is dat bedrijven geen scholen zijn. We moeten de buitenwereld met andere woorden binnen het onderwijs brengen. Dit betekent internationalisering, over de landsgrenzen heen kijken, uitwisselingen en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven voor de klas. Dit

om het maximale te halen uit het gezamenlijke talent dat Nederland herbergt. Uiteindelijk het doel van het onderwijs, nu en in de toekomst.”

Nationaal item

Dat door de internationalisering van het onderwijs het Nederlands als voertaal op onderwijsinstellingen zou verdwijnen, bestrijdt de staatssecretaris ten stelligste. “Ik ben juist vóór het Nederlands. Lessen en colleges worden nu vaak in het Nederlands en het Engels aangeboden. Dat is een ontwikkeling die ik wil stimuleren. Dat het Nederlands uit het onderwijs zou verdwijnen, is echter absoluut een fabeltje. Onderwijs blijft wat mij betreft ook bij uitstek een nationaal item. Ook iets dat ik wil benadrukken. Waar we echter voor moeten waken is het eilanddenken. Wanneer je kunt profiteren van internationalisering, moet je dat absoluut niet nalaten. Het beroepsonderwijs bijvoorbeeld heeft veel gehad aan het recente EU-voorzitterschap van Nederland. Zo hebben we als Nederland keihard getrokken aan de zogenoemde Europass waarmee heel duidelijk kan worden vastgelegd binnen het beroepsonderwijs wat iemand weet en kan na het afronden van een beroepsopleiding. Op die manier kan worden vastgesteld op welke onderdelen nog aanvullende scholing nodig is om in een ander Europees land aan de slag te kunnen. De waarde van een mbo of hbo-diploma is hierdoor toegenomen. Er is immers een Europees raamwerk ontstaan van kwalificaties die van toepassing zijn op de verschillende opleidingen binnen Europa. Voorheen waren deze opleidingen veel minder goed te vergelijken waardoor het voor een mbo’er of hbo’er moeilijk was zich in het buitenland te presenteren.” Kraaijeveld benadrukt dat ook wat hem betreft internationalisering niet uitsluitend slaat op het hoger onderwijs (hbo+). “In tegendeel zelfs, juist ook binnen het beroepsonderwijs zou het een belangrijke rol moeten spelen. Je ziet bijvoorbeeld tegenwoordig dat mts’ers onder invloed van de toenemende automatisering ook steeds vaker voor bepaalde cursussen of specifieke werkzaamheden naar het buitenland gaan. Een ontwikkeling die onomkeerbaar is.”

Tekst: Sandra Kagie
Fotografie: Hans van Asch

Chez-Moi

GALERIE EN MUSEUM

Ton Schulten

EEN

galerie

Sinds jaren is Ton Schulten werkzaam als schilder. Als ontdekker van het kleurrijke mozaïeklandschap is zijn werk gebaseerd op het aloude Twentse coulissenlandschap met zijn glooiende essen, zijn karakteristieke houtwallen en solitaire bomen. In dat landschap treft hij stille, wegdromende dorpen en stadjes aan waarmee hij zijn doeken stoffeert. Hij heeft een geheel eigen signatuur ontwikkeld en heeft daarmee een vernieuwing in de schilderkunst teweeggebracht.

In de fraai ingerichte galerie 'Chez Moi Ton Schulten' aan de Marktstraat/Gasthuisstraat in Ootmarsum vindt de bezoeker naast originele doeken van Ton Schulten ook een uitgebreide collectie zeefdrukken van zijn werk in verschillende formaten. Eveneens worden er reproducties, kunstkaarten en kalenders aangeboden.

Deze kalenders worden jaarlijks uitgegeven in zes verschillende uitgaven, die wereldwijd in meer dan 70 landen verspreid worden.

Naast het werk van Ton Schulten exposeren ruim 20 (inter-) nationale kunstenaars hun sculpturen in brons, keramiek, steen en glas. In de galerie aan de Gasthuisstraat is een boekengalerie geïntegreerd. Tevens vindt u aan de Gasthuisstraat een prachtige beeldentuin. De gevarieerde watersculpturen geven tussen de bronzen beelden een oase van rust en een levendig karakter aan deze unieke stadstuin.

Onlangs is er een nieuw kunstboek 'Ton Schulten, schilder van het consensisme' uitgegeven. In dit boek wordt zijn stijl uitvoerig omschreven.

T W E N T S F E N O M E E N

m u s e u m

Anders dan in de galerie treft u in Museum Ton Schulten aan het Kerkplein in Ootmarsum een selectie van schilderijen aan, die de schilder en zijn vrouw Ank zo dierbaar zijn, dat ze er onder geen beding afstand van willen doen. Hetzelfde geldt voor de andere kunstobjecten en sculpturen, die u daar aantreft. Ze zijn afkomstig van kunstenaars die in de galerie hebben geëxposeerd.

Op deze manier wordt de bezoeker in Museum Ton Schulten als het ware een kijkje gegund in de privé-collectie. In de filmzaal van het museum wordt een documentaire over de schilder en zijn werk gepresenteerd.

Chez-Moi Ton Schulten

Galerie International

Marktstraat 4-6/Gasthuisstraat 3-6
Ootmarsum
Tel. 0541 • 291760

Postadres

Postbus 10
7630 AA Ootmarsum

Openingstijden:

Dinsdag (apr. t/m okt.)
Woensdag t/m vrijdag
zaterdag
zondag

Museum Ton Schulten

Kerkplein 16-17
Ootmarsum
Tel. 0541 • 291763

info@tonschulten.nl
www.tonschulten.nl

Galerie:

14.00 tot 17.00 uur
14.00 tot 17.00 uur
11.00 tot 17.00 uur
13.00 tot 17.00 uur

Museum:

gesloten
14.00 tot 17.00 uur
11.00 tot 17.00 uur
14.00 tot 17.00 uur

* voor groepen kunnen wij op afspraak een rondleiding door het museum verzorgen.

Vier gemeenten op weg

De gemeenteraadsverkiezingen staan weer voor de deur. In sommige gemeenten, zoals Heuvelrug zelfs heel binnenkort. Hier zijn, in verband met de herindeling, verkiezingen op woensdag 30 november. In veruit het grootste deel van Nederland staan de gemeenteraadsverkiezingen op de kalender voor maart 2006. Politiek! vroeg betrokkenen uit de gemeenten Heuvelrug, Nunspeet, Rotterdam en Uden naar de voorbereidingen op de campagne en naar hun verwachtingen wat betreft het resultaat voor de VVD in hun gemeente.

Tjeerd Veldhuizen is vanuit het bestuur verantwoordelijk voor de campagne van de VVD voor de herindelingsverkiezingen in de nieuwe gemeente Heuvelrug

Gemeente: Heuvelrug (de nieuwe gemeente bestaat uit de voormalige gemeenten Maarn, Amerongen, Leersum, Doorn en Driebergen-Rijsenburg).

Inwoneraantal: bijna 50.000

Voornaamste bedrijvigheid: dienstverlening, met name adviespraktijken, detailhandel en toerisme (Heuvelrug is een Nationaal Park).

Grootte VVD-fractie: omgerekend vanuit de verschillende gemeenten zou de VVD in de nieuwe gemeente Heuvelrug in de huidige verhoudingen recht hebben op 7 à 8 van de 29 zetels.

Hoe bereiden jullie je voor?

"De campagne is hier in volle gang, de verkiezingen op 30 november staan immers al voor de deur. Het campagne team heeft ervoor gekozen een campagne te voeren dicht op de burger. Zo hebben we bijvoorbeeld een ouderendag georganiseerd in Doorn in het verzorgingshuis. Ook zijn we per fiets door het dorp getrokken, om zoveel mogelijk mensen te bereiken. En natuurlijk ook om de 'groene' uitstraling van onze gemeente te ondersteunen. Daarnaast hebben we gefolderd op de markt en ook hebben we meegedaan aan de politieke cafés en debatten die we als gezamenlijke politieke partijen hebben georganiseerd."

Wat is jullie positie in de Heuvelrugse politiek?

"Gekeken naar de vertegenwoordiging van de VVD in de verschillende kernen nu, zouden we de grootste partij moeten worden in de nieuw te vormen gemeenteraad. Het is natuurlijk altijd moeilijk, verkiezingen in een geherindeelde gemeente. De dreiging van een grote plaatselijke partij die ons de kaas van het brood kan eten, zie ik niet direct. De grootste plaatselijke partij, een plaatselijk belang partij uit Leersum, heeft zich inmiddels bij de VVD gevoegd."

Welk budget hebben jullie voor de campagne?

"De tijd die alle vrijwilligers in de campagne steken en hebben gestoken, is natuurlijk niet in geld uit te drukken, maar vanuit de afdeling hebben we een bijdrage gekregen van 15.000 euro voor de campagne en vanuit de Kamercentrale Utrecht is nog eens 10.000 euro toegezegd. Ik zie het als een verplichting om met dit bedrag een perfecte campagne neer te zetten. Het is immers niet niks."

naar de verkiezingen

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten in de campagne?

"De VVD zet echt in op het behoud van de kracht van de kernen; juist wat betreft het voorzieningenniveau en de leefbaarheid. Daarnaast moeten de gemeentelijke kosten in de geherindeelde gemeente drastisch omlaag. Het aantal ambtenaren moet worden teruggebracht en het natuurpark moet worden behouden en zelfs worden versterkt bijvoorbeeld door het ontlasten van bepaalde verkeersroutes. Ook maken we ons sterk voor huisenbouw dankzij 'inbreiding', want voor uitbreiding zien we in onze groene gemeente geen ruimte."

Wat zijn de verwachtingen?

"Tien zetels willen we zeker halen en daarmee dus zeker vertegenwoordiging in het college."

Eibert Vinke is bestuurslid van de VVD in Nunspeet

Gemeente: Nunspeet (naast Nunspeet bestaat de gemeente uit Vierhouten, Elspeet en Hulshorst).

Inwoneraantal: 26.695

Voornaamste bedrijvigheid: detailhandel met 1.250 arbeidsplaatsen en industrie met duizend arbeidsplaatsen.

Grootte VVD-fractie: de VVD is momenteel niet vertegenwoordigd in de gemeenteraad die in totaal 21 leden telt. Grootste partijen zijn de SGP met zes zetels en Gemeentebelang met vijf zetels.

Hoe bereiden jullie je voor?

"Een team van drie personen uit het bestuur plus de genomineerde lijsttrekker is momenteel druk bezig met de campagne. Samen stellen we een plan de campagne op en herschrijven we het verkiezingsprogramma in kernachtige, begrijpelijke taal. We stellen speerpunten op en ontwikkelen plannen ten aanzien van uitingen in de lokale media, het opzetten van een eigen verkiezingskrant en bijvoorbeeld ook fondswerving. Daarnaast hebben we de afgelopen twee jaar gebruikgemaakt van de mogelijkheden die het duale stelsel biedt, door zaken actief op de agenda te zetten en onderzoeken te doen en deze op de raadsagenda te plaatsen en in de media te verslaan. Momenteel bezoekt het bestuur ondernemersverenigingen, jeugdwerk, ouderenwerk, buurt- en dorpsverenigingen en andere belangengroepen. In onze verkiezingskrant worden voor zover mogelijk alle kandidaten (ook de lijstduwers) gepresenteerd met een foto en een eigen tekst over wat de lokale politiek voor hen betekent en wat zij belangrijk vinden."

Wat is jullie positie in de Nunspeetse politiek?

"De VVD behaalde bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen één zetel. Deze is echter verloren gegaan omdat het zittende raadslid in 2003 besloot met een eigen lijst verder te gaan.

Tussen het bestuur en het betreffende raadslid ontstond spanning over de te volgen koers. Het bestuur wenste een duidelijke en actieve oppositie van de fractie. In de afgelopen vijftien jaar heeft de VVD in Nunspeet wisselend een of twee zetels gehad. Twee in het geval van een lijstverbinding. Belangrijkste concurrent voor de VVD is de plaatselijke partij. Deze is actief sinds 1970. In die tijd had de VVD nog voornamelijk een militair imago met onvoldoende wortels in de Nunspeetse samenleving. Nu gaan we met nieuwe mensen die die wortels wel hebben aan de slag om de trom flink te roeren."

Welk budget hebben jullie voor de campagne?

"Momenteel hebben we in 1.100 euro in kas. De verkoop van advertenties moet de uitgave van de eigen verkiezingskrant dekken en daarnaast hopen we met een fundraising-dinner zo'n 1.500 tot 2.000 euro op te halen ten behoeve van de campagne."

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten in de campagne?

"Verkeer en infrastructuur, gemeentelijke lasten, de burger centraal, buurtpreventie, wonen en werken. Bij dat laatste wordt aandacht verlangd voor kennisbedrijven."

Wat zijn de verwachtingen?

"De VVD Nunspeet gaat voor twee tot drie zetels!"

Stephan Stegweg is lid van het bestuur van de Kamercentrale Rotterdam en campagneleider voor de VVD in Rotterdam

Gemeente: Rotterdam

Inwoneraantal: bijna 600.000

Voornaamste bedrijvigheid: ooit bepaalde de haven de economie van Rotterdam. Nog steeds is zij wereldhaven nummer één. De vroegere havenstad is nu uitgegroeid tot stad met een haven én een breed en gevarieerd economisch leven. Zo bestaat 63 procent van de bedrijvigheid inmiddels uit zakelijke dienstverlening.

Grootte VVD-fractie: vier van de 45 zetels

Hoe bereiden jullie je voor?

"We zijn dit keer vroeg begonnen met de campagne - al in januari van dit jaar. We hebben campagne-onderzoek gedaan en expertmeetings georganiseerd met vertegenwoordigers uit bijvoorbeeld de communicatie- en mediawereld. Er is een campagneteam opgericht dat bestaat uit zeven leden. We pakken het dus heel professioneel aan. Zo organiseren we politieke cafés en geeft de VVD-fractie drie keer een speciale krant uit met daarin onze standpunten en bereikte resultaten. Een krant die huis-aan-huis wordt verspreid in een oplage van 165.000 exemplaren. We werken bovendien met doelgroepcampagnes waarbij we ons richten op ondernemers, ouderen en zeker ook jongeren. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat 46 procent van de studenten aan de Erasmus Universiteit van plan is op de VVD te gaan stemmen."

Wat is jullie positie in de Rotterdamse politiek?

"We hebben bij de vorige verkiezingen een enorme klap gekregen door de komst van Fortuyn in de Rotterdamse politiek. We zijn van negen teruggegaan naar vier zetels. Toch zijn we met twee wethouders vertegenwoordigd in het college en is het collegeakkoord voor een belangrijk deel op ons verkiezingsprogramma gebaseerd. Aan ons nu de taak om het verloren terrein goed te maken. De verwachting is dat zo'n 13 à 14 zetels in Rotterdam zullen gaan zweven. Alle ogen zullen dus bij de komende gemeenteraadsverkiezingen gericht zijn op deze stad, daar ben ik van overtuigd."

Welk budget hebben jullie voor de campagne?

"We hebben inmiddels zo'n 15.000 euro uitgegeven aan de campagne. Voor een goede campagne in een stad als Rotterdam is zo'n 100.000 euro nodig. In navolging van Amsterdam zijn we daarom begonnen met de oprichting van de club van honderd. Bedrijven kunnen hier lid van worden en betalen hiertoe contributie aan de stichting. Vanuit de stichting wordt vervolgens een donatie aan de VVD gedaan."

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten in de campagne?

"Natuurlijk de integratieproblematiek. We hebben in Rotterdam te maken met een bevolking die voor 45 procent (37 procent als je EU-onder-

danen en inwoners uit andere westerse landen niet meetelt) uit allochtonen bestaat. Daarnaast neemt veiligheid een belangrijke plaats in. Dit zijn de overkoepelende thema's. Wat betreft jongeren bijvoorbeeld maken wij ons hard voor het vrijgeven van de openingstijden in de horeca en ook voor studentenhuisvesting."

Wat zijn de verwachtingen?

"We gaan voor winst. Vorige keer van negen naar vier. We moeten het nu wel beter doen!"

Richard Bosveld is bestuurslid verkiezingen 2006 van de VVD in de gemeente Uden

Gemeente: Uden (naast Uden bestaat de gemeente uit Volkel en Odiliapeel).

Inwoneraantal: ruim 40.000

Voornaamste bedrijvigheid: Uden is een woongemeente met een aantrekkelijk winkelcentrum. De gemeente verliest echter terrein op het gebied van handel en industrie. Bekende bedrijven zijn afgeslankt, hebben hun activiteiten gestaakt of hebben zich elders gevestigd. Daar staan nog géén nieuwkomers tegenover. Het nieuwe ziekenhuis zou een goede impuls kunnen zijn.

Grootte VVD-fractie: van de 25 zetels heeft de VVD er vier.

Hoe bereiden jullie je voor?

"Naast de interne organisatie, met het opstellen van het verkiezingsprogramma en de kieslijst, zijn we druk bezig met het organiseren van de campagne. Al een jaar geleden zijn we begonnen met het elke week

plaatsen van een prikkelend statement op de voorpagina van het Udens Weekblad waarbij we ons hebben laten inspireren door Loesje. Ook een activiteit als een Aspergeavond net voor het referendum over de Europese grondwet heeft veel belangstellenden getrokken. Het belangrijkste is dat we ouderwets de boer op zijn gegaan om leden te werven, de basis voor vernieuwing. En met succes, want we zijn gegroeid naar honderd leden en zijn daarmee één van de snelstgroeiende afdelingen van Nederland."

Wat is jullie positie in de Udense politiek?

"In de Udense politiek is het CDA een machtsfactor op zich. Al sinds de Tweede Wereldoorlog maakt de partij deel uit van het college. Momenteel samen met Jong Uden en Leefbaar Uden. Na de komende verkiezingen zou het goed zijn als er mogelijkheden waren om ook zonder het CDA logische coalities te vormen, zonder dat wij daarbij het CDA op voorhand uitsluiten. De coalitiebesprekingen zouden er in onze ogen veel interessanter door kunnen worden."

Welk budget hebben jullie voor de campagne?

"Uiteraard hebben we een beroep gedaan op de verkiesbare kandidaten. Daarnaast hebben we een wijnavond georganiseerd om geld in te zamelen. Tevens hopen we op giften in geld en natura van onze leden. We zitten vol met ideeën, maar deze moeten ook voor de andere partijen een verrassing blijven."

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten in de campagne?

"Werkgelegenheid en een efficiënter bestuur. Minder regels en minder ambtenaren. Uden moet een betere vestigingsplaats worden om te werken en te wonen. Daarnaast heeft woningbouw onze aandacht."

Wat zijn de verwachtingen?

"De Udense VVD zet in op groei naar vijf zetels. Met onze lijsttrekker René Peerenboom (38) moet dat samen

met de overige kandidaten Mark Heeren (30), Myke van de Avoird (24) en Martijn van de Koolwijk (23) lukken. En dan hebben we nog een ervaren kracht als Marijke Bosman die de eerste vijf complementeert. We verheugen ons op de campagne. Ik verwacht een stevige, maar sportieve strijd met als resultaat een klinkende overwinning!"

Tekst: Sandra Kagie

Fotografie: Hans van Asch

Gedane zaken nemen geen linkse keer

De rijksbegroting voor 2006 markeert zonder meer een trendbreuk. Anders dan de voorgaande jaren hoefde minister van Financiën Zalm afgelopen september geen miljardenbezuiningen aan te kondigen. De geldstromen in en uit de staatskas lijken zich eindelijk te voegen naar zijn wil. Maar vals optimisme was óók een kenmerk van de voorbije recessiejaren. Hoe stabiel is dus het economisch herstel en in het kader daarvan dat van de overheidsfinanciën?

De miljoenennota's die Gerrit Zalm de afgelopen twee jaar presenteerde, stonden in scherp contrast met die van daarvoor. Tijdens Paars II viel het overschot elke keer hoger uit dan verwacht, de begrotingen van het kabinet Balkenende II kenmerkten zich daarentegen vooral door een tegenvallend tekort. Nederland leerde de minister, die voordien nog geld teruggaf, kennen als een man die drastische bezuinigen doorvoerde. Op de laatste Prinsjesdag lijkt het anders hoewel het financieel beleid strak blijft, is er weer extra geld voor investeringen in onder meer verpleeghuizen, jeugdzorg, sport en integratie. Ook de lastenverlichting staat weer op de agenda, met onder meer een verlaging van de vennootschapsbelasting. Al deze plannen staan of vallen echter met het doorzetten van het economisch herstel. Waarop baseert de minister zijn zekerheid dat het dit keer geen valse start is?

Weerspiegeld

"Prognoses zijn natuurlijk nooit garanties", opent Gerrit Zalm, "Wat mij dit keer vertrouwen geeft in de duurzaamheid van het herstel, is het feit dat de economische werkelijkheid de verwachtingen van het Centraal Plan Bureau overtreft. Het aantal ontslagen neemt af, het aantal vacatures daarentegen stijgt en er is ook sprake van meer uitzendwerk. De export groeit; zelfs de detailhandelsbestedingen nemen voor het eerst sinds lange tijd weer toe. Die groei in economische activiteit zien wij op het ministerie weerspiegeld worden in de belastinginkomsten, terwijl tegelijkertijd de sociale uitgaven beter in de hand kunnen worden gehouden. De feitelijke ontwikkeling is dus positief en overtreft de verwachtingen. De voorgaande jaren was het steevast andersom."

Consumentenvertrouwen

Kan een externe schok alsnog roet in het eten gooien? De wisselkoersen kunnen voor ons ongunstig evolueren, de rente kan

onverwacht sterk en snel stijgen en de olieprijs kan, volgens sommige analisten, oplopen tot honderd dollar per vat. De minister geeft toe dat er in elk geval een negatieve invloed van dergelijke ontwikkelingen zou uitgaan, maar relativeert het effect ervan. "Neem de olieprijs. Een verdere stijging is zeker geen goed nieuws, maar in tegenstelling tot de jaren zeventig is onze energievoorziening nu veel minder afhankelijk van olie dan toen. Om precies te zijn is de afhankelijkheid met vijftig procent verminderd. Dat betekent dat onze economie ook de helft minder kwetsbaar is geworden voor de gevolgen van een olieprijsstijging."

Een bewijs van die afgenomen kwetsbaarheid is ook juist de impact van de in 2005 meer dan verdubbelde olieprijs. Ondanks een aanzienlijk hogere energierekening en hogere brandstofprijzen is het consumentenvertrouwen sinds de zomer weer aan het stijgen. "De consument zit niet meer boven op zijn geld en ontspaart", aldus minister Zalm. "Terwijl zijn koopkracht de afgelopen jaren is gedaald, geeft hij weer meer uit dan hij verdient. Dat is een teken dat er weer enig vertrouwen in de toekomst is ontstaan en dat het ook volgens de consument de goede kant uitgaat."

Geen lokale lastenverhogingen

De Rijksoverheid durfde in het verleden nogal eens wat taken en uitgaven te verplaatsen naar het lokale niveau. Bovendien onttrekt Den Haag met het afschaffen van het gebruikersdeel van de OZB de gemeenten een belangrijk deel van hun eigen inkomsten. Hoe nadelig is die stap voor het financieel herstel van de lokale overheden? Zalm: "De voorbije jaren is het tekort van de lokale overheden weliswaar wat uitgeschoten, maar dat ligt nu weer volkomen in de lijn der verwachtingen. Voor de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB worden de gemeenten volledig gecompenseerd uit de gemeentefondsen. Het bedrag is zelfs geïndexeerd. In het najaarsoverleg bleek er overigens een breed draagvlak te zijn onder de sociale partners om paal en perk te stellen aan de lastenverhogingen die lokale overheden durven af te kondigen. Met name de vakbonden maken zich hierover zorgen. Het kabinet heeft beloofd dat te zullen doen."

Déjà vu

De voorbije Algemene Beschouwingen zijn voor minister Zalm zeker niet de moeilijkste uit zijn carrière geweest. De rijksbegroting kwam er relatief ongeschonden uit tevoorschijn. Vanuit de linkse oppositie kwam er soms fors verbaal weerwerk, maar

Gerrit Zalm

wie de concrete tegenbegrotingen leest, ontkomt niet aan een gevoel van teleurstelling en déjà vu. Het ging veelal om ouderwetse stimuleringsmaatregelen die door de minister in zijn antwoord meestal als 'sympathiek, maar financieel slecht onderbouwd' werden gediskwalificeerd. Echte alternatieven werden nauwelijks aangedragen. "De PvdA heeft een eigen voorstel voor een nieuwe zorgverzekering ingediend, maar dat pakte merkwaardig genoeg financieel ongunstiger uit voor de lagere inkomensgroepen dan dat van het kabinet. De andere voorstellen van de linkse oppositie werden stevast gedekt door een voorschot te nemen op toekomstige inkomsten. Het niet invoeren van scherpere criteria voor de herkeuring van WAO'ers bijvoorbeeld scheelt nu inderdaad geld, maar later moet die herkeuring toch plaatsvinden en betaald worden. De voorgestelde aftop van de pensioenopbouw zou maar liefst 2,3 miljard euro in toekomstige belastinginkomsten schelen."

Toch was het volgens Zalm opvallend hoe weinig animo de oppositie aan de dag legde om de hervormingen in de sociale zekerheid terug te draaien. "Zelfs de veranderingen in de WAO werden in de tegenbegrotingen ongemoeid gelaten. Ik durf dan ook met een gerust hart te voorspellen dat een eventuele linkse regering niets zal terugdraaien. De gedane zaken nemen in dit geval werkelijk geen keer."

Arbeidsparticipatie

De positieve reacties van gemeentelijke sociale diensten op de vorig jaar in werking getreden wet Werk & Bijstand bewijzen volgens Zalm bovendien hoe noodzakelijk de kabinetsmaatregelen zijn. "Zonder deze hervormingen zouden we in een nieuwe fase van hoogconjunctuur onherroepelijk op dezelfde situatie afstevenden als eind jaren negentig. Toen was er een enorme behoefte aan arbeidskrachten en stonden tegelijk meer dan twee miljoen mensen in de werkbare leeftijdscategorie aan de kant. Als gevolg van de vergrijzing gaat het aantal bejaarden bovendien verdubbelen van twee naar vier miljoen. Daarom móet de arbeidsparticipatie van vijfenvijftigplussers omhoog. Die deelname is nu gestegen van dertig naar veertig procent. Dat is nog altijd geen cijfer om over te juichen, maar wel al een indrukwekkende groei."

Op 1 januari 2006 bereikt de lawine aan hervormingen die het kabinet heeft doorgevoerd zijn hoogtepunt. Ondernemers klagen dat het allemaal teveel in één keer is. "Als je wetswijzigingen teveel in de tijd spreidt, klagen ze weer dat het niet snel genoeg gaat", luidt het laconieke antwoord van de minister. "Trouwens, we gaan ook in 2006 door, onder andere met een versoepeling van het ontslagrecht die de pro forma bemoeienis van de kantonrechter afschaft, net als de bepaling dat degene die het laatst is aangenomen er ook het eerst uit moet. Of ikzelf ná de verkiezingen van 2007 nog mijn deel zal leveren aan de hervormingen is onzeker. Ik stel mezelf niet kandidaat voor het lijsttrekkerschap of voor de Kamer, maar ik sluit niet bij voorbaat uit dat ik in een eventuele regering met de VVD terugkeer."

Schuldquote

De drastische bezuinigingen die Gerrit Zalm sinds zijn heraantraden als minister van Financiën doorvoerde, zijn fel bekritiseerd, niet alleen door links, maar ook door economen die vonden dat hij de recessie daardoor onnodig verdiepte. Ook nu hij niet langer het mes hoeft te zetten in de uitgaven, blijft Zalm dit voorbij beleid verdedigen. "We hadden de bezuinigingen ook kunnen uit smeren over meer jaren, maar dan blijft het tobben en kwakken, zoals je nu ziet aan Duitsland, Frankrijk en Portugal, die hun begrotingen voorlopig nog niet op orde hebben. De staatsschuld zou bovendien explosief zijn gestegen als we niet zo fors hadden ingegrepen. Om tal van redenen - waarvan de vrees voor een hogere rente er één is - moeten we die staatsschuld opnieuw naar beneden brengen. Toen ik in 1994 aantrad als minister van Financiën bedroeg de schuldquote maar liefst tachtig procent. In 2001 was ze gedaald tot iets meer dan tweeënvijftig procent en in de tussentijd is ze opgelopen tot ruim achtenvijftig. Dat is nog steeds binnen de EMU-normen en wat mij betreft een goed startpunt voor een verdere verlaging in de volgende jaren."

Tekst: Jeroen Kuypers

Fotografie: Hans van Asch

Lapland, een ongekennde belevenis

www.laplandexclusief.nl

Voigt Travel

Bel 0900-LAPLAND (0900 527 52 63 - 20 ct p.m.) of Voigt Travel, tel. 035-699 03 22, info@voigt-travel.nl

Gesjouw en gesputter

'Geen gesjouw met kinderen meer!' Dat was de positieve boodschap die onze fractie bij de Algemene Politieke Beschouwingen in september heeft uitgedragen. De VVD heeft voorgesteld om scholen te verplichten voor- en naschoolse opvang te (laten) aanbieden, als de ouders daarom vragen. Bij motie Van Aartsen - Bos werd dit voorstel aangenomen.

Hiermee was een snaar geraakt. Velen waren enthousiast. Op menig schoolplein was de opvang het gesprek van de dag. Wekenlang stonden de kranten ermee vol. Het duurde even voor minister Van der Hoeven en de minister-president het begrepen. Maar ook het CDA voelde wel dat al die ouders en kinderen ernaar snakten, dus de minister kwam ten slotte over de brug.

Frappant was hoeveel verzet er kwam. Verzet (aanvankelijk) van de kinderopvangorganisaties. Verzet van de leraren. Van de pedagogen. Van de Onderwijsbonden. Zo vreesde de voorzitter van de Onderwijsbond CNV dat 'de schooldirecteur de klos wordt'...! Typisch de krampachtigheid van de gevestigde belangen. Die schooldirecteur is er toch voor de ouders en kinderen?

Achteraf pas begreep ik wat we verkeerd hadden gedaan. Vergeten de polder te raadplegen. We hadden een idee gelanceerd, rechtstreeks in de Kamer, zonder tevoren bij alle Hollandse clubjes en belangenverenigingen te buurten wat zij ervan dachten. Tsja, dan schiet de polder in de kramp. 'De VVD heeft de uitwerking niet rond!', 'Van Aartsen heeft geen dekking!' (Die hadden we trouwens wel.)

Mag nu de politiek een keer doen wat wij moeten doen: in het debat tussen kabinet en Kamer richtinggevend voorstellen doen voor deze samenleving? Daar moet volgens liberalen - lees het Liberaal Manifest - de politiek zich afspelen! In het licht. Niet in het zompige middenveld waar niemand zicht op heeft, waar deelbelangen heersen, en waar sputtermacht en hinder-macht alles naar beneden trekken.

De Kamer heeft een vierjaarlijks mandaat van de kiezer. Wij moeten offensief durven zijn. Als de VVD consequent inzet - over de deelbelangen heen - op het algemeen belang, dan zal de kiezer dat belonen. Wij gaan hier dus mee door!

Jozias van Aartsen

VRIJHEID & DEMOCRATIE

Winter 2005
Nummer 1487

agenda

najaar 2005

(onder voorbehoud van wijzigingen)

November

26 november	Partijraad Wijkontwikkeling
26 november	30-jarig bestaan Haya van Somerenstichting

December

2 december	Verzenden Leeswijzer AV
17 december	118e AV met o.a. behandeling Visie-documenten Samenleving

agenda

voorjaar 2006

(onder voorbehoud van wijzigingen)

Januari

21 januari	Flitscongres Beyond Integration/Integratie voorbij
21 januari	Kadercursus

Februari

3 en 4 februari	Liberaal loopbanendag
18 februari	Kadercursus

Maart

7 maart	Gemeenteraadsverkiezingen
25 maart	Kadercursus

April

22 april	Kadercursus

Voor de laatste stand van zaken zie ook www.vvd.nl.

Let op! De machtigingskaart
vindt u in deze Politiek op
pagina 50! Vul hem zelf in!

Colofon

Hoofdredacteur Rick Bron

Redactie Algemeen Secretariaat

Redactiesecretariaat Mathieu Borsboom T 070 - 361 30 61

Ledenadministratie VVD Postbus 30836 2500 GV 's-Gravenhage T 070 - 361 30 61 I www.vvd.nl

ISBN 0166 - 8498

2005: Bewogen en bewegen

Nog een maand en dan is het 2006. Een jaar dat uitermate spannend wordt voor de VVD! Het is ook het jaar dat de VVD begint met het nieuwe magazine: LIBER. U leest nu dus de voorzitterscolumn van de allerlaatste Politiek! Ons blad

krijgt, zoals toegezegd in de Algemene Vergadering in november 2004 in Noordwijkerhout, zowel qua vorm als inhoud een andere uitstraling. Ik ben er enthousiast over, hopelijk u ook.

Terugkijkend is 2005 een bewogen jaar; voor mijzelf én voor de VVD. In de zomer verruilde ik mijn functie als wethouder in Utrecht voor het burgemeesterschap in Amstelveen. De VVD presenteerde in het voorjaar het nieuwe Liberaal Manifest dat heel veel (positieve) aandacht heeft gekregen in de media. Daarna de politieke 'Paascrisis' rond minister De Graaf van D66 die, mede dankzij de VVD, bezworen kon worden. En dan hadden we de zeer zomerse en druk bezochte Algemene Vergadering in mei in Groningen! Niemand kan ontkennen dat 2005 zeer levendig is verlopen voor onze liberale volkspartij!

De vitaliteit van de VVD was ook te merken tijdens mijn bezoeken aan tal van afdelingen en kamercentrales. Steeds waren dat prima avonden met leuke mensen, aardige discussies en bovenal een positieve sfeer! Natuurlijk werd er zo nu en dan een kritische noot gekraakt, dat hoort er bij. Ook bij de VVD gaat het wel eens mis. We zijn er nog lang niet...!

De gemeenteraadsverkiezingen in maart 2006 zijn uitermate belangrijk, ik vertel u niets nieuws. Zij zijn bovendien medebepalend voor het vervolg bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de Tweede Kamer in 2007. Overal in het land zijn

VVD-ers druk bezig met de voorbereiding en uitvoering van de campagne, waarbij niet vergeten mag worden dat in een aantal gemeenten de kiezers al in november naar de stembus gaan in verband met herindelingen. Landelijk staat de campagnestructuur als een huis met Mark Rutte als campagneleider en Nanda Kelly als campagnemanager. Zij doen samen met onze medewerkers aan de Laan en talloze vrijwilligers hun uiterste best u in de campagne zo goed mogelijk te ondersteunen.

De VVD is in beweging: het bruist van de mensen en de ideeën. In oktober hadden we de geslaagde partijraad over de miljoenennota en het flitscongres over Defensie. Begin november organiseerde de VVD een inspirerende campagnedag met honderden lokale lijsttrekkers.

Op dit moment werken wij hard aan de organisatie van de 118e Algemene Ledenvergadering op 17 december in Rotterdam, waar u spreekt over de visiedocumenten Samenleving die het fundament dat het Liberaal Manifest biedt verder versterkt.

We rusten niet op onze lauweren. Het liberalisme en de uitwerking ervan voor de Nederlandse samenleving zijn een werk in progress waarbij de continue bijdrage van al onze leden van groot belang is. Stilstand is achteruitgang. Ik heb het al eens eerder gezegd: we laten in kabinet, parlement, staten en raden het liberale geluid horen. Vastberaden, overtuigd, optimistisch en werkend aan een liberalisme voor en met mensen. Een partij die durft! Dat kan alleen met uw inzet en steun.

Kortom, laten we de komende tijd opnieuw de schouders eronder zetten, vertrouwen en perspectief bieden aan de kiezers en natuurlijk eensgezindheid uitstralen. Alleen dan staan we sterk en kunnen we er met zijn allen voor zorgen dat de VVD een hele grote blijft. In alle 467 gemeenten!

Jan van Zanen
partijvoorzitter

Personalia

H.A.J. Alderink is per 10 november benoemd tot burgemeester van Bronckhorst. Hij is sinds 2001 lid van gedeputeerde Staten van Gelderland. Daarvoor was hij raadslid en wethouder in Doesburg. **J.M. Leenhuis-Stout** is benoemd tot voorzitter van de raad van toezicht van TNO. Zij was van 1994 - 1999 commissaris van de Koningin in Zuid-Holland. **A. Evenhuis-Meppelink** is benoemd tot waarnemend burgemeester van Vlist. Zij was eerder waarnemer in Berkelland en burgemeester in Wisch. De gemeenteraad van Leek heeft **B.C. Hoekstra** voorgedragen als eerste kandidaat voor het burgemeesterschap. Hij is vanaf 1999 wethouder in Haren. De burgemeesters **J.H.A. van den Muijsenberg**, **H.M. Meijdam** en **J. Staatsen** van respectievelijk de gemeenten Wassenaar, Zaanstad en Den Helder hebben om verschillende redenen hun ambt neer gelegd. De gemeenteraad van Lochem heeft **F.J. Spekrijse** voorgedragen als eerste kandidaat voor het burgemeesterschap. Hij is thans burgemeester van Wieringermeer. Oud-minister **F.H.G. de Grave** is een van de vier kwartiermakers van de Nederlandse Zorgautoriteit. Voormalig Tweede-Kamerlid **A. Geurtsen** is op 79-jarige leeftijd overleden. Hij was lid van de Tweede Kamer van 1967 tot 1981 en lid van het Europese Parlement van 1974 tot 1984. Tevens was hij lid van het commissariaat van de media.

Thorbeckepening

Mevrouw W.L.M. Peeters te 's-Hertogenbosch

De heer W.A. Minke te Maarn

Mevrouw P.J.M.C. Brilman-

van-Liempd te Mierlo

De heer jhr. Mr. A.C. Beelaerts

van Blokland te Den Haag

Stickerplaque

De heer J. de Kreij te

Giessenlanden

30-jarig bestaan Haya van Somerenstichting

Jubileumviering: zaterdag 26 november 2005

Locatie: EXPO XXI, Gustav Mahlerlaan 18,
Zuidas Amsterdam

Aanvang: 14.00 uur (zaal open vanaf 13.30 uur)

Dit jaar bestaat de Haya van Somerenstichting 30 jaar! Om dat te vieren, vindt een bijzondere jubileumbijeenkomst plaats op zaterdag 26 november 2005.

Iedereen is van harte welkom, in het bijzonder Opleidings- en trainingsfunctionarissen van afdelingen en KC's, trainers, oud-Topkadercursisten, (oud-)deelnemers van Masterclasses.

Het programma bestaat uit:

- I. Onderwijsdebat met Mark Rutte, Loek Hermans en Ben Verwaayen
- II. Openbare Masterclasses van Frits Bolkestein, Ben Verwaayen en Ivo Opstelten

Aansluitend vindt er een borrel plaats waarbij iedereen welkom is.

Voor nadere informatie verwijzen wij u graag naar onze website www.vvdopleidingen.nl. U kunt zich opgeven per e-mail haya@vvd.nl onder vermelding van 'aanmelding jubileum' en uw NAW-gegevens. Graag tot ziens op 26 november a.s.!

Uitreiking nota seniorenbeleid

Op maandag 29 augustus jl. bood een vertegenwoordiging van de partijcommissie Seniorenbeleid het eerste exemplaar aan van de discussienota Aandacht voor ouderen aan partijvoorzitter Jan van Zanen. De nota kunt u vinden op de website www.vvd.nl

V.l.n.r. staan: Joop Goedhart, secretaris, Marijke Vos-Maan lid, Rob van der Heijden (voorzitter pc), Jan van Zanen en Cock Huijgen-Van Boven

Sprekercoördinatie 2005-2007

De sprekerscoördinatie rondom VVD sprekers tot en met de landelijke verkiezingen van mei 2007 heeft een belangrijke wijziging ondergaan. Aanvragen voor landelijke VVD-sprekers worden behandeld via campagne@vvd.nl. Deze aanvragen geschieden via een standaard aanvraagformulier waarop alle noodzakelijke informatie rondom een aanvraag kan worden vermeld. Dit zorgt ervoor dat de sprekerscoördinatie efficiënt, snel en gestroomlijnd kan

worden uitgevoerd voor zowel de aanvragers als de sprekers. Dit formulier kan worden aangevraagd bij campagne@vvd.nl.

Aanvraagformulieren die niet via het centrale campagne e-mailadres binnenkomen, kunnen helaas niet in behandeling worden genomen.

Voor vragen en/of opmerkingen: campagne@vvd.nl of 070 - 361 30 61.

Partijraad Wijkontwikkeling 26 november

In samenwerking met de werkgroep Het sociale gezicht van de VVD wordt de partijraad Wijkontwikkeling voorbereid. Dit jaar heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) het rapport Vertrouwen in de buurt uitgebracht. Het rapport biedt inzicht in de manier waarop burgers effectief kunnen bijdragen aan de leefbaarheid van hun buurt. Pieter Winsemius, lid van de WRR, zal als spreker ingaan op de conclusies van het rap-

port. In deelsessies komen diverse onderwerpen aan de orde zoals Kleine Kernen, Buurtveiligheid, Burgerparticipatie en Woningaanbod.

De partijraad vindt plaats op 26 november a.s. van 10.00 uur tot 13.00 uur in EXPO XXI in Amsterdam.

VVD-leden zijn van harte welkom.

Vernieuwde VVD uitstraling

De VVD staat aan de vooravond van een spannende periode die begint met de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2006 en eindigt met de Provinciale Statenverkiezingen en Tweedekamer-verkiezingen in 2007. De stellingen worden betrokken en zowel inhoudelijk als uiterlijk willen we er als partij staan.

In samenwerking met reclambureau XXS is daarom de laatste maanden hard gewerkt aan een opfrisbeurt van de VVD-communicatiemiddelen. Nadat de ontwerpen in een aantal fases zijn gepresenteerd aan diverse geledingen binnen de partij, waaronder de LPC, is enkele weken geleden de eindpresentatie goedgekeurd door het VVD-hoofdbestuur.

De opfrissing is gebaseerd op de kleuren oranje, wit en blauw waarbij oranje en wit prominent zullen worden gebruikt. Het wit symboliseert de transparantie, frisheid en openheid waar de VVD

voor staat, terwijl het oranje dé VVD-kleur bij uitstek is die de herkenbaarheid van de VVD waarborgt.

Een gewijzigd logo voert de vernieuwde uitstraling aan. Het logo is dynamischer door een strakkere en transparantere weergave. Waarbij er meer beweging in de letters is gebracht. Niet alleen de VVD-producten (posters, briefpapier, etc) en het logo hebben een ander aanzicht gekregen ook de website en de opvolger van Politiek! hebben een restyling ondergaan.

In november is de nieuwe website de lucht ingegaan. De website oogt opener, frisser en overzichtelijker door het prominente gebruik van wit. Begin februari verschijnt, n.a.v. de wens geuit door de leden tijdens de algemene vergadering van november 2004, het VVD-magazine in haar nieuwe vorm. Naast de hogere verschijningsfrequentie (6x per jaar), vernieuwde bladformule en uitstraling heeft het magazine ook een andere naam gekregen. Vanaf volgend jaar heet het VVD-magazine: LIBER.

Het streven is dat vanaf 1 januari 2007 binnen alle afdelingen en kamercentrales de nieuwe huisstijl is doorgevoerd. Natuurlijk streeft het partijbureau ernaar om zoveel mogelijk afdelingen ertoe te bewegen de huisstijl zo snel mogelijk over te nemen. Er is echter begrip voor de situatie dat afdelingen reeds materiaal hebben laten drukken of nog op voorraad hebben liggen.

Er is een huisstijlhandboek beschikbaar waarin de huisstijl staat omschreven, voorzien van technische specificaties. Bovendien zijn daarin de diverse toepassingen te zien voor het drukken van postermateriaal, visitekaartjes, et cetera. Daarnaast wordt er een sjabloon ontwikkeld voor een poster waaraan afdelingen hun eigen gezicht kunnen geven, binnen de huisstijl van de partij.

Speciale lezersaanbieding: 5 euro korting en gratis verzending

Patrick van Schie

(directeur van de Teldersstichting)

Vrijheidsstreven in verdrukking

Liberale partijpolitiek in Nederland 1901-1940

Boom | ISBN: 9085061261 | gebonden |
geïllustreerd | 500 blz.

Leden betalen 29,50 euro ipv 34,50 euro
Bestellen kan per e-mail o.v.v. Politiek! naar:
info@uitgeverijboom.nl of telefonisch
(020 -622 61 07) of tot 1 januari met deze bon
in de boekhandel, actienr. 900-97324.

www.uitgeverijboom.nl

Kadercursus 2006

De Kadercursus 2006 vindt plaats op vier zaterdagen in het begin van 2006, te weten 21 januari, 18 februari, 25 maart en 22 april. Het thema van de Kadercursus 2006 is Het Liberaal Manifest.

Elke zaterdag wordt een onderwerp behandeld dat daarop aansluit:

Zaterdag 21 januari:
De toekomst van het liberalisme

Zaterdag 18 februari:
De afstand burger - politiek

Zaterdag 25 maart:
Een liberale blik op het nieuwe zorgstelsel

Zaterdag 22 april:
Liberalisme en integratie

Programma

Een aantal aansprekende politici verzorgt over deze onderwerpen een inleiding, gevolgd door diepgaande discussies. Ook gaat u met de andere deelnemers in werkgroepen het debat aan. Tevens zijn er minitrainingen Discussietechnieken, Liberalisme, Debatteren en Schrijfvaardigheid. Het Liberaal Manifest maakt dit jaar deel uit van het cursusmateriaal.

Voor wie is de Kadercursus bestemd?

De Kadercursus is bedoeld voor actieve VVD- en JOVD-leden die hun vaardigheden willen aanscherpen en kennis willen verdiepen. Het aantal cursusplaatsen is beperkt. Mochten er meer aanmeldingen dan plaatsen zijn, dan start de Haya van Somerenstichting een selectieprocedure. Dit gaat op basis van het politiek CV dat ingeleverd wordt bij de aanmelding. Hierbij wordt gekeken naar de functies die zijn vervuld en cursussen die zijn gevolgd.

Alle deelnemers moeten in ieder geval:

- Minimaal één functie bekleden (of bekleed hebben) in een bestuur of anderszins actief zijn in of voor de VVD.
- Minimaal twee van de drie volgende cursussen van de Haya van Somerenstichting hebben gevolgd: Presentatietechnieken, Discussietechnieken en Liberalisme.

LET OP:

De Kadercursus is bestemd voor die leden die zich in de breedte willen oriënteren op het liberalisme en de andere grote politieke stromingen en het aanscherpen van hun vaardigheden. Het doel voor de deelnemer is om zelf iets te leren en zijn/haar vaardigheden aan te scherpen en kennis te vergroten. De Haya van Somerenstichting organiseert eveneens de Topkadertraining, waarvoor het volgen van de Kadercursus één van de selectievereisten is, maar dit is geen doel op zich. De VVD gebruikt de

Kadercursus niet als selectieprocedure voor (vertegenwoordigende) functies binnen de VVD.

Nadere informatie

De Kadercursus wordt gehouden in het Alberdingk Thijm college in Hilversum. De bijeenkomsten zijn van 10.00 uur tot 16.00 uur. De kosten zijn slechts 120 euro (incl. lunch, koffie en thee). Onder de 25 jaar krijgt u maar liefst 60 euro korting.

Nog vragen?

Heeft u nog vragen hebben naar aanleiding van deze informatie, dan kunt u ons tijdens kantooruren bereiken op 070 - 361 30 10 of per e-mail via haya@vvd.nl.

Aanmelden Kadercursus 2006

De uiterste inschrijfdatum is 5 december 2005. Bij uw inschrijving moet een curriculum vitae en een pasfoto ingeleverd worden.

Inschrijven kan via onze website op www.vvd-opleidingen.nl of stuur een e-mail naar haya@vvd.nl. Per post kan natuurlijk ook: Thorbeckehuis, Haya van Somerenstichting, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag.

Deze kunt u downloaden van onze website of aanvragen bij de Haya van Somerenstichting. Let op: uw computer kan vragen om netwerkwachtwoorden bij het downloaden van het CV en inschrijfformulier. Om het bestand alsnog te kunnen downloaden, kunt u op annuleren drukken.

Beknopte leeswijzer 118e algemene vergadering

Bij het ter perse gaan van Politiek! was de termijn voor het indienen van amendementen op de diverse onderdelen van het programma nog niet verstreken. Op 2 december verschijnt de volledige leeswijzer, daarin zullen alle amendementen en eventuele nota's van wijziging van het hoofdbestuur verwerkt zijn.

In de amendementen (april 2005) op het concept Liberaal Manifest werden een groot aantal (nieuwe) onderwerpen en thema's aan de orde gesteld. Alleen was het de vraag of deze expliciet thuishoren in het Liberaal Manifest danwel zich meer in het traject begeven van het te formuleren landelijke VVD verkiezingsprogramma waarmee medio 2006 een aanvang wordt gemaakt.

De amendementen van de diverse afdelingen rondom verschillende thema's liet zien dat de leden een duidelijker beeld van de VVD op deze terreinen verlangen. Om aan deze wens tegemoet te komen, wordt een debat georganiseerd op een dusdanige wijze welke ruimte en verdieping hieraan biedt. In overleg met de commissie Liberaal Manifest heeft het Hoofdbestuur een aantal thema's geclusterd rondom zogeheten visie-documenten en deze voorgelegd aan de 117e vergadering op 27 en 28 mei jl. te Groningen. Tijdens de 118e algemene vergadering komen thans de eerste visiedocumenten rond het thema Samenleving aan de orde.

De visiedocumenten Samenleving zijn geschreven door een projectgroep, samengesteld uit onder andere leden van de betrokken partijcommissies Financieel Economische Zaken, Sociale Zaken en VWS en leden uit de Landelijke Commissie Inhoudelijk Debat (LCID). Daarnaast zijn ook de indieners van de amendementen op dit specifieke thema op het concept Liberaal Manifest en de portefeuillehouders uit de Tweede kamerfractie nadrukkelijk betrokken bij het opstellen van deze visiedocumenten. Om voldoende tijd te bieden voor de besluitvor-

ming over alle agendapunten worden deze gelijktijdig in verschillende deelsessies behandeld.

Agendapunten 1 tot en met 5 komen in één deelsessie aan de orde; agendapunten 6 en 7 worden vooralsnog in aparte deelsessies behandeld. Ieder lid kan deelnemen aan de deelsessies. In de deelsessies wordt niet gestemd; wel kunnen voorstellen worden ingetrokken of overgenomen.

De punten waar in de deelsessies stemming over gewenst wordt, worden zaterdagmiddag 17 december in de voltallige vergadering behandeld. Indien het aantal te behandelen punten dat nodig maakt, kan de mogelijkheid om het woord te voeren in de voltallige vergadering worden beperkt tot de sprekers die hiervoor in de deelsessies zijn opgegeven. In zowel de algemene vergadering van afgevaardigden als de algemene ledenvergadering komt elk punt in een beknopt debat aan de orde, direct gevolgd door een stemming waaraan ieder lid kan meedoen; er zijn dus geen aparte stemvensters.

Overzicht parallelsessies

1. Huishoudelijke vergadering (agendapunten 1 t/m 5)
2. Gezondheidszorg
3. Jeugdzorg
4. Zelfbeschikkingsrecht en Medische ethiek
5. Sociaal beleid/Vergrijzing en Pensioenen/Arbeidsmigratie
6. Mediabeleid
7. Ontwikkelingssamenwerking
8. JOVD
9. De Prof. mr B.M. Teldersstichting

Algemene vergadering van afgevaardigden (AVA)

- Statuten & Reglementen
 1. wijzigingen van Statuten en Reglementen
 - 1.1 Statutenwijzigingen
 - 1.2 wijziging Huishoudelijk reglement
 - 1.3 wijziging Reglement VVD-Regio's
 - 1.4 wijziging Reglement kandidaatstelling

Tweede Kamer

1.5 wijziging Reglement kandidaatstelling
Eerste Kamer

1.6 wijziging Reglement kandidaatstelling
Europees Parlement

1.7 wijziging Reglement kandidaatstelling
Provinciale Staten

1.8 wijziging Reglement kandidaatstelling
Gemeenteraden

- 2. Initiatiefvoorstel Kamercentrale Noord
Holland Noord

Algemene ledenvergadering (ALV)

- 3. Benoeming van een lid van het hoofdbestuur
De Internationaal Secretaris de heer Tom Kuperus trekt zich per 17 december a.s. terug als lid van het hoofdbestuur. Hij heeft dit besluit genomen aangezien hij zich kandidaat wil stellen voor de Tweede Kamer en iedere schijn van belangenverstrengeling wil vermijden door het maken van een heldere keuze. Zowel het hoofdbestuur als de ledenvergaderingen van afdelingen mogen voor deze plaats in het hoofdbestuur kandidaten stellen.
Het hoofdbestuur stelt kandidaat voor deze functie de heer drs. M.H. (Mark) Dijk te Utrecht (geboren op 1 mei 1972).

- 4. Jaarplan 2006
- 5. Begroting 2006
- 6. Visiedocumenten Samenleving
 - 6.1 Sociaal beleid
 - 6.2 Vergrijzing en pensioenen
 - 6.3 Arbeidsmigratie
 - 6.4 Gezondheid en gezondheidszorg
 - 6.5 Jeugdzorg
 - 6.6 Zelfbeschikkingsrecht en medische ethiek
- 7. Mediabeleid

Algemene ledenvergadering (ALV)

- 8. Verantwoording door fracties van Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement over het gevoerde beleid
- 9. Aan de orde zijnde politieke kwesties

118e algemene vergadering 17 december 2005

Kom op zaterdag 17 december naar de 118e algemene vergadering in het WTC te Rotterdam. Debatteer mee, laat u informeren en gebruik uw stemrecht! Uiteraard is er ook ruimte om elkaar te ontmoeten en bij te praten over politieke en andere zaken.

Aanmelden

U zou ons een groot plezier doen wanneer u zich aanmeldt via het aanmeldingsformulier op de VVD-website (www.vvd.nl). Dit scheelt ons een groot aantal administratieve handelingen en verkleint daardoor de kans op fouten! Houdt u er rekening mee dat hoe later u zich aanmeldt, hoe groter de kans is dat de VVD niet meer in uw lunch kan voorzien.

Aanmelden voor maandag 12 december, 12.00 uur

Wanneer u zich na vrijdag 2 december, maar voor maandag 12 december 12.00 uur aanmeldt, zorgt de VVD ervoor dat alle stukken voor de vergadering inclusief stempas bij de aanmeldbalie voor u klaarliggen. U krijgt deze dus niet thuisgestuurd. U ontvangt dus geen bevestiging van ons.

Aanmelden na maandag 12 december, 12.00 uur

U kunt zich niet meer aanmelden na maandag 12 december, maar u bent uiteraard van harte welkom. De VVD kan dan echter niet meer met zekerheid in uw lunch voorzien. Indien u gebruik wilt maken van uw stemrecht, moet ter plekke de stempas worden aangemaakt, wat enige tijd kost, waardoor er lange rijen kunnen ontstaan.

Permanent aanmelden is komen te vervallen

U kunt zich niet meer permanent aanmelden voor de algemene vergaderingen. Deze mogelijkheid is komen te vervallen. Let op: ook degenen die zich in het verleden permanent hebben aangemeld, dienen zich opnieuw voor elke algemene vergadering afzonderlijk aan te melden.

Kinderopvang

Als extra service bieden wij tijdens deze algemene vergadering weer professionele kinderopvang aan. Op zaterdag 17 december wordt dit van 9.30 uur tot 17.30 uur verzorgd door De Blauwe Dierenparade. Kinderen van 0 tot 12 jaar zijn van harte welkom. Indien u gebruik wilt maken van deze service, verzoeken wij u dit aan te geven op het aanmeldingsformulier. De kinderopvang is gratis.

Beveiliging

Zoals altijd is het VVD-congres openbaar. In deze tijden ontkomen we echter helaas niet aan beveiliging. Daarom wordt er gewerkt met toegangspoortjes en wordt eenieder vriendelijk doch dringend verzocht zijn/haar badge te dragen. Uw badge vindt u bij de bevestigingsbrief van uw inschrijving.

Machtigingskaart

Bent u zelf niet in de gelegenheid om te stemmen op de 118e algemene vergadering? Vul dan de machtigingskaart op pagina 50 in en geef deze - volledig ingevuld en inclusief handtekening - mee aan een ander stemgerechtigd VVD-lid.

Programma

onder voorbehoud van wijzigingen

118e algemene vergadering

zaterdag 17 december 2005 in het WTC te Rotterdam

Beursplein 37, Rotterdam,
Telefoon 010 - 405 44 96,
website: www.wtcrotterdam.nl

Vanaf 9.00 uur	Registratiebalies open
10.00 - 10.15 uur	Officiële opening door partijvoorzitter Jan van Zanen
10.15 - 12.45 uur	Behandeling agenda in deelsessies
12.45 - 13.45 uur	Lunch
13.45 uur	Speech Jozias van Aartsen
14.10 uur	Intermezzo
14.30 uur	Stemvenster gehele middag zowel AVA als ALV
14.30 uur	Algemene vergadering van afgevaardigden (AVA)

- Statuten & Reglementen
- Initiatiefvoorstel Kamercentrale
Noord Holland Noord

Speech Gerrit Zalm

Algemene ledenvergadering (ALV)

- Benoeming van een lid van het hoofdbestuur
- Jaarplan 2006
- Begroting 2006
- Visiedocumenten samenleving

Algemene ledenvergadering (ALV)

- Verantwoording door fracties van Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement over het gevoerde beleid
- Aan de orde zijnde politieke kwesties

17.20 uur	Slotwoord Jan van Zanen
17.25 uur	Einde
17.25 uur	Borrel met muziek
19.30 uur	Einde

Ingezonden brieven

Spelregels

- ❖ De redactie bepaalt, zonder opgaaf van redenen, of een brief wordt geplaatst of niet. Correspondentie hierover is niet mogelijk.
- ❖ De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen aan deze rubriek in te korten.
- ❖ Een brief mag uit maximaal 250 woorden bestaan.
- ❖ Alleen brieven van leden kunnen worden gepubliceerd. Reacties zonder huisadres en inzendingen onder pseudoniem worden niet geplaatst.
- ❖ Het is toegestaan om te reageren op een eerder ingezonden brief. De redactie bepaalt echter wanneer een discussie is gesloten.
- ❖ Afzenders verlenen toestemming voor openbaarmaking.

Uw brief kunt u mailen naar: redactie@vvd.nl
of per post sturen naar: algemeen secretariaat,
t.a.v. Redactie Liber, Postbus 30836,
2585 GV Den Haag.

Baron von Munchhausen kon zich aan zijn eigen haren met paard en al uit het moeras trekken. Dat is knap. Kunnen bestuurders ontsnappen aan een overheid waarin ze ondergedompeld zijn, waarvan ze deel uitmaken, en die hun salaris en carrière biedt?

Sommige liberalen denken dat dat kan. Zij zien een wereld waarin mensen zelf de verantwoordelijkheid voor hun leven nemen; waarin mensen zich kunnen ontplooiën zoals ze dat zelf willen; waarin de staat er op gericht is de vrijheden van de individuele mens te beschermen en waarin de staat mensen die niet in staat zijn zelfstandig hun leven in te richten, ondersteunt zodat ook zij het maximum uit hun leven kunnen halen.

Anderen geloven meer in een samenleving waarin ervaren bestuurders met elkaar afspreken wat het beste is voor de burgers.

In Politiek! komen beide stromingen aan bod. In het laatste nummer waarschuwt Frank Ankersmit voor een terugkeer naar de middeleeuwen als we de overheid blijven zien als een NV die weet wat

goed is. Henk Vonhoff waarschuwt voor de 'fundamentele ontwikkeling van de aantasting van burgerrechten. Burgers worden gedegradeerd tot onderdanen'. En Edith Schippers, Tweede-Kamerlid voor de VVD is niet erg gecharmeerd van een overheid die steeds dieper ingrijpt in de persoonlijke levenskeuzes van mensen. Zulke liberale geluiden zijn er gelukkig nog, hoewel zwak en verdeeld.

We zijn al veel verder op het hellend vlak dan we willen weten. Al lang bepaalt de overheid wat goed is voor zijn onderdanen. Je moet weliswaar het grootste deel van je inkomen afstaan, maar dan kun je tenminste gebruik maken van flink wat gesubsidieerde diensten. We zakken steeds dieper en dieper het moeras van de regelingen, compensaties, ontheffingen, enzovoorts.

Maar kunnen (liberale) politici zich hieraan nog wel onttrekken? Kunnen we ons uit het moeras omhoog trekken? Kan dat dan nog, een beperkte overheid die zich met zijn kerntaken bezighoudt en die de mens de ruimte geeft zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen?

C. Fortgens, Oegstgeest

Machtigingskaart december 2005

Door invullen en ondertekenen kan deze kaart als volmacht aan een ander stemgerechtigd VVD-lid worden afgegeven.

Naam:

Postcode:

Huisnummer:

Handtekening:

Verleent volmacht aan:

Naam:

Postcode:

Huisnummer: 118e algemene vergadering 17 december 2005

Volmacht

118e algemene vergadering

Bent u zelf niet in de gelegenheid om te stemmen op de 118e algemene vergadering? Vul dan deze machtigingskaart in en geef deze - volledig ingevuld en inclusief handtekening - mee aan een ander stemgerechtigd VVD-lid.

Heeft u nog vragen over het stemmen op de 118e algemene vergadering? Dan kunt u contact opnemen met Eva Gobits, telefoon 070 - 361 30 41 of e-mail: e.gobits@vvd.nl.

Tijdloos genieten van een topklasse serre op maat

AMDEGA
GEBOUWEN IN 1974

Herman Kühlkamp
SERRES & TUINHUIZEN

Om u kennis te laten maken met de uitzonderlijke,
Engelse stijl en klasse van een Amdega Serre van Red Cedar
of de aluminium Machin serre, sturen wij u graag onze
prachtige kleurenbrochure toe.

Kühlkamp Serres

Prins Bernhardstraat 2, 7573 AM Oldenzaal

Telefoon 31 (0)541 537 065

Fax 31 (0)541 537 243

info@kuhlkamp.com / www.kuhlkamp.com

(U kunt bijvoorbeeld onderstaande bon faxen of sturen)

Naam _____

Telefoon _____

e-mail _____

☐ A.u.b. aankruisen als u graag
een afspraak wilt met
een van onze ontwerpers

Adres _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Herman Kühlkamp

SERRES & TUINHUIZEN

'Afspraak is afspraak'

Wendy van der Smitte
Office Lease Consultant
ING Car Lease Nederland

Op mij kun je bouwen. Als ik beloof dat iets woensdag af is, dan is dat zo. Geen discussie en geen 'gemaar'. Gewoon doen. In mijn baan als Office Lease Consultant zorg ik ervoor dat mijn collega's en klanten blind op me kunnen vertrouwen. Hoe? Door me volledig in te zetten, nauwkeurig en scherp te blijven en elke afspraak na te komen. Thuis ben ik precies zo. Binnenkort ga ik een hele belangrijke belofte doen: trouwen. "Ben je al zenuwachtig?" vragen veel mensen me de laatste tijd. Maar waarom zou ik? Ik weet wat ik beloof.

WIJ HOUDEN VAN AUTOLEASING...
EN DAT MERK JE!

Tel: 0900-CARLEASE
www.ingcarlease.nl

ING
CAR LEASE